CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1865,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POÉTAS CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

Y

COL-LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAYO BRIZ.

1126

Any primer de sa publicació.

BARCELONA.

LLIBRETERÍA DE ESTANISLAO FERRANDO ROCA,
Rambla de S. Joseph, núm. 18.

1864.

PC
3801
C38
1865-67

Es propietat.

780

LIBRARY
JUN 7 1963
UNIVERSITY OF TORONTO
844704

GESTAS CATALANAS.

Abans de N. Sr.

Any	227.	Fundació de Barcelona.
»	49.	Batalla entre 'ls exercits de Pompeyo, y César als péus dels murs de Lleyda.

Després de N. Sr.

Any	370.	Dámasso, fill de un pobre moliner d' Argelaguer, (Camp de Tarragona) es proclamat papa y, despres de sa mort, sant.
»	271.	Primera destrucció de Tarragona pèls franchs.
»	584.	Mór Sant Hermenegildo en Tarragona.
»	544.	Fundació del monastir de Monserrat, per la ordre de Sant Benet.
»	850.	Mort de Guillem compte septé de Barcelona.
»	898.	Mort de Jofre *lo pelós*, primer compte independent de Barcelona.
»	986.	Jornada de Matabous.
»	1035.	Es proclamat compte de Barcelona, Ramon Berenguer, anomenat *lo vell.*
»	1077.	Vinguda del Cid à Barcelona.
»	1111.	Unió del comptat de Besalú, al comptat de Barcelona.
»	1137.	Unió de Aragó y Catalunya.
»	1229.	Conquesta de Mallorca.
»	1283.	Corts en Barcelona.

Any 1284. Saqueig de Nicotera per lo almirall Roger de Lluria.
» 1303. Expedició de catalans y aragonesos en Orient.
» 1349. Mort de En Jaume de Mallorca.
» 1412. Parlamènt de Casp.
» 1416. Mort de Fernando d' Antequera.
» 1462. Mort del célebre trovador valenciá Ausías March.
» 1493. Arribada de Colon á Barcelona, de retorn del *Nou-mòn*, ahont hi havia anat ab la protecció del rey Fernando 'l Catolich y 'ls diners que li deixá la ciutat de Barcelona despres de haberlos prés á interés á En Lluis de Sant Angel.
» 1808. Entrada dels francesos en Catalunya.
» 1808. Los catalans al péu de la montanya de Monserrat, son los primers de tota Espanya que, á camp ras y pit à pit, vencen als francesos; comensant aixis la guerra de la independencia.
» 1826. Il-luminació ab lo gas de las classes de nobles arts en Barcelona. (24 de Juny.)
» 1848. S' obra al publich lo camí de ferro de Mataró; que fóu lo primer que 's féu en Espanya.
» 1859. Restauració dels Jochs-florals.

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS.

Janer. 1 Artés, La Bisbal y Pons. 6 Amer, Manlléu y Montclar. 7 Igualada. 14 S. Hilari. 17 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palamòs, S. Celoni, S. Quirse de Besora y S. Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, S. Feliu de Pállerols y S. Pere de Torelló. 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort. 25 Torrellas y S. Pol de Mar. *Movibles*. 8 Tarrasa. 22 Pla.

Febrer. 2 Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonje y S. Llorens dels Piteus. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá 24 Crespiá. 25 Cervera. *Movibles*. 19 Palafrugell. 21 Balaguer. 23 Berga. 25 Cardona. 26 Tordera y Viladrau.

Mars. 3 Cardona. 25 Alpens. *Movibles*. 5 Seu de Urgell, Mare de Deu de Pinós y Tortellá. 6 S. Martí de Sasgayolas. 9 Berga. 12 Salás. 18 Calaf.

Abril. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Corsá, Lleyda, Pobla de Segur y Prades. 16 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sallent. 28 Piera. *Movibles* 2 Ripoll. 4 Bellpuig. 10 Guisona. 17 Palafrugell. 18 Perelló y Mare de Deu del Miracle. 23 Arenys de Munt y Tortosa. 24 Solsona. 29 Calaf.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tárrega, Perellada, S. Feliu Sasserra y Vilafranca del Panadés. 3 Agramunt, Figueras y Vich. 8 Calella. 9 Alcarraz. 13 S. Llorens dels Piteus. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós, Tortosa, Torroella de Mongrí y Moyá. 20 Vidreras. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Tortellá. 26 Palautordera. 27 S. Antoni de Vilamajor. 31 Molins de Rey. *Movibles*. 7 Tarrasa, Tarragona y Torredenbarra. 25 Cambrils, Lleyda, Manresa, S. Cugat del Vallés y Torelló. 28 Tortellá y Alpens.

Juny. 2 Sort. 11 Salardú. 13 Centellas y Sta. Pau. 24 Pineda. 29 La Bisbal y Pons. *Movibles*. 4 Folgarolas y Mataró. 5 Molins de Rey y Guisona. 6 Granollers. 7 Palafrugell. 8 Artías de la Vall de Aran. 10 Copons y Arbucias. 11 Arbucias. 12 Villaler.

Juliol 9 Arenys de Mar. 13 Calonje. 17 Malgrat. 25 Amposta, Reus, Torroella de Mongrí, Sabadell y S. Salvador de Oló. 27 Mataró. *Movibles*. 9 Esparraguera. 16 Vilaseca.

Agost. 1 Cervera. 2 Mora de Ebro. 4 Massanet de la Selva y Piera. 9 Olot. 10 Agramunt, Ardós, Castelló, Espluga de Francolí, Moyá y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleyda y Caldes de Malavella. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 20 Olesa de Monserrat. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Mongrí. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Igualada, Torras de Segre y Pineda 30 Alcarraz. *Movibles*. 5 Prats de Rey y S. Martí Sasgayolas. 6 Sallent, Manresa y La Bisbal. 27 Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz. 8 Balaguer, Calaf, S. Cugat del Vallés, Viella y Villamur. 10 Manresa. 11 Isona. 14 Almenar, Cardedeu, La Granadella. Torroella de Montgrí, Tortosa. S. Sadurní, Salardú, Perellada y Sta. Coloma. 15 Viella 16 Bagá. 21 Berga. 28 S. Llorens dels Piteus. 29 Hostalrich. Lleyda. Sampedor, Corsa y Vich. *Movibles*. 3 S. Llorens Saball. 10 Castelltersol. 17 Calella. 24 Tortellá.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldas de Monbuy. 12 Arbucias. 13 Esterri de Aneo. 14 Besalú y Ripoll. 15 Campdevonol, S. Juan de las Abadesas, Vendrell y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot, Tremp y Vilafranca. 23 Alcover. 25 Mora la Nova y Tortellá. 28 Cardona, Perellada, Pons y Vilafranca del Panadés. 29 Girona y Turbiá. *Movibles*. 8 Alforja y Brafim. 9 Caldas de Monbuy y Palautordera. 15 Palafrugell. 22 Tarrasa. 29 Altafulla, Pla de Cabra y Tortellá.

Novembre 1 Mayals, S. Felio Sasserra y Seu de Urgell. 2 Puigcerdá. 3 Guissona. 6 Olot. 8 Sort. 11 Amer, Cervera, Solsona y Ullastrell. 24 Bañolas. 25 Arbeca, Centellas, Torá y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, La Llacuna, Manresa, Olot, Orgañá,

Puigcerdá, y Torá, S. Felio de Torelló y Torroella de Montgrí. *Movibles*. 5 Tortosa, Sallent y Vilarrodona. 12 Gandesa. Arenys de Munt y S. Quintí de Mediona. 16 La Bisbal.

Decembre. 1 S. Felio de Llobregat y Torroella de Montgrí. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrasa. 8 Ager, Palafrugell, Cardedeu y Sarral. 13 Arbós, Balaguer, Castelló, Hostalrich y Taradell. 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lleyda, Montblanch, Olot, Villafranca y Tremp, 27 Pineda. *Movibles*. 3 Sabadell. 4 Viladrau.

MERCATS.

Dilluns de cada semana. Agramunt, Lleyda, Manresa, Olot, Reus, S. Feliu del Llobregat, Tárrega y S. Martí Sasgayolas.

Dimars de idem. Arbós, Besaiú, Caldas de Mombuy, Cervera, Girona, Montblanch, Seu de Urgell y Vich.

Dimecres de idem. Balaguèr, Banyolas, S. Celoni, Tarrasa, Torelló y Valls.

Dijous de idem. Agramunt, Cardona, Figueras, Girona, Granollers, Lleyda, Manresa, S. Saduruí de Noya, S. Hipólit de Voltregá, Tárrega y Palafrugell.

Divendres de idem. Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seu de Urgell y Torá.

Disapte de idem. Balaguer, Girona, Sabadell, Valls, Vich y Vilafranca del Panadés.

Diumenge de idem Artesa de Segre, Capellades, Castellá, Esparraguera, Malgrat, Mollet, Moya, Piera, Puigcerdá, Ripoll, Roda, Rubí, S. Pere de Riudevitlles, S. Quintí, Sarral, S. Cugat del Vallés, Tarrasa, Sentmenat, Tortellá, Calonje y Valls.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrasa. 17 Vilanova. 20 Palafrugell.

Febrer 12 Sarriá.

Abril. 25 Balsareny. 26 Tortellá.

Maig. 13 Tárrega. 21 S. Boy.

Juny 5 Montblanch. 21 Vilassá. 29 Masnou y San Pere de Bigas. 30 Tarrasa.

Juliol. 1 Sabadell y Horta. 5 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafrugell. 22 Masquefa. 25 Monistrol de Monserrat y Reus. 26 Vendrell. 30 Hortas de S. Bertran y Sarral.

Agost 3 Vilaseca. 4 Salou. 5 Tarrasa, S. Pere de Riudevitlles, Alella y S. Feliu de Torelló. 6 S. Just Desbern. 7 Papiol. 10 S. Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmaló, Martorell, Corbera, Capellades, Bruch, Vallformosa, Cardedeu, Gellda, Cornellá, Tortellá, La Bisbal y Hospitalet. 23 Sitges. 24 Sans, Igualada y Vallbona. 25 S. Ginés. 27 Mataró y S. Vicens dels Horts. 28 Premiá. 29 S. Juan Despí y Manresa. 30 Ripollet y Vilafranca.

Septembre 1 Torá. 2 Granollers. 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 S. Andréu de la Barca, Olot, Cadaqués, S. Adriá de Besós, Viladrau y Piera. 10 S. Gervasi. 11 Agramunt. 13 Cornellá. 14 S. Sadurní y Horta. 17 Tiana. 22 Sta. Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Calella. 28 Sallent. 29 Sarriá y Molins de Rey.

Octubre. 2 Hostafranchs. 10 Corts de Sarriá.

Novembre. 9 Balaguer. 11 S. Celoni, Palafrugell y Tayá. 21 S. Martí. 23 S. Climent de Llobregat. 30 S. Andréu de Palomar.

Decembre. 10 Berga. 27 Pineda.

ESTACIONS.

Primavera: entra 'l 20 de Mars á las 2 y 46 m. de la tarda.

Estiu: entra 'l 21 de Juny á las 10 y 56 m. del matí.

Tardor: entra 'l 23 de Septembre á la 1 y 9 m. de la matinada.

Hivern: entra 'l 21 de Decembre á las 7 de la nit.

JANER.

Mentres lo janer passa
deixa la cassa.

Aquest mes te 31 dia.

1	Dium. *Cap d' any.*
2	Dill. S. Macari, ab.
3	Dim. S. Daniel, mr
4	Dime. S. Tito, b.
5	Dij. Telesforo, p. y m.
6	Div. ✠ *Los Reys.*
7	Diss. S. Ramon de P.
8	Dium. S. Llucià.
9	Dill. S. Marcelí, b.
10	Dim. S. Gonzalo.
11	Dime. S. Hijini.
12	Dij. S. Benet, ab.
13	Div. S. Gumersindo.
14	Diss. S. Hilari.
15	Dium. Lo dols n. J.
16	Dill. S. Fulgenci.
17	Dim. S. Anton.
18	Dime. Sta. Prisca.
19	Dij. S. Canut.
20	Div. S. Fabiá.
21	Diss. S. Fructuós.
22	Dium. S. Vicens.
23	Dill. S. Ildefons.
24	Dim. S. Timoteo.
25	Dim. Conv. S. Pau.
26	Dij. Sta. Paula.
27	Div. S. Joan Cris.
28	Diss. S. Cirilo.
29	Dium S. Francisco S.
30	Dill. Sta. Martina.
31	Dim. S. Pere Nolasch.

Los dias s' allargan una hora 6 minuts.

FEBRER.

Febrer plujos
ordis en gros.

Aquest mes te 28 dias.

1	Dime. S. Ignaci.
2	Dij. ✠ *La Candeler.*
3	Div. S. Blay.
4	Diss. S. Andreu.
5	Dium. Sta. Agada.
6	Dill. Sta. Dorotea.
7	Dim. S. Ricart.
8	Dime. S. Joan de M
9	Dij. Sta. Polonia.
10	Div. Sta. Escolástica.
11	Diss. Los 7 sirv. M.ª
12	Dium. *Sept.* S.ª Eul.ª
13	Dill. Sta. Catalina R.
14	Dim. S. Valentí.
15	Dime. S. Faustí.
16	Dij. S. Juliá.
17	Div. S. Pere Tomás.
18	Diss. S. Simó.
19	Dium. *Sex.* S. Conr.
20	Dill. S. Lleó.
21	Dim. S. Felix.
22	Dime. S. Pascassi.
23	Dij. Sta. Margarida.
24	Div. S. Modest.
25	Diss. S. Dióscoro.
26	Dium. *Quin.* La M. de D. de Guad. de M.
27	Dill. S. Baldomero.
28	Dim. S. Romá.

Los dias s' allargan una hora 34 minuts.

MARS.

Quan en mars trona
l' atmetlla es bona.

Aquest mes te 31 dia.

1	Dime. † *Cendre.*
2	Dij. S. Simplici.
3	Div. S. Celoni.
4	Diss. S. Cassimir.
5	Dium. S. Nicolau.
6	Dill. S. Olaguer.
7	Dim. S. Thomás A.
8	Dime. S. Joan de D.
9	Dij. S. Paciá.
10	Div. S. Melitó.
11	Diss. S. Eulogi
12	Dium. S. Gregori.
13	Dill. S. Leandro.
14	Dim. Sª. Matilde.
15	Dime. S. Longí.
16	Dij. S. Herebert.
17	Div. S. Patrici.
18	Diss. S. Grabiel, ar.
19	Dium. S Joseph.
20	Dill. S. Niceto.
21	Dim. S. Benet.
22	Dime. S. Ambrós.
23	Dij. S. Victoriá.
24	Div. S. Agapito.
25	Diss. Anunc. M. D.
26	Dium. S. Cástulo.
27	Dill. S. Robert.
28	Dim. S. Sixto.
29	Dime. S. Eustasi.
30	Dij. S. Joan Clímaco.
31	Div. Dolors M. D.

Los dias s' allargan una hora y 43 minuts.

ABRIL.

Pel abril
cada gota ne val mil.

Aquest mes te 30 dias.

1	Diss S. Venanci.
2	Dium. S. Franc. de P.
3	Dill. S. Benet de Pal.
4	Dim. S. Isidoro.
5	Dime. S. Vicens F.
6	Dij. S. Guillem.
7	Div. S. Epifani.
8	Diss. S. Albert.
9	Dium. Sta. María C.
10	Dill. S. Ezequiel.
11	Dim. S. Lleó.
12	Dime. S. Víctor.
13	Dij. S. Hermenegildo
14	Div. S. Telm.
15	Diss. Sta. Basilissa.
16	Dium. *Pascua.*
17	Dill. S. Aniceto.
18	Dim S. Eleuteri.
19	Dime. S. Vicens.
20	Dij. Sta. Ignés.
21	Div. S. Anselm, bis.
22	Diss. S. Sotero.
23	Dium. S. Jordi
24	Dill. S. Gregori, bis.
25	Dim. S. March evan.
26	Dime. S. Marcelí.
27	Dij. S. Pere Armen.
28	Div. S. Prudenci.
29	Diss. S. Pere de V.
30	Dium. Sta. Catarina.

Los dias s' allargan una hora y 4 minuts.

MAIG.

Pel maig
cada dia un raig.

Aquest mes te 31 dias.

1	Dill. S. Jaume.
2	Dim. S. Anastasi.
3	Dime. Ivenció de C.
4	Dij. Sta. Mónica.
5	Div. S. Pio.
6	Diss S. JOAN-ANTE
7	Dium. S. Estanislao.
8	Dill. La A. de S. M.
9	Dim. S. Gregori Nac.
10	Dime. S. Antoni.
11	Dij. S. Florenci.
12	Div. S. Domingo.
13	Diss. S. Pere Regal.
14	Dium. S. Bonifaci.
15	Dill. S. Isidro Llaur
16	Dim. S. Joan Nep.
17	Dime. S. Pascual B.
18	Dij. Sta. Julita.
19	Div. S. Pere Celestí.
20	Diss. S. Bernardí.
21	Dium. S. Secundí.
22	Dill. Sta. Rita de C.
23	Dium. La A. de S. J.
24	Dime. S. S.ª Afra.
25	Dij. ✠ *L' Ascensió.*
26	Div. S. Felip Neri.
27	Diss. S. Joan, papa.
28	Dium. S. Just.
29	Dill. S. Maximí.
30	Dim. Lo S. C. de J.
31	Dime. Sta. Petronila.

Los dias s' allargan una hora 20 minuts.

JUNY.

Pel juny
la fals al puny.

Aquest mes te 30 dias.

1	Dij. S. Simeó.
2	Div. S. Marcelí.
3	Diss. S. Isach.
4	Dium. *Pentecostes.*
5	Dill. S. Bonifaci.
6	Dim. S. Norbert.
7	Dime. S. Pau, bisbe.
8	Dij. S. Medardo.
9	Div. S. Prim.
10	Diss. Sta. Margarida.
11	Dium. La *Santíss. T.*
12	Dill. S. Joan de Sah.
13	Dim. S. Antoni de P.
14	Dime. S. Basili.
15	Dij. ✠ *Corpus.*
16	Div. Sta. Lutgarda.
17	Diss. S. Manuel.
18	Dium. S. March.
19	Dill. Sta. Juliana.
20	Dim. S. Silveri.
21	Dime. S. Lluis Gon.
22	Dij. S. Paulí.
23	Div. S. Joan.
24	Diss. ✠ S. *Joan Bap.*
25	Dium. S. Guillem.
26	Dill. S. Joan, S. Pau.
27	Dim. S. Zoilo.
28	Dime. S. Lleó.
29	Dij. S. Pere y Pau Ap.
30	Div. La C. de S. Pau.

Los dias s' allargan fins al dia 21, 17 minuts.

JULIOL.

Qui no bat pel juliol
no bat quan vol.

Aquest mes te 31 dia.

1	Diss. S. Galo, s.Cast.
2	Dium. La visitació.
3	Dill S. Trifó.
4	Dim. S. Laureano.
5	Dime. S Miquel.
6	Dij. S. Rómulo.
7	Div. S. Odó.
8	Diss. Sta. Isabel.
9	Dium. S. Cirili.
10	Dill. S. Cristofol.
11	Dim. S. Pio I.
12	Dime. S. Juan Gual.
13	Dij. S. Anaclet.
14	Div. S. Bonaventura
15	Diss. S. Enrich Em.
16	Dium. La M. Carme.
17	Dill. S. Aleix.
18	Dim. Sta. Sinforosa.
19	Dime. S. Vicens P.
20	Dij. S. Elías.
21	Div. S. Daniel.
22	Diss. Sta. María M.
23	Dium. S. Libori.
24	Dill. Sta. Cristina.
25	Dim. ✠ S. Jaume.
26	Dime. Sta. Agna.
27	Dij. S. Pantaleó.
28	Div. S. Nazari.
29	Diss. Sta. Marta.
30	Dium.S.Non y S.Nen
31	Dill. S. Ignaci de L.

Los dias s' escursan una hora.

AGOST.

Per tot l' agost
á las set es fosch.

Aquest mes te 31 dia.

1	Dim. S. Pere.
2	Dime. S. Esteve.
3	Dij. La inv. de S. E.
4	Div. S. Domingo G.
5	Diss. Sta. Emigdia.
6	Dium. S. Just.
7	Dill. S. Cayetano.
8	Dim. S. Ciriach.
9	Dime. S. Romá.
10	Dij. S. Llorens, diac.
11	Div. Sta. Filomena.
12	Diss. Sta. Clara.
13	Dium. S. Cassiá.
14	Dill. S. Eusebi·
15	Dim. ✠ L' Assunció.
16	Dime. S. Roch.
17	Dij. S. Liberat.
18	Div. Sta. Elena, em.
19	Diss. S. Magí.
20	Dium. S. Joaquim.
21	Dill. Sta. Joana F. F.
22	Dim. S. Hipolit.
23	Dime. S. Felip Ben.
24	Dij. S. Bartomeu.
25	Div. S. Lluis, rey.
26	Diss. S. Zeferí.
27	Dium. S.Joseph de C.
18	Dill. S. Agustí.
29	Dim.S. Adelph.
30	Dime. S. Rosa de L.
31	Dij. S. Ramon N.

Los dias s' escursan una hora y 36 minuts.

SEPTEMBRE.

Quan comensa lo septembre
lo mal temps se te que tembre

Aquest mes te 30 dias.

1	Div. S. Gil.
2	Diss. S. Antolí.
3	Dium. Sta. Serapia.
4	Dill. Sta. Rosalia.
5	Dim. S. Llorens J.
6	Dime. S. Petroni.
7	Dij Sta. Regina.
8	Div. ✠ Lo naix. M. D.
9	Diss. S. Gorgoni.
10	Dium. Lo dols N. M.
11	Dill. S. Jacinto.
12	Dim. S. Lleonci.
13	Dime. S. Felip.
14	Dij. La exal. Creu.
15	Div. S. Nicomedes.
16	Diss. S. Corneli.
17	Dium. La M. Dolors.
18	Dill. S. Tomás de V.
19	Dim. S. Genaro.
20	Dime. S. Eustaqui.
21	Dij. S. Matheu.
22	Div. S. Maurici.
23	Diss. Sta. Tecla.
24	Dium. La M. Mercé.
25	Dill. Sta. María Soc.
26	Dim. S. Cipriá.
27	Dime. S. Cosm.
28	Dij. S. Wenceslau.
29	Div. S. Miquel.
30	Diss. S. Geroni.

Los dias s' escursan una hora y 46 minuts.

OCTUBRE.

Quan est mes sia arribat
sembra 'l segle l'ordi y blat

Aquest mes te 31 dia.

1	Dium. *Lo Roser* de M.
2	Dill. L' Angel de g.
3	Dim. S. Cándido.
4	Dime. S. Francesch.
5	Dij. S. Froilá.
6	Div. S. Bruno.
7	Diss. S. Marcus.
8	Dium. Sta. Reparada.
9	Dill. S. Dionisi.
10	Dim. S. Lluis.
11	Dime. S. Nicasi.
12	Dij. S. Serafí.
13	Div. S. Eduardo.
14	Diss. S. Calixto.
15	Dium. Sta. Teresa.
16	Dill. S. Galo.
17	Dim. S. Euduvigis.
18	Dime. S. Lluch, ev.
19	Dij. S. Pere.
20	Div. S. Canci.
21	Diss. Sta. Ursula.
22	Dium. Sta. María S.
23	Dill. S. Pere Pascl.
24	Dim. S. Rafel Arcl.
25	Dime. S. Crispí.
26	Dij. S. Evaristo, p.
27	Div. S. Vicens.
28	Diss. S. Simó.
29	Dium. S. Narcís.
30	Dill. S. Claudi.
31	Dim. S. Quintí.

Los dias s' escursan una hora 48 m.

NOVEMBRE.

De Totsans á S. Andreu
vent ó pluja ó fret ó neu.

Aquest mes te 30 dias.

1	Dime. ✠ *Totsans.*
2	Dij. *Los morts.*
3	Div. S. Armengol.
4	Diss. S. Charles B.
5	Dium. S. Zacarías.
6	Dill. S. Sabé.
7	Dim. S. Florenci.
8	Dime. Los 4 Sants.
9	Dij. S. Theodoro.
10	Div. S. Andreu.
11	Diss. S. Martí.
12	Dium. S. Diego.
13	Dill. S Estanislao.
14	Dim. S. Serapi.
15	Dime. S. Eugeni.
16	Dij. S. Fidenci.
17	Div. Sta. Gentrudis.
18	Diss. S. Maximí.
19	Dium. Sta. Isabel.
20	Dill. S. Felix de V.
21	Dim. La Presentació
22	Dime. Sta. Cecilia.
23	Dij. S. Climent.
24	Div. S. Joan de la C.
25	Diss. Sta. Catalina.
26	Dium. Las Esposallas. de la M. de D.
27	Dill. S. Primitiu.
28	Dim. S. Gregori.
29	Dime. S. Sadurní.
30	Dij. S. Andreu, ap.

Los dias s' escursan una hora 16 m.

DESEMBRE.

En desembre al se' á Nadal
cada ovella á son corral.

Aquest mes te 31 dia.

1	Div. S. Eloy.
2	Diss. S. Eusebi, m.
3	Dium. Sta. Hilaria.
4	Dill. Sta. Bárbara.
5	Dim. Sta. Crispina.
6	Dime. S. Nicolau.
7	Dij. S. Ambrós.
8	Div. ✠ *La Purísima.*
9	Diss. Sta. Leocadia.
10	Dium. Sta. Eularia.
11	Dill. S. Dámasso. p.
12	Dim. S. Sínesi.
13	Dime. Sta. Llucía.
14	Dij. S. Espiridió.
15	Div. S. Valeriá.
16	Diss. S. Valentí.
17	Dium. S. Llatse.
18	Dill. S. Adjutori.
19	Dim. S. Nemessi.
20	Dime. S. Domingo.
21	Dij. S. Tomás, ap.
22	Div. S. Zenon.
23	Diss. Sta. Victoria.
24	Dium. S. Dufí.
25	Dill. ✠ *Nadal.*
26	Dim. ✠ *S. Esteve.*
27	Dime. S. Joan A.
28	Dij. Los Ignocents.
29	Div. S. Tomás C.
30	Diss. S. Sabí.
31	Dium. S. Silvestre.

Los dias s' escursan 10 m. fins al dia 22.

BONS RECORTS.

Al comensamènt d' est segle, menyspreada y escarnida per sos inimichs, la pobre llèngua catalana, plorava en un racó de Catalunya tota avergonyida de tíndrer uns fills tant ingrats que, après de que sos pares ab ella se havian fet entèndrer de tot lo mòn, acabavan per oblidarla y prostituir sos llavis catalans parlant, molts d' èlls, ab un llèngua forastèra! ¡Pobreta! Esgroguehida, malmesa y apadassada, no trobava qui escoltés sas queixas, ni menys qui aixugués sas llágrimas. Si mirava al temps passat, sols veya nuvulosos recorts; si al temps present, oblit; si al esdevenidor, gens ni mica d' esperansa. Més ditxosamént aquell esdevenidor qu' ella tan núvol veya ha estat rich de compassió envers la pobreta llèngua catalana. Ditxosamént vingué un bon catalá que, ab inspiració y veu del cor eixida, va alabarla eixa llèngua tan dolsa que, com diu lo celebrat orador Castelar, *per la abundansa de sos monossílabos, sos innumerables verbs, sa riquesa d' expresió ab pocas paraulas, sos apóstrofes y sos pronhoms, es una llengua musical per excelencia.* Ditxosamént un ver aymador de Catalunya, vá fèr bátrer los cors dels poquíssims enamorats d' aquesta, quant un jorn ab lo gaudimènt en la cara y l' entussiasme en l' ánima vá recullir á la desventurada llèngua que perduda pèls carrers anava, y, agafantla de la má y acompayantla, la vá dur al davant de tot un poble y la féu parlar y, al óurer los picaments de mans ab que tothom rebia sas paraulas, diguè:

«Héula aquí, héula

la llèngua d' aquells forts que acataren los reys,
defengueren llurs drets, venjaren llurs agravis.
Muyra, muyra l' ingrat que al sonar en sos llavis
per estranya regió lo accént nadíu no plora,

que al pensar en sos llars, ni 's consum, ni s' anyora,
ni cull del mur sagrat las liras dels sèus avis.

Y que mes avall, llansantli falagadoras ulladas, afegia:

Oh llèngua à mos sentits mes dólsa que la mel
que 'm tornas las virtuts de ma inocenta edat,
ix é crida pèl mòn, que may mon cor ingrat
cessará de cantar de mon patró la gloria,
é passia per ta veu son nom è sa memoria
als propis, als estranys, á la posteritat! »

Axió diguè aquell bon fill de Catalunya, y, la llèngua, agrahida ha fet per èll, lo que èll pera son patró volia.

Ja dès de llavors no s' ha vist abandonada (y d' axió fà 31 any); ja dès de llavors no han deixat de voltarla, ab mes dalé cada dia, poétas tan anomenats com Joaquim Rubió y Ors, Víctor Balaguer, Geroni Rosselló, Lluis Roca, Dámasso Calvet, Mariano Fonts, Guillem Forteza, Anton de Bofarull, Terenci Thòs, Antoni Camps y mòlts altres que, per mereixer una ulladeta sèua, han cantat à la *Patria*, al *amor* y á la *fè*.

Y no son solsament los de casa quins l' han lloada, lo celebrat y universalmênt conegut poéta de Provensa, Fraderich Mistral, tambè se 'n ha recordat d' ella, y de lluny ha dit á tots los que l' aymavan, lo que aquí á ratlla seguida posém.

I TROUBAIRE CATALAN.

No pot estimar sa nació
Qui no estima sa provincia.

I.

Fraire de Catalougno, escoutas! Nous an di
Que fasias peralin reviéure e resplendi
Un di rampau de nosto lengo:
Fraire, que lou bèu tèms escampe si blasin

Sus lis óulivo e li rasin
De vòsti champ, colo e valengo!

Dóu Comte Berenguié, fraire, bèn nous souvèn,
Quand, de la Catalougno adu pèr un bon vènt.
Emè si velo blanquinello
Intrè dins noste Rose e reçaupè la man
E la courouno e li diamant
De la princesso Doucinello.

Prouvenço e Catalougno, unido pèr l' amour,
Mesclèron soun parla, si coustumo e si mour
E quand avian dins Magalouno,
Quand avian dins Marsiho, à-z-Ais, en Avignoun,
Quauco bèuta de grand renoum
N' en parlavias, ò Barcilouno.

Cènt an li Catalan, cènt an li Prouvençau,
Se partejèron l' aigo e lou pan e la sau:
E (que Paris non s' escalustre!)
Jamai la Catalougno en glòri mountè mai,
E tu, Prouvenço, plus jamai
As agu siècle tant ilustre!

Li Troubaire,—e degun lis a vincu dospièi,—
A la barbo di clergue, à l' auriho di rèi
Aussant la lengo poupulàri,
Cantavon, amourous, cantavon libramen
D' un mounde nòu l' avenimen
E lou mesprés di vièis esglàri.

Alor i' avié de pitre e d' aspre nouvelun:
La republico d' Arle au founs de si palun,
Arresounavo l' emperaire;
Aquelo de Marsiho en plen age féudau.
Moustravo escrí sus soun lindau:
«Tóuti lis ome soun de fraire.»

Alor, d' eilamoundaut, quand Simoun de Mountfort,
Pèr la glòri de Diéu e la lèi dóu pu fort,
Descaussanavo la Crousado,
E que li courpatas, abrasama de fam,

Voulastrejavou, estrifant
Lou nis, la maire e la nisado;

Tarascoun e Bèucaire e Toulouso e Beziés,
Fasènt bàrri de car, Prouvènço, li vesiès,
Li vesiès bouie, e courre is armo
E per la liberta peri tóuti counsènt.....
Aro nous agroumoulissèn
Davans la caro d' un gendarmo!

Segur i' avié de chaple à grand cop de destrau,
E la lucho de-longo, e pertout plago e trau.
Mai lou fio caufo, se devoro!
Alor avian de Conse, e de grand ciéutadin
Que, quand sentien lou dre dedin,
Sabien leissa lou rèi deforo!

Fuguessias rèi de Franço e Louis VIII voste noum,
E cènt milo crousa vosto armado, Avignoun
A si pourtau metiè la tanco
La vilo èro esclapádo, èro espoutido à plat.....
Mai noste libre Counsulat
Avié fa tèsto à l' armo blanco!

De Pèire d' Aragoun, fraire, bèn nous souvèn:
Segui di Catalan, venguè coume lou vènt,
Brandant sa lanso bèn pounchudo.
Lou noumbre e lou malastre aclapon lou bon dre:
Davans li bàrri de Muret
Soun tóuti mort à nostro ajudo!

Tambèn, coume lou clergue emé lou capelañ
Despièi, lou Prouvençau respond au Catalan
A travès l' oundo que souspiro;
A travès de la mar, tambèn, i' a de moumen,
Vers Barcilouno tendramen
Barcilouneto se reviro.

II.

Aro pamens se vèi, aro pamens sabèn
Que dins l' ordre divin tout se fai pèr un bèn,

Li Provençau, flamo unanimo,
Sian de la grando Franço, e ni court ni coustié;
Li Catalan, bèn vountié,
Sias de l' Espagno magnanimo.

Car enfin à la mar fau que toumbe lou riéu
E la pèiro au clapié; de traite Vaqueiriéu
Lou blad sarra miéus se preservo
E li pichot veissèu, pèr navega segur,
Quand l' oundo es encro e l' aire escur,
Fau que navegon de counservo.

Car es bon d' èstre noumbre, es bèu de s' apela
Lis enfant de la Franço, e, quand avès parla,
De vèire courre sus li poble,
De soulèu en soulèu, l' esperit renadiéu,
E trelusi la man de Diéu
De Solferino à Sebastople!

Mai, uno fes passa li jour de broufounié,
Uno fes qu' au timoun canto lou timounié,
E que la mar es aplanado,
Pèr segre soun estello o traire soun fielat,
Chasque veissèu, d' aquí, d' eila,
A soun plesi se desmanado.

Ansin, arribe l' ouro ounte chasque nacioun,
Countènto de sa part, e franco d' óupressioun,
Espigara coume un bèl òrdi
Ounte podon, aucèu, parpaioun emai flour
Mescla si cant, e si coulour
Sens vitupèri ni descòrdi;

E la Franço e l' Espagno, en vesèn sis enfant
I rai de la patrìo ensèn se recaufant,
Canta matino au meme libre :
«Lis enfant, se van dire, an certo proun de sèn:
«Leissen-lèi rire e jouga 'nsèn,
«Aro soun d'age d'èstre libre.»

E veiren, iéu vous dise, à la mendro ciéuta
Redescèndre, o bonur! l' antico liberta
E l amour soul jougne li raço;

E quouro que negreje uno arpo de tiran,
Tóuti li raço boumbiran
Pèr conssaia la tartarasso!

Alor, li Prouvençau, emé lou tambourin
Que fara trefouli la barco e li marin,
Nous gaudiren á vòsti targo:
I vigno d'Alicant prendren nòsti maiòu;
E quand farés courre li biòu,
Vous n' adurren de là Camargo.

Alor, li Catalan, d' óulivié frairenau
Courounant vòsti front, courounant vòsti nau,
Au mes de Mai vendrés nous vèire:
E charraren d' amour, di vin e di meissoun,
E cantaren nòsti cansoun,
E parlaren de nòsti rèire.

Dis Aupo i Pirinèu, e la man dins la man,
Troubaire aubouren dounc lou vièi parla roman!
Acò s lou signe de famiho,
Acò's lou sacramen qu' is àvi joun li fiéu,
L' ome à la terro! Acó 's lou fiéu
Que tèn lou nis dins la ramiho.

Intrepide gardian de noste parla gènt,
Garden-lou franc e pur e clar coume l' argènt,
Car tout un pople aqui s' abéuro;
Car, de mourre-bourdoun qu' un pople toumbe esclau,
Se tèn sa lengo, tèn la clau
Que di cadeno lou deliéuro.

Fraire de Catalougno, à Diéu sias!—Nous an di
Que fasias peralin reviéure e resplendí
Un di rampau de nosto lengo:
Fraire, que lou bon Diéu escampe si blasin
Sus lis oulivo e li rasin
De vòsti champ, colo e valengo!

Maillane (Bouches-du-Rhone)-avoust 1861.

Mès la llèngua, això si, no s' ha mostrat avara ni mezquina; ab abundansa de flors ha recompensat los treballs dels que de tot cor la estiman, y, cada any, sentada en lo escabell, al davant d' un aplech escullit de damas y cavallers, reparteix algunas floretas als que plens de fé y de amor venen, y á sos peus ne posan l' ofrenda de son geni. Ay! aquest any de lluny n' ha vingut una d' ofrenda; de Provensa ha arribat plena de perfums, y rica de armonía; tant li ha plascut á nostra llèngua que la ha pagada ab una ulladeta d' amor. Per eixa ullada, la llèngua catalana y la provensal bè 's pot assegurar que s' estiman. Faltaria à mon deber si no 'us fès coneixer en que consistia eixa ofrenda; no era altra cosa que una composició en vers feta per la poetisa Rosa Anais de Roumanille. (1) ¿Voléula llegir? Héusla aquí.

AÏS

I.

La masco dóu Castelan.

De la draio dóu cementèri
part un draiòu plen de mistèri,
que vai mountant e davalant;
dis auciprès l' oumbro negrasso
e lou bram rauc di tartarasso
fan orre esfrai à quau ie passo:
ei lou draiòu dóu Castelan!

—

Au Castelan, dison li chato,
dins un vièi tourrihoun s' acato

(1) Y no es solsament en Catalunya hont esta célebre poetisa provensal ha tingut la justa sort de guanyar joya en lluitas d' esta classe; en Provensa ja l' any 1862 vá emportarsen una *viola de plata* per sa hermosa composició titulada «*Cantico á Santo Ano d' At*, y ara fá poch, en Aix n' ha guanyat una altre ab una hermosíssima y verament ben escrita poesía. Ah! es que la *felibresa* en questió, es la mes adestrada poétisa del Mitjorn de la Fransa!

uno masco is iue treboula;
dintre li merlet di muraio,
lon bèu-l' oli sèmpre varaio;
la masco, dison, se gougaio
quand l' aucelas ie vèn parla.

—

Li grand fèsto, ven au vilage:
noun raubo lis iòu di meinage,
noun fai tort is enfant pòurous;
mai i chato qu' an de fringaire
i parèu, urous calignaire,
dardaio un regard plen d' esclaire,
mort o vido dis amourous!

—

Un sero, la luno dounavo:
souleto, uno chatouno anavo
dins lou draiòu dóu Castelan;
soun brut de pèd dins li clapeiro
ie fasié pou..... A la sourniero
entrevesié de la sourciero
lou lumenoun.....; e, reculant:

—

—«Nàni! nàni! disié 'sfraiado,
de sousour la caro bagnado,
i'a que la mort dins este infer!...
Te veirai plus, moun paure amaire!
Me veiras plus ma pauro maire,
car, l' ai ausi lou cant bramaire
de la masco e de l' aucèu-fer!...»

—

E l' aucelas, dins li muraio,
sèmpre que mai bramo e varaio!
Subran la masco sort: «—Quau, dis,
quau a lou front, souto mi tourre,
a talo ouro, de veni courre?...
Ah! ah! fai piei..... un poulit mourre,
un perdigau de Paradis! ..

—

«Vène, e veirai, ò vierginello,
resplendi ta caro brunello
au fio sacra de moun fougau.....»
E per la man pren la chatouno,

que d' esfrai quilo e s' amoulouno:
«—Te parlarai d' èu, ó tendrouno!
e moun parla te fara gau.»

—

Piei atubo au fougau, la vieio,
sa regalido de burreio
e sa voues routo, en trèmoulant:
«—Aro, dis à la piéuceleto,
lou fio cremo, e sian plus souleto:
l' Esperit parlo, ó ma pouleto,
a la masco dóu Castelan!»

—

E l' amourouso, espavourdido,
«—Masco moun amour es ma vido,
more, s' emmasques moun amour!»
«—Noun vole amousa toun estello:
pamens, s' un nivo l' emmantello,
iéu noun poudrai, e jouvencello,
ie tourna rènde sa clarour.....

—

«—Porje eici, porje ta manoto...»
quatecant un crid de machoto
estavanis la pauro enfant...
«—Ai! malur! fai la vièio masco!...
ai! ma chato, quand vendra Pasco,
a nostro-damo-de-Venasco
noun calignaras aquest an!

—

«Liuen dóu Coumtat, liuen dis Aupiho,
iéu vese alin uno tourriho...
ie sies anado t' embarra...
Uno raubo de lane blanco,
pecaire, escound ti bellis anco...
E quand tout ris dins ta calanco,
t' entende soulo souspira.

—

«Iéu dins lou dòu vese un troubaire,
iéu ause, eu Prouvènso, un cantaire
que dis, en plourant, sa doulour...»
E s' aubouraut atremoulido;
«—Masco, moun amour es ma vido,
Morirai donc, la chato crido,
m' as passi moun bel ile en flour!...»

E piéi, quand reflouriguè Pasco,
à Nostro-Damo-de-Venasco
li chato vengueron .. Ai ! las!
ie vegueron plus la jouvento
a soun felire sourrijento...
Aro plouro, mounjo doulento:
e soun ploura fai soun soullas

II.

La moungeto.

Es au couvènt ! a leissa paire e maire,
e soun païs;
s' es embarrado, e plouro soun amaire;
la pauro Aïs!

—

Sounjo de-longo i cansouneto gènto
di troubadour;
e soun lis iue de la bello jouvènto
nebla de plour!

—

Lou cant plantiéu de soun galant troubaire
souspirará...
Long di sourgeto, amourousi cantaire,
la plourará.

—

Mai plus jamai, Aïs, tendro amigueto,
dins lou valoun,
vendra 'scouta, long di lindi sourgueto
tèndri cansoun.

—

E jamai plus de dóuci serenado,
cant dóu païs,
te bressaran, tourtouro enamourado,
dintre toun nis.

—

Plus, jamai plus, sus lou cresten dòu moure
quand ven lou jour,
escalaras, per vèire la grand tourre
dòu troubadour!

Noste soulèu, rei glourious que s' enaur
dins lou cèu blu,
e li valoun que trevo encaro Lauro,
li veiras plu.

—

E trèvo ansin, Ais, li vau, li plano
di Provençau,
e se retrais de la bono Santo Ano
li jo florau.

—

Vei s' acampa, princeso de la festo!
urous e gent,
li set Felibre e courouna sa testo
de flour de argent!

—

I' ei soun troubaire... Ah, plouro, ma paureto!
A toun plagnun,
à toun plagnun, ò doulento moungeto,
respond degun.

—

Degun couneis de nosto gaio lengo
lou gai canta;
degun couneis li plasenti valengo
de la Coumtat!

—

Lou blu Ventour e sa santo capello,
degun l' a vist!
E degun ven que te parle, ò ma bello,
de toun pais! —

—

Vaquì perqué souto lis avelano
soulo se plai;
aqui pantaio, e l' er fres de l' andano
grand ben ie fai!

—

Cade brout d' erbo e cade flour ie parlo
de soun amour;
quand ven ploura, rousignou e bouscarlo
canton toujour...

—

Mai aco 's pas li bràvi dindouleto
que, l' an passa,

a sa teulisso e contro sa chambreto
venien nisa.

—

Las! aquest an, quand tournaran urouso
à soun oustau,
li veira plus s' amagant amourouso
dins si nis caud!

—

E dis, moungeto :—O dindouleto amado,
pourtas l' amour,
pourtas l' amour à l' estro benurado
dóu troubadour.

—

E parlas-ie de sa pauro chatouno,
dins si pantai;
e digas-ie que liuen de sa poutouno
ièu mourirai!

—

Quand sarai morto, amo libro, en Prouvenço
m' envoularai;
e long dóu Rose e long de la Durenço
iéu trevarai.

—

Iéu trevarai dins li valoun de Lauro
quand ven l' ahour;
e m' ausiran au dous murmur de l' auro
mescla mi plour.

—

Lou sounarai, e vendra moun troubaire ..
tresanaren;
piei amoundaut, iéu emé moun amaire
s' enanaren.

Avignoun 19 de mars 1864.

Y ara que 'us la veyéu encensada per los sabis de nostra terra, falagada pèls fills de nacions estrangeras, envejada per altres que mes dòlsament parlan, digáu, vèrs fills de Catalunya, no n' es ver que, posada la má al pit, no 'us avergonyiu pas de dir que la entenéu quan parla ?

Pus bè encara més ; no contenta ella la graciosa llèngua, de parlar ab las sis ó setcentas personas que en lo Saló de Cent

l' escoltan, vol, sense ceptre ni escabell, d' ara en avant, parlar ab tothom, cada any una vegada mès, bonamènt, de tot cor, ab la sencillesa que li es propia. Si l' escoltáu no será mal agrahida, y què'us ne dirá de cosas que 'us han d' agradar!, si 'n fugíu pitjor per vosaltres, tampoch sabréu las dolsas cosetas que té per contaros, y las cansonetas novas que ha aprés per ferhos coneixer, y 'ls bons recorts que 'us portará â la memoria, ni tantas altras cosas que cada anyada, à semblansa de la abella, recullirá pera fèr la bresca que ab lo nom de *Calendari*, d' est any en avant fará, si Dèu ho vol y la fé la ajuda.

Si mon concell tinguès de ser ohit, diria que la escoltasseu, pus sè que en lloch de perdrehi, anéu á guanyarhi molt mes de lo que valtres mateixos vos pensáu.

F. P. B.

—Barca parada no guanya nolits.
—Jerusalém, Jerusalém,
com mes aném, menos valém.

Abans de que parlen los vius, posat en ordre está que fém membransa dels morts:

†

Dès de que s' han instaurat los jochs florals (any 1859), fins al present, las lletras catalanas han perdut alguns de sos mes frenetichs admiradors: entre ells havém de citar à,

En Bonaventura Carles Aribau, lo qui despres de haver restaurat la llengua catalana, aná à Madrit à fèr saber als castellans, que bè podia un fill de provincia manejar y coneixer la llengua de Cervantes, tant bè com un fill de Valladolit.

Allí comensá à donar à la estampa eixa obra de tanta tirada qué, ab lo titol de *Biblioteca de autores espanyoles*, está publicant lo editor Rivadeneyra. Allí, en Madrit, vá passar la flor de sos

anys, y ja cansat, enujat de víurer lluny de la patria, rich de gloria, torná à Catalunya. Mes ay! si jove vá anarhi, vell ne tornava. Si sá va surtir de sa Catalunya, al tornarhi portava ab ell lo corch que havia de ferlo devallar à la fossa.

Als raigs del sol de la catalana terra, encantat son cor ab los dòlsos mots de la llèngua materna, semblá que prenia nova forsa sa envellida máquina y quasi somniá en sa cura; mès res hi pogueren, ni las brisas del mar, ni las auras de nostras frescas serras, ni 'l dòls calor de nostre sol hermós; sa ánima desitjava mes espay y volá en busca de novas esferas. Pérdua fòu y no xica, per la llèngua catalana, la de aqueix sapientíssim home. Més, Catalunya que així ho regoneix, 'l plora y plorará cada dia més ab llágrimas de sanch del cor eixidas! (Nasqué en lo any de 1799 y morí en 1862.)

En Salvador Estrada, fòu un varó sobradament estudiós y coneixedor de las llenguas catalana y castellana. Y en tant es aixis, com que, ab sas llisons, mòlts de sos deixebles s' han fet mestres en la parla de Catalunya; y en tant es aixis, com que, jà en los *jochs florals* de 1859, guanyá un premi estraordinari ab son bell soneto que te pèr títol *Las flors son la poesía de la creació*! Tenia mols treballs fets pera una gramática catalana y també, segons tením entés, s' ocupava en arreglar un diccionari de la mateixa llèngua. Dels treballs que féu en vida en llèngua castellana, sols podém dir que son mòlts; entre ells, alguns dramas y uns quants versos. En catalá lo género de poesía á que mes se donava era 'l soneto: de ells se 'n podria fèr un tomo, y 's pot dir y asegurar que, tots parlan bèn bè en catalá. (Morí en lo 21 de Mars del any 1862.)

De En Joseph Llobet y Vall-llosera, diré lo que d' ell dix, lo secretari dels jochs florals del any 1862, en sa memoria lo dia de la poètica fésta. «D. Joseph Antoni Vall-llosera, mantenedor que fóu en lo segon any de la instauració de estos *Jochs* ha mort lluny desgraciadamént de sa patria y de sa familia, en la ciutat de Alicant, ahont partí mogut de son zel per la ciencia y de son desig pera fèr bè. D. Joseph Antoni Llobet que tant s' havia desvetllat per las glorias catalanas, no ha tingut ni sisquera lo consol de morir en la terra per èll tant amada, en brassos de la familia d' ell tant volguda, y al deixar una pla-

»a vacant en *totas las corporacions* cientificas y literarias de Barcelona, que 'l contavan com un de sos mès incansables individuos, ha llegat un ver recort á tots quants de veras lo estimavam.» (Morí l' any 1862.)

Si 'ls tres nos poguessen escoltar los hi diriam: podèu estar segurs de que tant com vos recordareu en vida de la terra catalana, eixa se recordará de vosaltres ara que sou morts !

—Qui llengua tè á Roma vá.
—Bòca que no parla, Dèu no l' òu.
—Fill que á pares entristeix
pèl regular no envelleix.
—Mes val ser aucèll de bosch que de gabia.

UN PELEGRÍ.

(Mallorquí.)

Con un qui 's desperta y dupta
de si 'stá ben desxondid
consirós se preguntava
á éll mateix un pelegrí ; —

—

Son els meus ulls que m' enganan?
Axó 's ver? ó lo que mir
son visions que m' enlluèrnan,
son fantasmas qu' imagin?

—

Qui 'm dirá com s' anomena
aqueix tan estrany pais,
plé d' objectes delitosos
qu' encativan mos sentits?

—

No 'm recorda cuants de dias

ja fa qu' estorad ey visch
y á cada moment encara
tropés amb un nou etsís.

—

D' encantaments y de fadas
ma dida cuand era nin
em contava maravellas
qu' en somits veya á la nit;

—

Peró palaus mes hermosos,
ni mes hermosos jardins,
com aquets que son de veras
jamay los havia vist.

—

Quina ciutat es aquesta
de gent tan rica y felís
que riu sempre y sempre gosa
com si may degués morir?

—

Per tot de balls y de festas
el remor me tè aturdit;
per tot l' or em fá bellumas,
joyas d' or per tot admir.

—

Per tot veix parets cubertas
de domassos carmesins
y baix de hermosas catifas
marbres hermosos trapitj.

—

Per tot veix ramells de rosas
taronjers sempre florits
per tot l' ayre olors aplega
de violetas y jasmí.

—

Per tot dolsas melodías
encantan mon esperit,
y preciosos vins em donan
de tastarlos el desitj.

Amb palanganas de plata
engastadas de rubins
m' ofereixen á balquena
de tot clima els fruits mes richs.

—

Quina ciutat es aquesta
que si hi ha cap afligit
á un racó tot sol flastoma
de plorar empagaid?

—

Poblada está de hermosuras,
com el cel de serafins,
qu' ángels son amb ulls de flama
y cabells de or mes fí.

—

Que duhen collars de perlas
y mantells d' aire teixits,
ángels son pero que tentan
com la serp del Paradís.

—

Qui del món vol las venturas
las venturas trova aquí,
hont no 's veuhen caras tristas
no s' y sent cap trist suspir.

—

Emperó tampoch ey veuhen
cap campanar que s' empin,
com un gegant que s' atura
y al cel apunta ab lo dit.

—

No éy senten toch de campana
qu' al vespra ó matí mos crid
per fer recordar als homes
que del Rey etern som fills.

—

Si d' ell olvidats se creuhen
que podrán gosar tranquils

feredat fá aquesta ditxa,
no la vull, no, jo per mí.

—

No vull vendre ma esperansa
no vull jo plers tant seguits
que sian com à cadena
que á la terra mon cor llig.

—

Oh! jo m' entorn á ma vila
à ma vila que está en mitg
de sorrals y boschs ombrívols
que de vert Deu ha vestit.

—

Allá no n' y serpenteya
gent tant plena de delit,
allá que tant pur es lo ayre
y el cel tant blau y tant llís.

—

Allá qu' encara ey veix drela
la torre de un monastir
y las parets ja negrencas
d' un temple sisquera antich.

—

Y 'l só viu d' una campana
em crida ben dematí
perqué me 'n vaja á la iglesia
qu' es consol del cor mes trist.

—

Qu' allá es dôlsa la tristesa
y mes dòlsa que 's pot dir
son las llágrimas qu' es ploran
en els peus de Jesucrist.

Tomas Aguiló.

Palma de Mallorca, agost de 1864.

FILL Y MICO.

Véuse aqui que mentres un honrat pare de familia estava fent visita ab una senyora, lo sèu fill se trobava en lo quarto del costat estudiant la llissó.

Pocas eran las ganas de estudiar del noy y mòlt mès dèsde que son pare estava ocupat ab la forastera; aixis es que vá tancar lo llibre y procurá fugir del quarto; mes à fi de que son pare no s' adonés de s' ausencia ab la quietut que anava à haberhi, vá agafar un micaso que havian enviat à sos pares dès d' Amèrica y 'l lligá en lo petje de la taula del quarto hont fins llavors havia estudiat.

Un cop fora éll, lo mico féu de las sèvas, y no content ab móurer un soroll del dimoni, al cap y al últim vá finir per tirar à terra ab gran estrepit lo tinté y las sorretas.

La senyora de la visita, al sentir aquell terretremol vá girarse tota esmoguda.

—No tinga pòr, senyora, vá dirle l' amo de la casa, es mon fill que estudia.

—¿Per qué tením dos orellas y una sola boca?—Perque debém escòltar mòlt y parlar poch.

—¿Qu' es lo que fá la felicitat del home?—Una conciencia tranquila.

LA NOVA MUSA.

Al poéta laureat D. Lluis Roca, ab motíu de sa poesía *Als trovadors catalans*, premiada en Jochs florals.

¿Y perqué volen ara, cuant ya 'l sigle ho desterra,
tornar á las vetllurias y 'ls cants ressucitar
d' una poesía morta que jau dessota terra?
¿Cuant may s' ha vist que tornen al cim de l' alta serra
las rodolants onadas que devallantne van?
Lo sigle n' es de lluyta. Lluytáu donchs, ó poétas,
ensemps soldats y apóstols. S' han acabat los temps
de ferne sols juguinas y airosas cansonetas
pera passar los dias als péus de las ninetas
recitant llagrimosos poesías ignocents.
Lo alcássar dels Dèus falsos avuy se desmorona.
De mans de novas musas la olímpica corona
ne reben orgullosos los fronts dels vencedors.
Avuy tot á sos vicis lo géni s' abandona.
A nous Dèus, novas aras: nova llavor, nous solchs.
No som en temps dels Arcades. Avuy no tè posada
per las ploraires musas l' apolíneo Parnás,
que dels llorers ombrivols, hont jeya sa mainada,
ya la viram poética ne fuig desconhortada.
Deserts están los temples: los Dèus s' han escardat.
¿Podém entretenirnos en escoltar rondallas
cuant lo vapor ne cruza del un al altre estrem,
cuant la idea y no 'l ferro ne guanya las batallas
y 'l fil parlant ne porta, sens límits y sens vallas,
de un cap de mòn al altre lo llam del pensament?
Donáume la poesía que en música sonora
ne fá batrer los polsos, ne fá bullir lo cor,
que d' inspiració santa matrís engendradora
passeja resplandenta sa llum enlluernadora

per los espays sens límits dels amples horizonts :
Donáume la poesía, font pura de alegrías,
que en éxtasis las ánimas eleva al infinit,
que es un ressó de dólsos, eterns, gloriosos dias,
y espays obra al poéta, y al geni novas vias
y forsas per la lluyta ne dòna al esperit :
Que viu en regions puras d' atmósferas serenas
y en mitj de vesllums májicas d' abrillantats colors,
que, deslliurant la pensa, ne trenca sas cadenas
y tè, consol supremo de las mes altas penas,
fé per totas las creensas, amor per tots los cors :
Que, sol d' ardent llimaria y encesa cabellera,
á doll sa llum borbolla per las regions dels cels,
y flamejants estelas ne sembra en sa carrera
de son foch sant guspiras, y d' esfera en esfera
ne porta triunfadora lo carro del progrés.
No pas eixa ridícula, insípida poesía
de Filis y d' Apolos y de fluviols sonants,
que avuy à tota idea oberta está la via,
que avuy ja de poétas n' hi ha una nova cria,
que avuy lo caball d' Atila n' es dintre del Parnás:
Ni tampoch la poesía servil y aduladora
que del poder espera l' almoyna d' una créu
y que del modern temple voldria ser senyora
per al instant umplirlo, dement revenedora,
de renegats é impúdichs famélichs mercaders.
Salut, salut, poesía, estela diamantina,
que avuy als pobles mostras la via del progrés,
com en mitj de tenebras, llum dolsa y peregrina,
lo estel de las llegendas ab sa claror divina
als reys d' Orient mostrava la via de Bethlem.
Per tú avuy del poéta n' es la missió sagrada;
n' es soldat d' una idea de caritat y amor,
n' es sacerdot d' un temple, un dogma, un Dèu y un' ara
que com doctrina santa no es coneguda encara,
mes que lo jorn s' atansa en que ho será per tots.
N' es regenerativa la poesía y noble
cuant contra 'l tirá indigne defensa al oprimit,

cuant lo virtuós ensalsa y meynsprea lo ignoble;
la causa del poéta avuy es la del poble:
lo bras avuy no es forsa; la forsa es lo esperit.
Avuy déu lo poéta alsar cants de victoria
perqué radiant ja brilla la civilizació.
Aquell que millor cante la fé, la patria historia,
lo progrés y la industria, la llibertat, la gloria,
aquell entre 'ls poétas, aquell será 'l millor.

Victor Balaguer.

JOCHS-FLORALS DE BARCELONA.

Ara vos vull parlar una miqueta de nostres jochs-florals. Quant arriba 'l mes de las flors, quant tot riu y canta, quant tot es bellea en cel y terra, llavors aquí en Barcelona, té lloch una festa sencilla, que toca 'l cor; una de aquellas festas que, dès que si entra fins à tant que se 'n surt, fá estar à tothom ab la orella atenta y l' ánima embadalida. Ja sabéu, lo Saló de Cent, lo saló aquell hont hi han fet cosas tant bonas nostres rebassavis; pus bé, en aquell saló, lo primer diumenge de maig de cada any, se hi arreplega una munió tal de bellas y encisadoras ninas, de sabis è inspirats poetas, de respectats y ben volguts vells, que si un se veya obligat à escullir una sola persona que per sas qualitats valgués mes que las altras, tindria que dir lo que diguè un jorn un pastor à qui son amo vá obligar à que triés la millor gota de rosada que hi havia en lo cálzer d' una margarideta:—Senyor, li responguè 'l bó del pastor, són totas tant iguals, bonicas y encisantas que per no errar en la tria, sò de parer que val mes que 'm quede ab la flor y ab totas ellas.—Així mateix se pot dir del Saló de Cent lo primer diumenge de maig de cada any. Allí 'n veuriau de flors! Ni ha d' or, ni ha de plata, ni ha qu' encara senten l' olor de la terra! y quinas cansonetas mes dòlsas toca la música de la

Casa dès d' una sala vehina al lloch hont se fà la festa. Dalt de un empostissat ni veuréu una taula ab un bell tapis de vellut carmesí, en torn d' ella se hi assentan los sis dels set *mantenidors* qu' han jutjat las poesías, lo qui presideix la festa y mes tart la que n' es reina dels Jochs-florals. Lo secretari tè una taula ben acostadeta à la gent qu' ompla 'l saló, perqué pugan óurer ben à las claras los noms dels trovadors premiats. Comensada qu' es la festa, lo secretari obra 'ls plechs dels noms y un cop ha anomenat al que ha guanyat la flor natural, llavors, aqueix afavorit de la gloria, esculleix la dama que li pláu mes de las que tè al davant, y en véu alta es cridada y per poetas acompanyada á la cadira d' honor, y ab mes alta véu encara proclamada reyna de la festa. ¡Qué se 'n senten llavors de picaments de mans y murmulls de alabansa, tot aixó barreijat ab las armoníás del lays de *la terra* que toca la música!

Poch á poch 'ls picaments de mans s' acaban y 'ls murmulls s' esvaheixen y llavors, 'ls poetas qu' han guanyat joya, llegeixen sas poesías despres d' haber rebut de mans de la *reyna de la festa* la per élls guanyada joya. Al qui canta millor las dolsesas del amor, se li dòna una flor natural, ab una cinta mòlt ricament brodada; qui llóa millor alguna gesta antiga, té una englantina d' or ; aquell que ab mes recolliment y entusiasme canta á la *fé*, se 'n emporta una resplandent viola d' or y plata; y tots los demès que han estat leri-leri d' atenyer lo cimarol del arbre, tots los demès que casi casi han tocat las fullas de la desitjada flor, senten sos noms cridats en véu bén alta per boca del Secretari, y aplaudits ab forts picaments de mans pèls que guaytan la festa. Quant totas las joyas tenen duenyo y tot s' acabat, llavors sempre al compás de las dòlsas cansons de Catalunya, se retiran los jutjes y tots los de la sala que, ja fins al any seguent, no escòlta ni mes picaments, ni mes música. Llavors vè lo abrassar als llorejats, lo mirar las joyas que hi ha sobre la taula, lo taralejar la cansó dels *estudiants de Tolosa*, ó la d' en *Roch Guinart* y tantas altras cansons que aquell dia troban un lloch privilegiat en los llavis de tots los que no s' avergonyeixen d' esser catalans ; y no acaba aquí encara, aquella festa á la que ne venen á péndrer part poétas de Mallorca, Valencia, y fins de la dòlsa Provensa, aquella festa que

estreny mes y mes cada any lo amor de tota una antiga rassa, aquella festa que ha fet brollar en sis anyadas un aplech de poétas, quan arriba la primavera, convertida en hermos llibre, vá de má á má á satisfer los desitjs de tots aquells que, no havent pogut véurer la funció, desitjan gojar llegint las poesias premiadas; perqué havéu de saber que, si bè lo saló es gran, no ho es prou pera fèr lloch á tots los que entrar hi volen.

Y cada any se fá aixis; y cada any mereix mes enhorabonas. ¿Voleu ara saber lo nom de tots los qu' han tingut la sort de arreplegar, ó una flor, ó un brot ó una fulla? Puig bé, aquí 'ls teníu. No son altres que, Víctor Balaguer, Geroni Roselló, Joaquim Rubió, Isabel de Villamartin, Josepa Massanés, Dámasso Calvet, Salvador Estrada, Adolph Blanch, Mariano Fonts, Lluis Roca, Antoni de Bofarull, Cayetano Vidal, Guillem Forteza, Antoni Camps, Mariano Aguiló, Terenci Thos, Silvino Thos, Josep Lluis Pons, Victoria Penya, Rosa Anais de Roumanille, Manuel de Lasarte, Teodoro Llorente, Joseph Coroleu, Albert de Quintana y algun altre; ja ho veyéu, mòlts d' ells son los mateixos que fan aquest calendari, moguts pèl ver afecte que portan à la terra catalana. Ab una tant abundant y escullida llavor, com voléu que deixen de surtirne fruits de bell aspecte y gust regalat, fruits que sòn gloria nostra, mes que sian tambè motiu d' enveja per' una altre que, ab tot y esser canari, voldria retallar las alas al pobre pardal que, ab son piu-piu, vá de teulada á teulada cantant als raigs del sol de Catalunya.

LA NIT DE SAN JOAN.

—

(BALADA.)

Vers las vehinas montanyas
fuij lo sol á sepultars;
la mar s' adorm en la riva;
los aucells paran son cant;

Y en tant s' acosta, s' acosta
la bella nit de San Joan.

Als turons puja la boyra:
brillan los estels daurats:
son blanch disch mostra la lluna,
las planuras argentant,
Y en tant s' acosta, s' acosta
la bella nit de San Joan.

Plahenter vincla als vells róures
lo ventijol de la mar,
ensorrant en l' aspre arena
los llauts dels marins braus.
Y en tan s' acosta, s' acosta
la bella nit de San Joan.

A sa joca 'ls aucells corren,
á sa joca 'ls aucells van:
¡Cóm aixamplan sas aletas!
¡Cóm atravessan l' espay!
Y en tant s' acosta, s' acosta
la bella nit de San Joan.

Y lo bosch, y la montanya,
y la planura, y 'l blau llach,
aixecan himnes fantástichs
dant al dia l' *adeu siáu;*
Y en tant s' acosta, s' acosta
la bella nit de San Joan.

Ja es de nit: tot es misteri.
Sonan las nou allá en l' alt:
los rossinyols del niu surten;
lo vent comensa à xiular,
Y entre tant avansa, avansa
la bella nit de San Joan.

En la serra 'ls follets corran
embestint als rabadans;
las fadas alegres jugan
en sas baumas de cristall,
Y entre tant avansa, avansa
la bella nit de San Joan.

Sonan las déu... ¡com s' escampan
pèl cel los estels daurats!...
¡cóm reflecta 'l riu que corra
las pinedas de la vall!...
Y entre tant avansa, avansa
la bella nit de San Joan.

Sonan las onze: las onze!...
tot comensa á murmurar.
En la masía 'l gall canta;
jiscla l' óliva en l' estany,
Y entre tant avansa, avansa
la bella nit de San Joan.

La nit es curta, mòlt curta;
las dotze van á sonar....
párat, temps, deixa á las mares
que n' abrassin llurs infants,
Y entre tant avansa, avansa
la bella nit de San Joan.

Al ayre va la campana,
la campana vá á brandar:
ja l' ermitá pren la corda,
ja l' estira ab las dos mans,
Y entre tant avansa, avansa
la bella nit de San Joan.

L' aucell calla, 'l riu s' atura;
l' aura 's para; 's dorm la mar;
ni una fulla 's balandreja...

¡ay! las dotze sonan ja,
Y entre tant lo sèu curs para
la bella nit de San Joan.

Las dotze sonan!... depressa
s' alsan del mitj del estany
las bruixas, de las teyeras
als resplandors encantats,
Y entre tant lo sèu curs para
la bella nit de San Joan.

Cantant dòlsas cansonetas,
los pescadors ab afany
del mar las telas estiran
plenas de pesca abundant.
Y entre tant lo sèu curs para
la bella nit de San Joan.

En la serra 'ls tions creman;
peta 'l rostoll en la vall;
y 'ls rosers sas brancas obran
per rébrer als noys trencats,
Y entre tant lo sèu curs para
la bella nit de San Joan.

Al entorn de las fogueras
y de la gralla al compás,
los jovenets y las ninas
ballan sense reposar.
Y entre tant lo sèu curs para
la bella nit de San Joan.

Los que ara son amants tímits
esposos prompte serán:
los que avuy d' amor pateixan,
contents estarán demá,
Y entre tant lo sèu curs para
la bella nit de San Joan.

Bé 'n hajis, nit estrellada
que 'l cor omplas d' amor sant!...
no t' allunyis, no t' allunyis,
missatgera del jorn clar!...
Y entre tant lo sèu curs para
la bella nit de San Joan.

Peró lo temps no s' atura
y corre sense parar:
las fogueras s' enfosqueixan;
la lluna amagantse vá.
Y entre tant la sèu curs para
la bella nit de San Joan.

Sona la una: tot es calma:
tot reposa: tot dorm ja.
La mar á la riva 's tira;
la boyra en los monts s' ajáu,
Y en tant s' allunya, s' allunya
la bella nit de San Joan.

La nit fuij: lo dia arriva;
las estrellas ja se 'n van;
de l' albada las llums puras
s' estenen per monts y prats.
Y en tant s' allunya, s' allunya
la bella nit de San Joan.

Donzellets y donzelletas
las que avuy érau al ball,
¿hi tornaréu l' any vinent?
¡Ay ninas, sols Dèu ho sap!
L' alba naix: la nit s' allunya:
tot comensa á despertar;
y natura l' *adèu* dona
á la nit de San Joan.

Francisco Bartrina.

Reus.

UNA POSTA BEN GUANYADA.

Dos jornalèrs casats y ab familia ja, y que 's vanagloriavan de ser menjadors en extrem, cert dia varen fèr una posta, sobre qui dels dos menjaria mes. Un d' élls, ab tot, volgué que la posta en lloch de ser feta de cap á cap, fós, al reves, feta de familia á familia. Justament tots dos tenian lo mateix nombre de fills y vivas las mullers.

—Bé, no 'm sembla mal, contestá l' altre; mès mira, Anton, que ma dona menja tant com jo!

—No hi vol dir res; per aixó, Pere, no perdo las esperansas de guanyar.

Vá venir lo dia de fèr la posta, varen ser omplertas de vianda dos calderas ben grossas y las dos familias, assentadas cada una alrodador de una caldera, comensaren á fèr anar las barras. La familia de Anton fóu la primera en acabar.

—Meva es la posta, digué.

—Com tèva?—vá esclamar Pere.

—Si! No ho véus? Ma caldera ja está vuida!

—Váya una gracia! Ja ho crech, fènte ajudar pèls dos tossinos que crias!

—Y que! per ventura no son de la familia?

—Quant Dèu ho vol, ab tot vent plóu.
—La dona falaguera, no fá llarga tela.
—Vadella manyaga, de tots mama.
—Qui fá un cove, fa una cistella.

QUI PERT PAGA.

Liebe.

—De lluny lo donzell arriba,
de lluny arriba la barca,
tot retallant las escumas,
tot escumejant las aiguas.

Sentadeta está la nina,
sentada aprop de la platja,
brodant un vestit de seda
ab una agulla de plata.

Aixis que 'l donzell la ovira
li diu, saltant de la barca:
—No brodes, no, nina hermosa
que t' estás aquí sentada:

Jo á dins de ma barca hi porto
hi porto una rica capsa,
ab dos daus que son dos joyas
pus son de marfil y plata.

No brodes, no, nina hermosa.
que séus á prop de la platja;
al cel ab esglay no mires;
juguém als daus si t' agrada.—

Aixis que la nina 'l sent
respont rojeta de galtas:
—Donzellet, jo sò mòlt pobre,
diners per jugar me faltan.

—Ne téns los rulls de tos bucles
y las rosas de tas galtas?

Si guanyas, prometo darte
est anell de filigrana.

Ne rodan los daus; la nina
l' anell filigranat guanya.

- Torném á jugar, hermosa?
¿Juguém als daus si t' agrada?
—Qui guanya, la prenda 's queda,
al joch no vull esposarla.

—Júgam lo blau de tos ulls,
la blancor de tas espatllas.
Si guanyas prometo darte
la vela, 'ls rems y la barca.

Ne rodan los daus; la nina
rems, vela y barca ne guanya.

—Torném á jugar, hermosa?
¿Juguém als daus si t' agrada?
—Las per mi guanyadas prendas
al joch no vull esposarlas.

—Pus ta má júgam alhora,
júgam ton amor y gracia.
—Si guanyas prometo darte
ma vida, mon cor y ánima!

Ne rodan los daus; la nina
pert lo joch esta vegada.

—¡Ton amor es mèu! ne crida
lo barquer plé de gaubansa.—
Mes la nina le contesta
plorant mòlt amargas llágrimas:

—Recull tas perdudas prendas,
mès dèixam en esta platja
al bell costat de lasònas
que s' acostan murmurantas.—

—Qui guanya, la prenda 's queda;
qui pert, donzelleta, paga.—
—Te daré, si m' abandonas,
la vela, 'ls rems y la barca.—

—Tot aixó tindré, m' aymia,
aixis que torne á ma patria.—
—Te daré un vestit de seda
tot enflocadet de plata.—

—Tot aixó tindré, donzella,
al tocar terra ab ma barca.—
—Te donaré un aucellet
que cap en cantar lo iguala.—

—En los boscos de mos pares
ni tinch que tant bè ne cantan.—
—Ay, pobre de mi, pobreta!
sò bèn poch afortunada.

—No plores, nina, no plores
no sò barquer, ma esperansa;
jo tinch palaus y riquesas
y sò fill del rey d' Irlanda.

Y al lluny lo mar s' enaspreja,
y al lluny se remóu la barca
tot retallant las escumas,
tot escumejant las aiguas.

Francesch Pelayo Briz.

JOAN DE L' OS.

Joan de l' òs,—¿ja sabéu de qui parlo?—un dia vá anar al bosch y arrancá un pí mòlt rabassut. Al tornar al poble, (tambè hi tenian en aquella població establert lo dret de consums) un dels que ara anomenariam guardas, vá dirli:

—Eh, bon home!

—Qué voléu?

—Devéu dar sis sous.

—¿Per qué?

—Per la llenya que duhéu á coll.

—Com llenya!...

—Sí; aquest pí...

—Aquest pí es mon bastó, contestá Joan ab sanch freda; y vá passar tot fent lo molinet ab lo pí qu' havia arrancat del bosch...

—

—Qui tèm á nostre Senyor
dòna als pares son honor.
—Com mes amichs, mes clars.

LO SALÓ DELS JOCHS FLORALS.

—

¡Calláu, calláu, y atent la orella estiga!
Lo recort dels passats alsa la veu.
Miráu en torn! Llurs ombras veneradas
rossant los vostres fronts pujan al cel.
Eix oratge que xiula en las escletxes;
lo ambient que ab vostra boca respiráu,
lo murmull que prén eco en esta sala,

veus y alé sòn dels héroes catalans.
No os esglaye, per Dèu, sa vista fera;
no os anuhe lo cor, nó, llur accent:
dexáulos voltejar per esta sala;
dexáulos revolar per sobre 'ls vents.
Héroes, veníu! que á vostre entorn se juntan
novas generacions! Héroes veníu!
lo alé dels vostres cors, que l' mòn umpliren;
lo alé dels vostres cors, veuréu aquí.
Ja en ma presencia estáu: vostre ardor sento;
las gramallas flotar veig ab lo vent...
Jaume 'l Conquistador, tú que ls' creares,
vina, rey de Aragó, vina á ma veu.
Y á ma veu acut ja; lloch al monarca;
lloch al rey colossal: miraulo entorn:
llurs ulls brotan lo llamp que enardí als pobles;
llur veu es l' uracá que atroná l' mòn.
Vina y escòlta, En Jaume, vina y óulos
als invictes y nobles concellers,
aquells que las nacions los admiraren,
aquells que ls' respectaren fins los reys.
Aquí ls' juntares, Jaume, y aquí aixecan
sa, per sempre tronant, robusta veu;
ella esculpí dels segles en los marbres,
gloria y renom, virtuts, costums y lleys.
Mon oido fereix toch de campanas;
sento en lo vent brunsir só de clarins;
es la veu de la patria que aquí 'ls crida;
veu que á pobles y á reys féu estremir.
Ecos que voltejáu per eixas bóvedas,
dels Jurats de aquell temps dáume recorts;
ja que gravats estáu en esta sala,
ecos eterns, gravauvos en mon cor.
Concellers que á ma veu deixáu la tomba,
la imatje de la patria es vostre ser;
vostras glorias no caben en llurs marbres,
Altarribas, Zapitas, Fivallers.
Fivaller!.. hom' mès gran que ls' grans monarcas;

mes que 'ls segles eterns es gran ton nom:
es com lo sol, que en lo zenit brillantne,
ompla, desde l' zenit, lo espay del mòn.
Fivaller!.. jo t' contemplo!.. plassa obriuli...
plassa al gran catalá!.. miráulo bè.
No es sols un hom' que se alsa de la tomba,
no!.. Barcelona es éll; no es Fivaller.
Donáuli pas, que ab negras vestiduras
llurs debers á un gran rey vá á recordar;
donáuli pas, que 'ls fors de nostra patria
son abans que tothom; donáuli pas!
Ecos que murmuráu en eixas bóvedas,
ecos que revoltáu en est espay;
vosaltres, que guardáu llur veu sonora,
trametáume lo accent del home gran.
—«¡Fernando de Antequera!..»—diu: ¿oiulo? -
«En mí vè Barcelona, ella sò jo;
observantne llurs lleys ets son monarca;
sols per ellas ets rey; sens ellas, no!»—
Y la lley se cumplí, que l' de Antequera
á la veu de la lley son front baixá.
Si al Conceller ¡oh Rey! llurs drets guardares,
per tú, per tú ell doná, doná sa sanch.
Que aixis son, patria, de ta terra 'ls homes;
aixis los vassalls son, y axis los reys;
si 'ls vassalls de la pòls gegants se aixecan,
desde 'ls tronos los reys tocan al cel.
Concellers, Concellers! lo vent trasportam
de vostre invicte cor lo ardent glatit
cuant conmogué llurs fibras Joan Blancas;
cuant llur sanch enardia Pau Claris.
Concellers, lo eco etern de aquesta sala
lo accent de un rey invicte á mí portant,
díume, que al mòn lo dia ha de faltarli
abans que historia vostra al mòn contar.
Concellers, escoltáu, eixos murs guardan
altre rëal accent que 'ls estremí.
«Vosaltres, diu la veu, de l' ampla terra

planta honorada sòu, fruit escullit.»
Los héroes com vosaltres no fineixen,
y si en lo mòn vivint sòu homs' gegants,
de la tomba al alsarvos, vostra gloria
es gran com terra y cel, y al mòn no cab.
Concellers, escoltáu! Jo encara sento
cruixir d'Eularia 'l catalá pendó:
al vent de vostras veus, que llurs plechs batan,
tremeixen terra y mar, tremeix lo mòn.
Jo d'eix lloch venerat sento despresos
vostres crits de faró en amarchs moments:
la patria es vostra veu, y ella desperta
lo aterrador bruixit del somatents.
Jo en vostras veus, nostras victorias sento;
veig de la patria 'ls llors reverdeixar;
y estremirse lo sol de Italia y Grecia,
al ronch y aspre rugit d' almogavars.
Invictes Concellers, los mars se umpliren
d' armadas colossals á vostra veu:
á mi arriban encara 'ls cants de gloria
dels Llurias, dels Entensas, dels Marquets.
Sento las marinadas de aquells segles;
veig llurs mars, qu' ab s' alé batan mon front;
per son cristall ni un peix tan sols cueija
si en la escata no hi tè 'l nom de Aragó.
No hi ha en lo mòn ni página, ni fulla,
ni lloch en terra y vent, en cel y en mar,
que l' nom de nostra patria allí no estiga;
que no brillen allí fets catalans!
Mes ¡ay! si eix nom de nostra patria amada
perdés son bram en lo esdevenidor,
invoquéune 'ls esprits qu' eix lloch commohuen,
y, desde aquí, llur gloria umplirá l' mòn.

Mariano Fonts.

Reus.

LA VACUNA.

Francisco no volia fèr vacunar al sèu fill.

—No ho he pas fèt, deya; qu' es cas!

—Y perqué, li preguntava sa dona.

—Sabs perqué? Perqué lo noy del Anton, al cap de tres dias de haverlo vacunat, vá morir: oh, y que no hi haguè remey per èll.

—Al cap de tres dias! y aixó?

—Oh, sí!; volgué héurer un niu; caigué del arbre y... quedá mort: y despres d' aixó que 'ns vingan á fèr créurer que la vacuna fá miracles!

—

—Dígasme ab qui vás y te diré qui serás.
—A mal feinèr cap fèyna li vá bè.

¡NO 'L DESPERTEU!!...

—

¡No turbeu lo repós y 'l tranquil somni
D' eix nin qu' está dormit en lo bressól;
L' ángel de Dèu á son costat ne vetlla
Centinella de páu y de repós!...
¡No 'l desperteu... ¡silenci!... En sa boqueta
Se hi dibuixa riallera una expressió...
¿En qué pensará 'l nin?... ¡Acás somia
Qu' encara está en lo cel de hont vingué ha poch!...

Pensa potsé qu' está gosant encara
La deliciosa y mágica regió
D' ámbits inmensos, de armonía eterna,
De goig contínuo, de plahers y amor!...
Acás somía que sa véu, unida
Vá ab la encantada véu dels célichs chors,
Y vá llohant l' omnipotent grandesa
D' aquell que de no rés féu aquest mòn!..
¡Calléu, calléu, no féu remor... ¡silenci!...
No turbeu d' aqueix nin lo tranquil son!...
¡Baldament s' escapés de aquesta vida
Sens probar sas miserias y dolors!...
¡Baldament ignorés, per sa ventura,
Que ha vingut à lo mòn del desconsól!. .
Baldament may sabés que per desgracia
Es aquesta la vall dels amarchs plors!...
Ignorés, ¡pobre nin!, que vá á crusarne
Lo camí del engany y la ficció,
Y qu' en éll, trist viatgér, acás l' esperan
Desfetas tempestats, vents rugidors!...
Baldament may probés que aquesta vía
Sembrada está de mil paranys y dols;
Qu' espinas brótan qu' en los peus se clavan
Del pobre pelegrí que crusa 'l mòn!...
¡Ay! may sabés que déu en frágil barca
Traspassar l' ayrát mar de las passions,
Y que, náufrech en éll, podrá trobarse
En mitj sa inmensitat, tal volta sol!...
Jamay sabés qu' esculls inevitables
Trobará revestits de bells colors;
Que la ditxa y la páu son vagas ombras,
Somnis fantástichs, vanas il-lusions...
Que aquí mentida son dolsas paráulas,
Que 's falsifican fins la fé y lo amor,
Y que pèl mòn van sempre sense guia
Com pobres pelegrins, errants, sens nort!..
¡No desperteu al nin... deixáu que dorme
Entregat á son somni candorós!..

¡No 'l despertéu, que mentres dorm no pensa
En lo destí que li prepara 'l mòn!..
Qué ignore encara lo camí que crúsa,
Cubert tan sols d' abriulls en lloch de flors;
De greus tristesas, de pesars y penas,
D' amarchs treballs y negras decepcions!..
¡Oh; baldament pogués per sa ventura,
Passar la vida en un contínuo són,
Sens coneixer jamay los tristos passos
Que habém de caminar en cada jorn!..
La sort volgués que abans que de sa vida
Los desenganys llaguessen son pur cor,
L' àngel de Dèu que á son costat ne vetlla
Al cel se 'l ne portés ab fugás vol!..
Mes já que Dèu permet que aquí se quede,
¡Calláu, no 'l despertéu mentres ne dorm,
Que així no sab ¡ay trist! lo que li espera
En eix desterro que anomenan mòn!..

Enrich Claudi Girbal.

Giròna, 1864.

—

—Ni la missa, ni civada, destòrban llarga jornada.
—Lo que 'ls uns llansan, altres ho arreplegan.
—Lo que no se paga ab llágrimas, se paga ab suspirs.

Jo coneguí una donzella
de llavis color de rosa;
ab un boitx tingué amoretas
y la pobre.... morí ¡boija!

BARCELONA Y VALENCIA.

(Valenciá.)

AL DISTINGIT ESCRITOR CATALÁ

D. JOAN MAÑÉ Y FLAQUER.

—

¡Valencia! ¡Barcelona! ciutats qu' ab amargs llabis
Besa eixa mar que veren donar los nòstres avis
A llur senyera totes les ones per espills!
A vostres fronts besones cenyir vull iguals paumes:
En sanch y en glòries foren germans Borrells y Jaumes,
Y germans som llurs fills.

—

En un niu va criarnos la llemosina sòca;
Volarem, y en la platja la combatuda ròca
Buscareu, y nosaltres lo lluminòs jardí:
Per çò, quant nos cors junta de nostras mans la estreta,
Los pensaments sen vòlen, com au que al niu va dreta,
Al vell tronc llemosí.

—

Los pensaments sen vòlen al temps en que la Gloria
En las daurades fulles de la inmortal historia
Donava per eixemples al mon vòstres recòrs;
Quant verts llorers brotaven lo Llobregat y el Turia,
Y amostrá nòstra llengua á totes las mars Lluria,
Y March á tots los còrs.

—

¡Roger, vostre hom de ferro! ¡Ausías nostre poeta!
Gloria que la una á l' altra se unix, y que completa
Lo nostre distint gèni, perque enca que germans,
Rius brolla, pa nosaltres, de llet y mèl la terra,

Y ab ses dures mamelles vos va nutrir la sèrra
Dels valents laletans.

—

Fòrts, com los faigs que creixen robusts en la montanya,
De la mar, Barcelona, que tes muralles banya,
Tos avis en llurs veles cautius feren los vents;
Y deixant nostres pares á Déu regir les ones,
En los hórts delitosos varen ferse corones
De murta y de sarments.

—

Mes tantóst aplegava lo moment de combatre,
Ab igual pas surtien, coratjos l' un com l' altre,
Del hort y la montanya dos forts y grans estòls;
Y la una y l'altra tropa miraves tan lleugera
De ton cavall, Sent Jòrdi, enrogir la carrera
Entre núbols de pols.

—

Y quant les que'ls havian dictat los antichs segles
Pera be dels reyalmes en vells furs prudents regles,
Menysprear maquinaven reys mal aconsellats,
Lo mateix *no* sabien ab ma valenta escriure
En la ròja senyera que al pòble lo fa lliure
Consellers y jurats.

—

Y aixis units romanen d' una y altra germana,
De la ciutat comptessa y la ciutat sultana,
Los noms pera memoria de lo esdevenidor,
Y avuy yo vinch á dirvos, llurs fills, ab humils troves,
Que gojarem unides tambè les ditjes noves
De un pervindre millor.

—

Dels vells palaus caigueren per terra els murs de marbre,
Y en los durs blocs s' estenen les arrahils del arbre
A qui en les branques penjen candits fruits de la pau:
Culliulos, d' eixa espasa trencá, que 'l temps robella,
Fent, oh ciutats glorioses, tú del forcat la rella,
Tú 'l timó de la nau!

—

Fills dels bòschs y les ones, hòmes de pit de fèrro,
Los que 'n les llunyes platjes no us mireu en destèrro,
Perque viva la pàtria porteu dins de lo pit;
Poble que á totes hòres cants entonant alegres
Del sant treball aixeques l'incens en nubols negres
Fins al cèl, dia y nit.

—

Y vosaltres, vosaltres als que la front vos crema
En les brussentes planes lo sol de la verema,
Los que feu de la terra brotar les garbes d' òr;
Vosaltres los que dolça mireu correr la vida,
Y encontreu la fortuna sentada á l'ombra humida
Dels taronjers en flòr!

—

Vingau los uns y els altres, y oixcau lo que vos diga
De les comunes glories y lo grandor antiga
Lo trovador que encara guarda 'l patèrn parlar;
Y dempres, junt per sempre en una innocent guerra,
Desgarreu les entranyes, los uns les de la terra,
Altres les de la mar.

—

Enjamay disputeuvos, germans, vòstra corona;
Les dos podeu ser reynes, Valencia y Barcelona:
La corbella es un ceptre, lo mateix que 'l trident.
Deu, pera, que al pòrt tornen les teves naus llaugeres,
Y pera que net caiga lo gra en les nòstres eres,
Envia el mateix vent.

—

Siau, puix, sempre unides, de cent pobles enveja:
Casq 'un segle que passe mes ditjoses vos vetja,
Y creixcau en fortuna y en gloria sense fi,
Les mans fraternes juntes, com convé á les besones,
Y sentades á l' ombra que tú á les dos els dones,
Gloriós tronc llemosi!

Teodoro Llorente.

Valencia, 1864

LO BARCO-PEIX.

No solsamènt s' ha despertat y ha prés, de nou, un vol majestós, aquí en Catalunya, la poesía y la música, també la ciencia ha sapigut per má de un *fill de la terra*, trobar pera l' home un nou espay desconegut fins al present; ja no mes amagará dins de sas entranyas lo mar sas preciositats y misteris, ja no mes serán invisibles als homes lo jas y fons de las verdencas y agitadas onas. Lo geni d' un catalá ha sabut trobar un medi per lo qual l' home, sens deixar d' esser tal, podrá véurer y còrrer y escorcollar lo fons del mar que fins ara sols havia estat reservat pera 'ls peixos. Ja 'us he dit massa pera que no hajáu endevinat de que 's tracta. Ja 'us veig mitx ríurer de pler y murmullejar, «parla del *Ictíneo* de Monturiol.» Just; axó es axó: d' ell parlo. Si n' havian fet de probaturas totas las nacions pera trobar la navegació submarina! si se 'n havian fet de cosas! mès res alcansavan tots quants intentat ho havian. Esta gloria estava reservada á un catalá. Monturiol trobá la idea, la madurá, del pensament ne féu obra, y un cop fèt lo *barco-peix,* ab ell se vá enfonsar en lo mar al davant de un grand aplech de gent escullida; los que no hi creyan, llavors varen fèr com sant Tomás quant vá tocar las llagas de Jesús. Al endemá d' haver fet la proba, tot Barcelona parlava del *Ictíneo*, tothom regoneixia útil, profitosa y magnífica semblant descuberta. Mès precis es dirho, als pochs dias tothom s' havia oblidat d'èll. Pero l' inventor, ab la fé de Colon y ab la energía y constancia de Copérnico, continuá son treball, volgué fèr en gran escala lo que en petit havia fèt primer, y despres de alguns anys de treballs, fatigas y angúnias, ha lograt véurer realisats sos mes falagadors desigs: avuy dia, Barcelona té un barco que pot dur de una part á altre, per dessota de la espill marí, mes de trenta personas, ab ganxos pera pescar y canons pera malmetrer los barcos inimichs quan hi sian.

Com á catalans que som, li donèm la enorabona y de tot cor

al Sr. Monturiol ; y mes , perqué abans que anar á véndrer sa descuberta á nacions estranjeras, ha prefert, ja que 'l gobern no 'l ha escoltat, demanar ajuda al poble espanyol que li ha respost ab bona voluntat, si bè no ab l' aplech de recursos que de ell esperarse podian. Pero sia com vulla, lo barco es fet y la má de Deu lo guiará pera fèr lluir mes y mes à eixa pobreta Barcelona, que densá que no tè ceptre, en vá espera que arriven escuadras vencedoras y cántichs de victoria, y tè que contentarse ab lo etern murmull de las salabrosas onas que s' esquinsan y gemegan en las costas espanyolas.

Honor y gloria donchs al inventor del *barco-peix*, y si algun concell permés nos fós de donarli, li diriam, ab la ma al cor y la testa ben alta, que no s' oblide jamay de que en catalá tenim un refrani que diu : *«á poch á poch se vá lluny»*, y 'ls refranis cosa sabuda es ja que diuhen mólta veritat.

C. de M.

À MONSERRAT.

—

Son llargas las treballadas
Y las dormidas molt breus,
Mes ja s' acaba la sega
y afora fals y esclopet.
A aquellas montanyas blavas
Ahont hi há la mare de Deu
Ab gayato y esclavina
Tots los del poble anirem.
Ay com la vista hi descansa!
Quin lloch tan bonich y fresch!
Ay com lo cor se consola
Al veure 's tan prop del cel!
Dintre la Igglesia daurada
Entre llantias com estels
La mes venerada Imatge

Ab fredat y amor veurem.
Allí hont pregaren mols comptes,
Molts emperadors y reys,
Hont molts sants s' agenollaren,
Pregará també l' pagés ;
Y com los aussells y 'ls ángels,
Y 'ls monjos y escolanets,
«Salve, Regina» nosaltres
Cantarém ab gran plaher.
Y sonant la cornamusa
Avall nos en tornarem
A las llargas treballadas
Y á lo dormir breu y quiet.

M. Milá.

LA FELICITAT.

Vèuse aquí qu' era lo fill d' un rey quí anava pèl mòn buscant remey á sos mals. La tristor lo corsecava, y per eixa rahó lo metge del palau le havia donat per remey, que quant trobés una persona bèn felis se li quedés la camisa y se la posés, que ab ella 's curaria de segú.

¡Ne voléu de caminar, y anar pèl mòn, com un romeu, en busca de la cosa anhelada! En cada poble, en cada castell, burch y masía se aturava 'l príncep y 'ls que l' acompanyavan, tot era fèr preguntas per saber quina era la persona, de les que tenian al davant, que fos verament felis. Mès tot era treball en vá; ni en palaus, ni en masías, si trobava ánima vivent que del tot fós felis. Aixis vá rodar per eixos mòns de Dèu mes de cinch anys.

Un dia, quant ja se 'n tornava al palau de son pare, convensut de que jamay trobaria lo que cercava, héuse aquí que va

véurer al lluny un aplech de jitanos que saltavan y ballavan ab mostras de vera alegría. Pensant que potser allí 's trobaria la felicitat per ell tan buscada, se hi atansá. Parlá ab ells y 'ls preguntá si ni havia cap que fós bón felis.

—Sí, contestá una jitana, veyéu aquell que balla, pus ell es l' home mes felis de la terra!

Sentir aixó y tirarse damunt d' èll tots los criats del príncep á fi y efecte de pendrerli la camisa, tot fóu hu.

Mes ay! estava de Dèu que 'l pobre malalt no havia de trobar remey per sa tristesa y maltia. Lo jitano que ballava no duya camisa.

—No hi ha dissapte sense sol, ni viudeta sense dol.
—Lo dementat, per la pena es avisat.
—Lo que 'ls ulls no veuhen lo cor no dol.
—Si vols tíndrer enemichs deixa diners als amichs.

A LA LLUNA.

Espia ménstrua
De cara esquálida
Que desde l' órbita
Guaytas de nit,
Conta 'm la crónica
De tanta cábula
Que en tas vigilias
Te ha divertit.
Conta 'm l' industria
de Dona Cándia
Quant sa familia
Reposa en pau.
Y la gimnástica
Que en corda péndula

Li mostra práctica
Don Nicolau.
Conta 'm las llágrimas
De noya lánguida
Quant l' hora crítica
Sent que ha tocat,
Y espera ab ánsia
La senya enfática
De sas delicias,
Que ha retardat.
Conta 'm... No, callt'ho,
Tapa la llántia,
Que la meva Ursula
Ja m' ha sentit;
Ja tota trémola
Deixa la márfaga,
Ja baixa rápida;
Ja m' obra... xit.

M. A. M.

PENITENCIA.

Una vegada era una noya que se havia de casar y, com ja sabéu, lo mateix dia vá confessarse de sos pecats. Aqueixos debian ser grossets, donchs la confesió vá durar mes de tres quarts d' hora. Al cap y al últim, s' aixecá la doncella y se 'n aná envers la porta de la iglesia. Ja havia prés aigua beneita ab la punta dels dits, quant tot de cop recordantse sens dubte de algun pecadet, vá tornarsen al confesionari.

—Pare, digué la nina, acabo de confesarme com ja sabéu...

—Y bè, vá respondrer lo capellá.

—Es que 'm sorprén una cosa.

—Quina?

—Me sorprén mòlt y mòlt que ab tot y alguns pecats de que me he confesat y arrepentit, vosté no m' haja posat penitencia.

—Digas filla, no m' has dit que 't casavas?

—Si, pare.

—Pus bè, de penitencia prou que 'n farás un pich serás casada.

LA ALMOYNA Y LA ORACIÓ.

Date... orate

N' es una, una verge bella,
Tota parfum, blanca flor;
N' es l' altre germana d' ella
Tota bálsam, tota cor.

Ne tenen d' ángel la cara,
Las ama Dèu mes que tot;
Fillas d' una sola mare,
Com dos lliris d' un sol brot.

De sensillas van compostas
Y vesten blancor de nèu;
D' un palau mòlt alt son hostes
Que illumina el llum de Dèu.

La hermosura las iguala,
Sos cors son copas de mel;
L' una en terra 'ls ulls acala
Y los alsá l' altre al cel.

Totas duas reclinadas
Apenas dormen de nit,
Escoltant el mòn calladas
Per si n' ouen algun crit.

Y las vetla y las contempla
Una dama ab gran amor,
D' hermosura sens exempla,
Rodada de resplandor.

Cuant despunta l' alba clara,
Cuant l' alba n' ha despuntat:
—Salut, mare! salut, mare!
Nostra mare *Caritat*!

—Fillas mias! fillas mias!
Per los homens tots, salut!
Empreniu las vostras vias,
Qu' un nou jorn ja n' es vingut.

Al home el dolor mou guerra,
Y me dolen los sèus crits;
Per ço baixau á la terra
A albergar dins los esprits.

Y aixamplan sas alas blancas,
Los dos ángels de consol,
Con los aucells de las brancas,
Baixen en terra d' un vol.

Per lo camí d' un vilatje
Van á cumplir lo vot sèu,
Parlan ab son dòls llenguatje,
Y sols visibles de Dèu.

—Germaneta, ma germana,
Germaneta, ahont vols anar?
—Del monestir la campana,
Vaig la campana á tocar.

Ja se moren las estrellas,
Despértense aucells y flors,
Y al Dèu de las marevellas
Vull elevar tots los cors.

Y tu, germana, en lo poble,
¿Qué y dirá ta veu suau?
—Parlará á lo cor del noble,
Sercantlo dins son palau.

A comensar vá lo dia
Per guanyar l' home el sustent,
Y ha pobres en la agonía
Qui no tenen aliment.

Per ço m' en vaig á l' orella,
L' orella del rich altiu,
Y es ma veu qui l' aconsella
Cuant sent son cor que li diu:

«¿Veus lo goix que te rodeja,
»Lo pler qui sempre 't segueix,
»La ditxa qui te festeja,
»L' or qui en tas mans resplandeix?

»No cregues que l' Etern vulla
»Que, ab tant, el cor tengas buit,
»Y qu' arbre de mólta fulla,
»No li dones flor ni fruit.

»No cregues tant t' asistesca
»Perqué entri el vici en ton cor,
»Y fart de mel de la bresca
»Olvids la abella y la flor.

»Pensa que lo que te sobra
»Li falta á lo téu germá;
»Que es la miseria del pobre
»Lo que Déu demés te dá.

»Que per cada gust que 't donas
»Plora cent llágrimas éll,
»Qu' ab las puas tu 'l coronas
»De las flors de ton ramell.

»Que n' es llarga s' agonía,
»Con los teus plaers son breus;
»Qué sa fortuna faría
»Cada gust petit dels teus.

»Dónalos, donchs, lo que tiras
»Als pobrets necessitats;
»Floretas que sols no miras,
»Y jochs que tens olvidats.

»No vullas que mentras gosas,
»Muyra de fam ton vehí;
»Que 't fassa ton llit de rosas
»Qui no 'n té sols per dormí'.

»Puis lo qu' el rich sacrifica,
»Mogut per la caritat,
»Dèu l' ey torna y centuplica,
»Cuan entra á la eternitat.»

Y aconsellant la riquesa,
Vaig inspirant sempre el bè,
Per lo bè de la pobresa
Y bè del qui 'l bé vol tè.

Y tú, ma dolsa germana,
¿Qué fas en est mon per l' home,?
—Prench lo veu de la campana
Perqué me senta tothom.

Y anant per tot invisible,
Convertida en só argentí,
Me 'n entro en lo cor sensible,
Y llavors li parlo aixi:

«Veus l' univers que 't sustenta,
»La vida que 't dona Déu;
»Veus lo sol qui te calenta,
»Tot cuant l' home té per seu.

»No cregas que el Etern vulla,
»Puis éll te tregué á la llum,
»Que ton cor la fé no aculla
»Y sias flor sens parfum.

»No cregas qu' ets sa semblança
»Perqué li sias ingrat,
»Ni que culles l' esperança
»Per tenir l' arbre olvidat.

»Tos ulls aixeca á l' altura,
»Jonolls en terra, ab fervor;
»Parla ab ton Dèu, crïatura,
»Que ton Dèu té set d' amor.

»Ou l' aucellet que li canta,
»Ou los sospirs de los vents,
»Del bosch la música santa,
»Remor de fonts y torrents.

«Com ab son ale la rosa,
»Agrait fesli oració,
»Per la corona que 't posa
»De rey de la creació.

«Pensa qu' es l' home, l' imatge,
»De tot lo mes noble y bell;
»Que té esperit y llenguatge
»Per poder parlar ab éll.

»Pensa que ni ha que l' ofenen,
»Essent tan bó, essent tan gran;
»Que no comprenen d' hon venen,
»Que no comprenen hon van.

»Que ni ha que sa lley flastoman,
»Que ni ha que no tenen fé,
»Que la superbia no doman,
»Desconeguen sa mercé.

»Qu' olvidan lo sacrifici
»Que ha fet Dèu per sa salut,
»Y exemple donan del vici
»Fent befa de la virtut.

»Pensa que Dèu tot ho olvida
»Ab un sol sospir del cor,
»Que sa bondat no te mida
»Cuant sent d' un home lo plor.

»Pensa que ni ha qui se feren
»En guerra sanguenta y cruel;
»Que ni ha qui se desesperen
»Desconfiant de tot lo cel.

»Que ni ha qui ab sanch de llurs venas
»Compran la vida mesquins;
»Que ni ha mesos en cadenas
»Y d' estraviats p' els camins.

»Pobres de esprit qui s' arrufan,
»Viudas y orfens sens consol,
»Despullats qui s' escarrufan
»Sens que tengan agombol.

»Malalts qui 'n son mal gemegan,
»Espaordits devant la mort;
»Y navegants qui se negan,
»Lluny de la platja ó del port.

»Qu' esperant dels qui no 's cansan
»Prechs al cel per lo be seu,
»Y ha difunts qui no descansan
»Encara en la pau de Dèu.

»Pensa qu' éll en tot cuant obra
»De bondat y posa el dó,
»Qu' una pregaria li sobra
»Per dar remey y perdó.

»Per ço alsa els ulls del abisme,
»Y encén, anima de nèu,
»La llum d' amor al prohisme,
»La llum del amor á Dèu.

»Y recullte solitaria,
»Posa foch en la urna d' or;
»Fes l' encens de ta pregaria
»Y l' encenser de ton cor.»

—Germaneta, germaneta,
Gran Dèu es qui 'ns féu axi:
Al poble anem via dreta
Y Dèu mos dó bon cami.—

Y surt l' alba ab llum de rosa,
Y esquinsa á la nit los vels;
S' obri la ponsella closa,
Y apaga el cel sos estels.

Al puig mes alt del paratje
Inunda la llum del sol,
Y els campanars del vilatje
Tocan campanas al vol.

¡O dels ángels santas obras!
¿Quin miracle ab ells es féu?
Sonriuen avuy los pobres,
Y s' umpl' el temple de Deu.

Geroni Rosselló.

Palma de Mallorca.

Las paraulas de certs homes sòn com lo carbó, cuan no creman, enmascaran.

ROMANS.

—

Per Dèu en Pere Martell
A quí los ayres del mar
Y 'l brugit de las onadas
Son, per tan coneguts, grats
Com l' alé de las batallas
Als caballers que aquí estam,
Que 'ns digau si en mitj las onas
Una terra haveu trobat
A qui 'l mar dona catifa
D' argent, y 'l cel dosser blau,
Y diuhen que 's diu Mallorca,
Y que hy reynan mussulmans?
—Per cert, nobles caballers,
Los qui en ma taula os sentau,
Que os han dit los que tal diuhen
De Mallorca la veritat.
Dos voltas he estat en ella,
Y dos voltas he pensat
Que cap rey té en sa corona
Un joyell de preu mès gran
Com lo tindria 'l rey nostre
L' jorn que 'l cel li donás,
Ab lo desitj de guanyarla,
Fé al esprit y esfors el bras.
Y per la creu, que voldria
Brillás en sos pichs mes alts,
Que os dich que si aquella terra
Com jo haguesseu saludat
De lluny, quant surt de la escuma,
Y del sol als primers raigs,
Vehentla tan bella y esclava,
O no foreu cristians,

U, oh vergonya!, sentiriau
Que los ayres de aquells mars
Ans de orejar los pendons
De nostres castells feudals,
Las llunas de l' Almudayna
Tingan allí que besar.»

Així parlava á los nobles
Que á sa taula convidats
Tenia en Pere Martell,
Atrevit home de mar,
De la antiga Tarragona
Antich ciutadá y honrat.
Tot quant en Martell los dehia
A dirho los nobles van
Al rey en Jaume primer
Que aquell jorn havia honrat,
Perque 'l sab lleal y noble,
La casa de son vassall;
Y 'l rey que 's valent y jove
Y somig empresas grans,
Y que com cor de lléo
Te forsa y bras de gegant,
Sobre la creu de sa espasa
Posant la febrosa ma:
« Juro, oh mos nobles, exclama,
Que de avuy mes no 's dirá
Que sent jo rey, y sabentho,
Deixo de infiels en las mans
Terras que á infiels conquistaren
Mos nobles antepassats.
Prompte ab tots juntaré corts
Preláts, nobles y ciutats,
Y així 'm done Dèu sa ajuda,
Que no ha de passar un any
Sens que onejen nostras barras
Del mallorquí en los palaus,
Y guanye á Dèu un nou poble

Y á mon regne nous vassalls. »
Y portant la ma á sa gorra,
Digué 'ls ulls al cel clavats:
«Per Vos aniré á Mallorca,
Maria, reina dels sants.
Terras que ma espasa guanye,
Llors que allí regue ab ma sanch,
Puig per' Vos serán guanyadas,
Verge, pera Vos serán!»

Joaquim Rubió.

Septembre de 1864.

Á MON ESTIMAT AMICH

GUILLEM FORTESA,

PARLANTLI DEL RENAIXEMENT DE LAS LLETRAS CATALANAS.

.... ¡Y ab tot se móu! ¡Y ab tot se móu y parla!
Y ¡gran miracle! ¡parla cla y catalá com si fos viva!
(TERENCI THOS. Jochs Florals de 1863.)

I.

No vaig á escriurer, mon estimat amich, un article crítich sobre lo punt á dalt expressat, ni tan sols una carta lliteraria, respecte del renaixement que s' está portant á cap. Mira si vols en estas ratllas las apuntacions per' escriurer mes tart l' article, ó si mes ho tens de grat, la continuació d' una de aquellas conversas, que en la passada primavera y en tant que altre llenguatge á nosaltres no arribava que la dolcíssima y armoniosa parla castellana, sosteniam entusiasmats tractant de cosas de la terra.

Tú ho saps mon amich; puig fores un dels primers en crehuar las armas en la lluita: tu ho saps, y tampoch ignoras

que al donar al món son crit de *Patria, Fidès, Amor*, la nova creuhada dels trovadors, no mancaren ánimas petitas y esperits sistematichs, que vehent en la resurreció de las lletras catalanas als que lo que reyal y verdaderament representaba volgueren ofegarlas al donar son primer vagit, ab las armas del ridicol primerament, ab las de la mala fé despres. ¡Com si lo ridícol fos potent per matar la delitosa flaira que las flors dels camps llensan, ó 's pogués créurer una mala intenció, en lo que no es mes que una necessitat dels temps, una aspiració de la época, una resurrecció que arrivar debia, y que ó mon esperit catalá m' enganya, ó ha de donar á la terra catalana jorns de gloria tan grans al manco, com los que tots anys ecsalzan los moderns trovadors !

Mes los que aixis parlavan, convensuts de sa impotencia, al véurer que de cada any era mes crescut lo nombre dels que nous adalits 's presentaban en la arena del torneig, han amagat son rostre avergonyits, be que dient de baix en baix: « lo moviment lliterari es fictici, va de dalt á baix y no de baix á dalt: » y pegantselas de eminents crítichs ab ribets de poétas, afegian, « la manifestació no es popular, es purament cortesana; y los jochs florals altre no son que planta exótica que 's preten aclimatar en terreno mal preparat.» Semblants proposicions, que jo tenia per blasfemias, me feyan desesperar, y ja que á ma no tenia medis ni arguments pera demostrar que anaban fora de camí, esperaba y deya: «per testimoni lo temps.» Y lo temps ha arribat, y lo temps clar mostra qui tenia rahó.

«Cinch anys hi ha, deya en Terenci Thos lo dia 3 de maig de 1863, cinch anys hi ha que fem la festa dels Jochs florals, de cada jorn ab mes renom, de cada any ab mes requesta.» Y 'N Thos tenia rahó. No cal sino mirar los sis volums que fins avuy van publicats dels Jochs florals, per convensers, de que son certas las paraulas de aquell, de que cada any es mes numerós l' estol dels trovadors; y de que fins las tendras donselletas de la Ciutat Comptal esperan ab desitg y assisteixen ab plaher, á la afalagadora festa que tots anys se celebra lo primer diumenge de Maig, en l' historich saló ahont los nobles Concellers sostingueren aquellas lleys, aquells drets y aquells

privilegis que respetuosament contemplan *los propis, los estranys, la posteritat.*

Y no es solsament lo nombre sempre creixent de poétas lo que déu cridar nostra atenció; no es solsament la abundancia de composicions que creixent de any en any, se presentan pera alcansar la viola d' aur ó lo gessemi d' argent; puig mes digne de fixar las miradas del observador, es la direcció que los treballs van prenent á impuls dels ben triats mantenedors, y lo merit que reyal y verdaderament tenen las composicions que de las joyas son ben mereixents.

Si estas mal pulidas ratllas tinguessen la pretensió d' article, hauria un viu plaher, ocupantme de alguna de las poesías que han obtingut premi, mes ja he dit, que debia considerarlas tant sols com amigable conversa y per tant no faré altre cosa que seguir lo camí que ha portat y va portant lo renaixement de nostras lletras, prenentlo d' ensa del any 1858, sens fer menció dels treballs que 'l venian preparant.

Poch temps abans ó despres, pero coincidint cuasi ab la nova instauració dels Jochs florals, un dels qui mes treballá pera que esta 's portes á cap, lo *catalá* Antoni de Bofarull, «pera donar un testimoni del nou esperit literari que alenta al país,» emprenia la publicació de una col-lecció de poesías catalanas escullidas, de autors contemporáneos, que vegé la llum ab lo nom ó baix lo titol de *Los Trovadors nous*. Y ben segur que no debia donar la empresa mal resultat, mercantilment parlant, cuant l' editor de dita col-lecció cregué fer negoci, publicantne una nova, ab lo titol de *Los Trovadors moderns,* en la cual pemotius de delicadesa no prengué part lo col-lector de la primera. Cuant altre no, clar deya semblant aconteixement, que eran molts los que disitjvan llegir en catalá y per tant que lo moviment no era sencillament cortesá si no també popular. Y si no bastés aixó encara pera donarho á compendrer, crech que convencerian al mes tossut, las poesías que publicá 'N Víctor Balaguer, ab motiu de la guerra de Italia, y mes tart la col-lecció impresa baix lo titol de « lo Trovador de Montserrat.»

Los discursos y parlaments que 's llegeixen en tots y quiscun dels sis referits volums; las composicions históricas, críticas y novelescas, (permetme la calificació), que 's troban en

los corresponents als anys 1862, 1863 y 1864, pera premiar las cuals ha donat generós l' il·lustre Ateneo Catalá medallas preciosíssimas d' aur y argent, y fins los intencionats sermons ab los cuals sol conclourer sas periódicas festas agrícolas lo Institut catalá de S. Isidro, per boca de son secretari, son una proba patent de que la restauració de las lletras catalanas va fent son camí, no solament parlant en vers, modo que per la armonía y combinacions especials dels metros, te sempre mes atractius;—pero que per lo mateix llur influencia te bastant de fictici,—sino tambe escribint ab prosa y ab una prosa que no mes cal llegirla per conversers de que l' idioma catalá tan calumniat per los qui de segur no 'l coneixen, te prou flexibilitat, prou dulzura y prou armonía, pera espressar los mes variats conceptes d' un modo graciosíssim que res per cert te que envejar als idiomas mes lliteraris del mitjorn de Europa.

Y ja no son estas solas las composicions en prosa que s' han publicat d' ença del any 1859, any de grat recort pels pits catalans, puig que en ell y en son mes de Maig tingué lloch la instauració de que havem parlat. D' ença de dit any ha publicat lo referit Antoni Bofarull sa novela titulada *La orfaneta de Menargues*, aquella orfaneta á qui tant estima qui la veu pregar, comanantse al Angel de la Guarda, y á la cual no voldriam veurer que li dona un bes sont amant, per considerarla un cor purissim, sens una guspira de materia; s' ha publicat tambe *La confiança en Deu*, treball de mes modestas pretensions y del cual res dech dir per motius que pots compendrer, y si no estich mal enterat fins se ha publicat un *Diari* y per cert en una terra ahont mes se coneixen las lletras de cambi, que las destinadas á pintar las afeccions mes dolsas del cor. En la Isla de Cuba tant poblada de catalans.

Mentres tant la poesía catalana no ha estat vagarosa en recorrer tots los géneros, y aixis al costat del romanç vehem lo cant épich, y despres de la balada, la composició dramática de majors ó menors dimensions. Responen de lo que estem dient, *La romería de Recasens,* comedia en tres actes de 'N Dámasso Calvet, en la cual se pintan ab verisims colors los fets y costums dels figuerenchs en lo devot aplech en que van á cercar la salutífera tramontana; *A boca tancada* y *Tal hi va que no s' ho*

creu, de mon estimat germá Eduardo, cuadro lo primer compost de figuras que tots hem vist y coneixem, y lo segon pintura exactissima de las astucias de un batlle y demés gent de poble petit; *La tornada de 'n Tító*, ab la cual ha volgut cenyir llorers catalans, lo qui una tant grossa garba ne te, guanyats ab llurs composicions escritas en la llengua de Castella, lo aplaudit autor de la *Flor de un dia*; *Una noya com un sol*, graciosíssima pessa de un color local vivíssim, deguda á 'N Francisco de Sales Vidal; y per últim las aplaudidas *gatadas* de un tal Serafí Pitarra, en las cuals parodiant las mes aplaudidas composicions del teatro modern espanyol, ha donat una proba de son especial enginy, y una mostra de lo que es capas de fer si dona nóva direcció á llurs estudis. S' anuncian ademés altres composicions, y ara mateix acabo de veurer que lo censor de Madrit (que entre paréntesis no sé si enten lo catalá), ha donat son pase á una altra pessa titulada *Una nit á Euterpe*.

Per altre part se reprodueixen las obras antigas, y dintre lo período que 'ns ocupa han vist la llum la incomparable *Crónica d' En Ramon Muntaner*, ordenada per l' infatigable Bofarull, una segona edició de las *Poesías del Gayter del Llobregat*, que corretgidas y aumentadas ha publicat lo mes vell de nostres moderns trovadors, l' inspirat Rubió y Ors, las *Obras rimadas de Ramon Lull*, publicadas en Mallorca per lo mestre en gay saber 'N Geroni Rosselló, las de *Ausías March*, que ha donat á la estampa lo confeccionador del present Calendari, y altras y altras que en est moment no recordo, puig escrich de memoria y en ma casa de camp, sens contar las que están en curs de execució, entre las cuals be pot nombrarse la *Divina Com·dia de Dant*, que temps ha que hauria vist la pública llum, si treballs mes peremptoris no 'm retrassassen est moment per mí tant desitjat. No obstant dech dirte que no la deixo de petja.

Sens això que per cert no es poch, 'N Francesch Pelayo Briz ha publicat traduit al catalá lo poéma de Mistral titulat *Mirèio*, que soposo coneixes, per cual rahó res te dich d' ell. 'N Francisco Bartrina una petita col-lecció de poesias, ab lo títol de *Set poncelletas*, alguna de las cuals ol millor que la mes flairosa viola boscatana, y hi ha anunciadas pera publicarse aviat un poéma popular *La masía dels amors*, del mateix Briz,

altre col-lecció de poesías ab lo nom de *Lo brot d' Acs*, tambe de est, unas rondallas de 'N Terenci Thos, que si son com la titulada *L' áliga, l' òs y la formiga,* jo 't jur que farán de bon llegir en las vetlladas d' hivern sentats á la bora del foch, mentres udola furiós lo vent, y per fi varias noveletas ó relacions com la *Confiansa en Deu*, que, ó molt m' enganyo, ó t' han de pláurer com aquella 't plagué.

Bastaria lo dit pera compendrer que no exegeraba cuant te deya que lo renaixement lliterari catalá marxaba vent en popa de cada jorn mes, y que habia arribat á un punt en lo cual poch debia temers. Y posa esment en que res te dich de altres fets que indican est nou moviment, y dels que no parlo perque perteneixen á altres esferas, si be lligadas ab mes ó menys forts llassos ab la que 'ns ocupa. Per ço res te dich de la influencia que han tingut los cants de 'N Clavé y altres que com ell escrihuen música per' las massas corals; per ço res te dich del *Calendari del Pagés*, que atesa la acceptació que mereix, podria donar mes gran resultats si se li imprimís altre direcció; per ço res te dich de las publicacions que escritas en llengua castellana, están dictadas per un esperit eminentment catalá; per ço y finalment res te dich dels bons fruits que en lo sentit en que dehuen pendrers las cosas, van rendint los dos Ateneos catalans; lo dels qui han donat lo crit de *Catalunya* y lo de la clase obrera que á imitació de aquell, apoya y protegeix tot lo que encaminantse á bon fi, es eminentment catalá.

Ara be: despres de lo que he dit, atenent al número de obras publicadas, á las que 's van á publicar, als géneros á que pertanyen, á las comarcas en que vihuen los que al cultiu de las lletras se dedican, al de jorn en jorn creixent número de lectors, al entusiasme ab que concurran á las estampas y llibrerías—y aixó que enguany no abundan los medis,—per adquirir lo llibre nou, y al frenesí ab que se han aplaudit y s' aplaudeixen las composicions dramáticas en cuants teatros se representan,—¿Se pot sostenir que lo moviment es ficticí, merament cortesá, que vá de dalt á baix y no de baix á dalt, y que res té de popular? ¿Se pot dir que las lletras catalanas sian planta exótica que 's aclimatia en un terreno mal díspost? Creém que no, y que sostenir semblants cosas tant valdria com

negar la llum del sol: creém que la llavor donará fruit: creém que ab tot y viurer los catalans oficialment á la castellana, merces á eixa altra planta exótica que 'n dihuen Centralisació, y que yo 'n diria Ofegament, mantenen y mantindrán viu en son pit l' esperit de llurs avis: creém que no finalment, perque als no pot esdevenir mentres pensem en catalá y parlem ab los homes la llengua ab que parlem ab Deu.

Y ab tot tinch temor de que, ó per falta de einas aproposit, ó perque creguian uns que son bonas las que consideran altres gastadas ó impropias del temps, no 's puguia atendrer al cultiu ab aquella solicitut y cuidado que la llavor requereix, ó que per massa abono no 's torne lo grá blat orp, ó finalment que pera produhir fruits agradables, no fassan los autors lo que certs hortelans, que pera tenir plantas primerencas, las regan á dojo á fi de que sian de bona vista mes que no guarden com se sol dir, such ni bruch, y podent ser bonas en son temps, sian fora de sahó noscivas y altament perjudicials. Açó sí que 'm fa por, y altres ho temen com jo mateix. Pero com per tot hi há remey en est món, si no es pera la mort, espero que posant esment en lo que pot esdevenir, quiscú fará de sa part cuant puguia pera que lo moviment ab tants bons auspicis iniciat no 's converteixe en fum de palla, que acrediti los pronostichs dels que volen mal á las lletras catalanas.

Tal volta no hagias comprés á que 's dirigeixen mos temors y qué es lo que 'ls motiva. Si aixís es, vaix á esplicartho, si paciencia tens pera escoltarme, pero será despres de descansar un moment, puig l' asunto mereix capitol apart.

II.

Jo no sé, mon estimat amich, si baix lo vel ab que he procurat cobrir los motius, causa de mos terrors, haurás pogut compender quins sian verdaderament. Per si mon llenguatge fos massa figurat, dech dirte sencillament, que la falta de un bon sistema gramatical y ortografich per una part, y per altre las dos opinions en que está dividit lo camp dels que al cultiu de

las lletras catalanas se dedican, poden perjudicar lo creiximent de la lliteratura, que ademes te de lluitar ab la mateixa facilitat que ofereix escriurer en catalá péls que habem nat catalans y ab l' entusiasme del publich que ab tal que sia catalá lo que se li dona, no 's para en establir diferencias entre bo y dolent. Tant gran era 'l desig que tenia, y tan á punt ha vingut la maravillosa resurrecció.

Questions son estas, com tu mateix pots compendrer, que segons lo vol arribian á péndrer, son prou pera desacreditar lo fet ab que 'ns enorgullim, y que per lo tant dehuen tractarse ab molt seny y atenció. Ho penso aixi mateix y per ço no las hauria tocadas ni tan sols de passada, si no hagués cregut que prescindint de ellas, no 't donava una idea cabal del estat de nostre renaixement. Basta donchs aixó pera que comprenguias que no vaix á resoldrer res absolutament, y si tant sols á exposar fets y res mes que fets.

Respecte de la primera questió, es á saber: relativament á la ortografía; sistema gramatical y llenguatge que 's deu usar, la sola lectura dels sis volums dels *Jochs Florals* 't podrá fer formar concepte per demes exacte del estat en que 's troba. Mes si per un cas no podias establir datos te recomano l' estudi de la obreta petita en volum; pero gran en resultats que baix lo titol de *Estudio, sistema gramatical y crestomatía de la lengua catalana*, ha publicat lo tantas voltas referit 'N Antoni de Bofarull. En ella veurás las tendencias dels diferents grupos ó escolas que constitueixen lo total dels lliterats catalans, y que impedeixen establir un sistema general tal cual establert lo tenen totas las llenguas lliterarias. Jo comprench, que mentres la musa catalana, no va passar lo llindar de las Academias, mantenintse burleta y joguessera en plassas y carrers, no hi hagués mes lley que 'l capritxo dels que de ella 's servian pera espresar llurs conceptes de manera que 'ls pogués compendrer lo incult públich á que 's dirigian; comprench donchs que romancers y cobladors, autors de goigs y cegos de *professió* usasen *lo catalá que ara 's parla,* com diu graciosament lo festiu autor de las celebradas *gatadas* de que abans he parlat, pero désde 'l punt y hora en que ha deixat son trajo humil pera vestir mes ricas galas, indispensable es que

tinga un patró al cual ajustar las hetxuras de llurs vestits.

Tots pensan lo mateix; mes la diferencia está en que uns crehuen que la moda antiga es la millor, al pas que altras están ab que las cosas s' han de péndrer tal com son. Entre parers tan oposts indudablement hi ha un just medi, puig aixis com seria ridicol y mes que ridicol, estrambotich que una arrogant matrona 's presentás engiponada ab las modas de l' any xex, no ho fora menos véurerla concorrer á nostras festas y aplechs ab lo humil arreu de pobra pastoreta, cuan per son estat y condicions pot y déu vestir lo mantell de comptesa y sobirana. Enhorabona que en determinadas circunstancias, y mes per mostrar lo que fou que lo que déu esser, se traguian de las vellas caixas los vestits de brocat, ja que homes de la terra castellana, que no han fet poch per lo castellá llenguatge, han escrit dient: «*A vos el apuestó cumplido garzon*» ó recordant en la *Mariquita la pelona*, etc., etc., la *fabla* de D. Enrich de Aragó, per altre nom marqués de Villena; mes procehir constantment de tal modo fora vici ó per lo menos temps perdut ja que ni avuy parlem com en lo temps de nostres gloriosos reys, ni lo llenguatge es cosa tan estacionaria que no mude may. En una paraula: ni D. Enrich de Aragó, ni 'N Ramon Muntaner entendrian als perfilats fills de Madrit ni als actius catalans de avuy en dia, si ara tornassen, ni los castellans y catalans en sa inmensa majoría, compendrian eixas figuras de sas respectivas lliteraturas. Mes, deurem cáurer per evitar est extrem en lo opost? No perqué tots los extrems son viciosos, y podem escarmentar en causa agena, posant esment en lo que á las lletras castellanas esdevingue; cuan per fugir de l' elevat conceptisme, 's caigué en lo materialisme grosser de la novela picaresca. En fi est mal, en estat se troba venturosament, que dehuen y poden curarlo metges intelligents: lo que convé es que 's posen de acort y que pera defendrer cada hu son sistema no deixen la consulta sens resoldrer res, olvidant que lo malalt se pot morir.

Mes dificil trobo jo que es evitar l' altre obstacle que deu vencers, perque est es afalagador com lo perfum de flor flairosa, y envaneix á aquells que ab massa frecuencia 's lliuran á semblant plaher. Lope de Vega ho digué: «el público paga, es

pues justo hablarle en necio para darle gusto.» (1) Ja t' he dit, que lo públich, desitjós de sentir que li parlen catalá, pren sens exámen cuant se li presenta, y aixis li fa que sia manjar apetitós com humil *menestra* ab tal que sia á lo que ell ne diu la catalana, sobre tot si está sabonat ab la salsa de la brometa. Oh, si fa riurer, de segur no hi ha res millor.

Aixó com pots compendrer te lo gran inconvenient, de viciar lo paladar fent pérdrer lo gust, puig com no tots los que á tals treballs se dedican, tenen la independencia necessaria per contenirse dintre los deguts límits, tenint en mes lo pasatjer remor de un picament de mans, que 'ls elogis dé la crítica desapasionada y racional, sens mes proposit que tenir picaments, fan riurer valdament tingan de fer sortir la matrona que es comptesa, vestida ab los picarols del joglar.

T' ho dich francament: vegé ab gust cuan á mon retorn de Madrit tingué lloch la publicació de las parodias que ha batejat de *gatádas* lo ingeniós D. Serafí Pitarra; y ab tant mes plaher vaig celebrar aquella nova manifestació, cuant que pogué jutgar que dessota lo pseudonim s' ocultava una persona, que si desconeguda era en la república de las lletras, podia sens temor donar lo séu nom lo jorn en que deixant las bufonadas per lo llenguatge formal, se decidís á escriurer per lo teatro, pera lo cual té indudablement dots privilegiats que pochs li podrán disputar. Pero en mitg de ma satisfacció que pujá de punt vehent los cents y mils exemplars que de dits treballs se venian, comensí á témer pensant que no faltaria qui volgués representar aquellas parodias, que si be en la forma dramática, no se habian escrit, ben segur, per altre cosa que pera fer menos pesadas las congoixosas mitx diadas del istiu, no per esser posadas en escena en teatros grans ni xichs.

Mes succehí lo que presumit habia: l' entusiasme no 's va contenir dintre los deguts límits, y en los Camps Elíseos, en lo Prado Catalan (aquest nom me fa esgarrifar) hon se vulla que

---

(1) Si no ho digué aixís mateix, tampoch ho escrich en la forma que ell ho digué, puig ni 'm recorda ni ho puch véurer escrit. Tu m' entens y no vull mes.

hi ha hagut una companyia de declamació bona ó dolenta, se haa repetit fins á deixarho de sobras *la esquellu* y *los ous del dia* y *la vaquera* y fins *la butifárra de la llibertat* !! Y lo públich ha aplaudit: y s' ha desteixit de riurer: y ha dit aixó es bó: y han vingut altres que volent participar de aquella gloria, per cert poch envejable, prenen t per lo serio lo que l' autor de las gatadas feya rient, han dit, també sabem escriurer en catalá y de modo que excitem grans rialladas. No parlem de tots; pero algu ni es estat, que ab tal de fer riurer, ha olvidat totas las consideracions socials, ha olvidat que lo teatro si no es, deu esser escola de bonas costums, ha olvidat per fi que hi ha expresions que si s' ouen entremitx de pexaters y marmenyeras may dehuen escoltarse en lo temple de Talia, ahont asisteixen gens de totas edats, classes y condicions.

No val dir, pera aminorar lo mal, que los personatges se dehuen presentar tal y com son, perqué en semblant cas direm, que si eixos personatges no son dignes de mostrarse devant de gent triada, no si dehuen presentar. A mes de que pera veurer mamarratxos no necessitem anar al teatro y los que vulgan presentarlos recorden avans que Cervantes, ab tot y esser lo príncep de nostres ingenis espanyols, rahó per la cual podia empendrers alguna llibertat, deya y deya molt be: «*que ans hauria volgut véurer tallada la má, ab que escribia, que haber escrit cosa capás de exitar un pensament deshonest.*» Dihuen los qui pera lo teatro catalá escrihuen que no hi ha personatges fora dels de las últimas clases de la societat. Mes aixó es cert? Si lo drama históric se vol cultivar, á bon segur que no hi ha historia en la cual mes elevats asuntos 's trobian que en la nostra. Quin efecta no farian nostres Jaumes y Berenguers, los Fivallers, los Claris, parlant com efectivament parlaren ! Y en punt á lo drama de costums: ¿no las tenim propias y esclusivas, com tenim propias y esclusivas institucions que donarian un carácter eminentment catalá als que de ellas parlassen, sisquera vestissen levita y barret rodó ? Jo sé de una..... pero mes val callar, puig l' asunto 's va convertint en crítich y per crìtich es massa humil lo llenguatge que desde 'l comens he usát.

Jo no he volgut mes, ho repetesch : que conversar ab tu un moment. Te he donat compte, pero lo compte que ab una

conversa 's pot donar, de l' estat en que la restauració de las lletras calalanas 's troba; te he dit los perills que déu temer, los remeys de que déu fer us, la direccio que déu péndrer, tot segons mon modo de pensar, dictat per lo mes bon desitg; te he dit lo molt que ha fet en lo termini de sis anys, y lo molt que hi ha dret á esperar en un curt esdevenidor. Mes s' es fet tot lo que, atesas las generals simpatías 's deuria haber fet? Crech que no y á mon entendrer falta lo principal, perque tots los lliterats obren ab unitat de miras y ab idénticas aspiracions. ¿Abont es sino lo *diari*, si diari no pot esser, la Revista, il-lustrada ó sens il-lustrar, setmanal, quinsenal ó mensual, que sia diemho axí com lo verdader eco y oficial manifestació de llas lletras catalanas?..... De allí te de venir.

Preguem á Deu que aquest *allí* ho fassia venir ben promte, y mentres jo li prech que 't do salut que es lo que mes te desitjo despres de menos peresa, demánali que sens negarme tant apreciat dó 'm concedeixi temps pera treballar que es lo que mes cobdicia ton amich que de veras t' estima,

Cayetano Vidal.

Vilafranca del Panadés 24 de Setepmbre de 1864

NIT DE NADAL. (1)

—

¡¡ Noche buena . !!

A borrallons cau la neu:
la nit presurosa avansa;
ni 's veu estrella ni estel
en la inmensitat dels airas:

---

(1) Esta composició fou presentada en los jochs florals de 1864.

y al reflexo de suau lluna
que mes la blancor destaca,
se 'n dibuixa fret pais
trist com cor sens esperansa.
Lo garbi es prim y glassat:
es tant fi que com ser talla:
la quietut, tant imponent
que los tristos cors espanta.
Sóls la interromp lo xuclar
de las xupas amagadas
en los foscos furadots
de antiga y ronega casa;
lo rumor que porta el vent
que la seca fulla arrastra;
los lladrits de fidel gos
y 'l gréu toch de la campana
que á la humanitat recorda
ab sa veu acompassada,
que encara que lo mòn dormia
la eternitat fera avansa.

—

—¡Tristas nits, que llargas son!...
Plorosa una dona esclama.
Era una misera viuda
de tres infants rodejada,
sentada propet la llar
hont per breus instants s' apaga
de ja consumit tió,
fumosa y mesquina flama.
—Mare?—Li diu un petit
separant sa hermosa cara
del vidre del finestral
que entela ab sas alenadas.
—Mare?—pregunta el noyet,
La neu que dels nuvols baixa
son papallons?—No fill mèu.
—Donchs mareta que son?—Animas

dels mors, que mes nos volgueren,
que volant lleugeras passan
pera darnos trist adèu
y fugir altre vegada...
—Ay mare: mareta meua!
La del pare pot ser passia!
Esclaman en choro 'ls nens
abrassant á la endolada.
—Vostre pare! Mos fillets.....
en altres regions descansa.
—Ahont es mareta?—Al cel:
—Ay?... també deu veure' á l' ábia
y menjar pa d' angelets.—
Y com si aquesta paraula
hagués despertat dels nins
idea mal olvidada,
esclamaren los noyets.
—Mare sopem: tenim gana.—
Congoixosa la pobreta
ab los ulls prenyats de llágrimas,
—Calleu, calleu los meus fills—
Los diu—anem á la cambra:
anem al llit que ja es tart.
—Encara no han tocat ánimas:
jo vull sopár que ja es fosch:
¡Ay mareta jo tinch gana!
Jo vull fe suá el tió.
—Y, jo y jo, —diu la mainada—
Mare si... demá es Nadal.
—Calleu fills:—de nou esclama.—
—Tenim gana! Deunos pa!
—¡Ay los fills de mas entranyas!
Ay las ninas dels meus ulls!
Y que 'n so desventurada!—
Y los donaba son cor
ab besos, mesclats ab llágrimas.

—

Esglayats los petitets

per lo accent de sas paraulas;
espantats pèls sèus gemechs,
l' amarch plant al punt acaban
y ab angelicals petons,
ab eix candor de la infancia,
—No ploris... mare—li diuhen—
No ploris...! mareta... vaja
no ploris! Ja serém bons.—
Y entant que 'ls petits la abrassan
colmantla de besos uns,
altres secantli llurs llágrimas,
—Calla, diu, no ploris mes
que 'ns fas plorar: calla... calla.

. . . .

Y envolta en los plechs del vent
ressoná dintre la cambra
en aquell supremo instant,
lo trist toch de la campana,
que demanaba als que viuhen
un sant recort per las ánimas.
Y aquella infelis que plora
sentint de sos fills la gana,
ofegant sos grèus sospirs
ab veu congoixosa esclama:
—Un parenostre, fills mèus,
per la animeta estimada
del pare, que morí ab honra
lluitant per la nostre pátria
voluntari catalá
en las platjas africanas.—
Y los tendres petitets
sos caps posant en sa falda,
comensan lo parenostre
en tant que la pobre esclama:
—Que trista, que trista sort!
Oh ingrata! que ingrata pátria!

—

Condolgut Dèu del dolor

de la viuda atribulada,
volent donar sant remey
als mals que son pit embrassan ;
enviá l' angel del só
que cobrí ab sas finas alas
los caps de los petitets
que ploraban de viu gana,
y, donant són á llurs cors,
de la mare calmá l' ansia.
Y en lo carrer las sambombas,
los fluviols y guitarras,
acompanyaban las veus
dels que ditxosos cantaban;
Nit de Nadal
Nit d' alegria,
Jesus ha nat
Fill de Maria.

Eduardo Vidal.

LO PINTOR.

Un cert pintor que havia repintat un cuadro vell d' un convent, volia, per paga, la quantitat de 240 lliuras 18 sóus. Los monjos van trobar lo préu car y volgueren que 'ls fès un compte hont cosa per cosa hi anés posant tot lo que havia gastat y tot lo que cada pessa de per si costava. Véuse aquí 'l compte que 'ls donguè 'l pintor.

	Lliuras.	Sous.
Per haver posat alguns péls blanchs en la barba de Sant Geroni.		18
Per haver netejat los canons de l' orga de Santa Cecilia, y haverli posat cinch de nóus. .	8	2

	Lliuras.	Sous
Per haver renovat algunas pobres ánimas del Purgatori.	9	
Per haver fèt un ull y arreglar la pota del davant al gos de Sant Roch.	3	4
Per haver fèt una cua al porch de Sant Anton y haberli netejat lo morro.		15
Per haver posat tibanta la corda de l' arpa del rey Davit, y esmolat de nóu lo sabre de Judit.		18
Per haver posat dos dents á la barra de burro de Samsó..		4
Per haver apedassat las calsas del fill malgastador y posat aigua en la pila pèls sèus porchs. . .		18
Per haver posat una cresta y una cua al gall de Sant Pere.		14
Per haver rebifat lo foch de l' infern y haver posat banyas á alguns dimonis, urpas á Llucifer, y punxas á sa forca, haver revenxinat la cua d' un dimoni, fèntlo prou lleig per esser ben comdepnat.	12	5
Per haver posat una barruga al nas de Barrabas.		2
Per haver renovat l' enclusa de Sant Aloy y posat una xemeneya á sa fogaina..		10
Per haver emblanquinat la celda de San Francesch.		14
Per haver tapat un forat de las portas del infern		16
Per haver allargat lo nas de Pilats y ferli raijar aigua sobre las mans..		11
Per haver posat una corretja nova al sach de Tobias, y haver fèt escatas per la esquena del peix miraculos.		3
Per haver enquitranat l' arca de Noé, posát un morro nou al òs, una ala al milá, tres potas al gos, una aurella al gat, y algunas altres cosas á diferents bestias; y per haver afejit algunas fullas al brot del colom y haver fèt resplandir l' arch de Sant Martí.	90	
Per haver tornat á obrar un gran tros de las mu-		

	Lliuras.	Sous.
rallas de Jerusalem, posat tres marlets á una torra y teulada á quatre casas.	25	10
Per haver fèt puntxa á las banyas del bou de Sant Lluch.		10
Per haver emblanquit las alas del ángel de Sant Matheu.		12
Per haver posat un bech de ganxo á l' áliga de Sant Joan.		9
Per haver fet creixer y haver allisat lo pel del lleó de Sant March	3	
Per haver ensangnantat los brassos del mal lladre, fèt esberlar las rocas, nuvolar lo cel, tremolar la terra y trastornar tot lo mòn, en lo quadro de la mort de Jesus.	50	
Arracadas de Sara..		8
Per fer parlá á Jesus en lo temple.	4	5
Una nansa del cantiret de la Samaritana. . . .		10
Per lo gep del camell de Baltasar y per haver pintát de negre las galtas del rey moro. . . .	4	
Per la corda de Judas y ferli una cara ben fastigosa despres de penjat.	8	
Per haver posat una esquella al coll de la somera de la Verge.	4	10
Tot plegat. . .	240	18

—Amich y trasto que no serveix, al carrer.
—Ab ton senyor no hi vullas partir peras.
—Mes val pá aixut ab amor, que gallinas ab dolor.
—Qui vá ab un coix, al cap del any es tant coix com ell.

LA ESPERANSA ES AMOR.

Espera y se desespera:
lo sol ha deixat la platxa,
amagantse tot encés
per detrás de las montanyas.
Sota un pabelló de núvols
la lluna se mostra ufana,
y lo estel crepuscular
ja ha brodat ab raigs de plata
lo mantell que porta sempre
suspés sobre las espatllas.
Sent en son pit batre 'l cor,
no sab si d' amor ó d' ansia,
y per tot fixa sos ulls
y no troba sa mirada
la sombra del pensament,
la imatje de la sua imatje,
lo qui guarda ab reds d' amor
sa voluntat vida y ánima.
Aymador, aymador, son cor te crida;
Del caball enfrenat rompne la brida.

—

Deixa la foscor del bosch
y corre fins á la platxa
per véurer si veu venir
tallant la escuma una llantxa.
La mar permaneix tranquila,
ni una vela se repara,
tot es silenci y repos;
com si Natura cansada
s' anés dormint esperant
la primera llum del alba.

Las il-lusions de la vida
ab la edat venen y passan
deixantne 'l cor defallit
y l' ánima llaserada...
¿Quí es capás de contenir
la set ardenta que abrassa
cuan n' es foch lo pensament,
foch lo cor, foch la mirada?
Aymador, aymador, son cor te crida;
Del caball enfrenat rompne la brida.

—

Deixa, nina, de esperar
al objecte de tas ansias:
desvaneix aquest deliri
que te alenta y t' acobarda.
Arreplega aqueixas perlas
que rodolan y s' escampan,
y van cayent una á una
sobre la blavor del aigua,
que ja la mar n' es prou rica
y tas perlas no li mancan.
No esperes mes, tendre nina,
no esperes enamorada!
y vina á buscar consol
hont te díu eixa campana
que t' anuncia que 'l nou jorn
ja crusa turons y planas,
portantne en sa falda flors,
auras, perfums y rosadas.
Aymador, aymador, son cor te crida;
Del caball enfrenat rompne la brida.

—

Reculleix ta cabellera
per la brisa destrenada,
que no vindrá en esta vida
ab son alé á perfumarla.
Lo lloch de los tèus recorts,
temple de ditxas passadas,

pátria de sabis y braus,
jardí de la tua infancia,
ne guarda avuy gemegant
al ser que en lo món mes amas.
Al negre fat li ha plagut
posá entre 'ls dos la distansia,
sens dupte per separar
dos cors units y dos ánimas;
¡No plores, nina, no plores!
si un tros de terra 'us separa,
vos acosta 'l pensament,
la fé, l'amor, la esperansa.
Aymador, aymador, son cor te crida;
Del caball enfrenat rompne la brida.

Isabel de Villamartin.

Madrit septembre de 1864.

—

—Qui tè esperansa
lo cel alcansa.

SENYOR DON FRANCESCH PELAYO BRIZ.

«Entre les pies
espirituals
e corporals
lobra millor
de mes amor
e ben voler
a mon parer
es doctrinar
dar exemplar
e bon concell
. . . .
Qui sen absté
de be preicar
e declarar
al ignorant
es soterrar
malvat servent
lo seu talent
no res guanyant
ell ajustant
or ell amaga
en lo mon vaga
è lo temps pert.
. . . .

Llibre de concells, prefaci.
«Car thezaur amagat
a alcunno aprofita.»
Lo Rey en Pere IV d' Aragó.— Real capilla de Barcelona, pág 51.

¡Bon pensament lo de vosté de parlar en llur idioma als catalans! noble y digne propósit de publicar un Almanach, pera ensenyança de nostres paysans, amenisantlo y enri-

quintlo ab produccions de nostres mes distingits poetas comtemporans,... y tot en llengua catalana!!!... Gracias á Dèu que podrá benehir nostra Patria á sos fills meritíssims, gojosa y complaguda, ja que de ells reb lo mes just homenatge, lo degut tribut de llur talent y sabiesa. La publicació del Almanach es, ja que no lo plausible anunci y la mes grata bona nova, lo felicíssim pressagi y dolcíssima esperança, de que l' poble catalá podrá disfrutar de avuy en avant dels fruyts del saber de sos entesos patricis, cooperant al laudabilíssim treball que ab sant zel ho practica nostre venerable Clero, qui ab nunca prou lloada constancia ha de tot temps subministrat pastura espiritual abundantíssima, y de la manera mes profitosa y apropiada á las ánimas, en nostra amada patria. Catalunya no oferirá lo trist espectable de no poder instruirse per lo medi natural, ço es, en la llengua patria; y lo que pitjor es, condemnada fins á no ensenyárseli y poder apendrer la llengua mateixa.

Tenir que conservarse purament tradicional y popular un idioma, sens mestres que l' ensenyin, ni obras en que s' presenti castís y correcte; y ésserli força á aqueix poble acreditarse als ulls del mon, poble digne, molt digne, instruit, civilisat, y fins culto, y adornat de totas prendas cívicas y morals... y ésserho efectivament... ¡oh! es aixó lo elogi, la honra, la major gloria de una nació la mes pundonorosa.

¡Quin es lo Gobern que nega la ensenyança dels primers rudiments del saber, las irremissiblement necessarias nocions de la llengua patria als noyets; y preten ferlos apéndrer una de estranya de cop y vol, com si tinguessen providencialment infusa la ciencia de la propia, ó innata y priviligiada é insólita aptitut «à natura», pera enténdrerne altra forastera! Justa y equitativa es, à fé, la Real cédula inspirada per lo Real Concell, la de 1768, pera realisar la desatinada utopia del «labii unius,» tras lo Real decret, «ab irato,» de prohibició del any 1714; com pasmós lo bon juy, lo sá criteri de la Academia espanyola en la confecció de sa Gramática y compendis d' ella, lo del gobern y Direcció general de Instrucció, en llurs «Plans d' estudis;» com certas providencias de la superior Autoritat civil de Barcelona en 1851; com las prevenciones de la circular del Administrador de Hisenda pública, últims de desembre de 1855.—

Que pari atenció á tan dolorosas consideracions tot home just é imparcial, y que diga si semblants queixas, tan justas exclamacions son sols declamació gratuita é infundada.

De admirar es que, despres de un sigle y mitj de adoptada una política tan desacertada, á impulsos de un gran ressentiment, seguesca y continúe invariablement, quan no hi ha motiu ni rahó plausible que ho aconselli ni que ho justifique. La experiencia ha ben demostrat no habery per qué estar sempre ab la corda tirant ab un poble tan generós y enérgich, com prudent y pacientíssim, ab nosaltres, los virtuosos y pacífichs y laboriosos catalans. ¡A qué venia á nosaltres... tenirnos eternalment fora de la lley! ¡cóm se podia justificar ni sols cohonestarse lo constant ominós estat de siti, fins ara poch enrera! Aqueixa afectada desconfiança, eix equivocat recel, debia produhir un dia son fruyt y ben deplorable, puig lluny de agermanar y unificar tots los espanyols, los desviaba y repel-lia recíprocament mes y mes cada dia. Van desapareixentse venturosament tals preocupacions, y s' va entrant poch á poch en lo camí, si no de la deguda equitat absoluta y rigorosa justicia, en la de la legalitat al menys, una mica mica. Ja era hora.

Los estrangers que á fondo nos coneixian, los homes mes notables nacionals que mes habian estudiat nostras lleys, nostra historia, y habian observat nostre geni y nostras costums tots nos feyan, com un temps Cervantes, brillant y honroríssima justicia. Los Villanueva y los Olózaga, los Xavier de Quinto y los Lafuente, los Madrazo y Castelar, y altres y altres, tots se tornan per nosaltres. ¡Tants generals y regents de la Audiencia; tants bisbes y autoritats superiors civils; tants il-lustres personatges; la mateixa Academia de la historia y altras corporacions respectabilíssimas que proclamaban nostras virtuts y nostras altas prendas!... res hi valia;... y tothom se escruixia de lo que assí passaba. ¡Ay! ¡quánt costa trobar lo bon camí, en haberse una vegada perdut per tortas y marradas, ab perill de trencarse l' coll y esbarrarse, principalment si hi ha qui tinga interés en extraviarse de la dreçera!!!... Ha prevalgut per desgracia en Espanya per tres llarchs sigles la idea de que lleys, costums, glorias nacionals históricas, políticas, religiosas, guerreras, literarias,...totas, totas debian, ja que no

fóndrerse en un motllo per esser impossible, desapareixer, aniquilarse, y pus sepultadas en l' oblit; y sols lloar y ecsalçar lo que tingués naturalesa ó procedencia de una part de la península ibérica. Y se adonan ara que se evoca y s' resusscita, y reapareix relluent y ab igual resplandor y ab sa grandesa respectiva, ó ab sa reprobació merescuda, vinga de hont vinga, tot lo que ha passat á la jurisdicció de la historia, de la sana crítica, y de la gran mestra la experiencia. Es lo judici universal á que tè dret á cridar la posteritat á reys y nacions, á individuos y á pobles, dant «unicuique suum,» ja avans no vinga lo del supremo Rey perpetual que ha de jutjar las gents. Axí es, que s' veu ara que de la gran mania de no voler mes que un tipo, una figura, aquesta alta y majestuosa; apareixia, al revés, nana, raquítica y esguerrada. ¡Rara y fatal coincidencia que, quant mes creixia lo inflament y superbia, la fanfarria castellana, anessen minvant igualment, y en la proporció mateixa, la grandesa intel-lectual, la majestat real y efectiva dels monarcas de Espanya, desde la civil y heroyca del I Carlos, á la imbécil y apocada de Carlos II;... que 'l poder y extensió, la gloria, altissima celebritat é il-lustració nacional, corrént tots plegats, aquella preclara estirpe y la insignissima nació, á la impotencia, á la nul-litat, à la ruina; de manera que, tot no ponentse may lo sol en los estats d' Espanya, y volentho tot castellá, no presentaban de fet al gran monarca de dos mons, mes que ab los atributs de un reyetó de Castella. Y es que la gloria nacional de un gran poble es lo conjunt de tot lo lloable, bo y eminent de tota una raça insigne: es com la bellesa y elegancia de la llengua grega, formada de tots los preciosos dialectes helénichs; com las perfectas y agraciadas formas de Venus y Apolo, eixidas del gran enteniment que sabé reproduhirlas en lo márbre ab la reunió de perfeccions individuals necessarias, pera representar lo mes sublim «bell ideal.»

No es ara lloch de fer un paralelo y comparació dels richs florons que mes ornan la gloriosa corona de la Reyna d' Espanya: ara cal sols fer esment que, des del gran Carlos I de Espanya y V de Alemanya, no s' habia fet gloria de cenyir la real testa ab la corona comptal de Barcelona cap rey d' Espanya, fins quatre anys enrera, nostra magnánima reyna Na Isabel II; com ne son

encara arrabaçadas del escut d' Espanya las barras encarnadas de la que se han donat á dirne *la Coronilla*, ço es de Aragó lo poderós Realme; com Princep de Asturias y no Princep de Asturias y de Girona al hereuet N'Anfós de las duas coronas. Pero l' mon roda, y poch á poch dona l' tom la roda; y á gran gloria s' tindrá un dia lo que encara se afecta mirarho ab desdenyós menyspreu.—¡Qui hagués dit á Felip V que al cap de un sigle y mitj de haber jurat arrancarnos á nosaltres nostra llengua, las veus armónicas de un cor de joves catalans anegarian en delicia las ánimas sensibles de sos reals nets y de llurs cortesans, y de tantíssims altres no cortesans; féntlasla oir y admirar, dias seguits, en lo teatro de Jovellanos, plé de gom á gom cadaldía, en llurs dolcíssims cants, nostra amena y flecsible y abundosa,—la llengua del cant y del amor,—nostra llengua catalana!!!... ¡Extingida fòra, acabada, desaparegu da del mon, y borrada de la memoria dels homens una llengua que, vessant de dolçura y robustesa, fa sentir sos ecos sonoros fins en las faldas de Guadarrama y de Somossierra, desdel Pirene, del Monserrat y del Monseny!!!... ¡Qué son, á qué paran los miserables projectes dels homes devant dels secrets de la divina Omnipotencia! Han passat los dos princeps que ab furor se disputaban la corona de Espanya, abandonantnos ingratament lo un, y sacrificantnos ab rencor l' altre; com passaren nostres heroychs avis qui pera conservar llurs venerandos fórs y sas llibertats y llur idioma desesperadament pugnaren; com desaparegueren los que per la causa de aquells princeps furiosament se degollaban.

Pero Catalunya subsisteix sempre, y cada dia mes poblada, rica, industriosa, civilisada, culta, respectable y gloriosa; pero soportant tristas memorias, y sufrint perjudicis de aquell temps infaust. Deuria un Gobern magnánim fer que n' desaparagués tot trist recort, que no n' quedés rastre ni senyal: mes la política es sorda, egoista y sens entranyas, y continuará sa conducta suspicás, meticulosa é interessada, pera no aparentar inconseqüencia de principis, ó la confessió tácita de son errat sistema, ó com satisfacció donada als qui n' foren víctimas. A mes de que, la idolátrica y pomposa adoració del mito que avuy se n' diu Estat, com Rey avans se anomenaba,

fa que s' rodeji, cost que cost, lo santuari hont resideixen sos ministres, de quant sostinga y aumenti sa preponderancia y exclusiva prepotencia: aixó es lo que en lo diccionari per ells inventat se expressa ab una paraula técnica de tothom coneguda, y ab altras que implícitament lo mateix significan, pero que fan apuntar certa rialleta á la cara, ben diferent, segons qui las pronuncia.—La derogació ó abolició, oficialment formulada, de certs abusos ó injusticias inveteradas, majorment si un temps han tingut forsa legal, es ben en va pretendrer alcançarla, y cal sols esperarho del temps, que adorm y mata las passions furiosas, y de la virtut y constancia del poble que ha tingut que soportar tot lo pes de la arbitrarietat y despotisme.

Catalunya donchs que ha revindicat sos mérits y sas glorias; Catalunya que sosté y aumenta per tot arreu y en tots sentits sa antiga fama y sa gran anomenada; Catalunya que recobra, y s' fa sempre mes mereixedora de son antich prestigi, cal que emprenga per sí, lo que no fòra estrany li deneguessen altres. No ferho, no procurarho ab tot empenyo y constancia, seria desmereixer en gran manera la reputació de tenir los catalans un gran amor á la patria. ¡Y quin amor seria mirársela deshonrada!.. y deshonrat es lo home ó poble que no faça digne us del dó de la paraula, lo segon benefici, apres del enteniment, que ha rebut de la Omnipotencia, com á signe de la predilecció del Senyor y de son altíssim destino. Si las miras egoistas ó equivocadas dels qui conduheixen y guian la nau del Estat, no s' dirigeixen á tant alt fi, deu suplirho nostre patriotisme, lo sentiment de la dignitat catalana, la obligació sagrada de contribuhir al bè y ensenyança de nostres compatricis. ¿Sufririan tal volta las Provincias vascongadas no fòs allá ensenyada la infancia y juventut en la llengua patria? ¿Qué importa nos falti lo Gobern á la justicia, subvenint á la nostra ensenyança ab la deguda manera de lograrla, contribuhint nosaltres,—¡ y tal com ho fem, ço es, un grapat de terra en un cantó d' Espanya, ab la sisena part almenys de las cargas del Estat!—Un poch de desprendiment bastaria pera que mestres privadament cumplissen ab tan sant ministeri. ¿Y per qué no deu imposarse nostra patria un petit sacrifici? ¡Qué li fòra á Catalunya gastar un poch en la ensenyança dels noyets y en

la publicació de obretas en correcta parlaria catalana, que, al temps que acostumessen á nostres paysans á llegirla castiça y esmerada, pera suplir la falta de ensenyança que tingueren en la infancia, escamparian y propagarian tots los coneixements útils entre l' poble, que ni sab bé la llengua propia, ni enten prou la castellana!...

¡No está resolt lo problema de si s' pot fondrer una gran nació, formada de diferents pobles y de distint origen, en una sola familia, volent imposar un de ells tot lo que li es propi als demés, si no 'ls plau per força! ¿Qui may confondrá un gallego ab un andalús, á un vasco ab un valenciá? ¿Fou possible nunca empeltar en lo caracter flamench lo ayre, lo geni, la natura castellana? Los catalans ab son caracter, ab lleys, ab costums, glorias, llengua y literatura, ab prendas y defectes propis, y ab vida també propia,... no se han ajagut, no se han prestat á las ecsigencias de Castella á mes de lo que era de rahó, y la rahó demanaba...; y en quant á la intima de desferse de sa patria llengua, despres de mil y mil protestas solemnes, en alta veu proclamadas unas, é implícitas altras, ab la continua estampa de produccions populars catalanas de homes sabis, sants é il–lustres, testimonis fahents de oposició y negativa absoluta; la invariable conducta dels apostólichs y venerandos Prelats del antich Principat, aixís com de tot lo respectable Clero, fundat en la impossible é inútil violencia á un poble que oposa una resistencia quieta, passiva pero invencible; y per fi, lo us constant y universal y únich é invariable de nostre idioma natal per tot lo poble mateix..., han ben patentisat no habery poder ni força humana que puga res, ni res valga contra lo unánim sentiment, y sostingut de pares á fills, de sigle en sigle, de una nació ó raça de homens digne, noble, arrogant y vigorosa. Lo resultat definitiu é inevitable tè de esser y ha de parar altrament, ó en lo extermini del poble vençut, com los pobres indis de la América, y altres infortunats pobles; ó la disolució social, com lo enderroch estretpitós del gran imperi romá; ó bè ab prudent renuncia de un empenyo insensat, deixant de pugnar contra la naturalesa.

¡Quin dia tan ditxós, qué dia de justa alegría, qué hora de recíprocas felicitacions y comunas enhorabonas lo dia en que

Madrit obrí las portas y doná obsequiós aculliment y generosa hospitalitat á aquell hermós aplech de jovenets menestrals catalans, á aquell cor de noys apreciabilíssims de nostre menut poble, que corregueren á cantárlosho, y convéncels als senyors de la coronada Vila, de que no se li arranca, nó, á un poble digne y generós, la llengua. Aquella dolcíssima armonía era com lo sagell de un determini irrevocable de una gran nació: era lo eco de Catalunya; lo ressó vibrant; la clara y forta tornaveu del enérgich clamor de nostra terra: era com lo himne gloriós de la victoria, despres de un combat dolorós de 150 anys entre 'l poder, imposant duras é inacceptables condicions, y un poble varonil é indómit, que justament rehusaba acceptarlas... ¡Pero, qué cant! ¡qué himne!... de victoria pacífica, de reconciliació, de pau, y de inefable contento de part dels qui l' entonaban, y de pura delicia dels qui l' oyan, dels qui lo ascoltaban commoguts y enternits, y ab verídichs y entusiastas aplausos lo aprobaban...—Clavé podia gosarse en sa propia gloria, y gaudirse en la que proporcionaba á sa patria, podent acreditar en la Cort d' Espanya qui es y qué es lo poble catalá: pero no s' recordá, sens dubte, que proporcionaba, que alcançaba, dins de un coliseu de Madrit, devant de la flor y nata dels mes notables homes de Castella, lo mes insigne y gloriós triumfo á favor de nostra patria, sobre una qüestió social entaulada y sostinguda durant un sigle y mitj, tras lo pavorós y sangrent estrépit de las armas.

¡Homens de lletras del Principat! ¡Eya, eya, homes doctes de nostra terra! ¡Personas meritíssimas é influents de Catalunya!... ¿Voleu deixarho tot á cárrech de nostre virtuosíssim poble?... Tota gran acció, tot fet meritori, tot acte sublim, ha de procehir, tè de venir de la pobreta gent que no calcula, que no premedita la conveniencia egoista é interessada; que no tèm los sacrificis que se imposa; sino que, ple de virtut, respira sols justicia, honra, patri amor; sols verdadera magnanimitat y heroisme!...

¿Qui mogué als valents manresans y pobles circumvehins á llançarse sobre las legions napoleónicas, y omplirlas de vergonya y escarmentarlas; fent fugir al cau á l' águila insolent, moixa y ala cayguda, al tremendo crit de: «Arrerals abaitx!

¡via fora l' estranger: via fora! via fora! sometent!!! »— Y aixó, l' any vuyt, per primera vegada en la Península, mentres feyan de pencas y se aturdian allá en Barcelona grans personatges de títols y veneras, de faixa y de toga, y demés gent granada. ¿Quí, quí impulsá al poble de Madrit, lo dia 2 de maig, á ferse matar, pero matant,... ¡ay! mentres se representaba la humiliant y escandalosa farça de Bayona... ¡Fòren, tal volta, los magnats del regne, qui inspiraren, ó 's trobaban almenys entre 'ls çaragoçans y gironenchs, dignes y durs rebrots de aquells antichs almogavers catalans y aragonesos, fènt sols ells lo que ni de semblança, ni sols de pensament, sy atreví ninguna de las altras provincias d' Espanya!... Quan se doblegan, sens piular, diputats y senadors, prócers y procuradors, los literats y sabis y demés gent de upa, catalans, á rébrerne indicacions sols castellanas, escriurer obras únicament en castellá, y parlar al carrer, passejant, al teatro ó en tertulia y fins á dins de casa, lo idioma que per mofa y cástich se nos imposá... fentne mes encara de lo que 'l nèt de Lluis IV de França 'n pretenia...; se atèn y se aferra lo poble del Principat á seguirne lo camí que la honra, la dignitat y la naturalesa li ensenyan. «Ha sigut molt bonich lo sermó,» diu una sensilla dona, pero ab cert tó de veu. — ¿Y qué ha dit lo predicador?» — «No 'u sè pas... com ha predicat en castellá... ¡semblaba alló una comedia!... » — Tal es lo progrés de la invasió de la llengua de Castella assí á Catalunya.

Per aixó, dolentme jo amargament de la conducta dels homens notables de Catalunya, escribia en 22 de mars de 1855 lo següent: «Los qui porian esser dignes adalits no han volgut ni traurer sols la cara; quant menys empunyar llur broquer, ni provehir llur buyrach, ni agüar son coltell, ó afinar son estoch, ni tenir á punt pera fer armas la ballesta, y prestas las fletxas de son arch. No han volgut, nó, apinyarse entorn de nostra sempre flamejant senyera... ¡Y tòt se poria en lo círcol de la legalitat..., ço es ab fibra y prudencia O'Connel-liana!»

Pero la ronya de la «alta societat;» es dir de la culta senyoralla de Barcelona y demés ciutats y poblacions grans de Catalunya se ha estesa entre la gent de mitj tòrn y fins de la baixa má; y veli aqui per qué s' parla particularment en la ca-

pital del antich Principat un catalá bárbaro, mitj castellanisat, sens propia construcció gramatical, ab impropietat llastimosa de aplicació y de sentit de expressions. De aquí vè la manía de publicar los anuncis, pintar los rétols de llindars de portas y de botigas en péssim castellá; y fins los mes ignorants cartejarse també en castellá, pero en quatre paraulas castellanas duas de catalanas: mes això es pura moda, é imitació de costum, com los animals seguint lo un l' altre á la beurada, moda sempre lleugera y variable, sens tenir en lo fondo ninguna trascendencia.

Apar que la patria los está en deute als literats catalans per la renovació dels Jochs florals: res los deu, ó ben poca cosa, lo poble catalá, per lo que han fet fins ara. Per de promte bó es que, per patriotisme ó per propia gloria, se esmerin en estudiar y escriurer en catalá, ja que fins ara ben pochs hi somiaban. Pero se celebra la festa floral sols una vegada l' any, y á porta tancada, y tancadas quedan la major part de las produccions presentadas al certámen; y únicament se estampan en contats ecsemplars las obras premiadas, y dels que podé no se n' trobarian tres cada any en mans del poble de Barcelona. Honra es en efecte pera la patria, y profit y honra llur dels sabis premiats; mes pera l' poble, fins ara, de utilitat ninguna, fins que del fruyt de llur saber no se l' ne ha fet participant.—Y surt inpensadament un jovenet, sens pretensió ninguna literaria; y encanta, y encisa, y entusiasma á tot Barcelona ab sas composicions catalanas, posadas en escena, bè que ab locució incorrecta, tan festivas com agudas y amenas; mentras sostenian nostres inspirats poetas, deixar ells de escriurer pera l' públich, segurs de que rebria ab fredor tot present que si li fès, habentse viciat son gust á força de no oyr ni llegir res en catalá, per haberho invadit tot la llengua y literatura, y fins la ensenyança tota y exclusivament castellana. Ni ls' habia fet obrir la vista, ni ls' habia tret lo vel de devant dels ulls, la grant acceptació, lo gran y universal aplauso ab que s' rebian los dolcissims cants dels cors catalans; atribuhintho tots á la melodía de las notas, y no á la de las lletras.. . ¡Cosa rara! ¡anomalía per cert inexplicable! los quí debian mes coneixer las prendas de la llengua, y debian mes

estudiat la fisolofía, la música, la melodía del llenguatge, esperaban sens dubte que un eminent é insigne jove castellá pregonés las raras qualitats que caracterisan y embelleixen nostre preciós idioma. ¡Trista cosa es que tals apologías y tan honrosos panegírichs tingan que venirnos de fora, ja que la desidia ó apocament de nostres compatricis los té ab los braços cremats y ab las mans lligadas, si bè nos es infinitament mes honorífich lo testimoni estrany, que mil alabanças en boca nostra, per mes que fossen fundadas, verídicas y merescudas.

Aprofitin vostés, Sr. Briz y companys, la hora oportuna de guiarla y conduhirla per lo bon camí á Catalunya que, tot just despertantse de sa angustia, va recobrant ara nova vida. Eya! eya! que es, ara com ara, bona conjuntura...! Obrin vostés de pal á pal las portas de eix temple, hont inadvertida y desacertadament reclosa la tenian la il-lustració popular, com á Deesa sagrada, per temor de que 'l vulgo la profanara, los ministres del santuari; com tal ne feyan los sacerdots egipcis en llurs idólatras misteris. Que la fassan accessible y familiar al poble, fentlo partícip dels bonichs ramellets, de las coronas ostentosas, de las ricas garlandas presentadas en la festa floral. Així fructificará pomposa y brillantment l' hermós verger, plantat pera 'l bé, utilitat y gloria de Catalunya. Fentho així, y nó d' altra manera, se evitará se deprave y pervertesca son bon gust; altrament se l' impossibilitaria que pogués distingir, apreciar y escullir, y ferse ab lo bo, bell y gran; y estimará, si no sy posa remey, igualment un *Singlot poétich*, com *La esquella de la torratxa*, que 'l diví *A Dèu siau, turons,* de la sublime *Oda á la patria.*

Prechlos á vostés, per amor de Dèu, que de tots modos vulgarisen lo bell y pur llenguatge; que de nó, arxivant los homes doctes lo poch bo que fan, gaudintse ells sols de llur saber, bastantlos y compartintse recíprocament premis é incensadas sens fer altr' estat de nostres compatricis; y per altra part ensenyorintse del gust y aplauso general tontas cançons pera las societats corals, bestials romanços y saynetes escampats per los santayres dels cantons, y per cegos en plaças y carrers; y cop de Singlots posats en escena... fará tot

que per arrogancia ó inflament de uns, y per ignorancia de altres, no tingan mes que motius de plorar y avergonyirse los bons fills de Catalunya.

Mostras brillantíssimas de que son capaços y aptes nostres poetas y literats de ferla lluhir nostra parlaría, y de nou acreditarla la literatura catalana, n' hi ha de sobras: per tot se 'ls aplaudeix y admira, y de floretas ja ny ha prou: bon gra, fruyts saborosos es lo que faltan encara; jo espero quels vistosos y fragants ramets que acompañarán l' Almanach serán en lo fondo ensenyança útil, profitosa y delicada; y confio que tant los agradará á nostres paysans, que li demostrarán á vosté, senyor Briz, ab tota instancia, que baix un ó altre títol, ó denominació, repetesca sovint y periódicament la estampa y publicació de un quadernet hont tothom hi puga trobar lo bastant pera satisfer la curiositat y desitj de saber, en tothom innat, y en los catalans essencialment connatural y vehement. Pero cal ferho en llengua patria; axí agrada mes, axí plau en gran manera, perque se reté fácilment en la memoria, y se graba al cor incomparablement mes que valentse de estrany idioma. ¡Oh, sí! ¡oh, sí! «Dulcius ab unoquoque suscipitur, quod patrio sermone narratur.»—Cassiodoro.—«Naturalis lingua, chara simplicibus, doctis dulcis, omnibus loquitur profutura.»—Sant Pere Crisólogo.—Per axó deya jo en una carta de 7 de mars de 1853...«Qui escriu viu es; qui viu parla; qui escriu en sa propia llengua á ella mateixa la fa parlar; y viva es la llengua ab que un hom actual, ordinaria, habitual y constantment sy produheix. No es un encantador que ab sa vara mágica pretenga dar nou ser y nova vida á Madona ja finada: ella mateixa es, nostra llengua catalana, que se alça ara ayrosa, rejuvenida y agraciada; la que de nou se presenta jovial, fresca, expressiva y reanimada, ella la quels cors penetra, y l' ánima dolçament commóu, cativa y enamora, com tal ne fa tota altra llengua, quiscuna á casa sèva. Feuli dir á vostre natural y patri llenguatge lo que tingau que expressar; useune, useune de vostre natiu idioma pera comunicar tots vostres conceptes, tots vostres afectes, las sensacions totas vostras... ja veuréu quánt bè ell ho dirá... ¡mil vegadas, incomparablement millor que en estrany, foraster y

manllevat llenguatge. No hi ha encant, ni mágia, melodía no s' coneix parella, tant insinuant, simpática y atractiva com lo dolcíssim accent patri. A mes! ¿no s' predisposa l' ánimo del lector queus llegeix, com sius sentia? ¿no s' troba insensiblement engolfat ab grata conversació ab vos? ¡cóm vos negará la atenció! y una vegada absort en lo que diheu, ¿no podrán ab ell vostras rahons alguna cosa? de la atenció ne vè la reflecsió, lo interés, la inclinació, la convicció... lo apego, la adhesió mes absoluta é il limitada.»

En altra carta del 18 de mars de 1852 me habia jo expressat en los següents termes... «Pera ferse entendrer, pera insinuarse, á fi de mourer, excitar y persuadir, precís es parlar ab lo accent que oyrem en lo breçol ab las cançons de nostra amant mareta; que aprenguerem tot jugant, petitets; ab que dolçament ecsalarem nostres pits y nostras bocas, pera expresar nostre amor á las ninetas; que usam en tots los fets de nostra vida, y que ab lo derrer suspir y nostra ánima, en prech al Senyor, en la última hora despedim... La rahó es sensilla... Si una parlata oferim á la atenció pública, una peroració, un discurs, una plática, un sermó, hont sy derrami abundant doctrina, y ella expressada ab propietat, elegancia y valentia; si brillan en ella probas y conceptes, fins á inspirar confiança y persuasió; si va ¡acompanyada de gracia y hermosura; ¿qué no pot esperançarsen de una producció als oyents aixi comunicada? Adorneula á tal arenga ab las formas y bellesas de una oració escrita, y doneula á las horas á la estampa... á corre cuyta volará tothom pera haberne, y á estira cabells pugnarán pera ferse tots ab ella. Y recorrent ab fanya sas rallas, y devorant las planas, tot á la quieta..., replegat lo cor, y concentrada la atenció, infiltrantse tals doctrinas en lo pit y en las venas, se encendrá l' lector en la flama que, oculta, allá crema; y á las horas, en lo calor, en lo foch de la commoció y del entusiasme... ¡qué li demanaréu que no fassa al qui, cap, y l' cor, y l' ánima tè plena de aquellas inspiracions! Eya donchs, no deixar dormir apátich y rudo al poble catalá, excitar convenientment sa fibra, no escassejatnli los medis de instruirse, barrejant, ara adès, entrels llibres profitosos de útil y santa ensenyança, colcuna produccioneta hont

sy trobi á bellas horas ignocenta festiva gracia, inofensiva sal, y de materia amena y divertida, á fi de anyadir á sa natural bondat un granet de finura, mes amabilitat, y major facilitat de expressió y modesta desinvoltura... Si 'ls bons patricis no contribueixen á la cultura é il-lustració del poble catalá, á quí, «per Dèu, se encomanará missió tan noble y sagrada?.....»

Ni ls' retraga. — carta meva de 24 febrer de 1853,— la magistral suposició de que, habent vingut á menos nostre idioma, indigne es de que res sy tracti de grandiós, elevat ó eloqüent. . . . . Lo que cal, es remenar y sacudir y sotragar á nostres adormits sabis compatricis, pera deixondarlos del funest ensopiment queis priva véurerse ab los ulls de la rahó, del pundonor, de la dignitat personal y de familia y de raça, pera no dirli nacional, ja que hi hauria qui en sentit politich sels entoixaria péndreu. . . . . Lo fet de la veritat es, no esser de la escencia de una llengua, mentres sia cabal, per fora rica y guapa, que sia amotllada pera aixó ó per alló, ni que en sí porte, ó inspire, ideas grans ó baixas: prestas' tota llengua perfecta á lo que un, y segons qui es, qui ab destresa la maneja... (1)» ¡Eya, eya! estudiemla bé: esforçemnos á coneixer y apreciar sos tresors, mina rica, y encara no prou excavada. Y una vegada estimadas en lo que valen sas bellas qualitats, procuremnos familiarisar ab ella, trectemla com mereix; festejarla ab decoro, acariciarla com ne fem ab tendra germaneta. De pasta delicada es, y esquisida, que blana, fina, suau y amorosa, se presta bè y se amotlla à tota forma gentil y preciosa.»

Y ¡qué mes laudable y meritori que servirsen y usarla á tota hora en bé y honra de tots nostres paysans! ¡tant com es terrible la responsabilitat moral dels qui, podenty contribuhir, deixan de practicarho. Schlegel en sa Historia de la Literatura sosté que la separació absoluta dels sabis, de las

---

(1) Oh, ab quánta rahó deya vosté, Sr. Briz, á Mr. Mistral :

«Si 't diuhen que ta llengua n' es aspre y poch parlada;
Si 't diuhen que ta lira ne déu francés parlar,
Respontlos tu, poeta: — La llengua menyspreada,
Lo alé de un geni basta pera ferla respectar.»

personas distingidas de la societat, y del poble es lo major obstacle que impedeix lo progrés intel·lectual de una nació.»—Mr. Hume, inglés, en febrer de 1852 queixantse del poch interés del Gobern en fomentar la instrucció general del poble, exclamaba:«Lo Gobern deuria no obstant saber que res condueix mes al crim que la ignorancia y lo embrutiment.»—Semblantment se expressaba Lamartine en la Revista mensual titulada: «Lo civilisador,» y ans que ell, Mr. Pasquier en carta á Mr. Tournebon; y mes avans que tots ells, habia assentat nostre Lluis Vives, que «la civilisació de un poble está en rahó directa del grau de verdadera educació de totas sas classes.»

Vestida de festa y ab cara de pasqua, y cantant alegretas novas aleluyas, podrá presentarse Catalunya, lo dia en que concorrent sos fills meritíssims ab comú ardor, ab sant zel, á la general ensenyança de nostre poble, consagren dignas oferinas en aras de la patria.

Joseph Subirana y Vila.

Sabadell 10 de octubre de 1864.

LA FLOR DEL CEL.

FRAGMENT.

. . . .
. . . .

Detras de aquèix espay blau
que anomenam firmamènt,
ahònt te l' Omnipotènt
lo sèu lluminós palau,
Campeja una rara flor
oloròsa, tendra y pura,
de virginal hermosura,
de indefinible colòr;
May la mustiga l' oratge

ni lo sol que la il-lumina,
gòtas de gracia divina
banyan son hermos fullatge.
Los ángels tenen per gala
adornarse ab sas ponsèllas,
y ab la pura esencia d' èllas
perfuman llurs blancas alas
A voltas ricas llavòrs,
per sants esperits mogudas
davallan del cel caygudas
sobre 'l mòn, vall de dolòrs,
Mès tocan en pedregal
ó en corrompuda fanguèra,
ó en terra que degenèra
llur origen celestial.
Si per cas ne grilla alguna
dins fresca aubaga florida,
y allí la saba de vida
bròta al raig de amiga lluna,
Troba com vehins fatals
las raspòsas cabelleras,
dels ars, de las romaguèras,
y feridòrs penicals;
Que, apenas del vent las ònas
los bròts de la planta grònxan,
agudas espinas tronxan
llurs ponsèlletas rodònas.
Y una tras altra als embats
de las punxadas danyinas,
cauen las fullas divinas
de llurs tròncs mitx destrossats.
Sola y sèns forsa l' arrel,
dintre la terra s' podreix
la planta, la flor, pereix.....
mès la esencia torna al cèl.
Y eixa planta de salut
que en lo empir crèix regalada
y es en lo mòn menysprèada

eixa flor es... la *virtut.*
Y llur grana celestial
si arrela en ánima pura,
dona, ab frondòsa hermosura,
los fruits del amòr filial.
Cuant en la terra un fill bó
als pares humil serveix,
en la planta del cel crèix
un nou y esplendent botó;
Mes si algun com monstruo ingrat
no atén al qui déu la vida,
la flor queda esmortuida
com l' hèrba de un camp birbat.
Cuant al bon fill adormeix
lo postrér repos dels sants,
grupo de espèrits brillants
del Empíreo descendeix
Y volant per son entòrn
ab rams de la flor sagrada,
pujan al cel coronada,
l' ànima que surt del mòn.
Per que diu lo manamént
de la suma Omnipotencia:
« Als qui te han dat la ecsistencia
honrarás perennemènt.»

. . . .

. . . .

Anima que jubilòsa
Volas á la eternitat,
Sortint del humà combat,
Cansada, mès victoriosa,
Puix lo precepte eternal
Cumplires, vola ecsaláda,
Ves á sèr altra vegada
Hermosa *flor celestial.*

María Josepha Massanés de Gonzalez.

ABAIX LA CIUTADELA!

¿Quin será, ó Dèu, aquell dia
de ventura sens igual,
d' altres dias rica estela,
en que al fi la Ciutadela
la veurém arruinar?
Abaix la Ciutadela!
Abaix! abaix! abaix!

Es un padró que n' alsaren
per cástich dels catalans,
cuant en justa, santa guerra
las llibertats de la terra
ne volgueren defensar.
Abaix la Ciutadela!
Abaix! abaix! abaix!

Es un monument d' oprobi
que axecaren los tirans
er exemple de victoria;
sos recorts no son de gloria,
sos recorts ne son de sanch.
Abaix la Ciutadela!
Abaix! abaix! abaix!

De nit, á voltas, cuant ja la fosca
sobre la terra llisquenta cáu,
cuant la tempesta brama furiosa,
y 'ls vents ne xiulan, y brunz lo llam,
sobre sas torres la Ciutadela
gemechs escòlta y escolta planys.

Son los ays de pobres mares,
y 'ls gemechs desconhortats

de las víctimas sangrentas
que entre 'ls llams y las tormentas
ne rodolan pèls espays.
Abaix la Ciutadela!
Abaix! abaix! abaix!

No hi ha castell en la terra
que esser puga mes odiat,
ni de mes ignoble gloria,
ni de mes sangrenta historia,
ni mes horrible passat.
Abaix la Ciutadela!
Abaix! abaix! abaix!

Cuant arribe de sa ruina
lo dia tan desixat,
pera proba manifesta
Barcelona fará festa,
fará festa nacional.
Senyors de la justicia,
lo poble catalá
fá temps que 'us ho demana
ab llágrimas de sanch:
¡Abaix la Ciutadela!
Abaix! abaix! abaix!

Víctor Balaguer.

—¿Quina es la oració que agrada mes á Dèu?
—La que 's fá ab la véu del cor.

Balin-balan las campanas
sonavan pausadamènt
y á cada toch qu' espargian
ne deya una nina ab pler:

—Demá si toquéu campanas
será per mon casamènt,
que si avuy sò donzelleta
demá casada serè.

—

Balin-balan las campanas
sonavan pausadamènt,
y á cada toch qu' espargian
deya una trista muller:
—Demá si toquéu campanas
per mon espós tocarèu,
qu' ara agonisa en mos brassos
mirant ab desfici al cel.

—

Balin-balan las campanas
sonavan pausadamènt,
y á cada toch qu' espargian
deya un angelet del cel:
—Las campanas de la iglesia
ne tènen dos sóns mòlt bells;
un de pler qu' es grat als homes
y un de mort qu' es grat á Dèu.

RÉTOL CURT Y BEN ESCRIT.

—

Fet que vá ser lo cementiri d' un poblet, anaren los de mes pés de la vila á trobar al arcalde, home que solia passar per savi, á fi de que 'ls fès un rétol pera posarlo á damunt del portal d' aquell. Lo arcalde no 'ls digué que nó, ans al contrari, vá fèr grabar, allí mateix hont los altres ho desitjavan, la seguent inscripció: « *Aquí se hi enterra àls que viuhen en est poble!* »

—Arbre sovint trasplantat no posa arrels.
—No digas d' un aquesta aigua no beuré per térbola que sia.

LA NINA.

BALADA.

(Imitació popular.)

Si n' era una mare – tenia tres fillas :
las tres són hermosas—las tres són bonicas:
Alda 's diu la gran—la mitjana Emilia,
y Clotilde 's diu— la que n' es mes xica.
Quán bellas ne són!—Cóm sos cors palpitan!
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

Un mati demaig—s' estavan las ninas
sota de l' arbreda—qu' amorosa 's vincla
quan la bat lo vent—que rasa las singlias.
Quentos y rondallas—las tres referian,
quentos de follets—de guerrers y ninas...
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

De prompte un remor—n' ohuen per las timbas,
un remor llunyá – de veus y bucinas;
—so que de l' alt vè—de ventura es signe:—
aixi enamoradas – esclaman las ninas,
y un süau gemech—de sas bocas llisca.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

Prompte detrás sèu—contemplan las ninas
á un ayrós donzell—d' un esguart qu' etxisa:

pòrta llustrós casco—y adarga brunyida
tota crostonada—d' or y pedras finas.
Las ninas cors tenen—que d' amor palpitan...
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

Prest lo jovencel—sas miradas fixa
de las tres ninetas—en la qu' es mes xica;
d' aqueixa 'l semblant—ja de carmí 's tinta...
las brisas murmuran,—los aucellets piulan,
mentres que la boyra—llurs embulls n' esquinsa.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

Al cap de dos jorns—Clotilde 's marida
ab lo cavaller—á qui tant estima;
y en castell ficada—prop la mar tranquila,
de ditxas voltada—plena d' alegria,
transcórrer los jorns—contempla la nina.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!!—

—

Han passat molts anys—han passat molts dias.
Clotilde n' es mare—mare de una nina
com los ángels pura,—com las flors bonica.
Mes ¡ ay Dèu ! que aquella—ne pena y sospira
car lo llur espós—partí á Morería.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

N' es un cap al tart—dolsa l' aura xiula
rasant del blau mar—las onadas llisas,
fent tráurer dels rochs—toscas melodías.
Entre nuvolets—d' argent y amatista
apareix la lluna—d' estrellas seguida.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

Un llunyá remor—de nacres y pifres
aixorda l' espay—fent tremir las timbas:
són guerrers crehuats—que de lluny arrivan:
llarchs gayatons portan—vacil-lants caminan,
blanchs sos cabells són—sa pell n' es bronzida.

Entr' ells va l' espós—l' espós de Clotilde.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

Ben prompte 'ls romers—un castell n' oviran,
castell d' amples fossos—y de murs altíssims
qu' arrogant s' aixeca—vora la marína:
un d' aquells al véurel'—lo cor sent fugirne
de l' oprimit pit—hont aquell hi habita.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

Los corbs aletejan,—los cavalls renillan;
en mitj del zenit—clara lluna brilla;
l' óliva no s' ohu—del mont en la cima;
sols de la campana—sona la veu trista
y 'l cant dels aucells—en la bauma ombria.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

En lo vell castell—de la fértil riva
tot es festa y bulla—tot es alegria:
los jovencels cantan—s' alegran las ninas,
y cent trovadors—trayentne llurs liras,
del castellá 'n llohan—la gran valentía.
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

—

Y en tant ¡ay! sa esposa—la cándida nina,
com jamay hermosa,—com sempre senzilla,
d' aquell vehentse 'n brassos—y en los de sa filla,
un tendre sospir—del cor deix fugirne,
y folla d' amor—esclama ab delicia:
—Benhaji qui ama!—Malhaji qui olvida!

F. Bartrina.

(Poesía extreta dels *Lays del Juglar.*)

CHOROS CATALANS.

Vull parlar de nostres Choros populars perqué ells nos han convensut de que en catalá 's pot cantar y 's canta tant bè com en qualsevol altra llengua; vull esparpillar alguns recorts de nostres tan dòlsos y celebrats *concerts chorals*; vull parlar d' eix aplech de gent que de tot caire de Catalunya baixa á l' ombra de sos pendons pera víndrer á cantar en la falda de sa mareta. Barcelona 'ls espera sempre ab los brassos oberts y cada cop que s' atansan, si 'ls ne dòna de ramells de flors, cintas, joyas y coronas! Com á manadas de rossinyols cantan, y ho fan tant bè, qu' encisan al cor y enamoran á l' ánima. A cents, com á cents?, á mils ne venen; y de Figueras y de Tarragona y de Lleyda y de tot arréu se 'n presentan: y si 'ls del Hospitalet guanyan avuy, los de Figueras vencen l' anyada seguent y com bons germans s' estiman, y com bons germans se confonen, y tots à la vegada cantan, vensuts y vencedors: y, dich vensuts, perqué per forsa tè que haverni, donchs la millor espiga de blat tè un grá malmés. Mes ay!, los vensuts son pochs, ben pochs: mes de 16 societats chorals, han tingut premi enguany, ja veyéu que pocas ne quedarian sense. Entre las vencedoras mereixen ser citadas la de Figueras qu' est any ha arreplegat lo primer premi y la dels *Tintorers* de Barcelona que ha guanyat lo segòn, y las de Manresa que, ab tot y ser duas las societats de aquella nostra inmortal ciutat, se 'n han dut joya las dos. Gloria per eixos fills de la terra, que sols cantan bè quant en catalá cantan. Gaubansa por eixos treballadors, que ab la má al cor y la testa dreta, si bè enmorenida, diuhen ab alta véu «no, no 'ns envergonyím de parlar com parlem.» Y ni há que venen vestits de festa ab la roja barretina al cap y la faja bermella en la cintura; aqueixos son los de Figueras. Altres, ab barretina morada, baixan á Barcelona y tothom los coneix pèls *minyons de Vich.* Uns ab sombrerets de palla; altres ab

gorras enjoyadas ab brodats de plata y or. Mès á dir veritat, d' altres no ni ha que fassan tant pler á la vista com los de Figueras. Ay! aquella bermelló de las gorras, parla y parlará sempre mòlt y mòlt als cors verament catalans. Ab la roja barretina nostres passats aixalaren l' aliga francesa al peu del Montserrat y la mateixa barretina roja portavan los que l' any 1860 van anar á l' Africa á fèr veurer que quatrecents catalans valen tant y mes de lo que mòlts se pensavan.

Y si vèyeu la professó que fan abans de tornarsen á sas terras? Y si sentíau aquells murmulls de gaubansa ab que tothom los saluda quan passan? Y si miravau los pendons de vellut, seda, tersanell, y hermosas telas, brodats de or y plata, moguts pèl vent, plens de agradables llegendas, figuras que al cor parlan, y ab lo fruit de la victoria pendent del aspa; que diríau? Ja ho sé, diríau y veritat fòra ; «aquestas cosas sols se fan en Catalunya ; perqué Catalunya es dels pochs racons de Espanya hont en lo acompassat brujit de las máquinas de vapor troban sos fills lo compás de las cansons que 'ls ensenya la patria ; perqué Catalunya ama sa llengua y son nòm y vol ser provincia y no mes, y perqué ja es sabut lo refrani que diu, que qui ab lo sèu se contenta n' es rey en casa sua».

¡DITXÓS POÉTA!...

(FANTASÍA.)

Entre flors reclinada una nineta
Sobre verda catifa de verdura,
Un nom mitj adormida ne murmura
Mitjobrintne sos llabis dólsamént:
    Sa má més blanca que la neu mateixa
Sobre son cos descansa delicada ;
Vestida vá de blanch .. sembla una fada
Creada pèl fantástich pensament.

Respira apenas, y la blanca glassa
Que son pit escondeix á la mirada,
Ab lo tranquil respir, móuse pausada
Com al impuls del vent la tendra flór :
Respira apenas, y en sos púdichs llabis
S' hi dibuixa graciosa una sonrisa
Suáu com es l' oreig de dòlsa brisa
Del estiu en un vespre de calor.

—

¡Qué hermosa n' es la nina reclinada
Sobre 'l llit de floretas que 'l bosch cria,
De blanch vestida, al fosquejar lo dia,
Dormint confiada, sens mostrar recel!...
¡Qué hermosa qu' es la nina riallera,
Exposada als perills de la existencia,
Abandonada y sola ab sa innocencia,
Sens vetllarla ningú sinó es lo cel...

—

¿Qué pensará dormida la nineta
Com voluptuosa fada, en la ribera
Del aygua que una font llansa parlera,
Música dantli ab encantat concert?...
¿Qué pensará?... Mes no parlém... suspira...
¿Perqué suspirará?... ¿Tindrá ja penas?...
¡Qui sab si amor ab sas brillants cadenas...
Mes... silenci, los ulls sembla que ha obert!...

—

—¿Ahont só?...No es éll! ¡Qué miro, no m' enganyo,
Sola y sens éll en lo camí exposada!...
¡Un jove y no es aquéll!... ¡ay desditxada!...
—Calmat, nineta, césse ta inquietut!...
Cóntam ta pena y en ma fé reposa,
Que hont tu voldrás sabré jo prest guiarte,
Y per ma fé jo 't juro respectarte
Per ta ignocencia y bella juventut!...

—

—Tots los matins, quan l' alba il-luminantne
Vá ab sa claror suáu eixas planuras,

Lo llit deixantne, prench mas vestiduras
Y al camp goixosa eixint, vinchlo á esperar :
  Naix lo sol y no vé, y espero ansiosa,
S' oculta mòlt deprés, y espero encara,
Y envá espero al ingrat que no repara
Que' ls ulls se 'm van cremant de tant plorar!...

—

  Avuy, com sempre, de esperar cansada,
Prop d' eixa font ¡ay! me he dormit rendida,
Mes son rostro per tot, fins adormida
Me segueix en lo somni enamorat :
  Quan pensant que al encontre me venia
Per fi avuy mon ingrat, pensí lleugera
De son coll abrassarme... mes ¡ay! era
De mon desitj tan sols somni insensat!...

—

  —Mes son nom has callat, nina, fins ara...
—Son nom!... ¡ay jo no 'l sé... més qué m' importa?...
Son nom es qualsevol, son nom me 'l porta
Entre sos plechs lo vent, la flor del prat :
  Sols sé qu' es mòlt gentil, d' ánima noble,
Qu' enten de la creació las armonías,
Qu' estima en tot y trist passa los dias
Lo silenci buscantne y soledat.

—

  ¡Me preguntas qui es!... ¿No sabs que ¡ay trista
Mos ulls no 'l han mirat tan sols un dia?...
¡Me preguntas qui es!... ¡Ay, jo ho diria
Si algú á mos prechs respóndrerme pogués!...
  Ho diria si 'ls rius, las flors y l' aygua,
Los aucells y fins l' aura passatgera,
Me haguessen contestat també qui era...
Si 'l cel sòrt á mas queixas, no callés!...

—

  ¡Me preguntas qui es!... Per contestarte
A eixa pregunta, 'l mòn jo 't donaria,
Per mirarlo un instant, la vida mia
Contenta jo 't daria en lo moment!...

Me preguntas qui es!... Sols jo puch dirte
Que 'l sento entre 'ls murmuris del boscatge,
Y entre 'l vent, al passar per lo fullatge,
Y 'l veig tan sols ab ulls del pensament!...

—

—Mes éll no te respon? no sent las queixas
Que vas llansant per éll ab amargura?...
¿No acút enamorat de la ternura
A abrassarte goixós, fidel amant?...
¿No contesta á tas queixas repetidas?
¿No respon á tas véus enamoradas?...
¿No 't tornan sas paraulas encantadas
Las brisas tos oidos regalant?...

—

—Si, si, jo sento sos suspirs dolcíssims
Entre 'l rumor del vent y sa armonía,
Me contesta també qu' espera 'l dia
De trobarme ditxós, també fidel;
Me contesta també que 'm busca ab ánsia
Y que 'm sent y no 'm véu y que envá plora,
Demanant, enternit, la felis hora
De nostre encontre dòls, de cor al cel!..

—

—¿Dius que 't contesta y que te busca y plora
Y sas queixas te porta l' aura pura?...
¿Dius que la font paraulas te murmura
De son amor immens y angelical?...
¿Dius que 't busca y no 't troba y la dolsa hora
Demana al cel també, l' anima inquieta?...
—Si, si, mes parla!—¡Abrássam, só lo poeta
Que per fi troba en tú son bell ideal!!...

E. Girbal.

Gerona, 1864.

———

BON CALCULISTA.

—Quant ne vols d' est porcell?—deya un pagés á un altre.

—Quant me 'n donas?—va respóndrer lo preguntat.

—Te 'n dono... te 'n dono... aixó perqué m' ha caigut en gracia, no perqué ho valga... te 'n dono *cinch* duros.

—Ca! qu' es cás! No 'n trobaréu pas cap per aquest préu, ey? de la calitat del mèu. Demá 'l portaré á la fira de Granollers y 'n trauré bona pila mes.

Al endemá Joseph, que aixis s' anomenava 'l pagés, se 'n va á la fira y vén lo porcell.

Al vespre, despres de haver passat lo rosari, tot d' un plegat crida à la seva dona y aixó mateix li diu :

—Teresa, sabs cuant ni trét del porcell qu' ahí me 'n davan *cinch* duros?

—Quant?

—Endevina.

—Que se, pobre de mi!... potser diré un disbarat... ¿N' has tret mes ó menos?

—Mes, dona; mes... mòlt mes...

—Bè, quant?

—*Vint* pessetas !

LOS TRES NÚVOLS.

En terra jáu lo polaco
nafrat y cubert de sanch,
que 'ls fills de la nèu passaren
sobre d' éll ab llurs cavalls,

llansantne crits de feresa,
sangòsas llansas brandant.
En terra jáu lo polaco,
las forsas li mancan ja,
mes sos ulls brillan encara
y ab dol al cel ván guaytant,
y 'ls llavis de sas feridas
murmullejan : «Llivertat.»

Ja arriva de lluny un núvol
dalt del cel tot voltejant,
blanch com la fulla d' un lliri,
com la nèu del pich mes alt.
Aixis que 'l nafrat l' ovira
li diu tot barbollejant :

—Amich que de lluny arribas,
núvol bell, nuvolet blanch,
si 'm volguesses créurer, núvol,
te 'n pujarias cap dalt
á dirle á Dèu qu' ans d' una hora
á sa presensa 'm tindrá :
podrias dirle que moro
per ma patria y llivertats,
y per la creu sangonenta
hont èll vá morir clavat.
Los sayons de la Judea
á Russia 's van trasplantá'.
Si fondo en Assia arrelaren,
en Russia mes fondo encar !
¡ Ay núvol si me hi volguesses,
si mi hi volguesses anar !—

Y passa 'l núvol depressa
y 'n vè un altre de emporprat,
com las fullas de las rosas,
las rosas del més de Maig.
Aixis que 'l nafrat l' ovira
li diu tot murmullejant :

—Amich que de lluny arribas
y encara mes lluny te 'n vás,
vestint ton trajo de grana
ab reflexos argentats,
si á ma patria te 'n anasses!
si me hi volguesses anar!
Ay, veshi, veshi depressa,
y á ma promésa dirás,
que moro pensant en ella,
que no la he oblidada may,
que rese per mí á tothora,
que ja recompensa haurá:
las espinas de la terra,
dalt del cel flors ne serán!—

Y 'l núvol porprat ne passa;
y, pausat, d' allá d' allá
sembrant mort per tot hont crusa,
portant dintre sèu lo llamp,
ja se 'n atansa un de negre
com lo cor d' un comdempnat.
Aixís que 'l nafrat l' ovira
li díu tot barbotejant:

—Núvol que de lluny arribas
cap á Varsovia anirás,
y ans un rich palau de marbre
un xich t' has de deturar.
Hi veurás la mare mia,
allí hi veurás mos germans,
y ab véu de tró y de tempesta
axió que 't diré 'ls dirás:
«Estés en terra agonisa,
tot lo sèu cos té nafrat;
senyora, mor per sa patria,
sa patria y sas llibertats.
Com bon cristiá 's batia,
ha mort com bon cristiá!

Missatger sò de tristesas,
per só endolat pèl cel vaig·
Pregáu á Dèu pèl que fina,
que es vostre fill lo nafrat!»—

—

Y vola que vola 'l nuvol,
y vola que volarás;
y aixís qu' á Varsovia arriba
ennuvola l' alt palau,
y passa y passa depressa
tot depressa y tot bruelant,
mentres que plora una mare
y ploran dos bells infants.

Lo trovador del Monseny.

Septembre de 1864.

UNA ANADA Á PROVENSA.

I.

Hi há en Europa una regió que se anomena *dels olivers*, per l' abundansa d' aquesta classe d' arbres que s' hi crian; com una cinta esmeragdada, la hermosa vegetació qu' en ella hi troba manera de víurer, rodeja 'l mar que mulla las costas de ma estimada Catalunya, y véuse aquí per qué pren, á vegadas aquella regió lo nom de *Costas del Mediterráneo.* En efecte, desde la rica Andalusía, seguint las costas de la Fransa, Italia, Turquía y Asia, fins á la abrusadora Llibia, los oliverars se succeheixen sense interrupció ab mes ó menos abundansa, ab millors ó pitjors condicions. Sens cap mica de dupte la zona hont creixen ab mes ventatja y hont mes se ne hi crian, es la Provensa. Los fills del pais li dedican sos mes especials cuidados, y aixó, afegit al hermós cel de que disfrutan y á la assaho-

nada terra hont clavan sas arrels, fá que sia aquell lo pais que mes profit ha tret de sos olivers, y hont se fan los mes anomenats olis.

Esténdrer la vista per damunt de la fresca vegetació del pais de que tractém ; véurer confosos, als suaus ratjs del hermós sòl de Provensa, lo color vert d' esmeragda de las vinyas y moreras, ab lo vert cendròs de sos ramosos olivers ; mirar á un costat lo mar ab sas frescas brisas y murmulladoras onadas y al altre un plá sens fi que 's confon al lluny ab lo blau del cel, y tot aixó sembrat, com de tacas d' or, de un aplech inmens de pilas de garbas batudas per braus cavalls, atravessat per tot arréu de rius, canals, brassos de mar, llacunas y rieras; y tot aixó plé á doll de históricas y monumentals ciutats, maravellosos pons, atrevidas passeras, antigas torras, y animat pèl activissim comers que no dòna ni 'l mes curt moment de repós á la munió de camins de ferro que travessan eixa hermosa terra ; véuse aquí lo mes hermós espectacle que pot donarse , véuse aquí l' espectacle qu' está donant cada dia als viatgers que la atravessan , nostra antiga germana la Provensa, la terra de la dòlsa poesía.

Aquest pais fòu lo que desitjant coneixer, vaig petjar mentres feya sentir sas abrusantas calors lo estíu que acabém de passar y que no mòlts grats recorts ha deixat á ma estimada patria. Dos cosas me feyan tíndrer desig de visitar aquella tan celebrada terra; la bellea del pais, una; l' aplech de poétas que en ella hi cantan sos hymnes d' amor á Dèu y á la hermosura y que tinch com á una gran honra en contar entre 'l nombre de mos amichs, l' altre. Perá mí lo viatge se reduhia á ests dos sols desigs: véurer Avinyó, Montpeller, Bellcaire, Nimes y Narbona; donar una abrassada á mos bons amichs Joseph Roumanille, lo autor de *Lis oubreto*, y Fraderich Mistral, lo autor de *Mirèio*.

Surtí pus de Barcelona ab aquesta idea, y despres d' haver atravessat los Pirineus y d' haverme detingut un xich moment en Perpinyá, ciutat ja de mí coneguda, me vaig dirigir á la estació del camí-de-ferro del Migdia. Dech confesar que la impresió que 'm féu la grandesa d' aquella parada (que despres vegí qu' era de las ordinarias), fòu en gran manera desfavorable pera nostras raquíticas estacions. En efecte, alló participa-

va de la boniquesa de una botiga de modas y de la animació de un concurregut carrer. Al bell costat de allí hont venian las tarjetas de viatge, se hi veya un aparador tot plé de llibres de diferent grandaria y encuadernació; mes lluny, un mostrador tot plé de juguinas, era l' encantament de tots los noys que per allí prop rondejavan; cartells molt grants, marxants, revenedors de periódichs, res, res hi mancava. Vaig arreglar mon equipatge, despres de haver prés ma targeta; me fiqui en un cotche de segona classe, que allí tenen potser la mateixa comoditat que 'ls de primera d' aquí; xiulá la máquina y 'l tren comensá á correr ab la rapidesa del llamp. Eran las cinch y mitja del matí.

A tres quarts de vuit nos deturavam en Narbona, no mes que 'l temps precís per cambiar de tren. Allí varem deixar lo camí-de-ferro del Migdia y comensárem á seguir lo camí-de-ferro del Mediterráneo, que no para fins á Tarasco, lloch ahont jo 'm dirigia.

Fet que fòu lo cambi seguirem nostre viatge en direcció á Cette, població mòlt coneguda per son antich y celebrat port y per ser allí 'l lloch hont lo tren se detura á fi de que pugan los viatgers péndrer algun bocí. M' oblidava de contar que los alrodadors de Narbona están plens de grans llacunas, petitas illas y canals, que fán lo viatge mòlt entretingut y agradable. Puestos hi há hon lo camí-de-ferro materialment se troba entremig de dos mars que quasi tocan ab sas escumosas onadas los botons de las rodas dels *vagons*. A las vuit y mitja 'ns deturavam á Beziers, ciutat de historichs y terribles recorts y que fòu theatre de espantosos desordres mentres vá durar la guerra dels Albijenses. Tè un camp mòlt productiu y un porta-aiguas mòlt hermós. Aquesta ciutat lo mateix que Tarascó, Bellcaire, Tolosa y altres, vá patir mòlt en temps de l' invasió de Simó de Montfort y del llegat del Papa. Aquella desanimada guerra tè pera naltres un trist recordament: en ella hi morí nostre valerós rey En Pere d' Aragó, quant dut en alas de sa bravesa aná á lluitar, al peu mateix del castell de Muret, en defensa de las infelissas víctimas del fanatisme y de la set de robos y escandols de la enmalhora anomenada creuhada, que al comensament del segle XIII vá arrabasar la Provensa. Aquest fet lo conta admirablement lo autor de *Mirèio*, en una

poesìa que va remetrer als Jochs-florals de Barcelona l' any 1862, y que traduhida al catalá diu aixis en un de sos mes inspirats trossos:

Llavors d' allá, d' allá quan Simó de Montfort
Per la gloria de Dèu y la lley del mès fort
ne devallava ab la creuhada,
y quan los negres corbs instigats per la fam,
revolejavan estripant
lo niu, la mare, y la niuhada;

A Tarascó y Bellcairé, á Tolosa y Bezier
de carn una muralla, Provensa 'ls veya fer,
veyals bullir, corre á las armas
y per la llivertat morir tothom content.
. . . .

D' En Pere d' Aragó be 'ns recordém germans;
ne vingué, com lo llamp, seguit de catalans,
brandant sa llansa puntxeguda.
Lo número y desgracia van derrotar lo dret:
ans las murallas de Muret
van finar tots per dans ajuda.

En Cette, no membrant ni 'l port, ni las salinas, res hi ha de notable. Lo mateix quadro que 's presenta als ulls del viatger en los alrodador de Narbona se reproduheix en los entorns de Cette, mès ab major escala. Per espay de tres quarts d' hora, lo camí-de-ferro atravessa de seguida, llacunas, golfos y mars agitats plens de barquetas, alegres, reverdencas illas, y munts de blancas casas paregudas á manadas de gavinas refrescantse als raigs del sol entre las escumas de aquell mar fantástich, que tan aviat apunta á un costat, com se 'n vá pera tornar á compareixer al altre; ja s' ovira á lo lluny, ja corra á ruixar las rodas de 'ls dos costats del tren: aquella es una escena, del tot sorprendent per lo inesperada, y admirable per sos vistosos cops de vista.

Entremig de Frontignan, célebre per sos vins que no te-

nen préu, y Mireval, se deixa completament lo mar per ficarse á dins d' eix altre mar de rica vegetació que cubreix lo sol de la Provensa. Grans olivedas, hermosas vinyas, reverdencas moreras, innumerables planters se succeheixen l' un darrera l' altre y no abandonan al viatger fins qu' aqueix deixa lo Migdia de la Fransa. De Cette á Montpeller se hi está una hora y mitja; dès de la estació esta última ciutat no 's pot véurer gens ni mica, mes com jo pensava detíndrermhi á la tornada, ni tant sisquera me vaig péndrer la molestia de tráurer lo cap per la finestreta del *vagó*. Despres de Montpeller vé Lunel, ciutat notable per sos bells passeigs y sas espayosas fondas: aprés, ja fins á Nimes solsament se troban mòltas estacions de poblets purament donats al art de la terra y sense cap mica de importancia. Arribí á Nimes á las duas de la tarde. Allí 'ns detinguerem déu minuts. Dès de la estació, qu' está bastant alta y que ofereix las mateixas ventatjas que podria oferir una miranda, se véu perfectament quasi lo mes bonich que de obra nova tè la ciutat. Lo de mes préu de Nimes son sas *arenas*, ahont se hi donan corregudas d' homes; lo color torrat de sas parets y la munió de portas y finestras que las voltan, las hi escáuhen molt bè; tambè tè la *casa quadrada* ab sas pilastras dorínticas; sa *font de Diana;* sa *torra magna* y altres antiguetats de gran mérit. Passats que foren los déu minuts la máquina me tragué de Nimes, patria del célebre poéta Reboul, y als tres quarts d' hora m' aturava un xich rato davant de Bellcaire patria del llorejat poéta Roumieux, pera anar á dar fondo á Tarascó uns quans segònts aprés. Bellcaire, Tarascó y 'l Rhon, fórman un conjunt dels mes encisadors qu' esmaginarse pugan. Estas dos poblacions están separadas pèl ample y abundós riu Rhon, y enganxadas per un lleujer pont-penjant de mòltas palancas y de construcció forta. Bellcaire es un poble hermosissim y mòlt renomat per sas firas; Tarascó es una població mòlt antiga y bastant coneguda per la famosa tarasca, monstre que vá abátrer Sta. Marta y que vá dar nom al poble de que parlém. Al arribar á Tarascó vaig cambiar de camí-de-ferro, veyentme precisat, pera seguir mon viatge, á pujar en un dels trens del ferro-carril de Marsella á Paris. Arribí á Avinyó cap al tart.

II.

Al endemá quan vaig obrir lo porticó de la finestra del mèu quarto vá móurer ma curiositat una figura daurada que servia d' acabamènt á un agulla de pedra treballada que s' alsava per entremig de las negrosas teuladas de las mes antigas casas del barri hont jo habitava. Despres vaig saber qu' era l' estátua de la Verge de Doms, patrona de la ciutat de Avinyó, y que, la agulla que la sostenia, pertanyia á la Catedral.

Gran era 'l desig que tenia de véurer lo mes preciós que hi há en Avinyó. Pera mi lo que mes valía de aquella ciutat era lo poéta Roumanille. Aixis res te d' estrany que fós de lo primer que anés á véurer al sortir de la fonda. Roumanille es lo cantor del poble provensal y tè una col-lecció de poesías que ell anomena sencillament *obretas*, quan ab justicia podrian ben bè anomenarse *perlas*. Roumanille es en Provenza, lo que lo nostre Trueba es en Espanya; es lo enamorat del poble y pèl poble es estimat y volgut; son sas obras la espresió viva del bon cor y honrats sentiments, y totas ellas poden posarse en mans de las sencillas doncellas é ignocents infantons ab seguretat de que si alguna cosa hi poden apendrer, no será eixa d' aquellas que fan abaixar lo cap y emporprar las galtas. Y en proba de que aixó es cert, véuse aquí lo que diu lo compte de Pontmarti al fèr membransa d' aqueix poéta, en un de sos escrits:

«Dès que Roumanille acaba de apuntar son nom en lo programa de una funció, ja destinada á afavorir á la pobresa, ja á fèr passar bonament una vesprada, y compareix ab lo paper en la má, los ulls de tots los presents guspirau de alegría, los llavis mitjriuhen; las ánimas s' espandeixen sens rezel; los vells se tornan joves y las doncelletas miran totas contentas á sas mares, que ja aquella nit res tenen que contalsi pera entretenirlas. Llavors, en aquells dòlsos moments, es quan se comprént á la perfecció que 'l nom *popularitat* te dos caras, y que se sembla á aqueixos productes químichs que axis com serveixen pera remey poden axis mateix molt bè servir de verí. Allí es hon es necesari véurer y jutjar á Roumanille, allí es hont un home's fá cárrech de lo mòlt que ell n' es estimat del poble y de la mágica influen-

cia que tè sobre tots los que l' escoltan... tan solsament lo fet de péndrer part Roumanille en una d' estas funcions, proban á las claras que un fi moral las presideix y que per boca del poéta van á ser invocadas imatjes dòlsas y falagueras; van á ser espargidas nostras tristesas, polsadas las cordas mes sensibles de la nostra ánima, y esmogudas las caras dels que escoltan, per consoladoras llágrimas ó per riallas surtidas del bell fòns del cor.»

Tot aixó diu d' ell Mr. de Pontmartí y tingase en compte que de si alguna cosa pateix eixa relació es de ser massa freda. Mes torném á aplegar lo fil de nostra explicació Com ja ho he dit, desitjava en gran donar una estreta de má al poeta de qui parlem, y á fi y efecte de ferho, me vaig dirigir al carrer de Sant Agrícol, que es allí hont hi te sa botiga de llibreter. (Roumanille es llibreter.) Obrir la vidriera, véurerns y darnos una abrassada tot va ser hú. Passada la primera impressió y estant en alegre y animada conversa, fóu quan li vaig fèr entrega d' un exemplar de las *obras de Mossen Ausias March*, regalo de la Exma. Diputació provincial de Barcelona á tots los poétas que han surtit premiats en los Jochs Florals del any present y que la muller de Roumanille (inspirada *felibresa* provenzal) havia guanyat ab sa preciosa poesia *Ais*, que havia tingut la justa sort de eixir premiada. Fora de lloch estaria contar tot lo que allí 'ns diguerem ; conversas de poétas ningú las escolta; avuy dia sols hi ha un só que fassa parar la orella á tot lo mòn, est só es lo del or. Com los poétas no 'n gastan, per aixó ningu se 'ls escolta y per aixó passaré de llarch fins arribar al acabament de ma visita. Quant ja 'm despedia, Roumanille y un jove y conegut advocat que allí es trobava van empenyarse en que tenia que anar á veurer á Fradcrich Mistral. Havia deixat córrer mon proposit de visitarlo, dés de que vaig tenir esment de que vivia en un poble, lluny unas tres horas d' Avinyó, y dès que un aconteixement no esperat me posava en la necessitat d' anarmen d' Avinyó á las primeras horas del dia seguent. Ab tot ho prengueren tant de tema y varen demanarmho tant, que vaig véurem en la precisió de tíndrer que fèr lo qu' ells volian. Nos varem dar cita pera dos quarts d' una, y sortí de la botiga: eran las onse.

III.

A la una de la tarde sortia del pati de la fonda d' Europa en companyia de mon bon amich Roumamillo y del advocat Goubet. Un luxós carruatge tirat per dos hermosos caballs nos portá á Mayana en menos de dos horas. Abans d' arribar á est poble se tè qu' atravessar, en primer lloch un superbo pont-penjant de sis amplas y llargas palancas damunt del Durance, riu mólt semblant al nostre Besós si bè un xich mes abundós d' aígua : en segon lloch se tè que passar per un poble molt bonich que s' anomena Ronyach y en la plassa del qual ni ha una hermosa verge de marbre blanch á damunt d' un péu fét del mateix. Lo mes hermos que te aquell país, es la abundansa de arbres que hi creixen per tot arréu y en especial en los alrodadors dels pobles. D' aquestos ni ha qu' estan verament amagats entremig del espés ramatge dels xiprés, albas, moreras y olivers. Un dels tants es Mayana. Una carretera bastant ampla sombrejada per dos rengleras de reverdenchs morers y ab un canal d' aigua corrent en un de sos costats, serveix de entrada al hermos poblet ahont anavam. Al finar est bonich passeig y abans de entrar en lo carrer major del poble, á demunt de un boniquet péu s' aixeca una creu de bronze mòlt ricament treballada. En Provensa no hi ha poble ni ciutat hont no 's veja una ó mes créus paregudas á la de que estém tractant. Varem atravessar un llach carrer, y era cosa de véurer com los portals de las casas s' umplian de testas de aixeridetas ninas qu' espiaban nostra arribada. Lo pentinat de las donas de aquells pobles es lo mateix que 'l de las donas d' Arles. Es mòlt bufó y fá resaltar mes y mes la natural bellea de las noyas d' aquells entorns.

Arribarem, al últim, á la casa del gran poéta del segle. Un salonet á pèu plá del carrer, hermosejat ab abundansa de obras mestras en pinturas y esculturas es lo lloch hont acostuma á pasarhi mòlts ratos Mistral y hont escriu aqueixos superbos cants que tenen la bona y justa sort de fèrse dar picaments de mans en totas las pars del mòn. Allí 'ns esperava una acullida de germá. Jovenesa, hermosor varonil, mirada penetrado-

ra, véu falagant y forta, llavis moguts per una mitjarialla encisera, sabiesa, dolsura en la pronunciació, serietat y vivesa en la conversa, y mes que tot un gran coneixement de la llengua provensal, son las mes notables qualitats qu' hermosejan al poéta que tinguí la bona sort de visitar. Res diré de la conversa que tinguerem, en la que tant ell con Roumanille se van declarar mòlt amichs de Catalunya; res de la dolsor ab que 'm vá dir de cor un dels bells trossos de son adorable «*Mirèio*» y de la bella véu ab que cantá sa may prou sentida y dòlsa cansó «*Magali*»; sols faré membransa de que quan ja me 'n anava vá fèrme donació d' un hermos y gran retrato sèu treballat pèl llapis del celebre pintor de Paris, Hebert, com á mostra del ver afecte que 'm tè y de la ferma amistat que 'ns uneix. Era ja cap al tart quant nos varem despedir de Mistral y quant retornarem á Avinyo mes aviat volant que corrent.

Llavors vaig comensar á fixarme en lo mes notable de la antiga ciutat dels Papas; llavors fóu quant vegí de aprop y ab deteniment las preciosas murallas qu' ara las estan renovant y que son obra del segle XIII. Ja que d' ellas parlo, me plau dir perqué y quant varen ser fetas.

IV.

Era l' any 1225 y Lluis VIII de Fransa, mogut per alguns bisbes de Provensa, aixecá un gran exercit y ab ell devallá vers al Llénguadoc pera tirarse dès d' allí damunt de la envejada terra provensal. Aixis va arribar l' exercit expedicionari als entorns d' Avinyó, ciutat que posehia un magnifich pont sobre lo Rhon. Per est pont desitjava passar Lluis VIII pera invahir lo Païs que volia conquistar. Los avinyonesos al véurer d' aprop las poderosas forsas del rey de Fransa, deixaren, bèn de malgrat, llibre 'l pas del pònt, mès al mateix temps tementsen alguna del monarca invasor, aixecaren ab rapidesa las murallas qu' avuy dia las estan renovant y que son de una hermosura escullida. Lluis VIII quant tingué coneixement de est fet vá recular envers Avinyó pera fer interromprer las obras, mès ja havia fet tart y 'ls murs ja estavan acabadets, y á las reclamacions del rey los de Avinyó contestaren tancant

los portals en só de guerra. Lluis va assetjar la plassa. La ciutat va aguantarse ferma mòlt temps de carrera y sòls vá obrir las portas despres d' haver fet ab lo monarca assetjador pactes mòlt ventajosos per ella. Mes com si la má enujada de Dèu s' hagués aixecat en contra d' aquell exercit campió del mal dret, la pesta y la fam varen déumar áls invasors, los quins tingueren que tornar arrera deixant lo pas sembrat de morts y de gent malaltissa y fins, al arribar á Montpensier, vegeren baixar á la fossa á son rey, á Lluis VIII qu' havia sortit de Paris pera engrandir son regne y que al fi y al últim aná á parar á Montpensier á reduirlo al estret espay d' una ben xica caixa de plom. Véuse aquí perqué y quan foren obradas las murallas d' Avinyó. Dona gust veurer sa hermosa antiguitat, rodeixada de reverdencas arbredas y enfresquida per la abundosa y precipitada corrent del crestallí Rhon que, com diu mòlt bè Mistral, *vè de lluny y estreny son doll pera saludar d' aprop á la verge de Doms.* A mes del pont y del muradal, tè Avinyó lo superbo y jamay prou bèn ponderat edifici conegut ab lo nom de *Palau dels Papas* perqué serví d' habitació á algun d' ells, mentres va durar lo en mala horá vingut cisma que va llastimar la mitat de la esglesia mentres corria lo segle XIV, per espay de seixanta anys. Lo primer papa que hi va víurer fou Climent V y 'l darrer Benet XIII, aragonés y de la antiga y noble familia dels Lunas. Véuse aquí lo que 'n diu Le Bas, mòlt conegut historiaire francés. «Est palau obrat en la vessant del migdia de la penya dels Dons, fóu edificat pèls papas que residian en Avinyó y es admirable per sa grandesa, sa imposanta majestat, la alsaria de sas torras, lo gruix de sas parets y sos marlets, ab tot y que sa arquitectura no segueix ordre ni regularitat. Potser no hia un altre edifici que presente un cop de vista tan sorprendent. A dins de sos salons, lloch hont tants poderosos príncceps abaixaren sos ceptres al davant de la tiara, hont fins fá pochs anys se hi veya un gros aplech d' empresas y de pinturas del renaixement del art, sols si troban ara parets mig arruinadas, passadissos de mala mort, patis, quartels y presons. L' exterior d' aquell munt de edificis rodejat de torras mòlt altas, fá quedar parat al viatger; si 'l visita de part de dins véu ab sor-

presa la gruixa de sas parets, l' amplaria de sos corredors, l' alsaria dels sostres dels salons, sa arquitectura gótica, y la munió de voltas unas damunt d' altras totas enjoyadas ab hermosas pinturas de colors llampants, si bè ja un poch deslluhidas.» Tot aixó diu Le Bas, y es tant exacte que mes no 'n pot ser. Ara aqueix palau vá á ser renovat. Le traurán los quartels, será tirada á terra tota l' obra nova que lo enlletgeix y se fará servir d' esglesia. Tè á mès Avinyó ; una superba *Casa de la ciutat*, la qual entrada está enriquida ab un mòlt bell conjunt de pilastras mòlt altas y mòlt ben apariadas; lo Liceo ó theatre que tè á cada costat de la escala de pedra picada ab que 's puja á la porta principal, una hermosa estátua de pedra de gran tamanyo, debudas al cisell d' un escultor provensal, mort fá pochs anys. Las dos estátuas representan, la una á Moliere y l' altra á Corneille. Una particularitat digne de ser membrada v ásuccehir apres de la mort del qui las féu. Estava l' escultor treballant en una estátua de marbre, representant á Mercuri, quan se 'l va emportar la mort; mès sos amichs varen resoldrer durla á la exposició de bellas artes de Paris tal com se trobava á mig acabar y sens pulir, y ab tot y aixó, aquell tros de marbre que per la má del artista sols s' havia deixat pendrer la mitat de lo que en sas entranyas amagava, aquell tros de marbre vá guanyar la medalla d' or, oferta al millor traball d' escultura. Só basta per dirvos quin era 'l merit d' aquell gran estatuari. Tambè tè Avinyó una hermosa catedral y algunas esglesias mereixedoras de ser visitadas pèls viatgers. Lo que 'm sorprengué mes fòu lo véurer que totas estessen il-luminadas pèl gas, y que en sos candelabros, á semblansa de nostras botigas, hi haguès globos de vidre ó crestall sense pulir. Francament, pera una esglesia prefereixo la fosca llum d' un ciri, á la viva claror d' un flam de gas; lloch de reculliment y no de brugit déu ser la casa de Dèu, y al reculliment res li escáu tant bè com la llum poch viva. En la plassa ó paseig principal de la ciutat, hont hi há 'l Liceo y la Casa de la ciutat, hi está posada una hermosa estátua de bronze representant á Cribon, amich del rey Enrrich de Navarra. Tot aixó tinch que dir de la ciutat d' Avinyó. Al dia seguent me 'n vaig anar, enamorat en extrem d' ella y desitjant tornarhi, com penso ferho. Vaig que-

dar encisat d' ella per la munió de edificis monumentals que guarda, per la bellea de sos carrers, la franquesa de sos vehins y per l' aplech de poétas may prou alabats que l' afalagan á tothora y entre los quins poden mòlt bèn esser citats, á mes de Roumanille, la poetisa Rosa Anais, autora de *las flors de Cauloun*, Aubanel, lo autor de la *magrana mitj oberta*, Brunet, Boudin y Tavan! Al anar avall me detinguí en Montpeller.

V.

Montpeller es la ciutat del Migdia de Fransa que mes se sembla á Barcelona, per la animació de sos carres, la riquesa de sas botigas de robas y per sos cafés; es en una paraula, una ciutat que viu, aixis com de las altras, lo mateix que de nostra inmortal Tarragona, pot ben dirse que son ciutats que dorman pus ni en las horas mes fortas del dia se troba una dotzena de personas en un carrer. Lo mes bonich de Montpeller es lo paseix del Perú, que es un dels mes bells que 's coneixen. No es altra cosa qu' una gran esplanada de herbe y sempre reverdench, borejada per dos espésas y ombrivolas fileras de arbres y tot això tancat á dins de un hermos reixat de ferro. Se hi entra per una ampla escala de pedra picada que dú al reixat lo qual á la nit es tancat. Al cap-de-amunt de aquest paseig hi ha un petit turonet y en la cima un diposit d' aigua, hermosejat ab pilastras de caragol. Lo joch de aigua que serveix pera donar pas á l' aigua sobrant es de mòlt bon efecte. Las aiguas d' aquest diposit son las únicas que 's poden béurer en Montpeller, totas las demés son mollas y de mal gust. Dés d' aqueix paseig se véu si bè lluny, lo blanch Canigó, lo mont Vantour y la llacuna de Magalona, y en ell mateix á moltas horas del dia se troban senyoras y senyoretas que á la ombra d' algun arbre cusan, brodan ó murmuran: es la pura veritat.

VI.

Al endemá vaig continuar mon viatge, sols me deturí algunas horas en Cette. Al passar mes cap al tart, per davant de Beziers

vaig tráurer lo cap per la finestreta del *vagó*, per véurer si podia afiturar lo tan celebrat campaná hont hi ha un moltissim gran diposit que proveheix d' aigua á tota la ciutat; no 'u poguí ovirar. Arribí á Narbona. Lo cop de vista qué ofereix eixa ciutat al viatger es desagradable y trist. La voltan torradas murallas; alguns canals mullan los fonaments de sas casas; sos carrers son bonichs, mès lo que mereix esser visitat es son museo y sa cathedral. Esta fóu aixedaca baix la protecció de san Just y san Pastor, es una de las cathedrals mes notables per la alsaria de sa volta y sa forta construcció. Lo mes hermos de ella es lo choro de estil purament gotich y ab riquissims detalls. Las voltas, que contan uns doscents pams de alsada, la llaugeresa y gracia dels pilastres, la munió y bellea de las vidrieras, y la fortalesa y atreviment de las obras de dins, tot fá que un no 's vegi jamay satisfet d' contemplar tanta bellea. Tal com avuy se troba, segons diu un entés historiaire, es la quarta part y encara, de lo que devia esser segons lo primer plano que 's féu pera ella. Per son estil se véu que fóu obrada en los millors temps de l' arquitectura gótica. Ab tot sas dos torras no tenen tota la lleugeresa y gust de moltes altres fetas en aquella mateixa centuria. Segons se diu, en lo segle V, fóu cremada aqueixa cathedral y tornada aixeear en lo any 441 per un bisbe que s' anomenava Rustique, se suposa que per posarla en estat de tornar á servir varen tardar quatre ó cinch anys. Carlomagne la féu comensar de nóu seguint un plano mes grandiós; pero sia com vulla, lo cert es que no deuria esser prou forta tota ella, pus que mentres regnava Lluis XI vá ensorrarse. Llavors un arcabisbe de Narbona la vá fér obrar de nou; Climent IV vá enviar desde Roma, benehida ja, la primera pedra y 's comensaren las obras en lo dia 13 d' abril de 1272; tot, menys la volta principal, vá ser acabat l' any 1322 En 13 de abril de 1708 se dongué una altra embestida á las obras, que perfi l' any 1772 varen ser acabadas. Vista Narbona me vaig dirigír á Perpinyá, y despues de haverme passejat pèl passeig dels plátanos y d' haver vist lo poch notable que hi há me 'n torní cap á Espanya.

Lo rich plá del Ampurdá, la immortal Girona, y per fi lo castell de Monjuich, me digueren, un derrera l' altre, que me

acostava á la ben volguda y per mi estimada Barcelona, despres de haver estat uns pochs dias lluny d' ella. En ests dias tingueren lloch en mi aconteixements que jamay s' esborrarán de ma memoria.

F. P. B.

Barcelona 7 d' Agost de 1864.

Abans que demanar á Dèu felicitat y riquesa, debém demanarli que 'ns fassa bèn bons.

PRÍNCEP Y MÁRTIR.

Los dias de goig passaren;
las nits de dolor s' atansan;
lo cel se cubreix de fosca;
retòrna la nuvolada.
Flors que criá primavera
calors estivenchs abrassan:
vindrá la tardor sas fullas
á dispersar per la plana.
Miráu la Ciutat dels Comptes
que horas ne tè ben amargas,
morint vehent al bon príncep,
al príncep Cárles de Viana.
En ell la mort y la vida
temps há n' eran en batalla:
la vida avuy fou vensuda;
la mort avuy la ha guanyada
—Malhaja, las ninas diuhen,
lo corb de las negras alas
que á las dotze de la nit
per sobre 'l palau volaba.
—Malhaja, diuhen los nins.

l' óliba desentonada
que cada nit á las tres
demunt del palau cantaba.—
Y no saben nins y ninas
qu' ells jamay fóren la causa
de que 's morís lo bon príncep
ferit de maligna plaga:
que altre corb, desde petit,
li ha rosegat las entranyas;
altr' óliba n' ha tingut
mes prop de la sua estancia.
Picadas n' ha rebut ell,
prou verinosas picadas,
que 's diu l' han envenenat
ab fer veneno que mata,
y 's vá esllanguint y acabant
com s' esllangueix y s' acaba
lo colomet que 's veu prés
entre las unglas del áliga.—
Plora lo poble sa mort,
¡ ay ! ¿com no podrá plorarla
si un bon monarca volguent
lo suspirá per monarca?
que 'n fou valent y 'n fou just
lo príncep Cárles de Viana;
que 'n fou á més desgraciat
y mérit n' es la desgracia.—
S' ánima volá al bon Deu
lo premi á buscar de l' ánima:
de suavitat y d' amor
quedá en lo cos la fragancia.
Las mares sos tendres fills
per honorarlo hi portaban:
ab son contacte salut
rebia la gent malalta.
Tenial' per sant tothom;
per sant tothom l' aclamaba:
¡ ay ! si no glorias de sant,

tè al menys de mártir las palmas:
que 'n fou molt curta sa vida;
que 'n fou sa pena molt llarga;
si un raig de ditxa entreveya
lo raig al punt s' apagaba.—
Fill de reys, n' eran dos ceptres
los que de prop l' esperaban:
trono li mostrá Sicilia,
trono li tingué Navarra.
Sa corona Catalunya
li guardá... de Deu estaba
que, fill de reys, may sa testa
veigés lo mon coronada.—
Mes ell cultivá en la terra
flors que al cel van trasplantadas;
rams de virtuts que en la gloria
ne son eternas garlandas,
y 'n cenyeix corona de ellas
lo príncep Cárles. ¡Benhajan
coronas cuals flors no 's mústian,
coronas cual brill no passa!

Lluis Roca.

Lleyda.

Val mes morir pobre y plorat, que rich y malehit.

Qui fos ab tu á la masia,
ver paradis terrenal,
redossada de singleres,
l' horta 'l peu, y á lluny la mar!
Ensemps á la matinada
per aquells flayrosos camps
com els aucells exiriam
tot cantant y follejant.
Correns tu com una nina,

correns jo com un infant,
n' aniria al teu darrera
per poderte axí esguardar.
Els pastors y les pastores,
ovira que ovirarás,
dels ramats s' oblidarian
per guaytarte dels tossals.
¡Oh y si trescavem per l' horta,
valgam deu els hortelans
ab quins ulls llambregarian,
á ses fangues repenjats!
Mes si dells ten enutjaves,
hi ha 'ls boschs dels fruyterás...
plegaria de les pomes
per tu y dels pressechs daurats;
De les herbetes rosades,
de les ponselles galans
mes triades, ten faria
garlandes, toyes y rams.
Y en estarne cansadeta
tornariam cap al mas,
per les vinyes mes planeres,
ara qu' están veremant.
Mes si tant ne fosses llassa,
jo allargaria lo bras,
y tu, com qui no'u esmenta,
t' hi anirias recolzant.
Fins que 'n lo trull arribassem
lo vi novell á tastar
que 'l vi no pot res, aymia,
quant l' amor ja 'ns te embriachs.

M. A.

St. Llorrens del Escorial.
3 de setembre 1852.

—

Fá mes bè una llágrima, que una pluja á temps.

———

LAS «REBELIONS» DE CATALUNYA.

Tothom sab que désde lo sigle XV ha estat Catalunya teatro de revolucions famosas, y que per aixó certs escriptors, venuts á malas causas, han dit de tots los catalans que eran gent de rebelions y de desordres, sens que per espay de llargs anys, anys en veritat ben negres, fos permés á entusiastas fills vindicar la memoria de nobilíssims pares No circulaban per aquestas parts altres historias de fets nostres que historias escritas per enemichs, y tot lo que fou amor al dret, magnanimitat y pur patriotisme, se tornaba lo contrari baix las plomas de corromputs relators. Tota grandesa verdadera ha de esser en nostre mon per villans insultada y escarnida: aquest es un trist y vulgar axioma social, y per tant, no podia faltar menyspreu per nostres avis.

Corrent lo sigle XV, los catalans se alçáren en armas, tots en pes; petits y grands, lo bras eclesiastich com lo de la noblesa, com lo bras que anomenaban reyal, ó sia de la gran massa del poble. Y era per malvestats de un rey, Joan Segon, de familia estrangera no de la antigua dels bons reys catalans, nascut ab temperament superbo y revoltosos instints, encisat ademés per una mala reina, á qui lo zel de mare, que de tan santas virtuts sol esser fónt, feu entranyas de hiena ab esperit de Llucifer. Llavors fou diabolicament sacrificat á las malas passions del pare y á la perversa ambició de la madastra un sant fill, de primer matrimoni del monarca Joan, qui vingué mes endevant á regoneixer, cuand prou bona sang se hagué escampada y prous mals foren esdevinguts, que aquella insurrecció contra èll no era injusta.

Y existint aqueixa confessió del mateix rey, qui ademés condemná á diabólica mort á una bona filla, se escrigueren no obstant llibres y mes llibres per motejar de vil rebelió aquell tan lloable esforç, sols encaminat á la defensa de principis los mes evidènts y mes sagrats de la justicia eterna. Si lo infern haguès de acabar, no acabaria certament may per falla de aduladors:

«pestis quæ semper accusabitur et semper erit», segons diu un gran religiós, que també patí persecucions per son amor á la veritat y á la justicia.

Altre alçament general hi haguè mes tard en nostre Principat, regnant lo monarca Felip IV, despres que per estranyas vías aná á parar á la unió ab Castella la libre y laboriosa Catalunya, desde qual época, per dirho aquí de passada, aná ja declinant la estrella que habia guiat sempre los catalans per los bons camins de la prosperitat y de la gloria. Y tambè sobre aquest alçament aná ben lleu plena tota la Espanya de calumniosas y servils historias, per baber tingut los catalans prou dignitat y prou fortalesa en no volguerse doblegar al jou, no ja de un rey sino de un mal conseller, ferit en son foll orgull de que en tants y tan extesos dominis com tenia la corona de Espanya en aquells temps, hi hagués un recò de terra que se atrevís á no inclinarse devant de sa capritxosa voluntat. Pero la verdadera Historia tè ja feta bona justicia á aquell miserable compte-duch, que en mitx de totas sas vanitats y sas ostentacions, se veya obligat á mentir de la mes indigna manera, á fi de cohonestar en lo possible, als ulls de un monarca inepte, son despotisme tan extravagant com sanguinari.

Lo mal per aquell gobernant causat á Espanya encara dura y durará llarchs temps, pero li sobraren sempre baixos parlayres, fins que fou llençat del poder, per dir y escriurer que Olivares era lo mes magnifich senyor del Univers, y mereixedors del torment y de la fòrca tots cuants se oposasen á sas órdres.

Y axió, com ja se ha dit, sempre ha estát y será sempre. Lo que deu procurar tot país de honrada gent, com deu ferho igualment tot home ben nascut, es no tenir may la mala sort de esser elogiats per aduladors de offici, per sayons de ploma ó de paraula.

Gloria, donchs, als passats nostres que se sublevaren contra las infames tiranías de Olivares, y gloria encara per haber merescut las iras de sos dignes servidors. Si lo amor á la lley que ells demostraren se haguès imitat en altres parts de Espanya, may fora vingut, per eterna vergonya, un regnat com lo de Carlos Segon.

Altre vegada se han alçat encara los habitants de aquest país en defensa de drets naturals, de privilegis ben adquirits, de «las llibertats de la terra», com se dehia antiguament, defensa encarregada desde épocas inmemorials de un modo solemne y testamentari, per las generacions vivents que passaban á totas las venidoras. Succehí eix gran moviment de la nació catalana en los anys primers del sigle anterior, del sigle divuité, declarantlos pus elevats y pus imparcials historiadors de los mes insignes pobles del mon, que los catalans del regnat de Felip V habian conservat las virtuts de llurs predecessors, segons ho demostraren al sostenir fins al últim grau de heroisme lo sant llegat de las bonas lleys, per tots consentidas y pactadas, las quals, tenint per fonament principal la llibertat, «ánima de Catalunya», que axí se llegeix en centenars de vellas escripturas, eran la primera causa de la gloriosa prosperitat de aquesta terra. En efecte, se veu ja clarament consignat en los Anals de la República romana, que los primitius naturals de Catalunya ans preferian morir que ser esclaus.

En aquesta tercera guerra caigueren al fí las institucions catalanas, pero fou cuand hagueren caigut primerament á mils y mils y donat tota la sang, los homens que ab preferencia constituían la força vital de aquest país; caiguda eternament honrosa, puix sols poguè verificarse venint contra los nostres las forças unidas de dos nacions poderosas, de la Espanya y de la França.

Tan sols ruinas nos quedáren ja á las horas del venerando temple constitucional de nostres avis, erigintse en son lloch lo negre símbol de la Força, y enviantse al desterro, á galeras ó á la mort, á aquells varons de totas categorias que mes se habian distingit en las últimas batallas per son ardiment en sostenir la patria. A arrossegar cadena de presidaris anáren mes de xexanta eclesiástichs, culpables de haber animat á la mort en las murallas, serens en mitx del foch, de la metralla y de la sang y en nom de un Dèu de justicia, á germans generosos, mártirs il-lustres de la mes alta causa. Mes de cinch cents fòren los clergues ó religiosos que perdèren la vida en aquella tan desigual y memorable lluyta, y á centenars, entre los quals un valeros prelat, fòren condemnats á estranyament perpetuo de llur patria.

Dias de terror y extermini foren aquells; no vulga lo Senyor se repetesca may calamitat semblant.

Llavors la Religió y la Llibertat eran aquí tingudas com á dos santas germanas, y se haguera mal mirat á qualsevol que tractás de separarlas, entenentse molt clara la suprema necessitat de un agermanament, sens lo qual ni la Llibertat ni la Religió brillarán may ab la deguda llum. En vá, á fi de fugir de eixa aliança, politichs fanatisats de escolas exclusivas repetirán experiments; jamay farán de multituts esclavas ó de multituts irreligiosas pobles grands: sempre resultará ó servitut ó llicencia. Benehit sia lo Altissim que axí ho ha disposat per honra sua, com per honra de sa criatura predilecta en aquest mon.

Al fi donchs, á la tercera rebelió, ja que est nom donaban alguns potentats y llurs esclaüs á aquellas inmortals protestas á favor del dret contra la tiranía, Catalunya caigué vençuda, completament vençuda, escarnida, trepitjada; morts ó encadenats sos defensors. Lo esperit regnant era incompatible ab lo esperit liberal de nostre Principat. Poch sospitós es un celebrat publicista, Jovellanos, de tendencias á desordre, y escriu las següents paraulas: «Pujáren al trono de Espanya monarcas estrangers, y ab ells hi pujá lo despotisme.» Si las gloriosíssimas «rebelions» de nostres antecessors haguessen de ser encara judicadas, ho serian tan sols ab eixa breu sentencia, tota resplandent de veritat.

Y ara recordem, lo mes sumariament que pugam, qué esdevingué de la sang ó llinatge de aquells que tant mal nos feren en varias ocasions.

La esposa de Joan Segon, la mala madastra, morí durant la revolució, ben jòve encara, plé lo cor de tristesa y de rosechs, desesperada per la situació en que deixaba al fill y al espós. Los fills de aqueix fill moriren de pochs anys, quedant tan solament una filla malaventurada. Eixa neta de la madastra fou la reyna Joana, la Orada, ó sia Joana la Loca.

Lo fill de Felip IV, son últim descendent varò, fou lo pobre rey Carlos II, á qui dibuen lo Encisat ó lo Dement; es dir, en esperit, poch mes ó menos com Joana.

Aquell victoriós rey de França que enviá sos exércits con-

tra Catalunya, que tan poderós y adulat se habia vist, vegè tambè finar inesperadament, essent ja anciá, la sua prole primera;luego mori éll de un mal lleitx, y son cos fou insultat ab crits terribles cuand lo portaban al sepulcre. Un net seu, hereter del mateix trono, no obstant sos generosos instints y sas virtuts, acabá desastrosament la vida en un patíbul, deixant finalment de regir la França sa familia, despres de diferents vicissituts. Aquella horrorosa mort, mentre queden descendents de Adam, espantará eternament.

Felip V, extraviat mes per un fals y perniciòs sistema que per mal cor, molt temps ans de deixar la vall de llágrimas, vivia apesarat y misantrópich. Abdicá de melancolía, y en mitx de son desconsol, tingué que pujar de nou al trono per la mort prematura de son mes estimat hereter, lo rey Lluis.

Perdonèm, donchs, encara que recordèm, puix molt han hagut de plorar los catalans, mes altres han passat tambè per totas las mes espinosas vias de las humanas amarguras.

Fins pot observarse, que lo generalíssim de las tropas espanyolas y francesas que en lo any funest del 1714 vinguè, com á fatal instrument, á acabar de cubrir de dol y de horrors á Catalunya, y mes particularment á sa digníssima capital, la forta Barcelona, era igualment un estranger, fill natural de un monarca de Inglaterra, que per una inmensa «rebelió», es dir, per un moviment nacional, deixá de regnar en aquella isla famosa, foco de totas las llibertats y de tot respecte á las lleys, expellit de allí per sempre mes, junt ab la sua dinastia de tragedia.

Despres de una centuria de tenebras, ha tornat per Càtalunya un raig de aquella antigua llum que feu principalment a grandesa de sos passats habitants, y la esmortuída de 1714 novament ha reviscut. Per la nostra part demanam de tot cor al Omnipotent, que los successors sian en tot dignes de llurs pares, y al acabar aquest escrit, digam lo que tant solian repetir los vells en totas ocasions, en la bona com en la mala fortuna : Alabat y benehit sia per sempre lo santissim nom de Deu.

Lluis Cutchet.

SOL ECLIPSAT.

Tota anguniosa y tímida ella prop meu s' estaba.—
Era 'l mitg jorn; mes fúnebre negror los cels tapaba
Com si per sempre á pérdrerse vingués l' astre gegant.
—Los dos junts contemplábamlo desd' árabe Alcazaba
Plens d' interior espant.—

Finá la llum.—Greu túnica de dol vestí la terra.
L' ampla Ciutat, las rústigas masías, l' alta serra
Y l' lluny vall confoníanse com un inmens desert...—
Véurer no fá mes llástima, tras fera acció de guerra,
De morts un camp cobert.—

Y ella m' estrenyí trémola... ¿Com no? ¡La pobre aymía!
Si la Creació tan próxima ja 's veya á sa agonía,
Si ámbit faltaba al ánima y alé de vida al pit...
Si veus d' afanys sentíanse per tot arreu... si 'l dia
N' era horrorosa nit!—

Mes, poch á poch, las fúnebres tenebras s' esbargiren
Y 's serená la atmósfera, y un altre cop lluiren
En l' ampla etérea bóveda sens vel los raigs del sol;
Y ab crits de pler unánimes los sers l' espay umpliren,
Desvanescut son dol.

Y ella també.—Abrassántmela, llavors li diguí: Elena,
Així es lo mon; ombrívola sovint així una pena
Eclipsa 'l sol de l' ánima: mes com un ténue fum
Prompte 's desfá, y magnífica, per sa regió serena,
Torna á brillar la llum.

Lluis Roca.

Lleyda.

LAS BAUMAS DE MURA.

—

Lo qu' ara 'us vaig á contar, n' es una cosa que ha succehit fà mòlt poch. Gracias á Dèu Catalunya que tan ricas minas, superbas baumas y preciosas salinas tè dès de mòlt temps ensá, d' ara en avant pot afegir al nombre ja conegut de belleas d' esta classe, una que si bè desconeguda fins ara de segur que ans de gaire temps se fará tan renomada com las covas de Monserrat. Parlo de las baumas de Mura descobertas fá poch, mòlt poch; la cosa es tan fresca que encara sent la olor de la terra. ¡Y quin modo mes providencial de descubrirlas! Voléu que 'us conte com va ser? Pus orella atenta y res mes.

A un quart d' hora del poblet de Mura del partit de Manresa, ni há un camp com mòlts altres si voléu, mès que gracias à ell se déu poderse llohar avuy lo que avans véurer no 's podia. Treballavan en est camp dos jornalers, quan tot de cop un dels dos deixant l' eyna parlá á son company, poch mes ó menos, de la seguent manera:

—Fulano, (no sè com se deya) sabs que acabo de reparar en una cosa ben estranya.

—Quina cosa es aqueixa?

—He vist una cua-roja que 's ficava en un cau que hi ha en aquell marge, y vá signar un que ni havia al péu d' una montanya, y encara no ha sortit, essent aixis que ja fá mòlt temps que ni es entrada.

—Hi tindrá son niu.

—Que 's cas; ests aucells no niuhan en terra.

—Pus que vols que sia?

—No 'u sé; ho vaig á véurer.

Dit y fet, hi vá; s' acosta al cáu y quan hi anava à ficar la má se trova ab que aquell forat era l' entrada d' una cosa mòlt fonda. Guaytá 'l bó del pajés y vejé que en la part de dins ni havia quelqunas cosas blanquinosas; ajudat de son company, al qué cridá y d' un altre persona que per allí prop se trobava,

esgrandi 'l cau y, ¡oh sorpresa!, tots tres se quedaren espalmats de véurer que 's trobavan á la entrada d' unas covas fondissimas, de sostre alt y plenas de hermosissims degotissos de tots colors y formas; de tota clase de caramells que relluhian com pur crestall ó brunyit corall Lloch hi ha hont lo sostre tè mes de 20 pams d' alsaria! Y, de llarch, si n' es! Sense pòr de dir cap mentida, bè 's pot assegurar que tè mes de trescentas passas de llargaria. Altres brassos y caus tè la cova principal, mès qui 's cuyda de las petitas, essent la mare de sobras hermosa y encisanta. Alli demanáu lo que volgéu, de tot hi há; pilastras, grotescas figuras, caramells, pans en forma de telas, y fins se assegura que hi ha una cova que tè al bell mitg una estátua (si bè mòlt toscamènt treballada) que está montada á caball y que ab lo dit senyala al cel; com pera dir als que la guayten que res, res se fá en aquest mòn sens la voluntat del Senyor.

¿Veritat que es ben providencial aqueix descobriment fèt per un pajes y avisat per una aucella?

Sia com se vulla, lo cert es que las baumas hi son y que son mòltas las gents que en romiatge hi van. De Manresa, de Tarrassa, de pertot-arréu hi han anat y ho han vist. Tal com m' ho han contat, ara 'us ho conto.

C. de M.

Nos fém un deber en consignar que á mes dels autors que figuran en est *Calendari*, hem rebut composicions de alguns altres, entre 'ls quals se hi contan los mòlt coneguts poétas senyora Dona Victoria Penya, y 'ls Srs. En Victoriá Amer y En Vicens Boix; no ha estat altre 'l motiu de la no inserció de sas bellas poesías, que 'l haber arribat eixas fora de temps. Ab tot si est any no hi son, bè fará Dèu que l' any vinent no hi manquin! De totas maneras lo col-leccionador, que no sab com pagals la benvolensa ab que tant ells com tots quants han escrit en lo *Calendari catalá* han respost á la crida, 'ls dòna aquí las gracias de tot cor y ab tot l' entussiasme que cap en l' ánima de un catalá.—*F. P. B.*

Barcelona.—Impr. de Ramirez, Pasaje de Escudillers, 4.—1864.

TAULA.

Titols.	Pág.	Titols.	Pág.
Gestas catalanas..	3	L'almoyna y l'oració. . . .	58
Firas, mercats, festas majors.	5	Romans.	65
Estacions.	6	A mon amich, Guillem. . .	
Santoral.	7	Fortesa.	67
Bons recorts.	11	Nit de Nadal..	78
Un pelegrí.	25	Lo pintor.	82
Fill y mico.	29	La esperanza es amor. . . .	85
La nova musa. . , ...	30	S. D. Francesch Pelayo Briz.	87
Jochs florals de Barcelona. .	32	La flor del cel.	101
La nit de San Joan.	34	Abaix la ciutadela.	104
Una posta ben guanyada. . .	39	Rétol curt y ben posat.. . .	106
Qui pert paga.	40	La nina.	107
Joan de l'òs.	43	Choros catalans.	110
Lo saló dels Jochs-florals. .	43	Ditxos poéta.	111
La vacuna.	47	Bon calculista.	114
No'l despertéu.	47	Los tres núvols.	114
Barcelona y Valencia. . . .	50	Anada á Provensa.	117
Lo barco-peix.	53	Príncep y mártir.	131
A Monserrat.	54	* * *	133
La Felicitat.	55	Las «rebelions» de Catalunya.	135
A la lluna..	56	Sol eclipsat.	140
Penitencia.	57	Las baumas de Mura. . . .	141

ERRADAS.

Página.	Ralla.	Ahont diu.	Déu dir.
3	6	Camp de Tarragona.	Provincia de Girona.
28	11	La primavera.	L'estiu.
34	3	Serpenteyan.	sempentjan.
56	4	bó.	bè.
61	22	home,	hom'
69	30	desitjvam	desitjavan

OBRAS D' AUTORS CATALANS.

TOMÁS AGUILÓ.

A la sombra del ciprés, cuentos y fantasías.—Rimas varias, poesías.—La agonía del Redentor.—Poesías fantásticas.—La Inmaculada Concepcion.

VÍCTOR BALAGUER.

Historia de Cataluña —Bellezas de la historia de Cataluña.—Lo trovador de Montserrat.—Cants d' Italia.—Cuentos de mi tierra.—Junto al hogar, poesías. —Don Juan de Serrallonga.—La bandera de la muerte.—La libertad constitucional.—Amor á la patria.

FRANCISCO BARTRINA.

Los cants del Laletá.—La tardòr.—Sospirs de l' arpa.—Lays del Juglar.—Set poncelletas.

LLUIS BORDAS.

Curso de temas para ejercitarse en la traduccion del catalan al castellano.—Gramática italiana.—La doctrina de fé, comprobada por las dos fuentes, la Escritura y la Tradicion.—Gramática latina segun el método de aprender las lenguas modernas.—Memoria acerca de la ereccion y progresos de la Junta de Comercio y de su Casa lonja.—Gramática francesa.—Compendio de la historia de España.—El amigo de la infancia.—El abuelo católico.—Los misterios de Lóndres, t.—El mes de Mayo.—La biblia de la juventud.—Carolina Champain.—Los caballeros del firmamento, t.

LLUIS CUTXET.

Catalunya vindicada.—Ensayo político-económico, á propósito de la reforma de aranceles.—El Parlamento de Caspe.

JUAN CORTADA.

Historia de las Vestales, t.—Tancredo en Asia.—La Noya fugitiva, t.—La heredera de Sangumí.—El rapto de doña Almodis.—El desafío de Barleta, t.—Indiana, t.—Lorenzo.—Las revueltas de Cataluña.—Pensamientos.—El templario y la villana.—Historia de España.—Historia de Inglaterra, t —Historia de Portugal.—Historia de Grecia é Italia, t.—Historia de América, t.—Historia de la Suiza y de los Paises Bajos, t.—Viaje á la isla de Mallorca.—Lecciones de Historia de España.—Historias de Alemania, Prusia y Austria.—Compendio de historia universal.—Viaje por la Rusia meridional, t.—El mundo social.

ENRRICH GIRVAL.

Lo trovador del Onyar, poesías.—Obispos de Gerona, cuadro cronológico de los que han ocupado esta silla.—Bañolas, noticias históricas de esta villa.

TEODORO LLORENTE.

Poesías selectas de Víctor Hugo, en metro castellano, precedidas de un prólogo por D. Emilio Castelar.—El corsario, poema de lord Byron, traducido en verso.

MANUEL MILÁ.

Los trovadores en España.—Observaciones sobre la poesia popular.—Arte poética.—Principios de Estética.

GERÓNI ROSELLÓ.

Hojas y flores.--Ecos del Septentrion. —Obras rimadas de Ramon Lull, escritas en idioma catalan-provenzal, publicadas por primera vez con un artículo biográfico, ilustraciones y variantes, y seguidas de un glosario de voces anticuadas.--Poetas de las islas Baleares poesías castellanas de los siglos XVI y XVII, ilustradas con artículos crítico-biográficos y una introduccion.--Lo joglar de Maylorca.

LLUIS ROCA.

Una cinta de la Vírgen de Tortosa, t. --Las glorias de Lérida.

JOAQUIM RUBIÓ.

Lo gayter del Llobregat, col-lecció de poesías catalanas.

F. PELAYO BRIZ.

Ausías March, obras d' est poeta, reimpresas y anotadas.—Mireya, traducció.—Ecos catalans.—Lo fill dels héroes.—Fausto, traduccion del poema de Goethe.—Norma, novela.—Los caballeros andantes.—Fábulas de Esopo y cuentos de J. Roumanille.—La silla de paja, traduccion.—Angel Pitou, traduccion.—Fragment del *Llibre dels cants* de A. Trueba, traducció.

NOTA. Mòltas d' eixas obras se trobarán en la llibretería de Estanislao Ferrando Roca.

CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1866,

ESCRIT PÈLS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POÉTAS CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL-LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

BARCELONA.

LLIBRETERIA D' ESTANISLAO FERRANDO ROCA,

Rambla de S. Joseph, nº 18.

1865.

ES PROPIETAT.

Barcelona : Estampa de VERDAGUER , calle de Cortinas , 15.—1865.

Gestas Catalanas.

Any 370 Damás, fill de un pobre moliner d' Argelaguer, (Provincia de Girona) es proclamat papa; y aprés de sa mort, Sant.
» 912. Mort de Jofre II ó Borrell I, compte de Barcelona.
» 954. Mort de Sunyer I, id. de id.
» 992. Mort de Borrell II, id. de id.
» 1018. Mort de Borrell III, id. de id.
» 1035. Mort de Berenguer Ramon I, id. de id.
» 1076. Mort de Ramon Berenguer I, id. de íd.
» 1082. Assessinat de Ramon Berenguer II, id. de id.
» 1131. Mort de Ramon Berenguer III,
» 1162. Mort de Ramon Berenguer IV.
» 1196. Mort de Anfos, rey d' Aragó.
» 1213. Mort de Pere *'l Catolich*, id. de id
» 1276. Mort de Jaume *'l Conqueridor*, id. de id.
» 1285. Mort de Pere 'l *Gruu*, id. de id.
» 1291. Mort de Anfos *'l Gran*, id. de id.
» 1327. Mort de Jaume II *lo Just*, id. de id.
» 1335. Mort de Anfos IV *lo Benigne*, id. de id.
» 1387. Mort de Pere III *lo del Punyalet*, id. de id.
» 1396. Mort de Joan I *lo Cassador*, id. de id.
» 1410. Mort de Martí *l' Humá*, id. de id.
» 1458. Mort d' Anfos V *lo Savi*, id. de id.
» 1479. Mort de Joan II *lo Gran*, id. de id.

» 1393. Instauració dels Jochs Florals en Barcelona baix la protecció del rey En Joan I *lo Aymador de la gentilesa*,
» 1458. Restauració dels Jochs Florals en Barcelona.
» 1859. Segona restauració dels Jochs Florals en Barcelona.

FEBRER.

Aquest mes te 28 dias. — Los dias s' allargan 1 hora 34 m.

1 Dij. S. Ignaci b. me.; S. Cicili b. me.; Sta. Brígida.
2 Div. ✠ *La Candelera.*; S. Feliciá me.; S. Candit.
3 Dis. S. Blay. b. y mr.; S. Nicolau de L.; S. Celerí.; S. Hipolit.
4 Dium. *de Sexagéssima.*-S. Andreu Corsí; San Rembert. (I.-P.)
5 Dill. Sta Agueda; Sta. Calamanda.
6 Dim. Sta Dorotea vg. y me.; S. Teofil († en Cervera P. S. M.)
7 Dime. S. Romualt ab.; S. Ricart rey d' Inglaterra.
☾ *Quart mimvant á las 7 y 24 m. de la nit, bon temps.*
8 Dij. S. Joan de Mata.
9 Div. Sta. Apolonia vg.; S. Alexandre.; S. Niceforo.
10 Dis. Sta. Escolástica vg.; S. Guillem hermitá.
11 Dium. *de Quinguagéssima* (carnestoltes.). Los 7 sirv. de Maria. (I.-P.)
12 Dill. S. Eularia vg. y me. patrona de Barcelona.
13 Dim. Sta. Catarina de Rizzis vg.; S. Benigne me.
Se tancan las velacions.
14 Dime. de Cendra S. Valentí pbre. y mae.; S. Joan Babtista de la concepció. *(No s' pot menjar carn.)*
15 Dij. S. Faustí.; Sta Jovita me.
● *Nova á las 9 y 59 m. del matí; frets, pluja ó nèu.*
16 Div. S. Juliá y cinch mil companys ms. *(No 's pot menjar carn.)*
17 Dis. S. Pere Tomas b.; Bt. Aleix Falconeri fr.
18 Dium. I *de Quaresma.* S. Simeó b. y me.
19 Dill. S. Conrat cf.; S. Alvar de Cordova. S. Barbat. *(ánima.)*
20 Dim. S. Lleó S. Euquert b. y cf. *(ánima.)*
21 Dime. S. Felix.; S. Pateri b.- Témpora. (I.-P.)
22 Dij. La Cátedra de S. Pere en Antioquia.
☽ *Quart creixent á las 4 y 33 m. del matí: vents, pluja, nèus.*
23 Div. Sta. Margarida.; S. Pere Damiá. b. Vigilia. Témpora. Ordres. *(No 's pot menjar carn.)*
24 Dis. S. Matías ap.; S. Modest b. y cf.: Témpora.
25 Dium. II *de Quaresma* S. Avertá cf.; S. Dióscoro.
26 Dill. La Mare de Dèu de Guadalupe de Mejich.
27 Dim. S. Baldomero cf.; S. Leandre arc. de Sevilla.
28 Dime. S. Romá ab y fr.; S. Macari y camps. mrs.

FIRAS

FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS. ECLIPSES.

Firas.

Dia 2. Centellas, Mataró Molins de Rey Calonge y S. Llorens del Piteus.
» 8. Isona.
» 22. Figueras.
» 24. Crespiá.
» 25. Cervera y Santa Coloma de Farnes.

MOVIBLES.

Dia 4. Balsareny, Balaguer, Palafrugell.
» 11. Viladrau.
» 19. Solsona, y S. Martí de Sasgayolas.
» 18, 19 y 20 Seo d' Urgell.
» 22. Berga.
» 24. Cardona.
» 25. Salas y Capellades.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 4. Diumenge de Sexagessima.
» 11. Diumenge de Quinquagessima. (Carnestoltes.)
» 14. Cendra.
» 18. I Diume. de Quaresma.
« 21. II id, id. id.

FESTAS MAJORS.

Dia 12. Sarriá.

Dias en que 's trau ánima.

Dia 20. Primer dimars de Quaresm.

I témpora.

Dia 21.—23.—24.

MARS.

Aquest mes te 31 dias.—Los dias s' allargan 1 hora 43 m.

1 Dij. S. Rosendo b. y cf.; S. Niceforo me.
Plena á las 11 y 32 m. del matí : variable.
2 Div. S. Ximplissi p. y cf.; S. Absaló me. (*No 's pot menjar carn.*)
3 Dis. S. Emeteri; S. Celoni; S. Medí me. (*ánima*).
4 Dium. *III de Quares.*–S. Casimir r. y c. (*ánima*).
5 Dilli S. Nicolau Factor; S. Adriá me.
6 Dim. S. Olaguer b. de Barcelona.
7 Dime. S. Tomás d' Aquí dr. Sta. Perpétua me.
8 Dij. S. Joan de Dèu fundador.
9 Div. S. Paciá b. y cf. (*No 's pot menjar carn.*)
Quart mimvant á 3 las y 38 m. de la tarda: variable, plujas, nèus, trons.
10 Dis. S. Melitó y 39 comps. ms.
11 Dium *IV de Quaresma.* S. Eulogi. (*ánima*).
12 Dill. S. Gregori 'l Magne, pare sant y dr.
13 Dim. S. Roderich me; S. Salamó me.
14 Dime. Sta. Matilde regna; Sta. Florentina vg
15 Dij. S. Longí; S. Ramon ab; Sta. Madrona vg.
16 Div. S. Heribert b. y cf. (*No 's pot menjar carn*).
Nova á las 9 y 22 m. de la nit: frets.
17 Dis. S. Patrici b. y cf. (*Se tapan los altars*).
18 Dium. *de Passió.* S. Gabriel arcángel.
19 Dill. † S. Joseph espós de la Mare de Dèu.
20 Dim. S. Nicet b; Sta. Eufemia vg. (*Primavera*)
21 Dime. S. Benet ab. y fundador.
22 Dij. S. Ambrós de Sena; S. Deogracias b.
23 Div. La Mare de Dèu del Dolors. (*ánima. No 's pot menjar carn*).
Quart creixent á las 12 y 48 m. del dia.
24 Dis. S. Agapito b; S. Llatí b. (*ánima*).
25 Dium. *de Rams. L' anunciació de la Mare de Dèu.* S. Dimas.
26 Dill. S. Cástul me. S. Brauli b. y cf.
27 Dim. S. Rupert me. y cf.
28 Dime S. Sixt III p. y cf. (*Se visitan las presons y tancan tribunals. Avuy y 'ls tres dias seguents no 's pot menjar carn*).
29 Dij. *Sant.* S. Eustaqui; S. Jonás me.
30 Div. *Sant.* S. Joan Clímach ab. *Ordres.*
31 Dis. *Sant.* Sta. Balbina vg; S. Amós profeta.
Plena á las 4 y 17 m. del matí: nèus. Eclipse total de lluna, se'n veurá part á las 4 y 30 m. del matí.

FIRAS, FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS, ECLIPSES.

Firas.

Dia 3 Cardona, sta. Coloma de Farnés.
» 25 Alpens.

MOVIBLES.

» 11 Manresa.
» 13 Calaf.
» 18 Ripoll.
» 20 Bellpuig.
» 26 Guisona.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 4 III Diumenge de Quaresma.
» 11 IV » »
» 18 Diumenge de Passió.
» 23 La Mare de Dèu dels Dolors.
» 25 Dium. Rams.
» 26 al '31 Semana Santa.

Se trau ánima.

Dia 3 Disapte de segona setmana de Quaresma.
» 4 III Diumenge de Quaresma.
» 11 IV » »
» 23 La Mare de Dèu dels Dolors.

ESTACIONS.

Dia 20 á las 7 y 42 m. de la nit. *Primavera.*

ECLIPSES.

De sol.

Dia 16 á las 9 y 32 m. de la nit. *Invisible.*

De lluna.

» 31 á las 4 y 30 m. del matí. Eclipse total. Sols se veurá 'l comensament.

ABRIL.

Aquest mes te 30 dias.—Los dias s' allargan 1 hora 4 m.

1 Dium. *Pasqua de Resurrexió*;-S. Venanci b.; Sta Teodora vg.
2 Dill. † S. Francisco de Paula fundador.
3 Dim. † S. Benet de Palermo. cf.; (*S' obran los tribunals.*)
4 Dime. S. Isidoro arch. de Sevilla. (*ánima.*)
5 Dij. S. Vicens Ferrer cf.; Sta. Irene vg. y me.
6 Div. S. Guillem ab.; S. Celestí p.
7 Dis. S. Epifani b. y me.
8 Dium. *de Quasimodo.* S. Albert lo Magne.; S. Dionís; Bt. Juliá.
☾ *Quart mimvant á las 8 y 27 m. del matí; bon temps núbols, vents.*
9 Dill. Sta. Cleofé.; S. Demetri mr. (*S' obran las velacions.*)
10 Dim. S. Esequiel. prof.
11 Dime. S. Lleó lo Magne. p. y dr.
12 Dij. S. Victor me ; S. Zenon me.; S. Juli p.
13 Div. S. Hermenegilt rey de Sevilla y me.
14 Dis S. Pere Gonzalez Telm.; S. Tiburci.
15 Dium. Sta. Basilisa; Sta. Anastasia me.
● *Nova á las 6 y 48 m. del matí: variable.*
16 Dill. S. Toribi b. y cf.; Sta. Engracia vg. y me.
17 Dim. Bta. Maria Agna de Jesus; S. Anicet p. me.
18 Dime. S. Eleuteri b. y sa mare Antía ms.
19 Dij. S. Hermógenes; S. Vicens me.
20 Div. S. Agnés de Mont-Pulciá vg.
21 Dis. S. Antelm b. y dr.; S. Crotates me.; S. Silvi.
☽ *Quart creixent á las 10 y 6 m. de la nit: trons, pluja, vents, pedra.*
22 Dium. S. Soter; S. Cay p. me.
23 Dill. † S. Jordi me.; S. Adalbert b. y me.
24 Dim. Lo Patrocini de S. Joseph; S. Gregori.
25 Dime. S. March Evangelista. (I.-P.)
26 Dij. La Mare de Déu del Bon Concell.
27 Div. S. Pere Armengol; S. Anastasi p.; Sta. Zita vg. (*Gala ab uniforme per esser lo dia en que fa anys la regna mare.*)
28 Dis. S. Prudenci b.; S. Vidal me.
29 Dium. S. Pere de Verona me.
○ *Plena á las 9 y 8 m. de la nit: plujas, pedregadas, vents.*
30 Dill. Sta. Catarina de Sena vg.; S. Pelegrí cf.; S. Aymador me.; Sta. Sofía vg. y me.

FIRAS, FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS, ECLIPSES.

Firas.

Dia 1 Mayals.
» 5 Calaf.
» 15 Lleyda, Corsá, Pobla Segur, Prades.
» 16, 17 y 18 Agramunt.
» 25 Castelló, Martorell, Selva, Verdú.
» 27 Sellent.
» 28 s. Sadurní de Noya, Piera.
» 29 y 30 Piera.

MOVIBLES.

Dia 2 Palafrugell.
» 3 Parelló y M. de D. del Miracle.
» 8 Arenys de Munt, Tortosa.
» 14 Calaf.
» 22 Tarragona, Sabadell.
» 23 Sabadell.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 1 Pasqua de Resurrecció.
» 8 Diumenge de Quasimodo.
» 24 Lo Patrocini de san Joseph.

FESTAS MAJORS.

Dia 26 Tortellá.

Se trau ánima.

Dia 4 Dimecres de Pasqua.

MAIG.

Aquest mes te 31 dias. — Los dias s' allargan 1 hora 20 m.

1 Dim. † S. Felip; S. Jaume ap.; S. Segimon.
2 Dime. S. Anastasi b. y dr. (*Festa nacional*)
3 Dij. † La Invenció de la Sta. Creu.
4 Div. Sta. Mónica viuda; Sta. Antonia vg. y me.
5 Dis. S. Pio V p ; S. Angel me.
6 Dium. S. JOAN ANTE PORTAM LATINAM. (I. P.)
7 Dill. S. Estanislao b ; S. August me.
Quart. mimvant á las 9 y 27 m. de la nit: variable, trons, plujas.
8 Dim. L' Aparició de S. Miquel Arcangel. (I. P.)
9 Dime. S. Gregori Nazianci b. y dr. (I. P.) (*abstinencia.*)
10 Dij. ✠ *L' Ascenció;* S. Antoni arch. de Florencia.
11 Div. S. Ponci; S. Florenci; S. Anastasi; S. Eudalt
12 Dis. S. Diumenge de la Calsada; S. Pancrás.
13 Dium. S. Pere Regalat cf. (*Gala per esser los dias del Rey*).
14 Dill. S. Bonifaci; Sta. Corona; Sta. Justa me.
Nova á las 2 y 43 m. de la tarda: mal temps, algun tro, calor.
15 Dim. † S. Isidro llaurador; S. Torquat.
16 Dime. S. Joan Nepomuceno me.; S. Ubalt b.
17 Dij. S. Pasqual Bailó cf.; Sta. Restituta vg. y mr.
18 Div. S. Felix de Cantalici cf.; S. Venanci.
19 Dis. S. Pere Celestí p.; S. Ibo advocat. (I. P.) (*Vigilia*).
20 Dium. *Pasqua de Pentecostés*; S. Bernardí. (I. P.)
21 Dill. ✠ S. Secundí mr. (I. P.)
Quart creixent á las 9 y 43 m. del matí.
22 Dim. † Sta. Rita de Casia vda. (I. P.) S. Emili .
23 Dime. Aparició de S. Jaume. (*ánima*). Témpora. (I. P.) Sta. Julia vg. y me.
24 Dij. Sta. Afra me. (I. P.) (*ánima).*
25 Div. Sta. Maria Magdalena de Pazzis vg.; S. Gregori VII. Témporas. *Ordres*. (I. P.)
26 Dis. S. Felip Neri cf. Témporas. *Ordres*. (*ánima*) (I. P.)
27 Dium. 1 *La Santisima Trinitat*; S. Joan p.
28 Dill. S. Just cf.; S. Germá b. († *bisbat de Vich*).
29 Dim. S. Maximí b.
Plena á la 1 y 3 m. de la tarda : tempestats, pedra y trons.
30 Dime. S. Fernando rey d' Espanya.
31 Dij. ✠ *Corpus*; Sta. Petronila.

FIRAS, FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAIORS, ECLIPSES.

Firas.

Dia 1 Hostalrich, Olot
» 3 Agramunt.
» 8 Calella.
» 9 10 y 11 Alcarraz.
» 13 s. Llorens dels Piteus.
» 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu.
» 15 y 16 Torroella de Montgrí, Amer.
» 21 Manresa.
» 22 Llagostera.
» 24 Molns de Rey.
» 25 Caldas de Malavella, Mataró.
» 26 Palau Tordera.
» 27 Vilamajor.
» 28 Artías del Vall d' Aran.
» 31 Molins de Rey.

MOVIBLES.

Dia 6 Tarrasa.
» 10 Cambrils.
» 13 Alpens
» 17 18 y 19 Tarrasa
» 20 Folgarolas.
» 21 Molins de Rey.
» 22 Granollers.
» 23 y 24 Palafrugell
» 28 Copons.
» 27 Arbucias.
» 31 Vilaller.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 10 L' Ascenció.
» 20 P. Pentecostés.
» 27 Sma. Trinitat.
» 31 *Corpus*.

FESTAS MAJORS.

Dia 21 s. Boy.

Se trau ánima.

Dia 25 y 26.

Témpora.

Dia 23, 25 y 26.

JUNY.

Aquest mes te 30 dias. — Los dias s' allargan, fins al 21, 17 m.

1 Div. S. Simeó monjo; S. Fortunat b.
2 Dis. S. Marcelí; S. Pere; S. Erasme me.
3 Dium. II S. Isach monjo; Sta. Clotilde regna.
4 Dill. Sta. Saturnina vg. y me.; S. Francisco Caracciolo; S. Rutili, Quirí y comps. ms.
5 Dim. S. Nicanor; S. Sanci mr.; S. Bonifaci b.
6 Dime. S. Norbert b.; S. Felip diacá.
☾ *Quart mimvant á las 6 y 58 m. del matí: variable, trons y granis.*
7 Dij. S. Pau b.; S. Wistremunt monjo.
8 Div. Lo Santissim cor de Jesus; S. Medart.
9 Dis. S. Prim; S. Feliciá me.; S. Ricart b.
10 Dium. III Sta. Margarida regna d' Escocia.
11 Dill. S. Bernabé ap.
12 Dim. S. Joan de Sahagun cf.; S. Onofre anacoreta
● *Nova á las 9 y 52 m. de la nit: calor, trons, vent.*
13 Dime. † S. Antoni de Padua cf.
14 Dij. S. Basili lo magne.
15 Div. S. Vit; S. Modest; Sta. Crescencia me.
16 Dis. S. Francisco Regis; Sta. Llutgarda.
17 Dium. IV S. Manel; S. Isauro me.
18 Dill. S. Marcos; S. Marcelí; S. Amant arch.
19 Dim. Sta. Juliana Falconeri; S. Gervasi y Protasi.
☽ *Quart creixent à las 11 y 30 m. de la nit; plujas, variable.*
20 Dime. S. Silveri p. y me.; S. Novat cf.
21 Dij. S. Lluis Gonzaga cf.; Sta. Demetria vg. y me. (*Estiu*).
22 Div. S. Paulí b. y cf
23 Dis. S. Joan pbre.; Sta. Agripina vg. y me. (*Vigilia*).
24 Dium. V ✠ Lo naixement de S. Joan Baptista.
25 Dill. S. Guillem cf.; S. Prosper b.
26 Dim. S. Joan; S. Pau me.
27 Dime. S. Zoilo y comps. mes.; S. Ladislao rey de Polonia.
28 Dij. S. Lleó II pare sant. (*No 's pot menjar carn*).
○ *Plena á las 3 y 20 m. del matí: variable, vents y trons.*
29 Div. ✠ S. Pere; S. Pau ap.
30 Dis. La Commemoració de S. Pau ap.; S. Marcial b.

FIRAS, FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS, EBLIPSES.

Firas.

Dia 2 Sort.
» 11 Salardú.
» 13 Centellas, sta. Pau, s. Celoni.
» 15 Calonge.
» 24 Pineda.
» 29 La Bisbal, Pons

FESTAS MOVIBLES.

Dia 8 Lo Sm. Cor de Jesus.

FESTAS MAJORS

Dia 5 Montblanch.
» 24 Vilasar.
» 29 Masnou, san Pere de Bigas.
» 30 Tarrasa.

ESTACIONS.

Dia 21 á las 4 y 21 m. de la tarda. *Estiu.*

JULIOL.

Aquest mes te 31 dia. —Los dias s' escursan 1 hora.

1 Dium. VI S. Galo b. y cf.; Sta. Leonor me.
2 Dill. *La Visitasio de la Mare de Dèu*; S. Urbá me.
3 Dim. S. Trifó y comps. mes.
4 Dime. S. Laureá b. y me.; Bto. Gaspar de Bono.
5 Dij. Sta. Zoa me.; Bto. Miquel dels Sans cf.
☾ *Quart mimvant á la 1 y 49 m. de la tarda: calor, trons, vents.*
6 Div. S. Rómul b. y me.; S. Tranquilí me.
7 Dis. La preciosa sanch de Jesu-crist; S. Odó me.
8 Dium. VII Sta. Isabel viuda regna de Portugal.
9 Dill. S. Cirilo b. y me.; S. Zenó y comps. ms.
10 Dim. S. Cristofol y 'ls set germans ms.
11 Dime. S. Pio p. y me.; S. Januari me.
12 Dij. S. Joan Gualbert ab.; S. Félix; S. Nabor me.
● *Nova á las 5 y 20 m. del matí: calor, tronadas.*
13 Div. S. Anaclet p. y me.
14 Dis. S. Bonaventura b. y dr.
15 Dium. VIII S. Enrich emperador; S. Camilo de Lelis fr.; S. Antíoch metje: Stas. Julia y Justa.
16 Dill. Lo Triomf de la Sta. Creu; La Mare de Dèu del Carme; S. Faust.
17 Dim. S. Aleix; Sta. Generosa.
18 Dime. Sta. Sinforosa y los 7 fills ms.
19 Dij. S. Vicens de Paul fr.; Sta. Justa; Sta. Rufina.
☽ *Quart creixent á las 3 y 29 de la tarde: vents trons, variable.*
20 Div. S. Elías prof.; S. Geroni Emiliá.
21 Dis. Sta. Praxedes vg.; S. Daniel prof.
22 Dium. IX Sta. Magdalena penitenta. (*Canicula*).
23 Dill. S. Libori; S. Apolinar b.; Sta. Erundina vg.
24 Dim. Sta. Cristina vg. y me. (*Vigilia. Gala per esser lo sant de la regna mare*).
25 Dime. ✠ S. Jaume patró d' Espanya; S. Cugat.
26 Dij. † Sta. Agna mare de la Mare de Dèu.
27 Div. S. Pantaleó me.; Sta. Semproniana y Juliana. (*Festa en la vila de Mataro*).
○ *Plena á las 3 y 58 m. de la tarda: trons, vents, calor.*
28 Dis. S. Nazari; S. Celso; S. Víctor me.
29 Dium. X Sta. Martra vg.; Sta. Beatriz vg. y me.
30 Dill. S. Non y S. Nen ms.; S. Urs b.
31 Dim. S. Ignaci de Loyola fundador.

FIRAS, FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS, ECLIPSES.

Firas.

Dia 9 Arenys de Mar.
» 10 sta. Coloma de Queralt.
» 13 Calonge.
» 17 Malgrat.
» 19 Vilaseca.
» 22 Massanet de la Selva.
» 25 Amposta, Reus Torrella de Montgrí, s. Salvador de Oló.

MOVIBLES.

Dia 8 Esparraguera.
» 15 Vilaseca.

FESTAS MAJORS.

Dia 1 Sabadell, Horta.
» 4 Vich.
» 9 Arenys de Mar.
» 20 Palafrugell.
» 22 Masquefa.
» 24 Lloret.
» 25 Monistrol de Montserrat, Reus.
» 26 Vendrell.
» 27 Mataró.
» 30 Hortas de san Bertran.

AGOST.

Aquest mes te 31 dias. — Los dias s' escursan 1 hora 36 m.

1 Dime. S. Pere ad víncula; S Félix; Sta. Fé.
2 Dij. La Mare de Dèu dels Angels; S. Anfós Maria de L.; S. Esteve. (*Jubileu de la Porciúncula*).
3 Div. La Invenció de S. Esteve proto-martre.
☾ *Quart mimvant á las 7 y 1 m. de la tarda: trons, calor.*
4 Dis. S. Diumenge de Guzman cf.; Sta. Perpétua.
5 Dium. XI La Mare de Dèu de las Nèus.
6 Dill. Lo transfigurament del Senyor; S. Just y Pastor.
7 Dim. S. Cayetá fr.; S. Albert.
8 Dime. S. Ciriach y vintidos comps. ms.
9 Dij. S. Román soldat me. (*Vigilia*).
10 Div. † S. Llorens diacá.
● *Nova á las 2 y 21 m. de la tarda: calor, trons y plujas.*
11 Dis. S. Tiburci; Sta. Susachna y Filomena vgs. y ms.
12 Dium. XII Sta. Clara vg.
13 Dill. S. Hipolit; S. Casiá.
14 Dim. S. Eusebi b.; S. Ceferí. (*Vigilia. No 's pot menjar carn*).
15 Dime. ✠ *La Assunció de la Mare de Dèu.*
16 Dij. S. Roch; S. Jacinto; S. Tito.
17 Div. S. Lliberat; S. Pau; Sta. Juliana.
18 Dis. Sta. Elena emperatriu vda.; S. Agapito.
☽ *Quart creixent á las 9 y 1 m. del matí: vent, calor, trons.*
19 Dium. XIII S. Magí; S. Marian; S. Lluis b.
20 Dill. S. Joaquim pare de la Mare de Dèu; S. Bernat.
21 Dim. Sta. Joana Francisca Fremiot vda.
22 Dime. S. Hipolit: S. Sinforiá: S. Timoteo.
23 Dij. S. Felip Benici cf. (*Vigilia*).
24 Div. † S. Bartomèu ap.
25 Dis. S. Lluis rey de Fransa: S. Genís d' Arles.
26 Dium. XIV S. Celestí p.
○ *Plena á las 3 y 19 m. del matí: trons vents, plujas.*
27 Dill. S. Joseph de Calassanz.
28 Dim. † S. Agustí b. dr. y fr.
29 Dime. La Degollació de S. Joan Baptista.
30 Dij. Sta. Rosa de Lima vg.: S. Bonifaci.
31 Div. S. Ramon Nonat cf.

FIRAS,
FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS, ECLIPSES.

Firas.

Dia 1 Cervera.
» 2 » Mora d' Ebro
» 3 Cervera.
» 9 Olot.
» 10 Agramunt.
» 15 Barbará
» 16 Lleyda, Caldas de Malavella.
» 17 Navata.
» 18 Bellpuig.
» 24 Figueras.
» 27 Olesa de Montserrat.
» 28 Manlleu.
» 29 Granollers.
» 30 y 31 Alcarráz.

MOVIBLES.

Dia 4 Prats de Rey.
» 5 Sellent, Manresa
» 9 La Bisbal.
» 26 Martorell.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 20 s. Joaquim pare de la Mare de Dèu.

FESTAS MAJORS.

Dia 3, 4 y 5 s. Esteve Sasroviras.
» 6 s. Just Desvern
» 7 Papiol.
» 10 s. Feliu de Llobregat.
» 15 Gracia, Badalona, Montmeló.
» 23 Sitges.
» 24 Sans, Igualada Vallbona.
» 25 s. Genis.
» 27 Mataró, s. Vicens dels Horts.
» 28 Premiá.
» 29 s. Joan Despí.
» 30 Ripollet.

SEPTEMBRE.

Aquest mes te 30 dias. — Los dias s' escursan 1 hora 46 m.

1 Dis. s. Gil ab.; s. Llop b.; s. Elpidi me.
☾ *Quart mimvant á las 11 y 54 m. variable, calor.*
2 Dium XV La Mare de Dèu del Consol; s. Antolí b.
3 Dill. s. Nonito cf.; sta. Serapia vg.
4 Dim. sta. Cándida vda.; sta. Rosa de Viterbo.
5 Dime. s. Llorens Justiniá b.; sta. Obdulia.
6 Dij. s. Petroni b.; s. Eleuteri ab.
7 Div. sta. Regina vg.; s. Augustal.
8 Dis. ✠ Lo Naixement de la Mare de Dèu; san Adriá.
9 Dium. XVI Lo Dòls nom de Maria; s. Gregori.
● *Nova á las 2 del matí: vens, trons.*
10 Dill. s. Nicolau de Tolentí cf.
11 Dim. s. Pere m.; s. Jacinto me.
12 Dime. s. Lleonci me.; s. Eulogi b.
13 Dij. s. Felip y comps. mes.; s. Veneri cf.
14 Div. L' Exaltació de la Sta. Creu.
15 Dis. s. Nicomedes; sta. Melitina.
16 Dium. XVII La Mare de Dèu dels Dolors; s. Corneli.
17 Dill. La impresió de las llagas de s. Francesch; s. Lambert.
☽ *Quart creixent á las 3 y 13 m. del matí: forts vents, plujas.*
18 Dim. s. Tomás de Vilanova arch.; s. Farriol me.
19 Dime. s. Genaro b.; s. Fest; s. Desideri. (I. P.) *Témpora.*
20 Dij. s. Eustaqui y comps. ms. (*Vigilia*).
21 Div. † s. Matèu ap. y evangelista. *Témpora. Ordres.* (I. P.)
22 Dis. s. Maurici y comps. mes.; sta. Emerita vg. *Témpora.* (I. P.)
23 Dium. XVIII sta. Tecla vg.; s. Llí p. *Tardor.*
24 Dill. La Mare de Dèu de la Mercé.
○ *Plena á la 1 y 41 m. de la tarda: plujas y vents.*
25 Dim. sta. Maria del Socòs.
26 Dime. s. Cipriá mr.; sta. Justina vg. y me.
27 Dij. s. Cosm; s. Damiá; s. Adof.
28 Div. s. Wenceslao me.; Beat Simó de Rojas cf.
29 Dis. La Dedicació de s. Miquel Arcangel.
30 Dium. XIX s. Geroni dr. y fr.

FIRAS, FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS, ECLIPSES.

Firas.

Dia 1 Alcarraz.
» 2 Granollers.
» 5 Monistrol de M.
» 8 Balaguer.
» 11 Isona.
» 14 Almenar.
» 15 Viella.
» 16 Bagá.
» 21 Berga.
» 23 Cassá de la S.
» 25 Mataró.
» 28 s. Ll. dels Pit.
» 29 Lleyda.

MOVIBLES.

Dia 2 s. Llorens S.
» 9 Castelltersol.
» 16 Calella.
» 23 Tortellá.
» 30 Tarrasa.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 2 La M. del C.
» 9 Lo nom de M.
» 16 La M. dels D.

FESTAS MAJORS.

Dia 2 Torá.
» 5 Rubí.
» 7 Viladecamps.
» 7 s. Andreu.
» 9 Piera.
» 13 Cornellá.
» 14 s. Sadurní.
» 16 s. Feliu de C.
» 17 Tiana.
» 22 sta. Coloma F.
» 23 Tarragona.

III Témpora.

Dia 19, 21 y 22.

ESTACIONS.

Dia 23 á las 6 y 23 m. del matí. *Tardor.*

Eclipse de lluna total invisible.

Dia 24 á las 2 de la t.

OCTUBRE.

Aquest mes te 31 dia. — Los dias s' escursan 1 hora 48 m.

1 Dil]. s. Remigi.
☾ *Quart mimvant á las 5 y 54 m. del matí: nèus, vents, variable.*
2 Dim. Lo sant Angel de la Guarda; s. Lodegari b.
3 Dime. s. Candit; s. Faust me.
4 Dij. s. Francesch; sta. Aurea vg. (*Gala per esser lo sant del Rey*).
5 Div. s. Froilá b.; s. Plácido y comps. ms.
6 Dis. *Lo Roser* de Maria; s. Brú; s. Emili.
7 Dium. XX s. March p.; s. August pbre.
8 Dill. sta. Brígida vda.; sta. Reparada vg. y me.
● *Nova á las 4 y 43 m. de la tarda: frets, plujas y trons.*
9 Dim. s. Dionis Areopagita b.; La Mare de Dèu de la Cinta.
10 Dime. s. Francisco de Borja; s. Lluis Bertran cf. (*Gala per ser lo dia que fa anys la Regna*).
11 Dij. s. Nicassi b. y mr.
12 Div. La Mare de Dèu del Pilar; s. Serafí.
13 Dis. s. Eduart rey; s. Gerart ab.
14 Dium. XXI La Mare de Dèu del Remey; s. Calixt p.
15 Dill. sta. Teresa de Jesus vg. (I. P.)
16 Dim. s. Galo ab.; Bta. Maria de la Encarnació.
☽ *Quart creixent á las 9 y 7 de la nit.*
17 Dime. sta. Eduvigis vda.
18 Dij. s. Lluch evangelista; s. Juliá hermitá.
19 Div. s. Pere d'Alcántara cf. y fr.
20 Dis. s. Joan Canci cf.; s. Aureli me.
21 Dium. XXII sta. Ursula y onze mil verges.
22 Dill. sta. Maria Salomé vda.; s. Joan Capistrá.
23 Dim. s. Pere Pasqual b. me.
○ *Plena á las 11 y 58 m. de la nit: variable.*
24 Dime. s. Rafel arcángel; s. Bernat Calvó.
25 Dij. s. Crispí y Crispiniá germans ms.
26 Div. s. Evarist papa; s. Lluciá y Marciá mes.
27 Dis. s. Vicens; sta. Sabina y Cristeta; sta. Capitolina. (*Vigilia*).
28 Dium. XXIII s. Simó; s. Judas Tadeo ap.
29 Dill. † s. Narcis b. y me.; s. Maximiliá.
30 Dim. s. Claudi; s. Luperch; s. Victori me.
☾ *Quart mimvant á las 2 y 30 m. de la tarda: vents, boiras, frets.*
31 Dime. s. Quintí; sta. Exuperia me. (*Vigilia*).

FIRAS, FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS, ECLIPSES.

Firas.

Dia 8 Viella.
» 10 Caldas de M.
» 12 Arbucias.
» 13 Ester. d' Aneu
» 14 Besalú y Ripoll.
» 15 Campdevanol, s. Joan de las Abadesas, Vendrell, Ripoll, Verdú.
» 17 Hostalrich.
» 18 Figueras, Olot, Tremp, Vilafranca.
» 23 Tarrasa, Alcover.
» 25 Mora la Nova.
» 28 Cardona, Perellada, Pons, Vilafranca del Panadés.
» 29 Girona, Turbiá.

MOVIBLES.

Dia 14 Alforja.
» 21 Palafrugell.
» 28 Tarrasa, La Bisbal, Manresa, Altafulla, Pla de Cabra.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 6 *Lo Roser* de Maria.
» 14 La Mare de Dèu del Remey.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 2 Hostafranchs.
» 10 Corts de Sarriá

ECLIPSES,

De sol.

Visible dia 8 á 2 quarts de 5 de la tarda.

NOVEMBRE.

Aquest mes te 30 dias. — Los dias s' escu rsan 1 hora 16 m.

1 Dij. ✠ *Tots-Sants.*
2 Div. *Los morts;* sta. Eustoquia.
3 Dis. s. Armengol.
4 Dium. XXIV s. Carlos Borromeu.
5 Dill. s. Zacarías pf. y sta. Isabel pares del Baptista.
6 Dim. s. Sever b.; s. Lleonart ab. y cf.
7 Dime. s. Florenci b.; s. Amaranto.
Plena á las 10 y 10 m. dèl matí· tempestats, frets.
8 Dij. Los quatre sants martres coronats; s. Engelbert.
9 Div. s. Teodor.
10 Dis. s. Andreu Avelí; sta. Florencia. (I. P.)
11 Dium. XXV s. Martí b. y cf.; s. Mena me.
12 Dill. s. Martí p.; s. Diego d' Alcalá.
13 Dim. s. Estanislao de Koska; s. Homebó.
14 Dime. s. Serapi; s. Rufo; sta. Veneranda vg.
15 Dij. s. Eugeni I arch. de Toledo; s. Leopoldo.
Quart creixent á la 1 y 52 m. de la tarda: pluja, nèu.
16 Div. s. Rufí, Eustoqui y comps. ms.
17 Dis. s. Gregori Taumaturch; s. Hugó b.; sta. Gertrudis.
18 Dium. XXVI s. Máxim b.; s. Odó; sta. Eufrasia.
19 Dill. sta. Isabel d' Hungría vda. (*Gala per esser lo Sant de la Regna*).
20 Dim. s. Félix de Valois cf.
21 Dime. La Presentació de la Mare de Dèu.
22 Dij. sta. Cecilia vg.
Plena á las 10 del matí: variable, bo, vents.
23 Div. s. Climent p. y me.; sta. Lucrecia me.
24 Dis. s. Joan de la Creu; sta. Flora.
25 Dium. XXVII sta. Catarina vg. y me.
26 Dill. Las esposallas de la Mare de Dèu.
27 Dim. s. Facundo; s. Primitiu me.
28 Dime. s. Gregori III p. (*Gala per ser lo dia que fa anys lo Príncep d' Asturias*).
29 Dij. s. Sadurní b. (*Vigilia*).
Quart mimvant á las 2 y 50 m. del matí: boiras, fret.
30 Div. † s. Andreu ap.; sta. Maura vg.
(*Se tancan las velacions*).

FIRAS,

FESTAS MOVIBLES, FESTAS MAJORS, ECLIPSES.

Firas.

Dia 1 Mayals, s. Feliu Sasserra, Seu d' Urgell.
» 2 Puigcerdá, Pobla de Lillet.
» 3 Guisona.
» 4 Pobla de Lillet.
» 6 Olot.
» 8 Sort y Gandesa.
» 11 Amer, Cervera, Ullastrell, Solsona.
» 21 y 22 Banyolas.
» 25 Arbeca, Centellas, Pons.
» 27 Hostalrich.
» 30 Falset, La Llacuna, Manresa, Olot, Organyá, Puigcerdá, Torá, s. Feliu de Torelló, Torruella de Montgrí.

MOVIBLES.

Dia 4 Tortosa, Vilarodona, Sellent.
» 11 Gandesa, Areñs de Munt, s. Quintí de Mediona.

FESTAS MAJORS.

Dia 9 Balaguer.
» 11 s. Celoni, Palafrugell, Tayá.
» 21 s. Martí.
» 23 s. Climent de Llobregat.
» 30 s. Andreu de Palomar.

DESEMBRE.

Aquest mes te 31 dia. — Los dias s' escursan, 10 m., fins lo 22.

1 Dis. s. Aloy b. y cf.; s. Agérich; sta. Natalia.
2 Dium *I d' Advent.* sta. Bibiana vg.; sta. Aurelia. (I. P.)
3 Dill. s. Francisco Xavier cf.; sta. Hilaria.
4 Dim. sta. Bárbara vg.; s. Pere Crisólech b.
5 Dime. s. Sabas ab.; sta. Crispina me.
6 Dij. s. Nicolau de Bari arch. de Mira cf.
7 Div. s. Ambros b.; s. Teodor.
Nova á las 5 y 10 m: boiras, plujas, vents.
8 Dis. ✠ *La Purissima.*
9 Dium. *II d' Advent.* sta. Lleocadia. (I. P.)
10 Dill. La Mare de Dèu de Loret; sta. Eularia de M.
11 Dim. s. Damás p. y cf.
12 Dime. s. Sinesi; sta. Dionisa vg. me.
13 Dij. sta. Llucia vg. y me.; beat Joan Marinoni cf.
14 Div. s. Espiridió b. y me.; s. Pompey.
15 Dis. s. Eusebi b; s. Valeriá.
Quart creixent á las 4 y 28 m. del matí: vents, plujas.
16 Dium. *III d' Advent.* s. Valentí y sos fills; s. Concordi me.; sta. Adelaida. (I. P.)
17 Dill. s. Llatze; s. Franch de Sena, bta. Begga.
18 Dim. La Mare de Dèu de la O; s. Adjutori me.
19 Dime. s. Nemesi. *Témpora.* (I. P.) (*Dejuni*).
20 Dij. s. Diumenge de Silos ab. y cf. *Témpora.* (I. P.) (*Vigilia*).
21 Div. † s. Tomás ap. (*Dejuni*). *Témpora. Ordres.* (I. P.) *Hivern.*
Plena á las 8 y 15 m. de la nit: gels, vents, plujas
22 Dis. s. Zenó me. (I. P.) *Témpora. Ordres.*
23 Dium. *IV d' Advent.* sta. Victoria vg.; s. Sérvulo. (I. P.)
24 Dill. s. Dufí b. (*Vigilia ab abstinencia de carn. Visita de presons. Se tancan los tribunals*).
25 Dim. ✠ *Nadal.* (I. P.)
26 Dime. ✠ s. Esteve prot.; s. Zozim; s. Marí.
27 Dij. † s. Joan ap.; y evangalista. (I. P.)
28 Div. † Los Ignocents ms. (I. P.)
Quart minvant á las 7 y 9 m. de la nit: plujas, vents.
29 Dis. s. Tomás Cantueriense b. y me.
30 Dium. La trasladació de s. Jaume ap.; s. Sabí.
31 Dill. † s. Silvestre p. y cf.; sta. Coloma vg. y me.

FIRAS,
FESTAS MOVIBLES,
FESTAS MAJORS,
ECLIPSES.

Firas.

Dia 1 s. Feliu de Llobregat, Torruella de Montgri.
» 4 Agramunt, Cardona.
» 6 Tarrasa.
» 8 Ager, Palafrugell, Cardedeu, Sarreal.
» 13 Arbós, Balaguer, Castelló, Hostalrich, Tarradell.
» 21 Barcelona, Blanes, Cervera, Falset, Lleyda, Montblanch, Olot, Vilafranca, Tremp, Tarragona.
» 27 Pineda.

MOVIBLES.

Dia 2 Sabadell, Viladrau.

FESTAS MOVIBLES.

Dia 2 I Diumenge d' Advent.
» 9 II » »
» 11 III » »
» 23 IV » »

FESTAS MAJORS.

Dia 11 Berga.
» 27 Pineda.

ESTACIONS.

Dia 21 á las 12 y 36 m. de la nit. *Hivern.*

IV Témpora.

Dia 19, 21 y 22.

BONS RECORTS.

I.

Per la gracia de Dèu, l' arbre en lloch de enmostirse fá fruit, y aquest, ben madur, lluenteja als raigs del sol d' una manera que no hi ha mes que véurer. Est any darrerench ¡ que n' ha fet de fruita! Ja no vos vull parlar de la qu' han donat sos rabolls, res d' aixó, aquesta no tè gens d' estima. Ab tots los arbres succeheix lo mateix; en no venint de bona mena l' arbre, la fruita n' es aspra y poch menjívola; perçó del arbre que tal fruita fa, se 'n diu un arbre bort. Mès si 'us parlaré de la fruita de bona mena, de l' arbre de la literatura catalana que ha vingut á tentar nostres ulls y nostres desigs.

Parlém donchs un xich del *Joglar de Maylorca*, preciós llibre escrit en catalá antich pèl Mestre en Gay Saver En Geroni Rosselló.

Lo *Joglar de Maylorca* es una col-lecció de poesías que podrian firmar qualsevol dels primers trobadors aixis nacionals com estrangers. Es mes aviat que un llibre, una historia, superbament escrita en vers, de totas las mes notables gestas mallorquinas. Se compon lo llibre de diferents romansos, y entre ells se ni troban dos, *Madona Violant* y *Lo Rey Conquueridor*, que han guanyat premi en Jochs-Florals. Dels demés podém ben bè assegurar que son tan bons com los premiats. No li tenim que desitjar bon vent á aquesta barca, que de Mallorca 'ns ha portat

al llibre de que tractém, no, gens ni mica, massa que 'l tè ja; perqué la brisa que á nostras platjas l' ha dut ha estat la brisa de la gloria, y no duptém pas de que la mateixa brisa 'l portará, per altras mars, vers altras terras.

Tambè devém parlar, y per cert que ho fem ab vera alegría, de la preciosa col-lecció de rimas catalanas y castellanas que ha publicat en Lleyda 'l coronat poéta catalá En Lluis Roca y Florejachs. ¿Sabéu? Aquell que d' una sola vegada se 'n va dur á son niu de la bora del Segre, l' arpa de plata y la de suro, que alguns aymadors de la llenga catalana havian ofert com á premi, pèls qui cantassen millor la *mort* y la *gloria*. En aqueixa col-lecció hi trobaréu la inspirada poesía que guanyá, l' any 1864, en Jochs Florals la viola d' argent; poesía que varem sentir calificar de superba y magnífica fins per gent que no l' estiman gaire al cor d' ángel, al bondadòs Lluis Roca. Es petita la col-lecció; emperó es escullida y ricament estampada. Mentres arribi 'l dia en que aquest trobador lligue sa toya y n's donga en un aplech totas las flors que ha cullit en lo camp de la literatura, nos podém ben bè gaudir y aconsolar ab aquesta petita col-lecció de preciosas floretas que acaba de publicar enguany en Lleyda.

En Francesch Bartrina de *Reus* tambè ha donat á la estampa un altre quadernet de aubadas ab lo nom de *Las roselletas*, y 'us aseguro que son ben dolsas y hermosas. ¡ Y aixó que es son autor lo poéta mes jove de la maynada!

Mes no cregáu que nostres poétas s' hajan consolat ab passejarse pèls camps de la dolsa armonia, no, tambè han volgut trepitjar las taulas dels teatres, y cada pas que hi han dat ha sigut una ovació. No 'ns referim pas als inmorals y repugnants quadros baix lo vel del seudonim escrits, doloròs es dirho, mòlts d' ells per joves que han rebut una educació brillant, no; quant busquém en lo camp

de las lletras de que fer una toya, sols cullím las flors, no'ls escardots, que puntxan y malmetan las mans dels que 'ls aplegan. Solament nos referim á las pessas catalanas escritas pèl estudiós y jove poéta En Eduart Vidal. Crega qu' ell está fent un verdader servey á la causa de nostra llenga. Son teatre se pot enorgullir, ab just motiu, de haver sigut lo primer que ab honra ha alsat lo pendó de nostra literatura dramática, y que ha fet versar dolsas llágrimas á mòlta gent que fins avuy se havia figurat que 'l catalá sols era bó pera fer ríurer. *Tal farás tal trobarás* es una comedia de que 'n déu estar content; y, precís es dirho tot, si bè hi ha alguns defectes (fins lo sol tè tacas) tè en cambi bellesas de mòlta estima. En Eduart Vidal es l' únich poéta catalá dramatich que fins ara escriu com se déu pera 'l publich. Y diém l' únich, perqué si bè hi ha alguns autors que havent escrit en castellá, avuy dia han pretés compondrer pessas catalanas, aquests no fan nombre, perqué son catalá sols l'entén la gent de platja, y sos arguments no 's poden representar davant de personas que s' estimen una mica! Mès, que hi farém, en tot hi ha de bo y de dolent!

Y no es tot lo que 's ha fet, sino també lo que s' fá. En Marian Aguiló també treballa y no poch, pera major gloria de nostra causa, y prepara una *Taula d' obras catalanas* que á mes de esser una guia segura pèls que vullan coneixer nostra literatura, será una mostra palpable de la antiguetat é importancia de la mateixa. Lo dia en que 's publique, caurá la vena dels ulls de molts que si son cegos es perqué no hi volen véurer. Los enemichs de nostra causa veurán que si lluitar volguessem armas no 'ns mancarian pera combatrels y véncels, tantas son las que 'n tením de totas classes y midas. Veurán que nostra pobretat

podria ben bè enmantellar y cubrir ricament sa superbiosa riquesa.

En Cayetano Vidal també treballa ab lo criteri que 'l distingeix en lo apariament de una obra antiga que bè n' es de desitjada ! Segons tenim entés, ans de poch la publicará ab notas y comentaris. Me referesch á la traducció catalana de la *Comedia de Dant,* feta per Mossen Febrer. Es una joya literaria volguda y esperada ab afany per tots los aymadors de nostra llenga.

També 'l qu' escriu aquestas ratllas á donat á llum un llibre que s' estava perdent pèls racons de las bibliotecas y que era demanat per tots los que nostra gloria estiman. Ab prou treballs y suors al fi se podrá estampar y métrer en venda lo *Llibre de concells* de Jaume Roig.

Per últim segons tením entés no manca qui, ab lo titol de *Lo Rondallaire* , está col-leccionant tots los quentos tradicionals y populars de Catalunya. Dèu l' ajude en sa patriótica empresa y premíe sos afanys com ho mereix , per son amor á las cosas d' esta terra.

II.

Y es tanta la importancia que va prenent nostra llenga, que fins de Inglaterra y de Finlandia est any n' han vingut lletrats y savis pera estudiarla.

Lo príncep Guillem Ch. Bonaparte Wyse y 'l poéta finlandes Karl G. Estlander, s' han arribat á Barcelona pera coneixer á nostres poétas y á sas obras, y de tots y de totas se n' han dut bons recorts y llargas mostras. Y fins lo primer, que á son títol de príncep reuneix un talent no gaire comú y que n' es un excelent poeta inglés, no volguè tornar á sa patria sense coneixer lo bastant nostre

llenguatge pera poderhi espresar sos pensaments, com ho féu en una poesia que dirigí á sos *Amichs de Barcelona* y que nosaltres publiquém mes avall en aquest Calendari, á lo objecte de que 's veja que ni estrangers, ni prínceps menysprean la *rústica llenga* dels provincians de Catalunya, com alguns diuhen pera motejarnos. Mes, sia com sia, si la barca cap á bon port camina, es perqué Dèu ho vól aixis: alabat sia Dèu!

III.

Abans de conclourer devém dar las mes espresivas gracias á tots los periódichs ó diaris que han rebut la present publicació ab los brassos oberts. No podém menys de darlas al *Museo literario* de Valencia que publicá de nostre *Calendari* del any passat, un brillant estudi fet pèl conegut poéta catalá En Teodor Llorente: sa veu fou un dòls eco del Turia que resoná carinyosament en las penyas del aspre Monserrat. Tambè las doném de cor al *Telégrafo* que de plena voluntat reproduhí aquell article y algun altre dels donats á llum en nostre Calendari. Y al *Monitor de Lérida* que també honorá la nostra publicació ab un laudatori escrit, y al *Diari de Barcelona*, y á la *Corona*, al *Monitor*, al *Manresano*, al *Eco de Gerona* y á molts altres que 'ns saludaren amigablement. A tots los de lluny y 'ls d' aprop los tornèm 'l saludo y poden ben bè créurer, que jamay oblidarém las dòlsas paraulas estampadas en sas planas pera darnos la bona arribada!

1865—Agost.

F. P. B.

Quan trobéu un home que may vos mire á la cara ja podéu dir: —Aquest es un fals.

MORTS.

†

La mort may se queda enrera y cada any desgraciadament deixa sentir los cops de sas dalladas en las filas dels aymadors de la bona causa catalana. Quin any será aquell en que pugám dir: « de morts no ni ha hagut pas cap. »

Y malaguanyadament los que est any han finat tots eran homes de saver y de gran valía. Un d' ells ha sigut:

« En Francisco Permanyer, com diguè un jove y elegant escriptor catalá, no era un home que tinguès facilitat de enrahonar; mès sí era un savi. Fent mes cabal de la idea que de la paraula, sos parlaments feyan véurer en éll al gran pensador, al advocat perfecte y entés........ l' estimavam perqué agermanava lo saver ab la modestia, y era falaguer y enemich de títols y tractaments, sense pérdrer per això la dignitat. Sas victorias com á lletrat, tot Catalunya las sab; sos clients, per millers se contavan.

» Tambè figura en primera ratlla entremig dels nous trobadors, entremig d' eixos apostols, de eixa lluida creuhada de poétas catalans qu' emprengueren la llohable feyna de revifar una lliteratura que agonisava, soterrada baix la runa del casal politich que l' havia sostinguda. Llástima es y no xica que, aixis com nos deixá alguna poesia mòlt hermosa, no 'ns deixès tambè á la estudiosa pos-

teritat alguna obra original de dret. Y sens dupte ho haguera fet, si una nova carrera no haguès cridat y dirigit sos talents en vers una nova via: via espinosa pera un carácter com lo sèu; via hont lo esperavan grans distincions y tambè ben amarchs desenganys, dolorosas lluytas y una mort ans d' hora.

» Quan arribá á la vida públicá tenia ja Permanyer una edat en la que malament se pot apendrer lo que de nin no se ha aprés, aixis es que nou del tot en lo camp de la política, sa primera campanya no tinguè 'ls resultats que tothom desitjava y éll volia. Ab tot Permanyer se féu estimar de tothom per son talent y sa honradesa.

» Dos imatges esculpiria en lo sepulcre de Permanyer, la una representant lo saver y l' altra la honradesa dantse las mans. La jurisprudencia ha perdut en éll á un oracle; la honradesa un exemple. »

Y que podrém afegir naltres á lo dit fins aquí? res. Permanyer fou un home que hont se vulla que se 'l busque se 'l troba humil y noble, eloquent y savi, honrat y prudent, aixis en la cátedra, com en la cadira de ministre; aixis en son despaig de advocat, com en la tribuna de la audiencia. Lo millor elogi que de éll se pot fer, es dir que fòu lo advocat mes entés de Catalunya, (y ja es sapigut que en *esta terra* prou ni ha que saben hont tenen la má dreta) y l' home mes plorat per amichs y enemichs. Entre algunas composicions que deixa ni ha una que s' titola « La soledat » que n' es ben dolsa y tendre. L' any 1860 fòu president del consistori de nostres Jochs y 'ns va dir un ben pensat y molt armoniós parlament que tot lo mon aplaudiguè.

En Miguel Anton Martí y Cortada ha estat una altra de las víctimas. Ell y En Carlos Aribau foren pera dirho aixis los pares del actual renaixement literari catalá. Ell y Ari-

bau foren los dos primers qu' escrigueren en llenga d' esta terra. A un caracter apreciable, reunia grans concixements en lo llenguatge patri, y una facilitat y gracia extraordinaris en expresar, en catalá y en vers, sas ideas. Dígauho sino *La nina de port*, *Las llágrimas de la viudesa*, y la superba y dificilíssima traducció del poéma del abat Casti *Gli animali parlanti*. Llástima y no xica ha estat que son autor s' haja negat á darla á la estampa aqueixa traducció. Mes de dos y de tres vegadas nosaltres li haviam demanada pera estamparla, y sempre 'ns havia respost:

—Quan jo mort sia, que la publiquen; ara no vull que s' estampe.

Dèu fassa que ara que per desgracia es mort, hi haja qui vulla estamparla. Y qui la publicás, faria un bè y no xich á nostra llenga, pus la enriquiria de una joya mes y per cert de gran valor que fòra. També féu en sa vida altres treballs literaris, com foren lo arreglo (junt ab los Señors Estrada, Cortada y Bordas) de un Diccionari catalá, castellá, llatí y francés, conegut ab lo nom de Diccionari quintilingue: y l' any passat honrá las páginas de nostre *Calendari catalá* ab una bella, graciosa y fácil composició *A la lluna*. Tambè fòu l' any 1862 un dels mantenidors dels nostres Jochs Florals. Llástima que s' haja mort, pus ell era un home de bè á carta cabal, divertit, de agradable tracte, de molta honradesa, de grans estudis y coneixements, y un dels franchs y valents adalits de la antiga y bona causa catalana. Dèu lo tinga en sa santa gloria. (Morí lo dia 17 de decembre de 1864.)

En Brauli Foz de Saragossa, ha sigut altre dels qu' han mort. D' aquest bon amich al qui estimavam de tot cor, del qui n' haviam rebut concells y llissons profitosas, del qui aprés haviam á esser franchs y justs, podém dir ab tota veritat que n' era un dels pochs homes verament sa-

vis que hi hagués en Espanya. No era éll un d' aqueixos que parlan mòlt, no, res d' aixó; mès si, era un home que quant obria la boca era pera deixarne escapar un doll de sávias sentencias, ó de admirables concells, ó de veritables observacions sobre totas las cosas y quasi totas las ciencias; la genealogía, la historia, la filosofía, la literatura, tot ho coneixia y bè. Emperó en lo que mes temps havia gastat estudiant era en lo coneixement dels antichs autors grechs. Nosaltres le haviam ohit llegir, aixis de Homero com de Anacreonte, com de Píndaro, com de Hesíodo, llargas tiradas de versos, y era tan dòls lo que 'ns llegia y tan ben accentuat que encantava 'l sentirlo. Y mes de quatre y de cinch llissons nosaltres d'ell n' haviam rebut, y es per aixó y no per altra cosa per lo que podém ben bè respondrer de que coneixia aquella llenga, pus no trobavam dificultat que ell no 'ns salvés; ni dupte que no 'ns deixés resolt; ni errata que no endevinás. Tambè, tambè n' era un ver admirador de nostra renaixensa, y ab lo foch del cor de un jove, saludá nostres Jochs Florals y nostres poétas; y ab entusiasme y veu franca presidí una de nostras festas. Ay! també aquest any desitjava víndrer á la ceremonia de nostres Jochs y ja 's disposava pera empéndrer lo camí quant la mort li tallá 'l fil de la vida. Ab sa mort los catalans hem perdut un defensor, y un bon amich, y las lletras un savi. Era aragonés, es cert, mes un aragonés d' aquells que 's recordavan sempre de quan, s' havian partit lo pa y la sal ab los catalans, los fills de son pais. Son innumerables los treballs que deixa; entre ells los mes coneguts véusels aquí: *Historia del regne d' Aragó; Historia de la literatura grega;* estudis sobre alguns llibres dels de la Biblia, y molts treballs satirichs en vers. Ell fòu lo quí, l' any mateix en que nostre llorejat poéta Rubió y Ors s' emportava la gorra ab la cigala, ab que premiá l' Academia de Bonas

lletras de Barcelona al qui trobés millor en catalá, guanyá l' altra premi ofert al millor treball historich. Possehia mòltas llengas y totas á la perfecciò. Dèu l' haja perdonat si es que ab culpas al cel arribés, perque era un cor d' ángel y un home com ni ha pochs.

Darrerencament devém fer membransa de la mort de un altre poéta ben conegut y llegit, que possehia la facilitat y gracia mes asombrosa qu' esmaginarse puga. Era 'l poéta mes natural y xistós de Espanya. Parlém d' En Bernat Baldoví, valenciá. En la col-lecció de *Los trovadors nous* y en la que dú 'l titol de *Trobadors moderns* figura sa firma al peu de duas excel-lents poesias. Llástima que sa ploma haguès escrit sobre cosas que — com ell mateix deya — sols se poden llegir á las foscas. Mes perçó no devém plorar menys sa pérdua, car era éll un dels de la maynada que n' ha sortit dels tres casals, catalá, mallorquí y valenciá.

F. P. B.

ANYORANSA.

(MALLORQUÍ.)

—Ay, dideta, quina fosca
se 'n es venguda abans d' hora!
—Vida mia, ¿qu' estás cega?
¿no véus es sol que mos toca?
—Ell es adins lo meu cor
que sa llum del tot s' es posta.
Es torrent se 'n es vengut...

¡adeu á sas meuas rosas!
—Lluny d' es torrent es jardí
no sabs qu' está mes d' una hora?
—Son sas aigos d' es meus uys
que m' han feta torná groga.
Ay de mí, quin vent que fa!
¡quins trons tan ferests resonan!
—Dius que fa vent y sas fuyas
sols d' ets abres no se mouan?
—Ell es adins es meu cap
que sa tempestat retrona.
¡Adeu, adeu lo meu bè
que se 'n va á terras enfora,
y quant tornará á ca' seua
ca' meua será sa fossa!
Llavó digauli, dideta,
que d' anyoransa 'm som morta.
Y si 'l veis que trist sospira,
y si 'l veis que sempre plora,
llavó digauli, dideta,
ja que d' amó 'm dona provas,
que bany plorant cada día
de mon sepulcre sa llosa,
y l' hi naixerá un rosé
que n' hi durá ab cada rosa
sa mirada d' es meus uys
que jo l' hi deix per memoria.

Victoria Penya.

LOS CUATRE PALS DE SANCH.

Jo tenia en la montanya
Un castell enmarletat,
Que n' era 'l rey de la serra
Y n' era 'l rey de la vall.
En ell mos pares guardavan,
De llurs avis heretat,
Un panyo groch y vermell
Y llistat per cuatre pals.
Mes lo drap era d' or fi
Y los pals eran de sanch,
De la sanch de un noble compte
Lo pelós anomenat.
¡Ay Castella castellana,
No 't hagués conegut may!

Lo gonfanó de la barras
Deyan los uns al passar;
Altres deyan: lo pendó
De las cuatre llibertats.
Perqué los pals eran cuatre
Y eran cuatre los senyals,
Cada barra essent un símbol,
Essent un nom cada pal.

Dret se deya lo primer,
Un dels altres *Llibertat*,
Justicia era 'l nom del un,
Industria lo nom del cuart.
¡ Ay Castella castellana,
No 't hagués conegut may!

Lo pal del *Dret* trossejaren
Los qui en Caspe congregats
Á la llum quedaren cegos
Per las prédicas d' un sant.
La barra de la *Justicia*
Sota la llosa restá
D' una tomba hont se llegeix:
Cárlos de Viana aqui jau.
Y 'ls canons de Felip quint
Deixaren la *Llibertat*
Soterrada entre las runas
De Barcelona fumant.
¡ Ay Castella castellana,
No 't hagués conegut may!

Si lo drap d' or de mos pares
N' es avuy un esboranch,
Si en la torre del castell
No hi ha lo pendó arvorat,
Si al peu dels marlets en runa
Sols ressonan entre plants
Las llastimeras esparsas
Del trovador catalá,

Si ja sols me 'n queda un
De mos cuatre pals de sanch,
Es per tu, la de las Torres
Y dels Lleons afamats.
¡ Ay Castella castellana,
Ay si 'm trencas lo cuart pal!

Victor Balaguer.

PERILL DE MORT.

Això m' ho contava l' altre jorn un francés qu' havia servit al exercit expedicionari d' Algeria en las filas d' un batalló de zuavos.

—Mírat!, me deya, jamay he tingut pòr sino aquell dia. Era cap al vespre y jo pensant en mil caborias que ab una cantinera havia passat, caminava per un torrent mòlt fondo que treya á un desert. Tant camí vaig fer, que quan alsí 'ls ulls de terra me vaig trobar en plé desert, y no es això lo pitjor, sino que al davant mèu á cosa de uns de trenta passos hi tenia un lleó, ¡ quin lleó! dels mes ben fets que hajan sortit del ventre de cap lleona pera menjar carn humana. Ell me guaytava tot llepantse 'ls morros; jo 'm vaig quedar ab las mans agafadas al cul, ab lo cap alt y ab la boca oberta. Aixi passarem algun temps. Ni jo savia lo qu' ell pensava, ni ell tampoch de mí: encara que 'm jugaria qualsevulla cosa que devia rumiar pèra resóldrer per hont comensaria á menjarsem. Al últim jo tot guaytant de regull me giro y, ¡ cosa maravellosa!, allí á pochs

passos mèus hi veig una olivera de tronch ullat, com lo tenen quasi totas. May he pogut esplicarme com podia esser que aquell arbre visqués en mig d' aquell desert.

—Ja estás salvat, me diguí jo interiorment.

Lo que se m' ocorregué fou enfilarme á dalt del arbre. Emperó la fera que havia seguit mon bellugament d' ulls y tambè s' adoná de la olivera, pegá un badall y una espolsada de cúa com volent dir:

—No fugirás pas!

Vos dich que si se m' haguès sangrat ni gota de sanch tret se m' hauria. Presa la resolució de enfilarme al arbre comenso aixis tot xano-xano á caminar de reculons envers l' olivera; mès, ¡ oh rabia!, llavoras lo lleó d' un bot se 'm planta entre-mig del arbre y mèu, ab la cua gratant lo tronch de aquell y ab lo alé quasi entelant los botons lluhents de ma casaqueta. ¿Qué hagueras fet llavors? Yo vaig péndrer la única resolució que 'm restava; ço es, la de deixarme menjar. Y ab un gest heroich tirant lo casquet als peus de la fiera, li diguí:

—Ménjam!

De segur que vaig expressar mòlt bè y tragicament ma desesperació perqué lo lleonot, que fins á las horas semblava una estatua, abaixá la testa, ensumá 'l casquet, badallá, y llepantse 'ls morros tot fixant en mí sos grossos ulls espolsá sa cabellera.

—Ja hi som! vaig pensar. Alabat sia Dèu! Morir d' una bala ó á la panxa d' un lleó tot es morir!

Y consolantme de la mort me encreuhí de brassos resolt á acabar com un martre.

Lo lleó, que segons apar no tenia pressa en devorarme, llavoras ajuntá sas potas de davant, y trayent las unglas y tirant tot lo cos enrera, com un gos quan se desperta, féu un badall que 'm tragué de ma posició académica vullas

que no. Ja sentia cruixir mos ossos dintre de sa boca, ja 'm veya 'ls cabells agafats á sas genivas, quant tot d' un plegat ell s' esterrufa, ensenya las dents, obra la boca y ¡zas! pega un bot y salta. Tanco 'ls ulls y reso un Pare nostre. Mès, ¡oh sorpresa!, los brams del lleó 'm trauhen de mon esglay. La fera en lloch de tirarsem sobre havia botat pèl damunt mèu, y com una satgeta havia embestit á un altre lleó que acabava de compareixer resolt á disputarle sa presa. Com que 'l perill era doble, res tè d' estrany que 's doblès la mia pòr: aquesta va ser la que dant esperit á mon cor me féu compendrer que lo que 'm convenia era fugir. Los dos lleons mentres tant s' empaytavan de bo y millor. Llavoras jo giro cua y apreto á córrer; mes encara no havia pegat vint salts, dos brams terribles me obligaren á girar los ulls y glassada la sanch me varen deixar. Los dos veyent que me 'ls hi escapava feren las paus y corrian cap á mí com dos aucells. A las horas si que 'm vaig véurer mort, y m' agenollí.

Las feras quant agenollat me veren semblá com si 's diguessen:

—Ja l' hem espantat, ara barallémnos altra vegada per saber qui se 'l menjará, que ell de fugir no tingam pòr que 'n tracte.

Y altra cop bram de aquí, urpada d' allá, mossega que mossegarás, los dos s' arrancavan mes carniceras de carn que no hi ha en casa de cap carnicer. Vinguè que l' un lleó va cáurer boca per amunt y l' altre posántseli sobre, l' aguantá ab totas sas forsas, prenent la posició de dos gossos quan se barallan; cap sobre cap, cua sobre cua.

Y, ¡oh Dèu!, de quan no serveix lo saver de llegir? Llavoras jo no sè perqué, fòu un voler de Deu, me vaig recordar de que havia llegit una historia en Fransa de un marí que s' havia salvat fent un nus á la cua de una tigressa.

Pensar en aixó y resòldrerme á salvarme del mateix modo, tot fòu hu. Los dos lleons me donavan 'l cul. Poch á poch me hi atanso, fins que puch agafarloshi las cuas, y, un pích las tinch agafadas, ab un santiamen las lligo una ab altra ab un nus de teixidor tan fort, que encara qu' haguès vingut l' home de mes enjiny y forsa, desfet no l' hauria. Y apreto á córrer.

Ab la rabia que 's tenian los lleons no s' adonaren de tot aixó fins que, havent mort l' un y volent l' altre menjarsem, se girá aquest darrer tot esmolantse las dents. Al véurer que jo corria de bo y millor cap á casa, éll pren embestida y... s' atura. Lo pes del lleó mort que duya arrossegant de la cua 'l privava de servirse de sa llaugeresa. Quan jo 'l vaig pérdrer de vista feya un brams que davan llástima y caminava ab molta pena. Estich cert de que va morir étich. Vaig salvarme d' aquest modo. Mès vés lo dolents que son los homes; quan arribí al campament, lo sargento 'm preguntá perqué havia tardat tant. Jo li vaig contar tot; mès éll no 'm volgué créurer y 'm féu donar trenta baquetas!

ALS POETES DE CATALUNYA.

(VALENCIÁ).

¡Oh laletans poetes, que de los nostres abis
Parleu la dolça llengua volguda del meu cor,
Y ab los cantars que brollen dels vostres brussents llabis
Renáixer feu la viola y la eglantina de or!

¿Per qué, fills de les Muses, per qué haveu menyspreada
La que á lo vell mon dona llum nova el sol naixent,
Y esperant la vinguda de una imposible albada,
Claveu ulls melancónichs en lo boyrós ponent?

¿Per qué greus y plorosos, germans, jo vos contemple,
De sech siprer cenyida la front y agenollats
En los ombrivols porges del solitari temple
Hon oblidats romanen los Deus dels temps passats?

Gran es, gran es la historia que ab noble sanch va escriure
En los gloriosos segles de sos magnánims reys,
Aquell de nostres pares poble valent y lliure
Que á les nacions en terra y en mar va dictar lleys.

Atenas y Palermo y Nápols y Cerdanya
Y la imperial Biçancio, regina de dos mars,
Encara hui remembren la tremolor estranya
Ab que los crits sentiren dels fers almogabars.

Be feu, quant delitantmos ab falagueres cobles
Les glories llemosines canteu, nous trovadors,
Car esperon fou sempre dels generosos pobles
Les que á lurs grans prohomens donem justes llahors.

Mes no vullau que tornen de nou los antichs segles,
Puix morts estan per sempre los Jaumes y els Borrells;
En tots lurs fets gloriosos cerquem lliçons y regles,
Y en conte de plorarlos, tornemse dignes d' ells.

De lur sacrat sepulcre no remogam les cendres;
Deixem que dins d' ell dorga la espasa robellá,

Y oixcam, perque tal volta mes clars deixen entendres
Allí los sants oracles del dia de demá.

Plaents y vers oracles de pau, de gloria y ditja,
Que al home que 'ls escolta mes prop que enjamay hui,
Li fan la dolça offerta del grat jorn que desitja
Y del que ja despunta lo lluminós matí.

¿No haveu sentit un himne de amor y de alegría?
Munteu á les montanyes mes altes, oh germans;
Guardeu vers eixa banda del cel hon naix lo dia,
Guardeu rompre la albada, poetes laletans!

Penides ja les races qu' enemistá la guerra,
S' acosten y agermanen, y ben tost podrá ser
Patria de tots los pobles tota la inmensa terra,
Procomunal domini del home el mon sanser.

Aneu de vila en vila contant la bona nova;
Lloheu les noves glories, *trevall*, *progres* y *pau;*
Y tó de profesía donant á vostra trova,
A la ciutat seguda sota el Monjuí, diau:

« Lo ceptre y la diadema pergueres, Barcelona;
Mes no plores, ¡ oh patria ! l' inmerescut affront:
Deixa que 'l riu dels segles s' emporte una corona
Que estreta hui vindria á ta superba front.

« Puix que ab cantars gotjosos derroques tes muralles
Que pedra á pedra cauen á perdres en la mar,
¿De qué et servix la insignia que al foch de les batalles
De dur ferro, empapantlo en sanch, váres forjar?

«Digna corona et donen, oh destroná comptesa,
Los nubols de fum negre que aixeca fins al sol,
Lo que l' ara sagrada per Prometheo encesa
De noble suor banya treballador estol.

«La mar que du ses ones de argent á tes riberes,
Falaga tes orelles ab son soroll festíu,
Y tots los dies guardes tornar cent naus llaugeres,
Com blaves oronetes que venen feels al niu.

«Tens platjes delitoses, fructíferes campinyes,
Y plans que al sol s' estenen cuberts de oliverals;
Tens puigs hon entre roques florixen verdes vinyes,
Y serres que coronen de roures los tossals.

«Y en eixos camps flayrosos y en eixes grans montanyes
Als teus durs pits alletes, raça de nobles fills,
Que porten de la patria l' amor en les entranyes,
Y tenen lo cor sempre dispost á los perills.

«¡Regina catalana, que Deu te benehixca!
¡Que tot temps húmil sia ta mar y ton cel blau!
¡Que ab branques sempre verdes ton cap l' arbre cubrixca
Hon culls ab mans gotjoses los grats fruyts de la pau!

«¡Que á totes les naus tues els ómpliga la vela,
Quant de ta mar s' allunyen, lo dolç vent de la sort!
¡Que totes puguen vore quant vinguen eixa estela
Que encens per adressarles vers lo pacifich port!

«¡Que sempre, com hui, sies qui guanye la corona
En les renydes lluites del profitós progres,

Y may al Deu oblides que al frévol hom li dona
Lo seny que sacra purna del celestial foch es! »

Canteu aixis vosaltres, oh laletans poetes;
Car mal los gemechs diuen ab vostra citra de or;
Y puix que Deu vos dona la veu de los prophetes,
Siau, siau apóstols de lo esdevenidor!

Teodoro Llorente

30 de setembre de 1865.

Preguntas y respostas.

—¿Ets tú ó 'l tèu germá Joan, lo qui va morir ara fá un mes?

—Es Joan qui va morir; emperó jo estich bona cosa mes malalt qu' ell.

He reparat que alguna gent me saluda ab mes carinyo quan va en cotxe que quan va á peu, ¿perqué será?

LO COR Y L' AMOR.

(Mallorquí).

Amor, amor de bon cor,
bè qu' al mon sols he somiat,
¿ahont me dus, si ningú 't vol,
y si 'm deixas, ahont anar?
Trenta anys fa qu' anam pèl mon
camina, caminarás,

¿ahont anam, ahont anirém
si 'l camí no acaba may?
—Farém un llit tot de rosas
per dormí á la soledat:
hi á l' espay per cobricel,
l' esperansa per descans.
—En aquest llit per ventura
vendrá 'l cor desenganyat?
per ventura en aquest llit
vendrá 'l mon á descansar?
—Si venguès, ben vengut sia,
sia el mon ben arribat,
que 'n el llit de l' esperansa,
llit de Deu, tothom hi cab.

Janer 1855. **M. V. Amer.**

L' ENQUADERNADOR.

Entra una vella á casa d' un enquadernador y comensa aquest diálech.

—¿Voldria enquadernarme aquest llibre d' anar á missa?

—Prou, bona dona! Aixo ray!

—Es un xich vell y com que 'l tinch prou versat, voldria aprofitarlo.

—Bè, bè ja 's pot compondrer, un xich enquadernat os quedará com si fos nou.

—Y ¿quan me 'n fará pagar?

—Vuit sous.

—¿Que diu ara?

—No 's pot pas fer per menys.

—Ho trobo mòlt car.

—Vamos faré lo que no faig per ningú... donáumen set sous y no 'n parlém mes.

—Son mòlts diners!

—¿Encara no estáu contenta?

—Bè... vamos,... sian los set sous; mes ey! vull que m' allargui un xich las lletras si per cas, perqué jo no hi veig gaire.

—De dolent arbre no n' esperes bon fruit.

—Cárrega que plau no pesa.

—Dèu dòna 'l fret segons la roba.

—La experiencia es mare de la ciencia.

Lo anell perdut.

Jugan dos ninas — bora la platja
Pedretas negras, — pedretas blancas.
Que lletja l' una!—Qu' hermosa l' altra,
La qu' es del compte — la enamorada!
Doblas ne trauhen — de sas butxacas;
Tira la lletja, — la hermosa arranja.
No tè mes pessas — d' or ni de plata,
Tapins y mitjas — ja se 'n descalsa;
Tira l' hermosa, — la lletja guanya.
Ja se 'n deslliga — ret y corbata,
L' una es de seda — l' altre de randa
Guarnit ab cintas — de la tirana;
Tira la lletja, — l' hermosa paga.

Ja se 'n despenja — las arracadas
Las tan brillosas, — de tanta válua,
Que present foren — del rey d' Espanya;
Tira la hermosa, — l' altra embutxaca.
L' anell se 'n lleva — lo d' esmeragda
Lo de tres pedras — d' argent cercladas,
Si guanya aquesta — totas las guanya;
Tira la lletja, — l' altra demana,
Demana negras, — ne surten blancas.
— Ay de mi trista! — Donchs que hi fet ara?
Perdí la joya — que 'l cor mes ayma:
La que pèl compte — fòu regalada,
Per qui pateixen — rumbosas damas. —
Se n' escabella, — lo dol l' aclapa,
Los plors l' ofegan, — li 'n ve una basca,
Llísca del seti, — ne cau á l' aiga,
Bregant ab esta — gran crit ne llánsa.
— Germana meva, — germana aymada,
ay, que m' anego — si tu no m' aydas! —
— Temps ha que ho fosses, — bè trigas massa! —
La má voldria, — lo peu li allarga
Y enllá la tira — d' una puntada
Ahont las onas — tost l' amortallan.
Lo senyor compte — se las aguayta
Dès de sa torre — que 'l cel forada;
Com una fletxa — de dalt devalla,
En sa carreta — d' or fi crostada
Cap á las onas — volant s' atansa,
Tira las tremas — á l' aiga amarga.
Ja 'n trau la nina, — la que mes ayma;
Mentres la treya — la lletja parla
Y al compte diule — tota manyaga:
— Compte, bon compte — mentres jugava

La vostra joya — li caiguè á l' ayga ,
Volent haverla — s' es anegada ;
Sols jo l' he haguda , — dáume la paga. —
Respontle 'l compte — sense guaytarla:
— L' anell es vostre — l' amor no encara. —
Lo senyor compte — tenia un' arpa.
L' arpa sospira , — la hermosa s' alsa
Y aixis tristeta — plorosa exclama :
— Fugímne, oh compte,— de ma germana ;
De la carreta — fémne una barca ,
De ma caputxa—las velas amplas,
Y tost anémsen—d' allá les aigas,
Qu' allá 'ns espera — d' amor la flama !

Jacinto Verdaguer , de Riudeperas.

Mastona. — Septembre de 1865.

ISOCRATES.

Un jove mòlt xarraire que desitjava esser deixeble del retórich Isocrates , aná á véurerlo perqué l' ensenyès.

—Prou serás deixeble mèu , li respongué 'l savi ; emperó tens que de darme paga doble perquè hauré d' ensenyarte á callar y á enrahonar.

— No 's deixa de sembrar , per pòr dels aucells.
— Paraulas y plomas lo vent se las emporta totas.
— No 's móu la fulla que Dèu no ho vulla.
— Las bonas festas comensan per la vigilia.

Lloansas.

Bè n' haja 'l Ser Suprem que tot lo del mòn cria,
bè n' haja 'l cant hermos del tendre rossinyol;
bè n' hajan eixos valls que al peu de las montanyas
cobrintse van tots ells de pintadetas flors.

Bè n' hajan eixos camps sembrats d' or y esmeragda
que son gloria y ergull del afanyat pagés;
bè n' hajan los jardins de plantas aromáticas;
bè n' hajan també 'ls boschs hont hi gemega 'l vent.

Bè n' haja 'l segador que ab la sonora trompa
ne crida á sos companys pera segá 'l blat d' or;
y, tú, bell núvol blanch que per lo cel campejas
y ab ton róssech negrench amaynas sa süor.

Bè n' haja l' ampla riu que ab sas crespadas aigas
murmura enjogassat sobre 'l rocam botent;
bè n' haja 'l sol brillant que dès de l' alta volta
madura y daura 'ls fruits dels arbres reverdenchs.

Bè n' haja l' hermos temps comiat de primavera;
bè n' haja l' hermos temps d' abans de la calor,
que 'ls camps que serán cánam ab son ímpuls verdeja,
que 'ls camps que serán pá los deixa vestits d' or.

Y, valtres també, aucells que ab llaugeretas alas
saltant per dintre 'l bosch ne moduláu cants bells,
y ompliu lo verdench bosch ab las süaus piadas
que entonan vostres bechs pera lloar á Dèu!

Maria de Bell-lloch.

10 de Juny de 1865.

ALBADA.

Al llorejat poéta En Lluis Roca y Florejachs.

Las ! mon cors no dorm ni pausa
Ni pot en un loch estar.
(Bernat de Ventadour)

L' aureta amansida
doblega 'ls arbrets ;
l' aucella aixarida
entona cants bells.
Tot riu , tot s' altera
tot murmura amor !...
Sols se desespera
mon cor !

—

Los núvols de plata
se tornan d' or fí ;
lo riuhet retrata
los lliris bonichs.
Del mont á la vora
fuig la boyra d' or.
Tot sonriu...: sols plora
mon cor !

—

Las papallonetas
que volan pèls camps,
jugan alegretas

ab las flors del prat.
L' auba ja respira :
tot canta d' amor ;
tot riu :... sols sospira
mon cor !

Francisco Bartrina.

(Extret de *Las roselletas*)

LOS TRES CASSADORS.

Una vegada eran tres cassadors de Calaf. L' un se deya Salvador , l' altre Pere , y 'l ters Ramon. Un dia isqueren á cassar y varen resóldrer menjarse tots plegats lo que cada hu de per sí cassaria.

L' un l' emprén per aquí ! L' altre per allá ! Busca que buscarás !

Vinguè que 'l sol se vá póndrer y 'ls tres se reuniren, pera entornarsen , l' un darrera l' altre al péu d' un roure com aixis havian quedat al matí.

—Jo , va dir en Salvador , he errat dos llebres , per cert qu' eran dos pessas !... Me sab greu !

—Jo , diguè en Pere , 'n portaria almenys quatre si hagues dut un bon gos.

—Jo , conclogué en Ramon , ab prou feyna y suors he pogut arreplegar aquest conill.

Los tres cassadors se 'l miraren.

—Ja está grasset, barbotegá en Salvador; mès no n' hi ha prou.

—Ja ho pots dir, va afegir en Pere, no valia la pena d' havernos cansat tant. ¿Sabs qu' he pensat?

—¿Que? ¿Que 'ns lo fém á palletas?

—Res d' aixó.

—¿Que 'ns lo vengám?

—Tampoch.

—Pus enrahona.

—He pensat, que millor seria que se 'l quedés aquell que demá haja fet un somni mes bonich.

—Ben pensat.

—Adèu.

—Bona nit.

Y se 'n van á dormir.

Al endemá se reuneixen y comensa en Salvador:

—Ja pots donarme 'l conill. ¡Quin somni! ¡Quinas cosas mes preciosas! Vamos, ja 'l sentirèu! Escoltàu. He somniat que 'ls ángels m' havian vingut á cercar y que 'm gronxavan ab sos brassos entremig d' estrellas y núvols de color de rosa. ¡Sas alas feyan un soroll mes agradable! Sembla que m' hi trobo encara. Quan m' he despertat me sò posat tot trist, á fé!

—Donchs has perdut lo conill, esclama en Pere, jo l' he tingut mes hermos que tú 'l somni. A tu, Salvador, te portavan al Paradis los ángels, y jo ja hi era. Dès de dalt y d' entremig d' un vol de querubs te veya com te bressavan... Semblavas un sol! Y com cantavan los que 't duyan! Vamos feyas patxoca! ¿Y tu, Ramon?

—¿Jo? Jo, dix aquest, quan he vist que en Salvador se 'n pujava al cel; y que tu, Pere, ja hi éras.... francament, m' he pensat que 'us donariau de menys de menjar conill y... ho dich de veras, me l' he crospit!

LES TRES GERMANES.

(FRAGMENTS.)

Mallorca, Catalunya y tu, la patria meva,
Valençia, la que estime com affalach de mare,
Deixeu qu' ab recort tèndre jo juntes vos compare,
Així com les tres Graçies que 'l art va modelar;
Tres formes de una idea, tres rames d' un sòl arbre,
Tres cants d' un sòl poema, que huy s' apella Historia,
Tres filles d' una mare, les qu' alletá la Glòria,
Tres nimphes que se banyen en la mateixa mar.

I.

La mar, entre llurs nacars y llurs corals y pèrles,
Té á l' una de vosaltres en ylla cobejada;
Vèrge que llur vellea vòl amagar lunyada
Ab lo que mes s' aflama nostre acuytat desitg.
Dom Desa, en llur bany núa, qu' ulls indiscrets captiva.
Mirant sa imatge en l' aigua qu' apenas se belluga,
Així, aseguda en l' ylla, y ab llur plaher astruga,
Eixa Syrena canta del mar blavós en mitg:
« Jo som se major de totes
ses adlòtes qu' aquí som;
çinch nines filles des aygo;
sa mar nostra mare fonch.
De se espuma, com se Desa,
varen naixe elles y yo

que á s' ombra des altas *palmas*
tench çiutat, que du sos nòm.
Castells y molins de vent
ses costas borden ahont dòrm,
vivint com ya fa molts sigles
se vida de ses recòrts.

. . . .

Aixis yo aseguda á s' ombra
baix aquest dosel m' adòrm,
vent en s' aygo de se mar
se corona des meu front,
un pich coronat de Rey,
y abhuy coronat de flòs »

II.

Y l' altra en aqueix mar, sota la costa dreta,
Junt á la patria meva y per llur ma llaçada,
Ab l' altra má senyala ahont va s' ardent mirada,
Vers les montanyes altes del Pirineo embrònch.
Sota llur front flametja l' estrela de lo Geni
Que giny, ambiçió, trafich, treball y affers pregona;
Lo trident á ses plantes d' espuma pinta l' ona
Qu' aquet cant li acompanya, d' onada en brugit brònch.

« Veniu ab mi pòbres nòyas
y sèurer no 'u volgau pas,
qu' aqueixa mar es dolenta
y es dolent aqueix descans.

. . . .

Puig estimo á totas duas,
yo vos duré de la má,
entre núvols del vapor
que travesa terra y mar

y entre los núvols de fum
que envia al cel lo treball,
fins la mes alta regió
ahont hi es l' aixerida Pau,
coronada d' olivera
y ab son ramell en la má.

. . . .

Mes abans veniu á mi,
y allá , vers lo Llobregat,
veuréu la ciutat comptèsa
guaytant en vers dins la mar.
Te palaus com si fos Reyna,
y com es tan principal,
per vigilant y atalaya
hi es sempre á lo seu costat,
mirantla ab cent ulls oberts,
de Monjuí lo gegant.

. . . .

Tinch també ciutats históricas,
ab góticas cathedrals ;
Tarragona , que ab llurs murs
es *llibre de las etats ;*

. . . .

Y com rey de las montanyas,
semblant un inmens altar,
ab sas tovallas de neu
y estrellas per lluminars,
tot sòl s' alsa fins lo cel
lo religios Mont-serrat,
ahont , á resar á la Vèrge,
pujan tots peregrinant,
aixis los Reys de la terra
com los mes pobrets vasalls.

. . . .

Veniu ab mi totas duas:
y sino ¡ á Deu siau! »

III.

Mes no per aixó l' altra, la má li dexa lliure,
Sinos que mes la enllaça y els braços mes li acòsta;
Arenes de la platja y ròques de la còsta,
Les qu' eren de cascuna, son sòls de les dos ya.
Oixcau lo que respon, ab veu mes carinyosa,
Sobre un trono de flors, vora la mar sentada,
La verge eixa que sembla, de ròses coronada,
La Flora dels ántichs, ab esperit christiá.

« Me diuen que soch morisca
y la perla dels Emirs;
que encara me plora el moro
quant s' en recorda de mí;
y que el Turia quant me besa
me porta dolços sospirs,
com el vent porta el perfum
dels meus regalats jardins.
Me diuen *Jardí d' España;*
y que soch el *Parais*
del Profeta, ahont tornarán
els qu' un temps foren mos fills:
que el meu çel es el d' Orient;
que mes filles son *Huris*...

. . . .

Aixó em diuen els poetes,
germanes de lo meu pit;
pero jo estime molt mes
el recort del temps felis
en que erem tres rames vives

del gloriós tronch Llemosí,
y era Ausias March mon poeta,
Jaume primer mon espill,
Mosen Febrer mon cronista,
y el meu caballer el Çid.

. . . .

No me deixeu, mes germanes,
y no s' allunteu de mí:
que yo avans de ser de estranys
vull en vosaltres perir. »

Rafel Ferrer y Bigué.

Valencia — 1865.

UN CUADRO
DE S. JAUME.

—Canalleta: estigueu quiets! Vaya un soroll de móurer! Ahont se 's vist aixó! ¿Tú, Montserrat, perqué ploras?

—En Joanet no vol jugar á cassá la lleba.

—Oy que sí. Replicá 'n Joanet. Pedó jo vuy fer de cassador.

—L' alta vegada ja n' es fet tú.

—Y be vamos, jugueu á una altre cosa y no disputeu, qu' aixó es de mals germans.

—Ey ha dit que fadia de faluga. Esclamava la petita fent un patarrell.

—¡Ay la nostra perla! ¿Y per aixó ploras? ¡Vina aquí, vina aquí, pobrissona! — Afegia la carinyosa abia donantli dolsos patons. —¡Vaya, Joanet; tú que tens mes judici juga una miqueta.

—Jo no vuy fer de gòs.

—Ja fadé jo.—Diu un ratolí que no puja tres pams de terra, y que fins llavors no havia deixat sentir la sua veu: —Y fent del pensament obra se possá de quatre grapas comensant á lladrar. —¡Guau! ¡Guau! ¡Guau!

La ocurrencia del bailet vingué á ser l' arch de Sant Martí de aquella tempestat de estiu. L' abia se somrigué ab aqueixa rialleta incomprensible per qui no ha sigut dos voltas mare, y los petits ploraires ben prompte cambiaren sos amarchs sospirs per una infantil gatzara, quedant sols de son dolor alguna vacilant llagrimeta entre las pestanyas de sos hermosos ulls, com queda la gota de rosada entre las fullas dels blanchs gessamins.

En tant lo petit seguia lladrant. ¡Guau! ¡Guau! y esmolant los genolls de las calcetas en las costuras de las viroladas estoras de espart. Los altres dos per fer l' ofici de cassador, agafaren l' áspit de la seva abia y lo fus de la filosa, mentres que ella posaba nou maset de lli y comensaren á tirar tiros á dret y á tort. Quant al diable de la criatura que feya de cá, se li ocorregué cassar per llebre á la *Mora*, qu' era un gatás negre, gros com un lleó, y que estaba adormit y caragolat á 'ls peus de l' abia fentli servey de braseret.

Encara 'l petit no li posá la maneta damunt agafantlo per la cua y seguint ab son guau! guau! lo pillo del gatás indignat sens dupte de que li tranquessin son maulós som, deixá anar un *marramau* capás de esbarar la rata mès valenta y arrimá una esgarrapadeta al atrevit ignocent.

Los crits de l' abia, los plors del gosset y la sorpresa de 'ls cassadors que ploravan de véurer plorar á son germanet, á qui no hagués conegut la causa del albalot li haurian fet pensar una gran desgracia.

—¡Ay lo dolent! Esclamaba l' abia inspeccionant la

maneta del seu net. ¡Mira quina esgarrapada al ángel de Déu! No poris, no poris, prenda, ja curará la baba. —Afegia bebent sas llagrimetas y arrimantsel á son pit. —¡Que vingui per aquí aquella Morota!

—La darém al Domingo perque la mati.

—No perque la mati! Observaba la compasiva Montserrat. Perque la fiqui al sach y la dongui á 'ls gitanos.

—Perque es una dolenta. —Replicaba lo justicier Joanet. —L' alte dia se va menjá las perdius y va penda 'l llus de la Fancisca, y 'l papa diu que 'ls lladres als fican á la presó. ¡Y mes, esgarrapá 'l *ninu!* Recalcaba amanyagant y patonejant al seu germanet, que ab las caricias de l' abia y distret ab las paraulas dels nens havia olvidat son dolor.

—Vamos, esclamá aquella finalment. Prou jugar. Porteu las cadiretas, esteu ben quiets y vos contaré una historia.

—Si, si, si. Alborotá 'l coro infàntil.

—Donchs arrimeuvos y quietut.

Y l' autor diu lo mateix á tots los que 'ls agrade ser de la rodona, cas que n' hi hagia algun que tinga suficient fe y major paciencia, per escoltar lo que contá l' abia y ab mon poch cuidat estil vaig á repetir.

Era una nit d' ivern negra com una gola de llop. L' aigua queya á bots y á barrals, lo vent arrancava los pinatells y abatia las brancadas, los sorolls de 'ls eterns fullatges de las alsinas y dels pins, remoguts per lo humit llevant apareixian la ramó de la mar, y los barranchs y rasas bramavan com si fossin grosos torrents. De temps en temps se oian los fredosos udols dels famolenchs llops que cercaban la perduda y los vigilans lladrits de 'ls mastins de las casas solanas vehinas á *cal Cerdá de Palou.*

Al voltant del foch de la llar, s' estaban tots los individuos de sa numerosa familia, barrejats ab los mossos, criadas y demés treballadors de la casa. Vetllaban las donas lo calderó que penjaba dels fumats clemastechs, ahont com ánimas en pena pujavan y baixavan las patatas y monjetas que acababan de cóurerse. Altras feyan ballar los fusos ahont anavan replegant lo cánem de sas filosas, tornat en finissim fil, mentres los homens ab grossos garbells, á la falda los uns, qui ab un tros de post sobre 'ls genolls, y la quitxalla asentats en las suldonencas pedras que feyan de sócul á la monumental y campanuda xameneya, trevallaban en separar los llubins de las guixas y bessas, mentres l' amo los contava los miracles de San Jaume *Matamoros.*

—¿Has barrat la porta del barri, Geroni? Preguntá l' amo, home ja mes vell que jove y en qui se retrataba la sanitat mes perfeta, la tranquilitat mes complacent, punts ahont descansa la santa conciencia.

—Si, Jaume.

—¿Has deixat anar los mostins?

—Tambè.

—No hi ha que descuidarse, que en nits com aquesta los bandolers y malfactors fan de las suas. Ab aquets dimonis de guerras y revoltas que devastan lo pais, com si encara no fossin prou los que volen apoderarse de Catalunya, apareix que 'ls lladres brotan de sota terra com los bolets, per ferse seus los bens de la gent honrada. Y á nit lo *xalan* está mes lladraire que may.

—Fugiu d' aquí. ¿Qui voleu que corri pèl mon ab aquest temps tant desfet, com no sia 'n *Banyeta*, á cual nom tots se senyaren, ó be 'ls *Noys de 'n Veciana?*

—Veritat que lo temps no es apetitós; pero per mòlt que 's vigili may es de mes. ¿Com está lo sopá, Rosa?

— S' acaba de córer.

— Vaya donchs, resem lo sant Rosari, y mentres tant lo podeu enllestir. En nom del Pare, del Fill y del Esperit Sant. Amen. *Cloria Patri, et Filio, et Spiritu Sancto.*

Y seguiren las santas oracions sens distráurerse ni parlar paraula alguna, ab una devoció exemplar, senyalantlo ab un tosch rosari de boix de 'ls que 's venan en Montserrat.

Las sirventas en tant havian estés las estovallas de reps blanquejadas en la última bogada y preparat lo necessari, perqué tot fos dispost tan bon punt haguessin resat la Salve Regina, seguida dels Pare nostres á las ánimas del purgatori, á San Sebastiá y San Roch, advocats contra la peste; á Santa Bárbara, perqué 'ls deslliurás de tempestats; á Sant Anton, perqué 'ls conservés lo bestiar; á San Isidro, perqué 'ls vigilés los fruits de la terra; á San Antoni, perque 'ls guardés de tota desgracia personal; y dos dotzenas mes á altres sants y advocadas. Mes al bell punt de comensar lo Pare nostre á San Farriol, apropiat contra lladres y malfactors, ressonaren dos vivissims cops á la porta del barri, entre los desaforats lladrits dels cans y mostins. Tots quedaren ab la oració en los llavis, mirantse y sorpresos de temor.

— Ja hi som. — Digué l' amo com home de mes esperiencia y esperit. — No tingueu por, Joseph, pregunta qui hi ha.

Lo mosso s' alsá ab la mateixa voluntat que s' acosta 'l galgo al cassador de qui espera una allissada. 'S tirá una manta al cap y sortí al portal de la casa, preguntant:

— ¿ Qui hi ha?

— Germá, pèl amor de Deu, aculliu á dos pobres peregrins que van per aquest mont perduts en aquesta mala nit sens trobar camí ni carrera.

Quant l' amo sabé qui eran los que demanavan, esclamá: —Pau, Joan, Andreu, preneu las armas y seguiu. Geroni, puja al finestral de la sala y mira bè qui son y quants. Ahont vas, home de Deu! —Observá veyent que prenia una teya encesa. —¿Que vols servir de punteria? Ves á las fòscas, qu' ab la llum dels llampechs ja tens prou clarôr. Vosaltres, maná á las donas tot sortint de la cuina, y posantse un dit sobre 'ls llavis. — ¡ Quietut!

Estranyas semblarán totas aquestas precaucions; pero com que 'n aquella época eran moltas las pandillas de bandolers y soldadesca, y no era cosa nova lo que 's valguesin aquells de disfrassos y enganys per introduirse á las casas, los amos escarmentats no 's fiaban de apariencias.

Aixis fou que fins que estiguè ben convençut de que en realitat n' eran dos peregrins los que trucavan, no 's reculliren los cans, tragueren las teyas y s' obrí la porta.

—La pau de Dèu sia en esta casa. Esclamá lo mes vell de 'ls pelegrins.

—Y ab vosaltres tambè. Entreu y podreu refer vostras forsas y secarvos los vestits.

Aixis ho feren. Se posá llenya seca á la llar; y en tant que 'ls hostes s' escalfan y que la gent del mas acaba lo sant Rosari interromput, vos faré un senzill retrato de 'ls pelegrins.

Eran tots dos ben plantats, alts y de hermosa figura. Representaba l' un sobre trenta tres anys. Sos ulls vius destellaban una mirada enérgica y ensemps dolsa; rostro ovalat com de pura rassa hebrea, nas perfet, boca petita que tant aviat se contreya dibuixant lo somris mes igno-

cent, com la tristesa mes amarga, y lo cabell y barba negras y sedosos com las alas dels còrps. L' altre tenia 'l típo de la rassa meridional. Color torrat, mirada penetrant, y la cabellera de color castany, com la barba, la que cobrintli sas perfetas espatllas, donaba una mística tinta á son serè rostro deixat completament al aire per lo sombrero de sola cobert de petxinas, aixis com la esclavina enquitranada. Lo tros de cama y peus que deixavan véurer sos llarchs hábits de groixut panyo de Aragó, anaban completament nusos calsant aquells sandalias de corretja.

—¿Y ahont aneu ab aquest temps?—Los preguntá l' amo tant bon punt haguè terminat lo reso d' aquella nit.

—Venim del Pilar de Saragossa y 'ns dirigim á véurer la Patrona catalana la Verge de Montserrat; pero al deixar la carrerada se 'ns ha fet nit y ab la crudesa del temps y la espessura del bosch, havem perdut lo camí veyentnos precisats á demanar aculliment á risch de molestaivos.

—Res d' axió; ma casa y ma taula, mos bèns y ma persona, sempre están á mercé de la gent honrada, puig desde petit he sabut que la caritat es la dalla que rau la brossa que embrassa lo camí del cel. Mes vostras forsas no pendrán mal un aussili: los hábits ja ho son sechs; lo sopar es á taula y no es de ben nat deixar se refredi.

L' amo prenguè son acostumat assiento, col-locá en los llochs preferents á sos hostes regalantlos lo millor que va saber y desprès de sopats, los demaná la benedicció per ells y tota la casa, la que no 's feu esperar.

Luego que 'ls pelegrins hagueren contat las bellesas del Pilar y las maravellas que conté; los instá l' amo pera que admetessen lo millor llit de la casa. Tots sos prechs foren en va. Despres de mòlt pregar sols pogué conseguir, y encara com á gran mercé, que admetessen un llansol y

un lloch á la pallissa. Se donaren mútuament la santa nit y á curta estona tot reposava en lo silenci.

Lo bon matí següent se presentá seré, hermós, pur. Lo sol colorava las serras, los galls cantavan, los aucells estenian son vol, y la naturalesa tota ab sos mils rumors, sos flaires y sos alés saludava al naixent jorn.

Ja tots los habitans de cal *Cerdá* habian deixat sos llits desde punta d' auba, y ab tot de ser alt lo sol los pelegrins no havian sortit. Veyent passaban horas y mes horas se determiná l' amo á despertarlos. Picá diferentas voltas, puig la porta estava fermada per part de dins; pero tot fou en vá: ningú respongué. Tement una desgracia, determinaren tirarla á terra; pero ¡oh sorpresa! Los pelegrins havian desaparegut! ¿Per ahont? ells ho saben.

Buscaren lo llansol, y quina no fou sa admiració al trovar en ell pintada la santa imatge de SANT JAUME, qu' era ni mes ni menos lo retrato del pelegrí de cabells castanys.

—¡Miracle! ¡Miracle! —Esclamava l' amo cayent de de genolls.

—¡Miracle! ¡Miracle! —Pregonaren los habitants de Palou.

—¡Miracle! ¡Miracle! —Esclaman los que avuy encara creuhen; perqué lo cuadro existeix, nou com lo primer dia, ab tot de haber passat mes de doscents anys, en l' antigua pallissa de cal *Cerdá de Palou*, rica y honrada casa del *pla del Panadés*, convertida en capella desde 'l dia de la miraculosa aparició.

Entant que l'abia contava 'l miracle, los petits s' havian adormit. Tant sols lo Joanet havia conservat desperta la

atenció ; mes tant bon punt s' acabá , aquell posant lo capet sobre la falda que deixava lliure la tendre Montserrat, esclamá :

—Baba , tinch son.

—Donchs aném al llit.

Eduardo Vidal.

Setembre 1865.

SUSPIRS.

I.

Ab las perlas de la nit
S' adorna la flor novella,
Perque 'l papalló garrit,
Quant ne pás , s' enamor' d' ella.

Ix el sol y enamorada
Mira en torn papallons d' or,
Y d' ells el qui mes li agrada,
Se posa demunt son cor.

Floreta del amor meu,
Ab mes llágrimas t' adorn,
Esperant l' angel de Deu
Que en somnis te vola entorn.

Cada matí tremolant,
Jo lo veig que vola y vola,

Mes l' angel puja volant
Y 't deixa aqui tota sola.

Pobre floreta d' amor!
Pobre estel de clara llum!
Demá perdrás ta claror,
Demá perdrás ton parfum,

II.

¡Qué n' es de trist lo boscatge
En haverse post el sol!
Quant no hi es lo meu consol,
¡Qué n' es de trist el vilatge!

La plana 'm sembla un desert,
Las comas me semblan rasas,
Tombas me semblan las casas,
Ahont lo meu cor s' hi pert.

Me sembla qu' els rosinyols
N' han perdut las alegrias,
Me semblan las flors mostías,
Mos espers son desconsols.

Cada fulla ab la rosada
Me sembla que llagrimetja,
Me sembla el puig que blanquetja
Una mortalla escampada.

Y entrant en lo meu jardí,
Veig l' alfábaga qui 's mòr,
Des que tú, bé de mon cor,
Cap brot n' hi vens á cullí.

III.

Rahons no escolta l' amor
Que en la fe del be descansa;
Quant lo meu pert l' esperansa
¿Perqué no pert la tristor?

Mil vegadas ja m' heu dit
Que teniu lo cor de neu,
Que d' un be que no era meu
Á esperar m' era atrevit.

Mes tan bella eus trob', senyora,
Que sens vos mon cor suspira;
Trist troba tot lo que mira,
Y llunyat de vos, s' anyora.

Si voleu dins mon pit morta
L' esperansa, jo hi consent,
Sols que logre un pensament,
Qu' un pensament m' aconorta.

Clavellet del dematí!
Principi de mos amós!
Pensau ab qui pensa en vos
Y pensareu sempre en mi.

IV.

Demunt la penya una flor;
Floreta blanca de Deu!
Jo la vull de tot mon cor
Per donarla á l' amor meu.

Ben plena está de rosada,

De rosada de la nit,
Jo d' altre may n' he trobada
En lo sender qu' he seguit.

Ah, sol de mes alegrias!
De mon viure en l' anyoransa,
La floreta no 'm mostías,
Que es la flor de l' esperansa,

V.

Si 'm privan la teua vista,
O mon be, ¿qué hi lograrán?
Tanmateix l' ánima trista
Te tendrá l' amor mes gran.

A aucellet qui tant alt vola
No hi cal tir de cassador;
Lo meu cor no s' agombola
Mes qu' al cel de ton amor.

No fan res las arts tant malas,
Quant d' amor lo cor tinch plé,
L' anyorament me dona alas
Per venir á adorarté.

Enimichs del be del cor?
Errareu per vida mia:
Per mirarte, blanca flor,
Fins del infern eixiria.

VI.

Si jo tornás una perla,
Una perla de la mar,

De la mar ahont las ninetas,
Ninetas venan y van.

O que be que n' estaria,
Si una nineta 'm trobás,
Y m' enfilás ab las perlas,
Las perlas de son collar!

Penjada en son coll sabria.
Lo qu' are mon cor no sab;
Si son cor per mi suspira
Si lo cor seu per mi bat.

Jo ne vaig somiar un dia
Qu' era perla de la mar,
De la mar ahont las ninetas
Ninetes venen y van.

O qué be que jo n' estava,
Quant una nina 'm trobá,
Y enfilar me vá ab las perlas
Las perlas de son collar.

Penjada en son coll sabia,
Lo qu' are mon cor no sab;
Sabia que suspirava
Pel qui son cor li ha donat.

Geroni Rosselló.

Esplicava en certa Iglesia un capellá la vida d' un san qu' havia sigut missionista, y deya:

—Germans mèus, era tanta la espressió que donava á las paraulas, que una vegada convertí á mes de dèu mil salvatges en una illa deserta!

JOCH DE CARTAS GLORIFICAT.

Trobavas á missa, en Inglaterra, en la iglesia de Glascow un soldat que s' anomenava Ricart y que en lloch de llegir la biblia ó un llibre de oracions tenia al davant dels ulls un joch de cartas estés en forma de bano. Lo sargento 'l va avisar, mes éll perçó seguí com abans. Al sortir de la iglesia 'l sargento dugué al soldat al davant de un jutge, tota vegada que 'l delicte era mes civil que militar, á fi de que 'l castigás segons lley.

Pregùntat Ricart perqué havia fet alló, respònguè trayentse de la butxaca 'l joch de cartas y ensenyantlas una per una:

— Senyor, quan veig l' *as* penso en que sols hi há un Deu; quan contemplo 'l *dos* ó 'l *tres*, me recordo del Pare y del Fill, ó bè del Pare, del Fill y del Esperit Sant; quan miro 'l *quatre*, me venen á la memoria 'ls quatre evangelistas S. March, S. Lluch, S. Mateu y S. Joan; quan esguardo 'l *cinch*, penso en las cinch savias verges que posavan l' oli á la santa llantia; quant veig lo *sis*, penso en que sis foren los dias que empleá Dèu en fer lo mòn; lo *set*, me fa pensar en que lo dia septé Dèu reposá; lo *vuit*, me diu que van esser altras tants las personas virtuosas que 's lliuraren de 'l diluvi,—Noé, sa muller, sos tres fills y sas tres donas; lo *nou*, me recorda los nou leprosos purificats per Nostre Salvador; lo *deu*, los manaments de la lley de Dèu.

Quant arribá al sargento que diuhen ells (y que nosal-

tres anomenám sòta) 'l posá de separat, y va continuar.

—La *dama*, me fa pensar en la reyna de Sabá que féu tan llarch viatge pera visitar al savi Salomó; y 'l *rey* me dú á la memoria 'l Rey del cel y Jordi III nostre monarca. Encara mes. Quan conto 'l nombre de totas las cartas, trobo que fan 365; ço es, los dias que tè 'l any: quan sumo totas las cartas me donan lo total de 52, nombre igual al de setmanas que te l' anyada; y quan conto las figuras, me fán 12, y 12 son los mesos que hi ha de cap d' any á St. Silvestre. Aixis, senyor jutge, vosté veu bè que las cartas en mas mans representan una biblia, un llibre de oracions y un calendari.

Lo jutge sorprés y admirat no savia que dir; al últim ab prou feyna poguè preguntarli.

—Y bè! ¿Perqué no m' hèu fet membransa del sargento (sòta)?

—Jo le diré, contestá Ricart, no n' he parlat, perquè 'ls sargentos tots son dolents, y 'l mes dolent de tots es lo que m' ha portat á vostra presencia.

Es inútil dir que 'l glorificayre de las cartas fòu absolt.

A C. Bonaparte Wyse,

POETA IRLANDES.

Com vol de colometas que sota 'l cel voltejan
y enjogassadas cruzan per entre raigs de sol,
las pensas dels poetas que pèls espays ondejan
se troban y s' enllassan, y ensemps, llavors, rodejan
los llochs sagrats hont viuhen sos venerants recorts.

Un jorn de entre las runas fumants de Barcelona
al véurer destronada la nacïonalitat,
á trossos esqueixadas sas robas de matrona,
sagnantas sas feridas , caiguda sa corona,
desconhortada y lassa fugí la llibertat.

Mes ja lo sol s' aclara , mes ja lo jorn s' avansa,
y al níu de sas victorias un dia tornará...
Despres de las tenebras , lo sol de la esperansa
mes purs los raigs ne llansa...
Cuant ella torne á naixer , millor resplendirá !

En nom de eixa esperansa del cor ben coneguda,
en nom de eixas memorias de antiga llivertat,
per sas germanas pensas, ab l' ánima moguda
al viatjer il-lustre y al hoste amich saluda
lo bardo de las serras del aspre Montsérrat.

V. Balaguer.

Barcelona 11 de janer de 1865.

— Qui tot ho vol tot ho pert.
—A sants y á minyons no 'ls prometes que no 'ls dons.

L' home es com un llum, deya un savi. Lo flam , representa 'l cap ; lo vas , lo cos ; y l' oli, la sanch. Si s' encen mòlt lo flam , se gasta l' oli : si treballa massa 'l cap , se consum la sanch. Si 'l flam crema mòlt , ab lo calor se romp lo vas que conté 'l líquit , y adèu ! llum : si 'l cap treballa ab excés , se descompon lo cos y ¡ adèu ! persona.

UNA ESPERANSA MORTA.

Dedicada á D. Francisco de Mas y Otzet.

—¿Perqué no dorms, ma filleta?...—
—Mare, la son de mí fuig...—
—¿Qué 't té aixis desvetlladeta?...—
—¡No ho vullau saber, mareta,
Potser vos daria enuig!...—

—¡Donarme enuig, dolsa aymia,
Posible no n' es aixó!...
¿No sabs que n' ets ma alegría,
Mon sol bè, la vida mia,
l' única consolació?...—

—Si per cert, mareta amada,
Mes saberho no vullau...
Deixaume estar desvetllada...—
—No, que ja 'm tens esglayada...—
—Donchs ja 'us ho dich, si ho manau:

Aquesta tarda m' estava
Pentinantme á bora 'l riu,
Quant veig que me contemplava
Un cavaller que passava
Y que acostantse, aixó 'm diu:

« Dèu te guard', ninfa boscana,
La de finas trenas d' or,

A fé de molt bona gana
N' entraria en ta cabana
A reposar del calor !...

«La entrada ne teniu franca
Y disposar bè podeu,
Aygua y pá en ella no hi manca;
Passeu, donchs, eixa palanca
Y uns moments reposareu.»

Despres que adins n' hem estat,
¡Ay mareta, no puch dirlas
Las paraulas qu' ell ha usát,
Pus sols lo temps m' ha donát
Perquè 'l cor pogués sentirlas!...

. . . .

Molt poch després ha partit
Montantne un cavall que havia
Guardat un criat lluit,
Y m' ha promés que ab lo pit
Plé d' amor per mí, partia!... —

— ¿Y éll no te ha contat qui era?... —
— No, mareta, 'mes qué importa
Si me ha jurat fé sancera?... —
— ¡Ay trista de la qu' espera
Si la esperansa naix morta!... —

— ¿Qué volen dir, mare mia,
Eixas paraulas que he ohit?... —
— ¡Ay filla, ma dolsa aymia,
Avuy comensa lo dia
De ton desficiós neguit!... —

No esperes maymés mirarlo
Qu' ell jamay ha de tornar......
¡ Olvídal, filla !... — ¡ Olvidarlo !...
Mare, tindré d' arrancarlo
Ab lo cor, si 'l vull deixar !... —

Ha jurat que m' estimava !... —
— ¡ Ignocent, éll te ha enganyat !... —
— ¡ Mareta, ho assegurava
Quant las dos mans me besava
Ab un carinyo estremat !... —

— ¡ Pobre coloma boscana
Destrossada pèl falcó
Ab manya vil, inhumana !...
May fóra d' eixa cabana
Contes, nina, al mòn aixó !... —

— ¿ Qué voléu dir, mare mia ?... —
— ¡ Que es trista la nostra sort !... —
— ¡ No 'us comprench !... — Ma dolsa aymia,
Al cel tos suspirs envia:
Serán pèl honra que ha mort !... —

Enrich Claudi Girbal.

Girona, janer, 1865.

La pobresa del home en la terra, es sa riquesa en lo cel.

— Al amich y al cavall no cansal.
— Comptes vells, barallas novas.
— Ferrer, ferrer, fès ton afèr.
— Infant y orat diu la veritat.

LA POSTA DE SOL.

La oreneta batentne sas alas
sas piuladas pèl prat fá sonar,
y en lo bosch los pardals y pardalas
dalt dels pins no fan mes que cantar.

—

Y las boiras , al lluny , carminencas
se passejan pèls cims dels alts monts ;
y lo riu que s' esquinsa en mil llencas
dòna beure á polsosos moltons.

—

Y 'l pastor del roví se 'n allunya
car la fosca hi devalla corrent,
y ab la punta del pal qu' éll empunya
los palets fá anar lluny tot botent.

—

Y en las brancas dels roures y alsinas
dins dels nius los aus xichs van dormint :
y d' essencias ben dòlsas , divinas,
tot lo espay del boscatge 's va omplint.

—

Y las boiras que s' alsan de terra
y se 'n pujan calmosas al cel ;
y lo grill qu' ab sas camas de serra
pèls terrossos ne salta ab anhel ;

—

Y 'l belar dels remats que fan via ;
y 'l mugir dels fers bous ja cansats ;
y l' esquella de l' euga que cria
y á sos fills pèl herbey tè escampats ;

—

Y 'l piular dels aucells que s' ajocan ;
y 'l cantar dels pastors que se 'n van ;
y lo só de campanas que tocan
en la torra hont sospesas están ;

—

Y 'l soroll del torrent qu' escumeja ;
y 'ls gemechs qu' entre 'ls pins ne fá 'l vent ;
y 'l remor del carret que traqueja ;
y 'l brugit que 'l molí ne va fent ;

—

y la estrella brillanta y jolía
qu' es la estrella que al cel mes s' está,
tot saluda la mort del clar dia,
tot saluda al bell sol quan se 'n vá!

—

Francesch Pelay Briz.

Riells del Fay 5 de septembre de 1865.

RECEPTA PERA CASSAR ÁNECHS.

Agafas un cordill ben llarch y que tinga forsa. En un dels caps hi posas una bola de plom y apres la tapas bè ab una pasta que arreglarás de totas aquellas cosas que mes

agraden als ánechs. Aixó fèt, te llevas de bon matí y tè 'n vas als aiga-molls.

Al primer ánech que se 't presenta le tiras la bala de plom embescada. La bestiota se l' empassará, de aixó no 't cápiga dupte: si no ho fes aixis, li tiras segòna vegada, fins que se l' empasse. Llavors quan hajas lograt lo que t' acabo de dir, te allunyas y deixas al ánech en sancera llivertat, tenint, ab tot, l' altre cap del cordill ben estret ab la má dreta.

Tú ja haurás reparat, que quan un ánech ú oca menja, tots los altres hi corren y, si poden, fins li prenen lo bocí de la boca, ¿no es aixis? Tambè haurás vist que 'ls animalots d' aqueixa classe lo que no poden pahir ho fan sancèr. Donchs bè, en aixó 's funda aquest nou sistema de cassa.

Tan bell punt l' animal s' haurá empassat la bala, tots los altres hi correrán. Al poch rato 'l primer fará sancera y rodona la cosa que tu li haurás tirat y, com los ánechs no son gens escrupulosos, no tingas pòr de que falte un segòn ánech que 's menje lo que 'l primer haja fet. Com las bestiotas aquestas paheixen mòlt depressa, res tè d' estrany de que en un dematí s' arriben á menjar la mateixa bala fins á vintiquatre ó vintícinch ánechs. Tú per fer temps t' hi haurás dut un colomí ó bè un pollastre per esmorsar; quan hajas esourat lo darrer os del pollastre, la cassa ja estará feta. Emperó si no vols esperar á que n' hi haja tants; quan ne tèns prou, pegas una estirada al cordill y, com est passa del cap al cul de cada ánech, tants com s' han menjat la bala quedarán materialment enfilats y te 'ls ne pots dur vius y tot si aixis te agrada. Es probat.

———

En la mort d' una mare.

(VALENCIÁ.)

La nit está molt fosca, no 's veu ninguna estrela,
Del Crist aquell la llantia pareix qu' es vá á apagar;
Lo vent que per neu passa tota la sanch me gela!
Reçem, germana meua; la nit es pa reçar.
¿N' ous tú ronca á la mare que de dolor se queixa,
Tremolejant los llavis ab mística oració?
¿No veus que de la vida lo fóch sagrat la deixa,
Dempres qu' èl côr cremara, com apagat carbó?
La seua ánima lluyta, com de la mar revòlta
Entre les blanques ones la combatuda nau,
Trement qu' al vores pronte de les lligases solta,
Del cèl crehuar no puga lo cortinage blau.
O ya asustada mira pasar les ombres altes
Que ab gran estol viagen sempre davant la mòrt,
Y llágrimes brusentes redòlen per ses galtes,
Pensant d' estos fills dolços en la futura sòrt.
Dels ulls, que trists s' apaguen, un raig d' amor envia
Que ab misteriosa llengua á nostres cors els diu:
« Quant yo vòle y m' allunte; ¿quí os servirá de guia?
¿Quí os sostindrá del ala? ¿quí os guardará en lo niu?
« Quant vostre frònt altiva lo sòl del estiu creme,
¿En quin regaç la sombra d' amor encontrará?
Quant d' ilusions hermosas la ròja flor se seme
Quant sanch ploreu ¿quí entonçes lo plor aixugará?
« Ningú, que sols la mare, com l' Angel de la guarda

Que junt al capsal vela de l' home desgraciat,
Alé dona al que escéptich res del pervindre aguarda,
Fent que la fé rebrote dins de lo còr gastat.
«Si 't rius, la teua risa fresca en son pit resona,
Les llágrimes si plores, asomen á sons ulls;
Son cor es d' una terra que, com l' amor l' abona,
En ella á totes hòres fruits d' esperança culls.
«Si per lo mon navegues y aplega trist un dia
Que d' eixe gòlf les ones inflá la tempestat,
Y trems el rumbo perdre, fins al pòrt ella 't guia
Y ab lo calor dels braços te seca la humetat.
«De gòig ella 's orige; consol d' amarges penes,
L' arbre de son carinyo, es de verdor etern;
Les flòrs que brota, sempre están de perfum plenes;
La seua primavera no reconeix invèrn.
«¡Amor! ¿quí 'l sent com ella? son còr es un abisme
Que de la vora al fondo l' ocupes sanser tú;
¡Amor, dolça mentira! del mon en l' egoisme
Ningú vòl, com la mare vòl á sons fills, ningú.»
Això nos diu, germana, la seua mirá tèndra
Això els gemechs que naixen ardents dins de son pit;
Reçem com reça ella, pá qu' el vent de fortuna
De sobre 'l cap llevara lo nuvol dels perills.
Reçem y á sa front blanca com signe de victoria,
Unim les fronts nosaltres formant un pabelló;
Reçem y si al cèl puja cantant himnes de gloria
Que puje entre l' aroma de mística oració.

Felix Pizcueta.

JOCHS FLORALS
DE BARCELONA.

I.

Ja 'us vam contar en lo Calendari de l' altre any, de quin modo y ab quinas ceremonias tè lloch en la Sala de Cent de la casa de la ciutat de Barcelona la festa dels Jochs florals. Enguany 'us explicarém com s' han fet, quins han estat sos jutges y quins los qu' han conquerit joya.

Era 'l dia 7 de Maig y un sol dels mes ardents dardejava ab sas finas satjetas d' or la sala de la festa, quan los senyors mantenidors, eixint de la cambra del Consistori, fèren sa entrada en lo ben guarnit saló de Cent y varen péndrer assiento en las cadiras del voltant de la enmantada taula que sostenia las relluhentas joyas. Enguany era president lo ben conegut y llorejat poéta y escriptor catalá En Antoni de Bofarull; enguany la festa era esperada ab anhel, perqué una veu secreta deya á tots los cors que fora una festa ben, ben diferenta de totas las de las altras anyadas. ¡Si n' hi havia de damas y damiselas, de cavallers y joves, de lletrats y savis! Y l' Exm. senyor Gobernador presidia la ceremonia; y 'l Magnifich Ajuntament y la Exma. Diputació davan ab sa presencia mes importancia á la festa; y las flors dels rams de las senyoras enflairavan la sala; y la música de la casa entretenia agra-

dablement los oidos ab los dolsos compassos de las armoniosas cansons catalanas.

Pus bè, com deya, s' obrí la festa en mig de la mes noble y motivada impaciencia de part del públich. Lo senyor President En Antoni de Bofarull, ab veu sancera y clara, ab entonació poderosa y armónica, ab imatges brillants y verdaderas, ab galanura y poéticas formas va pronunciar ó millor, va dir ab tot lo foch de son verdader cor catalá un magnifich discurs. Be 'n fou de vegadas interromput pèls picaments de mans de tot lo mòn! Be n' hi haguè d' entussiasme! Y com s' exaltava la gent al sentirlo! Y com ab lo cor y 'ls ulls tots lo seguian! Sense voler ofendrer á ningú, bè podém dir que 'ns va pronunciar un superbo, magnifich y entussíasta discurs, com no n' haguessem sentit may d' altre. Mès ahont tothom se desfeya en picaments y mostras de aprobació, ahont tothom ni 'l deixava quasi parlar fou quant ell ab la vibrant é intencionada forsa de expressió que tè, va dar una justa, fonda y merescuda esperonada á eixos que acertadament va calificar de «Lacayos de la literatura catalana.» Allí, no fou ell qui 'ls latiguejava, no, fou tot Barcelona; perqué cada paraula seva n' era sancionada ab una salva de picaments no comprats, ni anats á cercar entre la classe mes despreciable de la societat. Allí, era 'l bon gust que publicament reprobava las obras y ditxos d' aquests menguats d' esperit que no podent servir per altra cosa, embrutan paper pera fer riurer á las criadas y á gent que ni tè conciencia de lo que val ella mateixa, ni del respecte que se li déu tíndrer. Verdaderament fou un just motiu de gaubansa per nosaltres aquell instant en que, los autorisats llabis de un home que ha luytat en lo camp de la bona causa catalana, llansavan l' estichma al front d' aqueixos cuchs del reverdench y florit arbre de nostra antiga literatura.

A seguiment del aplaudit discurs del senyor Bofarull, lo Secretari del Consistori va llegir un erudita y ben eleganta memoria en la que, á la fi, dava compte de tots los que premi ó accesit havian guanyat.

Llavors fou cridat lo guanyador de la *flor natural* y aquest nombrá *regna de la festa* á la simpática, amable y graciosa senyora Dona Elena Cavaller, esposa del llorejat poéta En Lluis Roca *de Lleyda*. Sentada eixa senyora en la cadira, ahont l' acompanyaren dos dels senyors mantenidors, saludantla al passar tothom ab una salva de picaments de mans, foren oberts los plechs dels que havian guanyat los dos accessits á la *flor natural*. La composició que guanyá 'l primer, resultá ser anonima y duya per títol: «*La darrera esperansa*».Va obtindrer lo segon, En Miguel Zavaleta, de *Mallorca*, ab sa poesia: «*¡ Oh desitx!*»

L' *englantina d' or*, premi de historia, la guanyá lo ja coronat altras vegadas poéta En Lluis Pons y Gallarza, de *Palma de Mallorca*, ab sa poesia: «*La llar.*» Ben escrit está y ben plé de amor á la nostra terra aquest tendre cant del trobador mallorquí. Los dos accessits foren conquerits per En Tomás Aguiló, 'l primer; y lo segon... ¿may diriau per quí? May ho endevinariau. Per un pagés de la plana de Vich; per En Jacinto Verdaguer, de Riudeperas. Quant al cridarlo 'l secretari s' aixecá de la cadira, tothom va fixar sobre d' ell la vista, y al véurer qu' era un jove y un pagés, al ovirar penjanta de sos brassos la per nosaltres tan estimada barretina catalana, no van ser uns quants aplausos no 'ls que 's llansaren al aire, fou un torrent de crits de benvinguda y picaments de mans lo que aná á conmourer lo ben alt teixinat de la historica Sala de Cent. Portant en lo front la vergonya, en los ulls la modestia, en la boca la alegria, anava avansant lo jovenet poéta, y damas y cavallers lo deturavan en son camí, y

savis y lletrats s' abalansavan pera véurerlo. ¡Oh Verdaguer, tu de 'ls erms plans y oliverars, has vingut á Barcelona á cullir un ram del arbre de la gloria, tornaten á ton niu, aucell que volejas en millor cel, y com cada any las orenetas, prega á Deu que 't deixe estendrer las alas pera venir á replegar un altre ramet ó alguna nova fulla, que nosaltres bè 't rebrèm, com bè 't reberem la primera volta que esporoguit vas víndrer.

Lo premi de la *viola de plata* lo decerniren los jutges al ben conegut poéta En Miquel Victoriá Amer. Lo títol de la composició que se l' emportá es: «*Redempció.*» Vos podém assegurar que n' es una magnífica tirada de versos y que tè pensaments elevadissims y mòlt triats. ¡Ah, es qu' en Victoriá Amer es un dels trobadors que cantan poch; mès que quan ho fan, ho fan mòlt bè! Los plechs que contenian los noms dels autors dels dos accessits á est premi, no pogueren ser oberts, perqué, segons sembla, aquells volian ser « reys ó res », com *reys* no pogueren serho, ab *res* se quedaren.

A mes d' aquests tres premis ordinaris, n' hi havia aquest any altres tres de extraordinaris. L' un era una flor d' amaranto, oferta y dada pèl prebere Mossen Joan Bruguera, per la composició que mes bè cantás la mort del conceller en cap Rafel de Casanova; y 'ls altres dos, consistian en una medalla d' or l' un, y en una de argent l' altre, que, com acostuma cada any, havia ofert y regalat lo *Ateneo catalá.* Lo tema fixat pera guanyar la medalla d' or era: *Estudi crítich dels poétas y escriptors catalans del sigle* XV. Ara vejám qui se 'ls emportá.

Lo *amaranto* que oferia 'l prebere Bruguera, lo mereixqué lo pageset de Riudeperas, lo mateix que ja havia guanyat lo segont accessit á l' englantina d' or, En Jacinto Verdaguer. Quant lo secretari lo anomená, tot-

hom se conmoguè de nou, y altre cop crits d' alegria, y altre cop picaments de mans y murmulls de satisfacció de part de tots los que omplian la sala. Lo jove rebé la joya de má de la regna de la festa, com los altres poétas també la 'n havian rebuda, y torná á séurerse al costat dels senyors jutges. Un de ests, lo llorejat poéta En Adolf Blanch, ab veu ferma y entonació potenta llegí la afortunada poesia del trobador vigatá. Y quan finí, un tró de picaments va ofegar la darrera paraula en sos llabis.

La *medalla d' or* va esser donada ab mòlta rahó al erudit y notablement arreglat treball que, sobre 'ls *poétas catalans* presentá al consistori 'l savi catedrátich En Manel Milá y Fontanals. Llegescan est treball tants quants vullan saber una mica de nostra literatura, que á fe, á fe no 'ls ha de saber greu lo haverlo llegit quant hi hajan passat los ulls. Llegéscantlo los enemichs de nostra jove causa y veurán com no som, com diuhen, gent que no sabém d' hont vením, ni allí ahont aném. Estém creguts que la obra del senyor Milá es una de las obras en prosa catalana mes dignas y mes eruditas que s' han publicat ara per ara. Ab tot lo cor y ab vera alegria li dém la enhorabona, com de bona voluntat y ab justa gaubansa li donguè sos aplausos tota la gent que presenciava los Jochs lo dia 7 de Maig de 1865.

La *medalla d' argent* va guanyarla una poetisa que ja altres anys havia obtingut premi. ¿Hos recordáu de una senyora que 'l primer any s' emportá 'l primer accessit á la *flor natural* ab sa dolsa y tendre composició que 's titolava: «*Anyoransa*»? Pus bè, la mateixa es la qu' enguany ha conquerit la medalla d' argent ab sa hermosa y melancónica composició que dú per títol: «*Amor de mare.*» Dona Victoria Penya, muller del abans citat trobador En Victoriá Amer, es la que ha tingut la sort de férsela seva aquella rica me-

dalla cantant ab armónicas paraulas las dolsas emocions del cor de una mare. Quant lo secretari la cridá, tot lo mòn aplaudiguè, y alguns dels senyors mantenidors baixaren à cercarla, y un lloch li feren al costat de la *regna de la festa.*

Y aquí arribém al acabament dels Jochs. Si ests havian comensat ab una bella peroració del senyor En Antoni de Bofarull, no acabaren gens malament, ans al contrari mòlt bè per cert, ab lo fresch, senzill y plé de tendresa discurs que llegí En Adolf Blanch com á jutge que era del consistori que presidia la festa, y encarregat de dar las gracias á la gent que ab sa presencia havia honrat la ceremonia. Sas paraulas tothom las escoltá y ben aplaudidas que foren!

Y tant bell pich ell finí, resonaren en lo saló los ben dòlsos compassos de la melodiosa martxa que havia escrit expressament pera la festa, ab motius de cansons catalanas, lo ben conegut mestre de música En Nicolau Manent, aplaudit autor de la ópera *Gualtiero di Monsonis*, de la zarzuela *La tapada del Retiro*, y de moltissimas altras pessas totas ben rebudas del públich. Tothom la va omplir de picaments de mans, aixis que van espargirse pèl ámbit de la sala los darrerenchs compassos.

Ara dirém que si algú vol ferse capás de lo que 's llegí en aquella festa, no tè mes que comprar lo volúm que contè tots los treballs que guanyaren premi, y allí trobará cosas ben bonas; allí trobará mel de bona mena, no d' eixa que, si bè sembla fresca á la vista, se torna amarga quant s' acosta als llabis.

II.

Hem promés dir quins havian estat los senyors mantenidors; ara ho farém. Lo president, era En Antoni de Bofarull, los vocals, En Lluis Roca, En Geroni Rosselló, en Adolf Blanch, En Damás Calvet, En Francisco Muns, y 'l secretari En Victor Ghebart. Ara bè, cinch d' ests que acabém de nomenar y tots los senyors mantenidors dels anys passats, junt ab los poetas que havian guanyat joya, resolgueren festejar ab un dinar de comiada á tres trobadors coronats que de lluny havian vingut. Dos d' ells, s' havian arribat á Barcelona á fi de poder péndrer lloch entre 'ls jutges d' aquest any, honrant aixis ab sa presencia la festa y als senyors adjunts que votat los havian; l' altre, havia baixat á cullir un brot de llorer. Eran los dos, En Geroni Rosselló, de *Mallorca* y En Lluis Roca, de *Lleyda;* y l' ultim s' anomenava Jacinto Verdaguer.

Ab est objecte dos dias apres de la festa se congregaren y reuniren en un lloch aproposit tots los mes coneguts homes de lletras de Catalunya pera dur á bon fi la idea citada abans. Allí haguereu vist als coneguts poétas, Aguiló, Blanch, Bofarull, Calvet y Verdaguer; al escriptors Coll y Vehí, Feu, Ghebart, Milá, Muns, Cutxet, Lasarte, Pascual, y á mòlts, mòlts altres distinguits homes de lletras de Catalunya. Ab germandat y alegria se passaren tres horas amigablement, y quant arribá lo temps dels brindis, En Antoni de Bofarull, que presidia la taulada, se va aixecar y 'ns digué ab pocas paraulas cosas mòlt verdaderas. En Manel Milá feu algunas observacions mòlt ben rebudas. En Leopoldo Feu diguè, d' aquella bona manera que ho sab dir tot, unas quantas cosas que 'ns feren cavilar una mica. En Damás Calvet brindá en vers.

Y altres brindaren tambè ab mes ó menys foch; emperó tots ab entussiasme y bona fé. Quant los brindis foren acabats, llavors dos dels tres poetas perquins se feya la festa, se posaren drets y un darrera l' altre 'ns dongueren las gracias ab enternidas paraulas; y, quant ells finiren, tota la taulada ab ulls brillants d' emoció picava de mans y despedia de sos llavis murmulls de gaubansa. M' oblidava de dir, que fou llegida tambè la composició de En Jacinto Verdaguer que havia guanyat joya y que, com dos dias ans en lo saló dels Jochs florals, tot lo mòn l' aplaudí de bo y millor.

No duptém pas de que 'ls tres trobadors quan hagueren tornat à son niu de Mallorca l' un, als marjes del Segre l' altre, y á la planura de Vich lo ters, se recordarian ab plaher de la nostra bona acullida y mes bona y entussiasta comiada. Emperó ben bè se ho mereixian per sòn ingeni y la bondat de son cor verament catalá.

Dèu fassa que cada any en germanal aplech pogám, com aquest qu' acaba de passar ho hem fet, darnos una bona y forta abrassada tots los campions de la santa, justa y noble causa catalana!

F. P. B.

—Jo 't conech, herbeta que 't dius moraduix.
—La primera pastora, la segona senyora.
—Alegria amagada, candela apagada.
—Bòrt y mula, cada dia se 'n pensan una.

LO BES.

En las galtas, es bondat;
en los ulls, es il-lusiò;
en lo front, es magestat;
y en mig dels llabis, passiò.

L' AUBATET.

(MALLORQUÍ.)

No ploréu, no ploréu, mares,
si s' moren es vostros nins,
ponsèlletas que s' esfloren
antes que s' puguen obrir;
que l' bon Jesus las trasplanta
á un terreno mès felis
hòn no hi há perill que s' secan:
s' uy de Dèu las fa florir.

—

S' aubat duen á *San Tritlo* (1)
dins un baulet garrit,
forrat de lama de plata,
vetetjat de galó fi;
llòba y ruquetet en randa,
va vestit de Sant Lluis;
xinetla colòr de rosa
y un hermòs lliri en els dits;
pipèllas mitx aclucadas,
á sa bòca un dòls sònris,
com si dins es bres dormia
engrònsat per xerafins.
Cuant sòn en el cementeri,
el rodetja gran gèntiu:
sas donas es frònt li besan,
es frônt de lliri mòstí.

(1) Lloch hòn hi há lo fossar de Palma.

Tòt es plors á dins ca' sèua,
sa mare s' estremordí
com va veurer que sen duian
lo sèu fill, tot son ecsis!
De tant plorar fatigada,
tòts es sèus mèmbres cròxits,
tòtas sas forsas perdudas,
poc á poc se condormí.
En es ple estaba sa lluna,
era en punt á mitja nit,
cuant de repènt se desperta:
que la cridaban sentí.
Sentí nna veu melodiòsa
mòlt delicada y sutil,
que dòlsa, dòlsa sonaba
dins son cor adolorit.
—Aixúga s' tèus uys, ma mare,
(aquèlla veu d' amòr diu,)
alégret, que are es un ángel,
es un ángel es tèu fill.
Com s' ultim perfum que ecsala
s' asutzena en es jardí
cuant baixa de sas montanyas,
s' ivern de boiras vestit;
així s' animeta mèua
des cos innocènt surtí:
¡cuant delitòs, mare dòlsa,
va essèr mon derrèr sospir!
En el cel tinch pare y mare,
per germans es xerafins:
lós tèus plors, ma mare, aixúga,
qu' es un ángel lo tèu fill.—

—

No ploréu, no ploréu, mares,
si s' moren es vostros nins,
ponsèlletas que s' esfloren
antes que s' puguen obrir;
que l' bon Jesus las trasplanta
á un terreno mès felis,
hòn no hi há perill que s' secan:
s' uy de Dèu las fa florir.

Guillem Forteza.

LO PARENTIU.

Un dia un rey d' Espanya anava á eixir del palau quant li digueren que un pobre volia parlar ab ell.

—Que entre; maná 'l rey.

Entrá 'l pobre y apres d' haverse llevat la gorra parlá aixis:

—Senyor, jo sô pobre y parent de V. M.: vinch pera que 'm fassa caritat?

—Parent! exclamá 'l monarca, ¿y per part de quí?

—Per part de nostre pare Adam, respongué 'l pobre.

—Bè, va respondrer 'l rey ficantse la má á la butxaca, teníu.

Y li dongué un xavo.

Lo pobre apres d' haversel' mirat, no pogué menys de dir:

—V. M. m' acaba de dar uu xavo y es una miseria.....

—Anáu, anáu, bon home, respongué 'l rey tot despedintlo, que si tots los altres parents que teníu de mon grau vos donan altra tant, seréu mes rich que jo. Y tenia rahó.

LOS COSSOS.

(FESTA POPULAR.)

Es música todo el viento,
Es todo el valle alegría,
Toda la tierra armonia.

PEDRO CALDERON DE LA BARCA.

Gran diada, gran diada
solemnisa vuy la gent
que vinguda n' es la festa
n' es la festa del Roser.
Ja las plantas se revivan
que esmortiren passats frets:
son fugidas ja las boiras
tristas boiras del ivern.
Cada dia mes encanta
la riquesa del bon temps;
si Abril duya flors preciosas
Maig encara portan' mes.
Tot senyala nova vida;
tot respira nou plaher.
Reyna del mon la alegre primavera
desplega d' hermosura rich mantell.

Gran gatzara, gràn gatzara
hi ha per plassas y carrers;
de la Verge de las Rosas
n' es vuy dia lo festeig.

Prou los cántichs de l' Aurora
ho anunciaban matinet:
pregonantho las campanas
van ventadas á tot vent.
Bull lo poble de alegria:
tocan horas: son las deu.....
Ala! ala! que pel cossos
ja 's prepara lo jovén.
A la hermita veniu noyas,
portau rosas y clavells:
Abans de çomensar *las corregudas*,
del *Maig* en torn un rato ballarem.

N' es gran premi *la cordera*,
qui la alcansa gran sort te:
pot vantarsé que en las firas
no sen troban de tant preu.
Pot guanyarla qui la vulla
deu venirne ben corrent
desde 'l fondo de la hermita
fins la plassa de la Creu.
Ala! jóvens! que non' pisca
qui no arrisca, diu la gent.
Ja 'us esperan las fadrinas:
bon coratje, fadrinets.
Qui mes vulla, mes hi diga;
qui mes puga, corri mes.....
Tres cuarts d' onse ja son: doneuvos pressa,
que dintre un cuart ja no hi sereu á temps.

Cuatre jóvens ja 's disposan
mossos guapos son tots ells:
l' un en Jaume, l' altre en Pere,

l' altre en Titó, l' altre en Pep.
Ja 's descalsan l' espardenya
pera correr mes lleugers.
Tots ne llansan jech y gorra
perque embrassan gorra y jech.
Ja tots cuatre se afileran
la tabola creix y creix:
tot lo poble d' estos cossos
vol saberne lo lluiment.
Hi ha noyetas que s' afanyan
pera veurels ben propet,
Y á caball puja un *majoral* que al frente
pendrá l' escape per obrir carrer.

Tocan horas, son las onse......
fora! fora! fora, gent!
ab veu forta crida 'l guia
que vá al frente caballer.
Ja n' apreta esparonada;
ja n' arrancan detrás d' ell
tots los cuatre que dels cossos
se disputan lo llorer.
Fora! fora! fora! fora!
Bon coratje, fadrinets.
Ala! ala! ala, ala!
qui mes puga, corri mes.
La distancia no 'us espanti
correu forsa, tingueu ferm.....
Mes que las camas fluixejar vos semblia
ánimo y correr! ja seuréu despres.

A la *fila* ja s' atansan;
ja s' acostan á la Creu,

n' es en Pere qui n' arriba
qui n' arriba lo primer.
La cordera! déulay! déulay!
la ha guanyada..... seua es:
tota ansiosa ja l' aguarda
sa *promesa* l' Isabel.
Regalarli *la cordera*
vol lo jove..... molt ben fet;
Rebin, rebin, l' un y l' altre
nostre alegre perabé.
Que per sempre ben felissos
pugan viurer tots dosets,
Y á éll en festas majors li deixi 'ls *Cossos*
guanyar sempre la Verge del Roser.

Lluis Roca y Florejachs.

OBEDIENCIA.

—Margarida.

—¿Qué vol, senyora?

—Vèsme á cercar una capseta de mixtos de cerilla; mes ten compte de que sian millors que 'ls que 'm vàs portar l' altra dia. Ja sabs que no 'n vaig poder encendrer cap.

—Mòlt bè.

Torna la criada.

—Aquí tè 'ls mixtos.

—¿Creman aquests?

—Si, senyora. Tots los he probats y no n' hi ha hagut un que deixés de cremar com cal.

—Cada dia cols amargan.
—En boca tancada, no hi entra mosca, ni alada.
—Ell s' ho talla y éll s' ho cus.
—L' home per la paraula y 'l bou per la banya.

Sonet.

Si com al flum qu' irat envest lo pla
pus fret que 'l glaç contempla 'l campesí,
lo foll amor que dispertau en mi
ab fret de glay ma pensa mira 'n va;
car lo desig del home que sembrá
es veure prest la bona ó mala fi,
y, 'l meu, saber la mel ó lo verí
que pusca exir de vostra fina ma.
Miram els dós, els dos temorejant,
car ell es ops del que se 'n va 'n despulls,
y jo no sé si vos seréum amant:
pero si 'm plach lo veure 'm entr' esculls
d' amor poncell que trema cada instant,
me plau no menys morir pels vostres ulls.

M. Zavaleta.

—A portas tancadas, lo diable se 'n torna.
—A llob dorment no li entra res en dent.

Lo Mestre.

Una vegada, un mestre de cert poble, aná á pouar una galleda d' aiga. ¡Feya una nit mes clara! Lo pou era al bell mig d'un hort. Heuse aquí que'l bó del home mentres

estava pouan, vejé la lluna que brillava al fons del pou. Descríurer la sorpresa y admiració qu' axió le va causar es impossible.

—Ay! ay Dèu mèu!, fora de sí deya 'l bo del mestre, la lluna ha caigut á dins del pou! Caramba! Es precis tráurerlan aviat ó sino 'ls pagesos no sabrán lo temps en que déuhen fer la poda y la sembra!

Dit y fet.

Corra á sa casa y busca una corda ben llarga, al cap-d-avall hi lliga un gantxo y, apres tot atrafagat, torna al pou y amolla qu' amollarás fins á tant que 'l ferro fà tremolar l' aigua. Veuse aquí que 'l gantxo s' agafa á una pedra; lo mestre troba al moment la resistencia y tira que tira. Com mes forsa ell fá, mes fortament s' agafa 'l gantxo á la paret del pou. Al últim tant va tirar, tanta forsa va fer, que ¡pataplum! se trenca la corda y 'l mestre cáu de cul á terra ab tot lo pès de son cos.

Llavors fou quan se va adonar de que la lluna lluhía á dalt del cel.

—Gracias á Dèu, á las horas ell va dir ab orgull y satisfacció, prou m' ha costat; mès al últim la he tornada á son lloch.

—Cada gall canta en son galliner.
—De las riallas venen las plorallas.
—Petjada de pagés no fá mal á res.
—Val mes ser cap de llús que cúa d' avestrús.

Á BARCELONA.

¡Ah! com tè veig aymada ciutat de Barcelona,
sens sceptre ni corona,
sens trono ni vassalls,

brillar ab tas virtuts com reyna sobirana
de tos fills mès ufana
que una altra ab sa cort bella de or, joyas y plomalls.

¡Ah! com tè veig, hermosa, beneyta pátria mia,
en mitj de ta agonia,
de esglay cobert lo cor!
¡Ah! com encen en tots lo brill de ta mirada,
eixa flama sagrada,
que ab santa caritat fá espurnejar l' amor!

¡Com en las quietas horas de la nit solitaria,
suspenen ma pregaria
remors baix de mos peus!
¡Cóm m' apar bè que sento ab lo mès dols nom nombrarte,
benehirte y lloarte,
dels nostres nobles avis las catalanas veus.

Bè es ser fill de esta terra hont tots los mals com pluja
fan que la brossa fuja
per' descobre 'ls diamants;
bè es ser fill de esta pátria, de est arbre millenari,
arrelat en l' ossari,
hont jau antiga y ferma nissaga de gegants!
¿Qué val que avuy no 's cobre ab la dura servellesa,
ni la ascona montesa
empunye 'l catalá,
Ni que ab senyera alsada sas naus sempre gloriosas,
passeje misteriosas
per un mar y altre mar invicte capitá?

¡Ah! que avuy no consent lo seny ferrada argolla,
ni 'l catalá amanolla
sas armas per ferir,
Son libr' esprit sublima, y 'l cor pus alt alsantne

lluyta ab sòn fat llensantne
de immens amor guspiras que 'l cel voldrá benehir.

¡ Ah ! com es grat, bon Dèu, ser nat en esta terra,
hont sempre en pau y en guerra
gran com ningú 's sap ser
Pren, prau ó Barcelona, mon cor, la vida mia,
y de tos fills jo sia
si l' últim entre 'ls dignes, entre 'ls lleyals primer.

Adolf Blanch.

—La veritat sempre sura.
—¿Ahont anirás bou que no llaures?
—Béurer y bufar no pot ser.
—Del ou al sou, del sou al bou, del bou á la forca.

—¿Perquè 's diu tant mal de las donas?
—Per la mateixa rahó que 's tiran pedras als arbres alts carregats de bona fruita.

A MOS AMICHS DE BARCELONA. (1)

Reyna blanca sentada prop de l' ona,
Oh noble Barcelona !
Il-lustre cïutat, que per lo bull
De lo tèu patri amor, mes grandiosa
Te fas de jorn en jorn, y mes hermosa;

(1) Esta preciosa poesía que tants superbos pensaments tanca en tan curt espay, fou composta als últims dias de la estada en Barcelona de son

Si una llágrima avuy ix de mon ull
Ab emoció ben dolsa, y resta muda
        Ma ánima esmoguda;
No es perqué jo veja, oh llochs amats!
Dels ombrius puigs de la alta Profecía,
Com al só d' una ben tendre armonía,
S' unir tos poblets blanchs, encadenats,
En una capital de las mes ricas,
Com en un sol format de estrellas xicàs;
No es perque sias tú forta en volar
Amunt; y sobre l' ona que te banya,
Te veja esser lo cor d' una altra Espanya,
        La Paris de la mar!

Mès es, perqué ma ánima entristida,
        Oh bona cïutat!
Há en ton sén trovat á l' amistat,
Amichs ben lliberals, de bons amichs,
        Que restarán com pichs
Al mig de la planura de ma vida.

Oh dòlsas amistats! joves amors!
        Com la flaire á las flors,
        Com al cel las estrellas,

autor. Tíngase en compte que aqueix es irlandés y que ab sols dos mesos tingué que apéndrer nostra llenga pera podershi expressar com ho féu en eixa poesía. No es ab tot l' única llenga extrangera en que escriu lo príncep trobador la catalana, no, en provensal hi tè composta una superba col-lecció de poesías que ab lo títol «*Li parpaioun blu*» (Las papallonas blavas) está per publicar. Es á mes mòlt entés en totas las literaturas neollatinas y forma part de moltíssimas academias. A son pas per Barcelona la *Academia de bonas lletras* tinguè un viu plaher en poderli oferir lo nombrament de sócio corresponsal de la mateixa, nombrament que éll aceptá ab ota voluntat y galanteria.

Son tas memorias vellas!
Féu, las espinas, rosas,
Y las mes bellas cosas
Cosas encar' mes bellas,
Encara mes graciosas!

William C. Bonaparte Wyse.

Dos Catalans de França.

Lo dia 31 d' agost de aquest any hi havia una animació mòlt extraordinaria á Estagell, poble del antich comptat de Rosselló, y distant unas 4 horas de Perpinyá, la forta ciutat que en altres temps servia de baluart á Catalunya contra invasións de exércits extrangers, de totas parts acudia en lo dit jorn á Estagell gran multitut, per véurer alsar en la plassa la estátua de Francesch Aragó, de qui no pot ferse mes elogi que 'n feu lo gran Humboldt, dient de éll que era «lo millor cor y al mateix temps lo millor cap de Europa.»

Sabut es que los fills de tot lo Rosselló párlan encara catalá com en las edats passadas; y aixi era que al descubrirse la imatge del eminentíssim sabi, en la mateixa llengua nostra expressavan los roséllonesos tot lo que llurs cors sentian en tant solemne moment.

Y volgué Dèu que lo estatuari, present á aquella gran ceremonia, entengués perfectament la impressió que sa obra feya car també es catalá lo parlar matern del bon artista.

En efecte, lo escultor Oliva es nat en Sellagosa, poblet

de la Cerdanya, altre vell comptat qne 's troba passat lo Rosselló, venint bora del Ter amunt per la vall de Conflent. Quant Rosselló, Conflent y Capsir foren cedits á França, ho foren igualment varios pobles de la alta Cerdanya, y entre aquestos se conta Sellagosa, pátria de Oliva y sa familia.

Oliva es jove encara, pero ja hi ha temps que es conegut per un dels primers escultors del nostre sigle. Emperadors y reys li han encarregat obras de art moltas vegadas, y cada dia va creixent sa gloria. Homens il-lustres li han dirigit felicitacions per son extraordinari mérit, y entre ells lo gran religiós, conegut en lo mòn per Pare Bonaventura ó Ventura, aquell sabi y elocuentíssim theólech que tant treballá de tot cor per la aliança de la fé cristiana y de la llivertat política.

Trist es lo véurer germans aixi nacionalment separats; pero, per altre part, tampoch arribará may la força ó la violencia humana á prohibirnos la alegria interior que per las glorias de uns y altres sentim, sobre tot tractantse de glorias de ciencia y art, acompanyadas de cors nobilíssims, com succeheix ab Aragó y Oliva.

Y la alegria nostra dèu considerarse en aquesta ocasiò tant mes llegítima, á lo menos respecte del fill de Sellagosa, quant lo verdader orígen de la vocació de Oliva per lo art que ensenya á donar vida al mármol y al bronso, es la escóla de la Llotja de Barcelona. Aixi ho declaraba ab lloable gratitut lo pare del escultor cereta, y aixi ho regoneix joyós son noble fill.

¿Qué mes dirém? ja en un altre escrit havem parlat mes per extens de Aragó y Oliva; aquí tenim poch espay, y sols afegirém: vulga Dèu donar lo degut premi á tots los catalans de una y altra banda, que fan honor al llinatge en qualsevol part del mòn que visquen.

Lluis Cutxet.

LA FONT DE LA RIQUESA.

Escoltam , Catalunya noble y pia,
clar espill de virtut y de constancia,
que vius respirant gloria :
vull contarte una historia
que 'm contaren un día
allá en los jorns hermosos de la infancia.
En un temps ja esborrat de la memoria
una terra hi hagué que , corrompuda,
altars al vici alsava,
del treball no 's cuidava,
y hont fé y amor de gloria
veus n' eran sols de llengua inconeguda.
Ni un remey se buscá á tal desventura ;
los homens dissipats no calculavan,
á sos vicis joyosos
entregantse impetuosos,
que ab lo front sagellat per marca impura
del mòn civilisat se separavan.
Y Deu , quant ho vejé , sentí tristesa,
¡ éll , que cruzá la terra entre dolors !
¡ éll , que deixá sa essencia
en lo treball com símbol de paciencia,
practicant la pobresa
per deixar son exemple á tots los cors !
¡ Ell , d' amors y virtuts la font sagrada !
¡ éll , que ab sa sanch regá pèl mòn son pas !

¡ éll, que al mortal va dirne,
quant del Eden va eixirne :
—« Lo pa de ta mainada
ab la suor de ton front lo guanyarás ! »
Y una llágrima sola, milagrosa,
despediren sos ulls ab desconsol,
llágrima salvadora
de la terra hont caigué fecundadora,
pus que, visió pasmosa,
lo geni del treball brotá del sol.
La teya flamejant sa má empunyava,
esquinsadas sas llargas vestíduras,
encrespadas las trenas,
y lo foch de sas venas
de sos ulls ne brotava
ígneo manantial de fonts mes puras.
De poble en poble sens alé corria,
sense may aturarse en son camí,
á las portas picava,
y als homens ne cridava
—« Ja 's arribat lo dia,
despertáu, despertáu, veniu ab mí!
Desditxats si ma veu no es escoltada,
que 'us veureu los esclaus d' altres nacions,
y en vostra propia terra
fentne camp de la guerra
una legió acampada
ne veurá alsar sos estrangers pendons!
Acudíu, acudíu, la patria 'us crida!
Tornáu vostres camps erms en un jardí,
la forja resplendesca,
lo ferro s' enrogesca,
que fer dolsa la vida

pot tan sols lo treball ab noble fi. »
  Y al finar las paraulas en sos llabis,
tumultuosa una inmensa multitut
de per tot acudia;
rebullir se sentia,
y plorava 'ls agravis
en sa terra faltada de virtut.
  Los homens embrutis s' avergonyian,
y del treball las eynas aplegavan,
y afligits per la pena,
ab fraternal cadena
en l' aire las brandían
y al geni celestial las ensenyavan.
  Ja la oració dels llabis brota pura,
ja n' elevan sos cors vers lo Senyor,
de jenollons caigueren,
y llavors comprengueren
que tota criatura
déu lo sèu pá regar ab son suor.

  Aquí acaba la historia verdadera,
y per sempre 's grabá en mon pensament
que la nació ensupida
que del treball s' oblida,
ni avansa ni prospera
y per tot noble esfors es impotent.
  Lo treball es la pau de la familia,
lo bálsam que conté la vall de dol,
als cors durs dolsifica,
los esprits fortifica,
lo bè sempre consilia,
y al ánima que plora dón consol.
  Homens, que 'us adormiu sense ventura,

ignorant de la vida la rahó,
te un camp la inteligencia,
llauraulo ab la paciencia,
que si son fruit madura
ne tindreu del Senyor lo millor dó.
 Y tú, patria de braus, tú, Catalunya,
que un jorn fores senyora de dos mars,
que sempre en lluytas feras
triomfants ne tremolares tas banderas,
la desventura allunya,
que la industria floreix dintre tos llars.
 Y si fou ton passat radiant de gloria,
ton present t' obra un camp d' aspiracions;
la via industriosa
segueix sempre afanosa
y graba en ta memoria
que 'l treball es l' orgull de las nacions.

Isabel de Villamartin.

Madrit novembre de 1865.

—A cavall donat, no li mires lo dentat.
—A falta de pá, bonas son cocas.
—Bossa sens diners, dígasli cuyro.
—Criéu corbs, y 'us traurán los ulls.

FRAGMENT DE LA RELACIÓ

MES VAL TART QUE MAY [1].

Plou, plou
Caraguina caragol,

(1) Eixa relació forma part de la col-lecciò que constitueix lo llibre inèdit, intitolat « La vida en lo camp ».

Aigua á las bassas,
Foch á las vinassas,
Aigua de Dèu
Corretjadas als jueus.

Aixis cantaban unas quantas criaturas de quatre á vuit anys, nens y nenas, que al veurer s' escapaban algunas de eixas gòtas que anuncian las robiscoladas del mes de Septembre, ab tota la fe de la ignoscencia y ab tota la forsa de sos tendres pulmons, repetian una y altre vegada la cantarella, esperant que ab sos crits vindria lo nuvol mes prompte.

Poch se'ls ne donaba de la mulladura en que sos vestidets s' anavan empapant, ni de la ramó dels trons que cada volta s' oian mes recaragolats: ans be quant mes espessas queyan aquellas y mes forts ressonaban los segòns, mes cridavan y mes pujaban de punt, fent sempre la mateixa cansó, sens mes diferencia, que si passava mòlt temps sens que tronás deyan:

Bon temps,
D' hont vens,
Del cel.
Vina, vina,
Qu' aquí 't volém.

Mes si de prompte s' oia 'l terratremol produhit per los trons que com mes anava ab mes frecuencia 's repetian, cambiavan de repent y ab mes entussiasme y casi esgargamellantse, cantaban:

Mal temps,
D' hont vens,
De l' infern.
Vesten, vesten,
Que no 't volém.

Tal era donchs la fe ab que baladrejaban y tan ocupats estaban benehint ó conjurant la tempestat, que no vejeren á un home que ab la cistella al bras, la manta al coll y demunt de ella la aixada, tornava de la treballada per temor al nuvol, fins que estant ja á son costat, distribuhí unas quantas catxetas y puntadas de peu, acompanyant tan mala obra ab esta ó semblant intergecció:

—Arri á dins com cent reiras.

Las paraulas mes que los còps produhiren lo mateix efecte que una escopetada disparada á un arbre en las brancas del cual xirica un vol de passarells. Lo qui no cau mort ó mal ferit s' escapa volant y canta com si digués: « noy, si 'm descuido 'm ploman », fins que troba un altre arbre en lo cual s' ajòca y rebè del susto passat. Los nins fugiren tambè si no cantant, plorant, que pel cas ve á ser tot hu, sens mirar que lo mes petitet sens delit per correr y ab mes basarda de la que soportar podian sos pochs anys, permaneixia á terra derribat per una de las catxetas.

Mes lo que los nins no feren, ho portá á cap una dona que sortint de ca seua, mig escabellada y ab la cara tota blanca, anaba dihent:

—Ay lo meu fill del meu cor!

La criatura com si no esperás altra cosa que l' auxili de la mare, refermá son plor, mentres tant que aquella aplegantla de terra, posántsela al bras y omplintla de besos li deya:

—Quí ha fet, rey mèu? Pubissó, quí ha fet?

Lo nin res deya, pus ab prou feynas comensaba á parlar; mes un xivalet dels mes grans y que per lo tant s' havia lliurat molt be de la refrega, mogut per lo desitg de que 's fes justicia, y traduhint en sustancia la carinyosa pregunta de la dona, respongué:

—L' home de ca la Margarida. —Y apretá á córrer incontinent.

—Mireu lo poca pena, —digué llavors la dona, que vegè com se sol dir lo cel obert, pera venjá l' afrenta de son fillet—y no te mes senderi per asbrabarse ab una criatura? A mí m' ho tenia de haver fet y li hauria dit cuantas fan quinse.

—Qué es estat Lluci?—Digué llavors una altre dona sortint al llindar de la porta.

—Res, que 'l cap cigrany del Ramon de la Margarida m' ha estobat lo nen. Lo gran dropu, mes valdria que 's cuidés de casa seua y que mirés á la pobre de la Mercé que es un escarrás de feyna.

—Si: la sèua dona ni menys hi pensa. Com ahí era diumenge, li devian guanyar los cuartos, y ara está mal animorat (humorat), y per això se las heu ab lo primer que tòpa. Fort: perque hi anava. Y mentres tant la pobre de la seua dona... Ay! ya va ben nexer lo dia que 's va casar! Tant li hauria valgut que Dèu se la n' hagues enduda.

—Si hi ha homes que no tenen perdó de Dèu. Malhaguanyada per éll; mes no fará bona fi.

No sabém fins ahont haurian arribat las vehinas de la Margarida, si no hagues posat fre á sa llenga la presencia de Ramon, que escoltant dès de la cuyna de ca seua la capa que li tallaban, se decidí á sortir al carrer dihent ab mal modo y pitjor veu:

—Que callém, y cada hu que 's cuidi de casa seua.

—Ja 'ns 'n cuidem. Al carrer só que es de tothom.

—Au, á filá.

—No haguessis tocat al meu fill.

—No hagues vingut á casa á desencaminá á 'ls mèus.

—¿A quí dirás que desencamina? Prou lo deus haver

alsat. Ves qui desencaminará! una criatura de tres anys! Desencaminá; si no hi hagues altres desencaminadors al mon!...

—¿Qué vols dir ab axió, mala llengua?

—Prenho per allí hont vulgas. Y un altre vegada no malparlis á ningú. ¿A quí dirá mala llengua 'l bagarro?

—¿Bagarro?

—Lluci! —cridá de dintre la casa d' aquesta una veu d' home.

—Si, ya pots cridá, —respongué 'l Ramon, dirigintse á la veu qu' ho havia dit. —D' aquí en avant no deixes sortir á la teua dona sens posarli un bos, com als gossos á l' estiu, puig mossega.

—Ay lo poca vergonya! Si no mosseguessis mes tú, dropo , causador de mal......

—Arri á dins á filá, y un altre cop quant passis farina no surtis al carrer sens aixugarte la cara, sino empolsada y ab lo cap escabellat 't pendrán per una arengada enfarinosada avans de cóurer á la paella.

—Lluci! torná á cridar la veu.

Las últimas paraulas de Ramon feren pujar al cap de munt y fins tragueren de pollaguera á la Llucia, qu' havia oblidat lo maltractament donat á son fillet, per lo insult que creya se li havia fet comparantla á una arengada ab casaca. No sabém, donchs, com hauria hagut terme aquella escena, si de prompte no s' haguessen obert de bat á bat los nuvols pera donar pas á un diluvi d' aigua que en un obrir y tancar d' ulls convertí en torrents los carrers del lloch ahont vivian los personatges d' aquesta verdadera historia.

Tothom entrá á casa seua y ja no se oiren mes que alguns salvatges crits de «¡aigua!» donats per los que corrent y enbolicats ab la manta tornaban del treball, lo soroll

de las portadoras que posavan á restanyar sòta las canalèras, los que pensavan comensar la verema, dintre pochs dias, y l' espatech de l' aigua cayent de las tauladas al carrer.

Vilafranca 3 d' octubre de 1865.

Gayetano Vidal.

CONTEMPLACIÓ.

Mirar desd' aquí dalt
La floretjada terra
Hermós era, Senyor,
Quant al fi d' el mitx dia estava 'l sol.
Véurer lo cel d' esmalt
Confondrerse ab la serra
Coronada de pins,
Flayrar dels romarins
La balsámica olor
Que pujava ab lo cant del verderol.

—

Y allá dins lo ramatje
D' espessos boschs sempre vestits de fulla
Contemplar lo celatge,
Per dins las ayguas del torrent que mulla
Lo camp d' espigas que conmou l' oratge,
Los ametllers en flor
Coberts de blanca vestidura estranya
Enveja de la neu de la montanya.

—

Hermós era, Senyor,
Sentir los vents passar per entr' els arbres,
Véurer guaytar las cabras per la serra
Per las crestas mes altas de los marbres
Reitxats per lo fib-bló
Qu' ab majestat coronan lo turó.

—

Alegre fonch també, Senyor, á l' hora
Que el dia aminva sas brillants clarors,
Que el sol toca á la vora
Del aygua de la mar, que mil colors
Pintan del cel las randas mostretjadas,
Despedirse del Rey de las aubadas
Y la reyna esperar de los amors;

—

Y al temps que la campana
Del llogaret veynat,
Que enjega llunyadana
Sa veu sobre l' embat,
Orar á Deu mos mana,
Sol de la veritat,
Sentir las caderneras
Entre ellas disputar
Quant arriban llaugeras
A esbarts á reposar,
Sobre el vell arbre que guarneix lo plá.

—

Y entrar dins la barraca desolada
Que guarda los pastors de la serena,
Y al temps que la dinada
Sobre la flama de fragancia plena
Se cou apresurada,
Escoltarlos contar la valentía

Que 'n lo servey del rey feren un dia.

—

Hermós es tot, mon Deu, donchs tot respira
La sensillés que al home encomanareu,
Y també la bellesa ab que adornareu
Tot quant la vista mira
De dia en las mils obras que creareu.
Mes, empero, m' admira
La nit tranquila qu' als poruchs retjira.

—

¡La nit, eixa hora santa
Que als homens de poch cor confon y espanta;
Eixa hora de poesía
En que la veu del dia
Guarda un complet silenci
Quant de son Deu respecta la presenci,
Eixa porció del temps que misteriosa
Conmou lo sentiment, adorm la vida,
Y al cel vesteix de vestidura hermosa
Mentres tant que la terra está dormida!

—

La nit per mí es un temple
Ahont l' ánima virtuosa vos contemple
Y en silenci vos parla y beneyeix
Quant un núbol de llum no vos cubreix.

—

¡Oh, si! el color del cel per blau que sia
Es un núbol per mí que al mon soterra,
Es un llansol de mort que sols desferra
De mos ulls la partida del trist dia.

—

Plaume véurer fogir las llums darreras
Acompanyadas de la nova lluna

Sobre el mar de ponent, y en verdaderas
Tenebras trobarmé sens claró alguna.
Si á las horas los ulls del cos se cegan,
Los ulls de l' esperit dins llum s' anegan,
Y al par que fuitx del cel lo manto blau
Mes bé á los meus sentits vos demostrau.

—

Y l' ánima eus compren quant engolfada
Dins la contemplació de las estrellas
Envia alluny lleugera una mirada
A etseminar las vostres maravellas.

—

Senyor, cuantas vegadas
Durant las nits calladas
D' un mont botant á un altre hé atravessadas
Las voltas infinitas
Qu' una després de l' altre colocadas
De los set cels son las derreras fitas!
Y encara mes allá
La mirada del ánima corria
Tots los astres deixá
Y adins l' inmensitat seguint fent via,
Setgles sens nombre dins l' espay volá
Y de los cels la fi may descobria!

—

Senyor, cuantas vegadas
En las nits estrelladas
Mon pensament seguí del temps lo curs,
Y suposá el discurs
La fi del mon, lo gran acabament
De las cosas creadas;
Y vehé passar després de cent en cent
Millons de setgles d' un complet no ser,

Y al veure en un moment
Cessar lo temps, los setgles y la edat,
L' hi aparegué la llarga eternitat!
Oh! quant gran sou, Senyor,
Y quant gran l' home que tant gran vos veu
Aydat per la rahó!
Mon Déu ¡ay! cuantas horas
De las nits llargas vaitx soffrir lo fret,
Qu' era lo temple á mon amor estret,
Y demunt la montanya
Vaitx contemplar la vostra providencia
Qu' aten la flaca canya
Tant com la forta alsina,
Y al mon de mes enfora
Tant com un grá de pols de la mes fina!
La vostre providenci
Qu' adoran ab silenci
Durant la nit las rocas empinadas.
Las onas de la mar que ab furia corren
De día alborotadas
Passan la nit, baig de la nau, calladas.
Los arbres no remugan,
Los aucells callan y els embats no jugan.
Vos heu dat á la nit
Lo silenci y la fosca
Perque 'l cor estigués mes recullit,
Perque dins cada pit
Al acabar lo cos la feyna tosca
Una ara s' axecás de pur amor
Que á Vos fos dirigit
Desd' el vall d' amargura y de dolor,
Y aquesta flama santa
Que surt del mon, s' en puja ab gran fervor

A formar sobre Vos rica diadema:
Cada estrella es un cor que per Vos crema
Una llantia penjada
Dins lo gran temple de la nit callada.

—

Senyor, quant la meua ánima
Desferraréu del fanch que la deté,
Veja jo l' estrellada
Y 'ls resplandors que té!
Vullau, Senyor, llavors dotarme d' alas
De vol segú y lleugé,
Y enant ab ellas sempre d' astre en astre
Çontempl las seuas galas,
Conegue son poder,
Recorr lo firmament,
Y sempre eternament
Glorifich jo vostre santíssim Sér!

Pere d' Alcántara Penya.

Nou sistema de locomoció.

Al pas qu' aném ningú pot endevinar fins ahont arribarán las milloras que de dia en dia va fent la ciencia. Una de las cosas en que mes s' ha avansat ha sigut en la manera de caminar mes y ab millors condicions. Ara bè, sembla qu' aprés d' haver fet la descoberta dels carrils ja res mes tenía que fer l' home sino calarse á jáurer, com

diu lo poble. Pus no senyor, res d' això. Encara la ciencia ha donat un pas mes, dès de la invenció dels camins de ferro. Ja no 's necessitarán mes guias, ni cotxes, ni paradas d' aquí en avant. No falta qui ha inventat una manera mes cómoda, fácil, económica y sobre tot mes poética de caminar ab mes rapidesa de la que fins avuy dia coneixém.

¿Voléu que 'us diga 'l nom del inventor? Res hi ha que m' obligue á callarlo. ¿Ho voleu? ¿Si? Això ray, fácil es. S' anomena Francisco Bola y es fill de Mataró.

Ja sabéu que Mataró es y ha sigut sempre la ciutat de las invencions y dels homes savis ó dels caps grants com se diu parlant ab retórica. Aqueix tal Francisco Bola bè 's pot assegurar qu' es l' home de cap mes gran de tot Mataró. Allí quan lo troban pèls carrers tothom se li lleva 'l barret. Aném ara al grá.

Temps hi havia que 'l tal Francisco se deya interiorment:

—Cert, las carreteras, si bè escassas, que hi ha en Espanya son alguna cosa. Cert, los camins de ferro que saltan rius y foradan montanyas son mòlt útils. Mes ¿qué 'n farém de tot això mentres se necessiten tants diners pera tenirho en bon estat? Lo qui trobés lo medi de podersen passar dels carrils y carreteras, aquell seria l' home del sigle.

Y 'l mataroní rumia que rumiaràs, passava setmanas sanceras pensant en lo mateix. Tot tè son dia. Una tarda que rumiejava en això, tot de cop feu un bot d' alegria y tirant la gorra al aire.

—Ja la tinch! ¡ja la tinch! diguè. ¡Ja he trobat la tan desitjada descoberta!

Ara 'us la esplicaré. Per cosas grants no hi ha com los de Mataró.

Francisco Bola qu' era un home mòlt observador, com tots los homes savis, havia reparat que 'ls porchs corren com uns desesperats cap á las tófonas. Aixó le havia fet exclamar mes de dos y de tres vegadas.

—¡Véuse aquí una forsa perduda! ¿Qué fan nostres enginyés?

Lo jorn del descobriment s' aprofitá de lo que tants cops le havia cridat l' atenció. Aixis fou com apres de haver resolt lo problema teóricament, determinat á posarlo en prática, busca una carreta de llansa ben llarga á la punta de la que ni posa una tófona y quan ho tè tot arreglat hi amarra dos porchs. Aquests moguts per l' olor del bolet arrencan á córrer com lo llamp. ¡Qué componen las bombas y 'ls carrils al costat d' alló! Com mes corrian los porchs mes camí feya la carreta y com era natural mes s' allunyava la tófona dels morros dels tossinos, y com mes s'allunyava aqueixa, mes corrian las gurmantas bestias. ¡Quìna satisfacció la d' En Francisco Bola al véurer realisats sos ensomnis! Ja era una veritat lo qu' ell creya una il-lusió! ¡Luego era cert que's podian dar de baixa carrils y cavalls!

—Y quin negoci no fará l' Estat, pensava, si adopta mon sistema! Es clar, hi guanya de totas maneras. Tè mes economia de cuartos, pns no necessita ferros, ni máquinas, ni comprar terras, ni foradar montanyas, ni fer ponts; tè mes rapidesa; y, apres de tot, tè qu' avuy per demá que 'ls tossinos se fan vells los vén y... á las tendas!

—

Ara segons tením entés, está escribint una memoria pera presentarla al Gobern á fi y efecte de que aprobi son sistema... ¡Quina gloria per Matarò si aquell lo acepta!

Ah! nos haviam descuidat de dir que la punta del timó ó llansa de la carreta es movedissa; ço es, pot tirarse enrera, ab l' objecte de fer desapareixer la patata, quan se vol que 'ls tossinos se deturen.

LO COLERA-MORBO.

Romanç, á faissó de lletra, endressat á Na *.**

Noves de vos | saber mortalment tem...
Ausias March.

Dos estels lluents qu' exian
cest cap-vespre abdosèts junts
y espiretjant m' obiravan
m' han recordat los teus ulls.
Mon cor y ma fantasia
l' amor ha 'scalfat al punt
y t'he vista... t'he ben vista...
mes no, axi com de costum,
Axerida, falaguera,
ab ton sonrís dols y pur,
y ab aquell joyos esguart
que jo tench tan conegut;
Si no glassada, erta, groga,
vidriats los ulls mitx-cluchs,
y ab tos cabells y tos brassos
penjant al ayre cayguts.
T'he vista entre archs de celatjes,
per un cami de niguls,
que 'ls angels amortallada
ten portavan cap-á-munt;
Mentres per rèbrerte exian
desde 'l cel gran multitut
de donzelles ab corones,
ab ramells, paumes y llums...

Com una ombra que s' esborra
l' estol ha desparescut,
y encara sentia els cántichs,
y dels lliris lo perfum.
Quina estona!... quina estona!...
Tornat en mí no he sabut,
ni sé si 's vera ó mentida
la visió que 'm té confus.
Sots lo flagell quens atupa
l' esperit me sent retut:
pot ser les boyres se reyan
d' esglayar mon cor poruch.
Pot ser que 'l plor qu' encar'ara
mes palpebres tè remulls,
ajudás á la celistia
per fe'm veure't díns áles núus.
Mes si sé que 'n ton vilatge,
y en lo meu y altres cent junts,
tants n' hi moren, que no 's troban
pels cementeris clots buyts.
¡ Oh assi la peste nos deuma!
la mort n' es rey absolut!
si vuy no 'ns fer sa bravada,
¿será axí demá com vuy?...
Aquest fossar no fa gayre
qu' era un clos d' herbat crescut,
d' arbres vells aufegats d' eura,
de corcades creus de fust.
Ara ni una herba s' hi troba,
los fossés l' han remogut,
cada creu de fresch n' es feta,
cada clot replé á curmull.
Fa deu setgles que hi dormian

d' aquest poble los defunts,
umplert ara en deu jornades
un nou fossar cavan lluny.
  Me dol si hi tench de romandre
no ser ja dels qu' han caygut,
que 'n seria honrat de jaure
entre antichs y sagrats murs.
  Davant la porxada històrica
del monestir ben volgut
que axecá lo Comte Grife,
y han profanat malestruchs...
  Si parl' tant del cementeri
n' es que dona manco enutx
que descriuret esta vila
hont la peste ens hi consum.
  Sembla axó un ramat d' ovelles
á qui un desfet de temps cull,
sens pastor, y sens un arbre
per servirne d' axepluch.
  Assí estam tots en capella,
y al entorn de moribunts
que 'n lloch d' amoros aussili
troban sols l' esglay y 'l sust.
  Lo coratge ens desampara
falt d' humá remey que cur;
fins la caritat matexa
sembla que no puga pus.
  Moltes cases son tancades
dels uns morts, d' altres qu' han fuyt,
y l' herba del cementeri
pels carrés y plasses surt.
  Dels aucells que abans cantaven
per eix vol no sen sent un,

y es diu molt que les aucelles
sos polls dels nius se n' han duyt.
No mes los fusters fan feyna,
los fusters que fan bahuls,
cada martellada seua
dins lo cor de tots retruny,
No senyalan lo sant Viátich,
ni l' Unció dels moribunts;
y los morts de nít sen duen
perque la gent no se sust.
No 's fan dols ni funeraris;
los campanás s' están muts,
com si ses veus no 'ls bastassen
per llamentar tants defunts.
Les petjades ens esglayan,
fa feresa la quietut;
del silenci quens rodeja
par que n' ixen sospirs lluny.
Ab lo trepitx se conexen
los afanys dels transëunts,
capficats, esferehits,
en va cerquen qui 'ls ajut.
Sols los mesquinets dels órfens
famolejant y mitx nus
á la vora dels rius juguen
sens esment del qu' han perdut.
M' esgarrifa s' algatzara
entre espurnes y entre fum
ran dels fochs qu' el vespre encenen
per netejar l' ayre impur.
A les capelles dels barris
nit y dia hi creman llums,
perque 'ls Sants de Deu recapten

misericordia y salut.
  Ja 's hora, Senyor, ja 's hora
de girá en ves nostre 'ls ulls,
fent que la ma que 'ns aterra
lo flagell sanchnent aflux.
  ¿No veus la mort que 'ns calsiga
com á rahims dins lo cub?
deslliurens, qu' un mot teu basta
perque son dampnatge atur!
  Escolta de tots los llabis
la veu única que 'n surt,
los qui viuen, los qui moren,
tots criden: Jesus! Jesus!
  Oh! demánali tu, aymia,
cercant lo sobirá influcs
d' aquells pits que l' alletaren,
del pal hont forem remuts.
  Los prechs son mes escoltívols
com lo cor qui 'ls fa 's mes pur;
prega, donchs, prega, donzella,
coronada de virtuts...
  Mes ay! prou que deus pregarne,
si 'n lloch vius mes combatut
d' ex drach que pasturant vides,
arreu á fer carn s' ajup.
  Pels singles de ton vilatge
com dins son cau s' hi rebull,
y arriba en sa verinada
pe 'ls llogarets vehins llurs...
  Si axo 's ver... prou n' ets ben morta,
puix que viva, de segur
que Deu deslliurat haguera
l' alberch que 't guardava á tu.

¿No prometé aturá 'l cástich
qu' havian tant merescut
aquells cinch pobles corruptes
si hi trobava sols dèu justs?..,
Quedant dins ta vila un ángel,
cert qu' hauria detingut
l' irat bras que la flagella
ab un assot tan fexuch.
Prou son greu y sa durada
diuhen clar que t' he perdut...!
Deu sab si fa molts de dies
que la mort ja te 'n va du.
Pot ser no 't conexeria,
ni sisquera per vesllums,
si entre consemblants calabres
m' obrissen lo teu bahul.
Oh aquesta idea m' abrusa!
l' amor s' ofèn del que dupt,
y ma folla fantasia
vulgues no vulgues me futx;
Cap á ton fossar me'n porta,
y alen lo baf corromput
de les caxes que destapa
per cercarte entre 'ls defuncts.
L' espectacle m' esborrona
y alluny'ál de mi no puch,
quant mes gir y tanch la vista
vetx mes clar lo que rebutx.
Transparents men son les lloses...
No 'm cal di 'l que hi guayt dejus,
tot hom sap de la fi nostre
los oyosos atributs.
Mes ay! la malignant pesle

desfigura ab temps tan curt,
qu' entre exes tristes despulles
no hi sé trobar la que vull.
  Jo quen l' ombra 't conexia,
jo que 't veya tant de lluny,
d' una en una guayt les tombes,
mir, mir, y nou sé s' hi ets tu.
  Tornaume ¡Deu meu! tornaume
l' esperança que fretur,
y si no 's pot l' esperança,
la passada incertitut.
  Mal mes horrible hi ha encara
que l' ansïetat que 'm crux,
davant d' una cruel certesa
n' anyoraria est enutx.
  Per ço n' estich sense noves
tant temps fa á ta salut;
no gòs demanar si ets morta
y de por de sabreu muyr!
  Qué 'n tendré de ferm'ho escriurer
al endemá que ho pregunt?
si la meu' ansi, es cada hora,
lo perill cada minut.
  De l' ayre que 'ns dona vida
lo verí quens mata 'n surt;
si hom alena ó s' emmatzina
fins á tart no hu sab nengú.
  A qué preguntar si ets morta!
ca teua es dos dies lluny,
quant assi arrib la resposta
de pensá es que 'm trob defunt.
  Oh si almenys fos dins ton poble
tal volta morissem junts,

y plegats ens soterrassen
ja que plegats no 'm viscut!
  Lo pavelló de novianses
seria un marbre fexuch;
eternament dormiriam
un prop de l' altre ajaguts.
  Pels dos cossos una tomba
y una llosa partdemunt,
pe 'ls dos esperits gloriosos
un matex palaudellum...
  Si 'ls estels no m' enganaren,
si eran claror de tos ulls,
crídam, verge benvolguda,
fesme lloch prop teu... que munt!...

Ripoll setembre de 1854.

M. Aguiló y Fuster.

La Moda.

D' aixó ja fá mòlts anys.

Un dia van trobarse dins d' un bosch dos homes. L' un anava despullat, y l' altre vestit. Lo qui anava nú, ab tot, duya una gran pessa de roba dessota l' aixella. Aixó fou causa de que 'l vestit li preguntés: ¿per quina rahó havent sota 'l bras tanta tela, esposava sa pell á la inclemencia del temps?

A semblant pregunta respongué 'l primer:

—Jo 't diré: tinch roba, es cert; mès sols ne tinch la

necessaria pera férmen un vestit. Si ara me 'l feya l' any que vè la moda hauria passat y no me 'n podria arreglar un de nou, pus de diners me 'n mancarian. Per aixó m' estim mes tíndrerla en pessa mentres arribe aquell dià en que la moda sia una per sempre en tots los paissos.

Y 'l bo del home esperant, esperant, encara no s' ha arranjat lo trajo, y es mes que probable que mori sense donarlo á fer, perquè la moda cada dia es mes variable y capritxosa.

En la porta d' una iglesia
y ha un pobre ceguet que plora,
y, es perqué no pot mirar
als que l' hi van fent almoyna.

—Quan parles ab Dèu déus tíndrer la veritat en la boca, l' arrepentimeut en lo cor, y la puresa en lo pensament.

Plant de Ramon Lull.

(CATALÁ ANTICH.)

—«Passá! passá la neyra e gran tempesta
Que combaté tant fort ma frévol nau:
D' huy mays! oh Deus, la platja hauré conquesta,
E porá haver mon cor conort e pau
Ixquí á la mar del mon ab totas velas,
Reman lo braç sens fre, cluchats los uyls;
E sens guardar la lutz de las stelas,
Perdí 'm ¡ ah las! per mig de los scuyls.

¡Oh foscha nuyt! oh jorns ples de follia!
¡Oh mala amor, hont hay perdut mon seny!
Plorant sovench tot çò qu' el cor m' omplia,
Car lo remort e 'l dol lo cor me streny.
L' arma, en son vol, d' amor caech sclava,
E 'n carçre vil ne fiu mant fayliment:
¿Qu' ha sdevengut lo sper qu' en mal pausava?
¿Qu' ha sdevengut lo joy de mon jovent?
De lo palau d' amor cendra e ruïnas
Leissá 'l pecat ab son sageyl de foch,
La vana flor leissá en son loch espinas,
Mon ris joyós, lo plant leissá en son loch.
Al mon vinguí per sanctas e altas cosas;
Sentí en lo front lo scalf sagrat bullir;
Mon cors d' infant, com las punçelas closas,
Tancava olent essencia, odor de lir.
Doná 'm mon Deu quant me doná la vida
Un sperit tot clar per son servey;
Doná 'm valor, cor gran, pensa atrevida,
Per far sa honor e dar al mon remey.
Mas, eu jamay reguí la beya plancta
Ab rech de amor de Deu en ma folltat;
E quant fuí grans, fugint de la lum sancta,
Sols de lo mon sentí la vanitat.
Inflat d' erguyl, no haguent de Deu temensa,
Del ángel mal fuí ab los agayts noyrit,
E lo fanch sutz entenebrá ma pensa,
E renegá del cel mon esperit.
De la virtut caech per las escalas
En trò l' abis hont tot pensar y mor,
Et udolant, las plomas de ses alas
L' arma y perdé, quant hí perdí mon cor.
La carn lavors es fíu senyora mia,

Donant alberch al foll e mal voler;
Als vicis tots ma volentat servia,
E vil ne fiu mon Deu de lo plaser.
  Eu fuí lo baf que lo mirayl entela;
Eu fuí la serp liscant enfre las flors;
Fuí l' esperit d' infern qui 'l mal conçela;
Mon vil amor ne fonch verí p'els cors.
  Eu fuí l' engán de la innocenta puella,
El diable fuí que causa al cors mal greu;
Xantant d' amor mon esperit rebella
Ne fahia scarn del dó que 'm fiu mon Deu.
  Anava foyl de lo remort dins l' ombre,
E 'l volch guarir ab nous peccats d' amor;
De tots mos torts sols Deu ne sab lo nombre,
Car en lo mon ne só 'l pus peccador.
  M' hay feyt l' amich de tuyt li mal e 'l vici,
E los liurí ma vida á son talant;
Lo sovenir perdut del benefici,
Anava cech en ma follor xantant.
  Mon esperit pe'l fayliment vivia,
Mon esperit pudria 's dins mon cors;
En mí non scé com tant de mal cabia,
Ne com lo fax ne por portar mon dors.
  De mos devers pus no n' haguí membrança,
De los cançels sols n' hay ausit los vils;
E per l' errat sender de malanança
Pus no 'm membré de ma muyler ne 'ls fils.
  ¡ Oh sperit car ! ¡ oh douça Blancha mia !
Angel de bé ! d' amor estel lusent !
¡ Oh mártir sanct per qui en mon tort cullia
Espinas cruels, angoxas e turment !
  Clámte perdó ab mon gran desir d' esmena,
Clámte perdó plorant desventurat;

No 't quer amor, car no 'l mereix ma pena
Que hay mí mateix per tot lo mon cercat.
 Ton cor no vuyl, car mon peccat l' alunya;
Ton sanct amor jamay l' hay merescut;
Sols vuyl perdó perqu' el remort no 'm punya,
Consira sols qu' hay tot mon bé perdut.
 No 't membres pus de la sanguenta spina
Ab que hay tan cruel tots jorns sagnat ton cor;
Tu qu' ets un raig de la bondat divina,
Sovente sols d' huy mays de tot mon plor.
 Eu ton amor leissí per lo breu vici,
Tu per virtut no vuylas ja lo meu;
Ne son jauzent de far tal sacrifici
Que 'm dona sper d' haverte denant Deu.
 Eu fuí parjur, confèste clí mon erra,
Dementre en sent dins mí tota la fel;
Ja per tostemps perduda t' he en la terra,
Pelegrí vaig per trobarte en lo cel.
 Si 't perdí say delay vuyl recobrarte,
Al Deu d' amor e á tu mercé clamant;
Contemplant Deu á tu vuyl contemplarte,
Digne 'm vuyl far de que 'm volguesses tant.
 La soledat pendray per companyona,
Per ço que Deu mon esperit confort,
Eu del martir cercant una corona,
Lo cor mundat, abraçaray la mort.
 La douça mort, que 'm tornará las alas,
Que l' esperit en son faylir perdé,
No 'm trobe vuyl en las carreras malas;
Aytant mal fiu, aytant vuyl far lo bé.
 Me 'n vaig á l' èrm! Eu sent que l' arma pensa
Ab tot lo briu ab que 'l Creador la feu:
Com flor al cel que ab son odor l' encensa,

Ab mon pensar vuyl encensar á Deu.
Me 'n vaig á l' èrm ! Luny de lo mon vuyl viure,
De ton amor parlant ab Deu tot sol :
Eu contemplant vuyl las bontats escriure
Del que á l' esprit li torna á dar son vol.
Eu vuyl gitar del cors la pestilencia,
Gontemplant Deu qui m' ha liurat de sclau :
Eu vuyl cercar una noveyla sciencia,
Puis par que Deus me n' hage dot la clau.
Veig que de error lo mon se 'n entenebra ;
La neyre núu ne vá á eclipsar el sol ;
Vuyl ser la font que cur l' ardenta febra,
E dels perduts la stela del consol.
Ençendrer vuyl la clara lutz que mostre
Lo beyl sender de sancta veritat ;
Xantar ¡ oh Deus ! lausors en honra vostre,
E 'l guiayre esser de tuyt el qui vé errat.
Vuyl esser riu hont tots los setgles began
Lo pur crestayl dels divinals conçels :
Vuyl esser vent, qui quant los cels lampegan,
Rompa la núu que cela los estels.
Vuyl presicar á los mortals dejectas
Lo sanct parlar que Deu fiu en lo mon ;
Marteyl seray de las erradas sectas,
Combatre vuyl tots los errors que hi son.
Conceb una *Art* que may fó coneguda,
E la raysó potne conexer Deu :
Virantme á Deu , per Deu l' hay concebuda,
Vuyla ensenyar anant pe 'l mon romeu.
Eu moure vuyl los cors dels homens nobles,
Per burgs anant, anant per las ciutats ;
Despertaray los reys de tots los pobles,
Per exalçar las sanctas veritats.

Eu de la crotz sonar vuyl la botzina,
Lo ganfanó levant del sanct amor:
Vençre ne vuyl l' error per la doctrina,
E guerretjant, vençre per tot l' error.
Rich de pensar e de riquea pobre
L' enteniment en Deu qu' un temps perdí,
Me 'n vaig á l' èrm á asmar en la gran obre,
Me 'n vaig á l' èrm ab mon tresor diví.

(Extret de lo *Joglar de Mayllorca.*)

Geroni Rosselló.

Veritats.

—Quina es la persona mes rica del mon?
—La que res desitja.
—Y la mes pobre?
—L' avaro.

ROBO ENGINYÓS.

Contan que l' archebisbe de Kantorbery trobá un dia en cert bosch per hont passava molt sovint, un home sentat á terra tenint damunt dels genolls un tab-blero del joch dels escachs y jugant una partida que, á primer cop d' ull, semblava tenirlo molt encaparrat.

—¿Qué fas aqui, bon home?, va preguntarli l' archebisbe.

—Senyor, faig una partida d' escachs.

—Cóm s' enten! Y ¿pots jugar tot sol?

—Es que no hi jugo tot sol, senyor archebisbe; sino que hi jugo ab Dèu.

—Ab Dèu! ¿Te déu costar mòlts pochs quartos cada vegada que perts?

—Perdonáu: anéu mòlt errat. Juguem mòlt fort y quan perdo pago sens quedarmen ni una malla. Esperauvos un xich, pot ser me duhéu la bona sort, avuy estich de desgracia... ¡Ah! *Escach de mort!....* Dèu ha guanyat!

L' archebisbe á tot axó se 'n reya y, francament no n' havia pera menys. L' infelís jugador se va tráurer de la butxaca ab tota flema trenta lliuras y las va donar al ministre de Dèu, tot dihent:

—Quant perdo sempre m' envia Dèu algú pera cobrar lo qu' Ell ha guanyat; aixis donchs prenéu ara mateix aquests diners, y repartiulos entre 'ls pobres, qu' ells son los tesorers d' Aquell.

L' archebisbe no volia rébrels; mès al cap y al últim tinguè qu' emportarsels perqué 'l jugador s' enfilava de punts al véurer sa resistencia,

Alguns dias apres tornant á passar l' archebisbe pèl mateix lloch trobá altre vegada al jugador ab la mateixa posició en que l' havia vist jorns abans.

—Senyor, le va dir aqueix quant lo vejé, tots aquests dias no he fet mes que pérdrer, avuy crech que pendré la revantxa. Just!.. *Escach de mort!...* Dèu ha perdut!

—Y be! preguntá l' archebisbe, ¿quí t' ha de pagar ara?

—Sense cap mica de dupte, devéu esser vos. Jugavam trescentas lliuras en aquesta partida y, quan pert, Dèu m' envia alguna persona perquè 'm pague; aixis com tampoch deixa d' enviarmela á cobrar quant perdo. Y si axó

no voléu créurer, aquí detrás d' aqueixos arbres tinch alguns amichs que ho saben tant com jo y que 'us ho esplicarán de manera que no 'us ne quedará cap molla de dupte.

A uns arguments com aquests no hi ha replica. Lo bo del archebisbe tinguè que pagar: mes, segons se diu, jamay torná á traspassar pèl bosch aquell y aborrí per sempre mes lo *joch dels escachs* al que hi era prou aficionat.

LA LLENGUA CATALANA.

E pur si muove...

Heralts dels Comptes-Reys, ab ma fornida,
desde la tomba ahont vostre cos descansa,
alsau las massas en senyal de festa,
l' escut ahont brillan las bermellas barras.
Cridau ab veu de tro: « Pas, que ja torna! »
y pus ve la que un dia us alentava,
reviviu un instant pera servirla,
que es morta viva, pus respira y parla.
No mort, no, l' arbre perque 'l vent l' assota
y sas fullas ja secas lluny escampa:
del lloch mateix ahont estas s' arrancaren
altres ne brotarán si viu la saba.
Perque lo tro gran tempestat anúncia
no mort del llaurador, nó, la esperansa:
de las espigas que lo llamp no crema
naixerán l' any següent dauradas garbas.
Per morta, en veritat, mòlts la tingueren
vehentla blanquejar en l' urna santa,

vehent un mar de llágrimas prop de ella.
que l'unich arbre del sa sombra banya.
Mes rosada tenia la figura
en mitj de sa blancor sa trista cara,
y 'l mar que 's veya creixer prop de l' urna,
mar de amor era sols, que espera y calla.
¿Contar no ohireu de un antich imperi
de una águila invensible, quals miradas,
estenentse del mòn per tots los ámbits,
als forts rendia, quant sos ulls clavava?
¿No ohireu de un mantell contar la historia,
de un mantell que devall de sí abrigadas
portava las regions mes diferentas,
gents de tots climas y de totas rassas?
De un mantell, en quals ricas brodaduras
las pedras y la purpura del Assia
s' hi veyan, ab las sedas de Sidonia,
ab las pells dels lleons que cria l' Africa?
De un mantell, que, esquinsat en cent mil trossos,
quant sa estrella morí, llum, de sa gala,
serví cada tros de ell á nous imperis
de nou mantell, qual vida fos mes llarga?
¿Y de aquellas legions que, en altres dias,
per Roma ensangrentant llunyas comarcas,
de ellas á Roma duyan la victoria,
cantant ab veus que á Roma eran estranyas?
Donchs bè: si tals recorts no vos fugíren,
sobre 'l front de la morta escrits encara
los trobaréu, fixau en éll la vista,
que no borra la tomba may tal marca.
Jo sò de aquell imperi una memoria,
jo sò de aquell mantell un tros que 's guarda,
un nou mantell nascut desprès de Roma,

que com lo de ella inmens se desplegava.
Jo de las veus estranyas que ¡ Victoria !
entonavan ferint en sas tornadas
la orella dels llatins que 'l foro omplian,
un cant jo sò ; un cant que encara 's canta.
Pero mesquina fòra de ma sombra
la historia, si aixó sols vos recordara :
la memoria que guardo del Imperi
de tots mos fills se mostra en la constancia.
Dos comptes catalans é insignes prínceps
lo mantell han portat en sas espatllas,
y 'l cant que fou ma vida dins la tomba,
la llengua es dels catalans parlada.
No cregau, donchs, que may me faltás vida
pus los recorts com aliment m' en davan :
jo he recordat dormint tota ma historia
mentres sobre la tomba 'l tro bramava.
Jo, desde 'l fret recó de mon sepulcre,
he ohit mil tempestats passar ayradas,
llamps que 'l llorer xafavan de ma tomba
y 'l trepitx sobre mí de iníquas plantas.
Mes de una volta en aterrada pugna
m' ha semblat escoltar, y ho sento encara,
lo soroll de unas mans que 's repartian
los esquins del mantell que fou ma gala,
y jo 'ls esquins — que 'ls ulls del cor los veyan —
he vist volar com seca fullaraca,
ja del alt Pirineu saltant la cima,
ja arrimantse pel mar en llunyas platjas.
Mes en mitj de tant dol y tantas penas
jo espirar no he degut, que no s' apaga
la llántia mentres d' oli tè una gota :
dauli nou oli y la claror se escampa.

Jo sò aquell lema que en la ensenya honrosa
estava escrit, quant, al venjar sa pátria,
los primers catalans esfarahíren
ab ell del sarrahí las algaradas.
Del rey conquistador jo sò la ploma
que al mòn ha fet conéixer sas hasanyas.
Jo 'l crit de guerra sò que en lo mont Tauro
contra los turchs y grechs cridá venjansa.
Jo 'l llibre sò que, com fanal marítim
al errat mariner que confús vaga,
llum he donat als que la mar seguian,
costums y lleys donantlos que ignoravan.
Jo, en boca del gran Pere, á las potencias
de mes poder ó mes orgull pagadas
he parlat, y á ma veu totas sas forsas
s' han dispersat per l' ayre com á vanas.
Jo 'l canal he sigut per hont mils sabis,
á mon to conformant las copias raras
de vells escrits que 'ls filosops crearen,
han fet béurer per tot la ciéncia humana.
Jo á mil sants y doctors he donat forsa
pera escampar de Dèu la fe y paraula :
jo dels reys he sigut la favorita,
y per mi han puntejat de amor las arpas.
Prou vivas en mon cor conservo impresas
del bon rey don Martí las alabansas,
y 'l crit amant ab que son pare un dia
per ma veu saludá á sa terra amada.
Ja sè que la fortuna ab ma despótica,
vehentme que dormia en secas palmas,
á pesar dels llorers que 'm davan sombra,
una llosa en mon pit posá daurada!
Mes ¿ qué hi fa que 'l silenci de la tomba

m' haja obligat per segles á aguantarla ?
¿ qué hi fa que mos sospirs que al mòn sortian
hajan semblat deliris de fantasmas?
que haja olvidat mon nom alguna filla
y mes que amor sols m' hajan tingut llástima?
Lo carinyo de uns fills que en altres dias
mamáren de mos pits fou ma esperansa :
acompanyada de ella en mon sepulcre
dormí esperant, mes ja de dormir basta.
Basta , sí , de dormir , que ha vingut l'hora,
pus rodejant ma tomba abandonada
los nèts de aquells bons fills que ans m' ensalsáren,
la sombra buscan que en lo gel descansa.
Dels antichs trobadors lo nom invocan
y entorn meu vènen puntejant sas arpas.
Tant gran es sa virtut , tant víu l' efecte,
que al oirlas mon cor forsas alcansa,
y de la tomba fent saltar la llosa,
dreta 'm poso sobre ella ab ferma planta.
Deixau que sobre mí bellas flors passen,
flors que 'l vent pórta de regions estranyas :
ab tant que mon llorer se reverdesca
basta ell pera ferme una guirnalda,
que may la aroma de las flors que vènen
podrá ofegar la que 'l llorer exhala,
ni mentres viscan los nous fills que 'm buscan
podré jáurer de nou sens esperansa.
Alsau las massas , donchs , ab ma briosa,
heralts dels Comtes-Reys , alsau las massas :
la llántia que semblava moribunda
desde aquest dia mes claror escampa.
Los funerals del mort s' han tornat festa,
que 'l mort no es mort, pus que respira y parla :

sols pot morir mon cor trencant ma tomba,
de mí y de ella fent cendras y ventantlas.
cridau, sí, donchs, heralts: «pas, que ja torna!»
Cantau, nous trobadors, al so de l' arpa.
No es morta, no, la que tants cors alenta:
may morirá la llengua catana!

A. Bofarull.

LOS DOS GERMANS.[1]

Rondalla dedicada al poéta Lluis Roca y á sa amable esposa Elena Caváller.

I.

En un mateix poble vivian dos germans que, ab motiu de una forta disputa qu' havian tingut feya dejá trenta anys, may mes ningú 'ls havia vist anar de camarada, ni mòlts menys enrahonant en cap lloch, encara que, contra sa voluntat, sols s' hi trobassen. Axó era una cosa que á mes de cridar la atenciò de tot lo poble, sentava un mal precedent, y per tant feya mòlt de temps que 'l rector de la poblaciò buscava un pretex y un motiu pera fèr que 's donguessen la má, tornantse lo amor qu' abans se tenian. Y n' era ben bè de planyer qu' axó fos axis, perqué tots dos eran honrats y bons, y perqué lo que renyits 'ls tenia era una senzilla disputa que de paraula á paraula 'ls duguè á tant trist resultat. Emperó com havian promés may

(1) Del llibre inédit *La panolla.*

mes mirarse la cara , d' aquí fou que encar que , desigs mòlt forts tingueren d' abrassarse un cop 'ls haguè passat la malicia , per no faltar á sa paraula anaren vivint sempre allunyats l' un de l' altre lo mateix que dos estranys.

Aixis anavan las cosas quan un jorn en que 'l senyor rector d' ells dos parlava ab un feligres, sapiguè per boca de est darrer, dos fets dels dos germans que no li 'n feren pérdrer la esperansa de tornarlos amichs , cosa que ningú del poble havia pogut lograr encara.

Era l' un fet, que un dia en que la riera passava de gom á gom , lo mes gran dels germans , que 's deya Pere , va véurer baixar per sobre de l' aiga mig ofegat y quasi sens esma de móurer las mans , á un home que socòs volia. Y quant anava á tráurerse la roba pera salvarlo veyent qu'era 'l sèu germà, y ohint la veu del ergull, arribá á duptar un xich de si 'l salvaria ó no. Y no 'us pensáu pas de que fos per mal cor si duptava ; gens ni mica. Si dupte de ferho tenia no era per altra cosa sino perqué son germá no 's pensès que ho feya pera tornarhi amich , y éll , no volia dar peu á semblant pensament, esclau com era y volia esser de la paraula que li havia dat de may mes tractarshi. Emperó triomfá la veu del cor, y sense pensarshi mes se va llansar al aiga y 'l salvá , posantlo á dessobre de la fresca molsa de un ample marge. Axió ningú ho savia sino 'l feligres que ho diguè al senyor rector. Ni 'l mateix que s' ofegava, que 's deya Joan, poguè saber jamay lo nom de son salvador.

Era l' altre fet , que certa diada d' hivern, trobantse en Joan en sa casa sapiguè, per boca del mateix citat feligres, que son germá Pere passava tanta miseria , que ni pá pera dur á sa boca tenia ; y com queya mòlta nèu y la gent no 's podia llogar pera 'l treball de la terra , lo pobre Pere 's fonia de angunia y tristor en casa sua. Y com axió

sapigut tinguè lo Joan, va dar al feligres que tot li havia contat, un bon grapat de diners pera que socòs donás á la miseria del sèu germá, encomanantli mòlt y mòlt que no descobrís jamay, á aquell, de qui li havia vingut l'almoyna, com aixis ho va fer.

Aqueixos dos actes semblá que obriren al rector un camí pera atenyer lo fi que s' havia proposat ja de temps. Sols li mancava una cosa, y era lo poderlos aplegar en un mateix lloch en que éll tambè s' hi trobès. Aquest desig d' éll, lo bon Dèu lo va satisfer.

II.

Veus aquí qu'un jorn l' avisaren de que hi havia un home del poble que s' estava morint, y com ne tenia mòlt lluny als fills y als parents, tothom lo deixava abandonat. Llavors lo rector enviá á cercar á Pere y li va dir si volia fer una obra de caritat anant á cuidar aquell pobre vell qu' agonisant estava; y Pere, que tenia un bon cor, de tot grat li va concedir lo que li demanava. Y com lo vell s' empitjorás y fos necessari que siguessen dos los vetlladors, lo bo del rector cridá á Joan y le demaná lo mateix que demanat á en Pere havia. Y Joan li va prométrer anarhi, com de fet ho va complir.

Quan los dos germans se trobaren allí, ja podéu pensar com patirian, de primer no 's guaytavan; mès poch á poch 'ls ulls de l' un comensaren á fixarse en la cara de l' altre, y llavors s' adonaren de que, ab los anys que feya que ni vist, ni parlat s' havian, mòltas arrugas segavan la pell de sas caras y mòlts cabells blanchs emblanquian sas testas: mès perçó res se digueren. Al endemá de haver vetllat junts hi tornaren, no sens haver estat mes de dos y de tres vegadas resolts á no anarhi, pera no trobar-

selii; emperó la pòr de que'l malalt no's quedès sense ajuda (pus bè podia succehir que l' un per l' altre ningú hi anès y 'l pobre vell finás sense consol humá) 'ls hi féu tornar.

Y 's vejeren altre cop. Y com á mitja nit fos necessari cridar al rector, pus lo malalt agonisant estava, en Pere 's va véurer en la necessitat de cridar á son germá qu' en la cuyna 's trovava y encarregarli que á cercar la ajuda de la Iglesia anès. Joan obehí á son germá. Aquella veu que trenta anys feya no la havia sentida, li'n semblá mes fonda y tremolosa de lo que ho era quan ell ab son germá se hi feya.

Y vinguè 'l rector acompanyat del qui havia anat á cercarlo , y ajudá á bè morir al pobre vell.

Quan la mort s' haguè amparat de aquell cos , llavoras lo sacerdot prenent de la má als dos germans y duhentlos á prop del finat, aixis mateix 'ls parlá :

—Aquí teniu un home, que no era gens ni mica dolent; mès que son posat un xich aspre y l' ergull que niuhava en son pit han fet que morís, com ja veyéu, lluny de sa familia y sense rébrer consol de cap de sos parents. Ara bè, jo sè de dos germans que 'n aquest poble viuhen y que 's trobarán en lo mateix cas lo dia en que la mort truque á la porta de sas casas. Jo conech á dos germans que deixats portar de la rancunia han viscut mes de trenta anys sens mirarse l' un á l' altre; sense estrenyerse las mans; sens sentirse donar lo tant dòls tractament de germá. De segur que lo sèu cor per bò que sia, s' haurá endurit ab aquest llarch retirament en que víu; de segur que las llágrimas que 's ploran en brassos de la familia, no haurán trobat jamay la má de un bon germá que las haja aixugadas. Y ¿perqué tot aixó? Per una senzilla disputa: per no haver cregut lo precepte aquell del bon Dèu que diu : « *Qui perdoni, será perdònat: qui perdonar no vulla,*

jamay haurá perdo»: per no haver despullat á son cor del fangòs vestit que s' anomena ergull. Pera eixos germans no hi haurá tranquilitat en la terra, perqué de segur que sa conciencia sempre déu gemegar. Pera eixos germans no hi haurá un lloch en lo cel, perqué 'l pecat mes gros que 's pot fer en aquest mòn, es no perdonar las ofensas y víurer enfangat en la superbia y en l' ergull. Miráu, l' ergull y la superbia son com las gotas d' aiga qu' arriban á foradar las penyas; comensan poch á poch á ampararse de nostra ánima y 's presentan tant dòlsas y tan ben disfrassadas, que nostre cor cáu en lo llas y reb ab pler la primera gota, ben amarga per cert, del fel de la superbia. Y arrera de la primera hí cáu la segona; y arrera d' eixa una altra, y una altra, y tantas bè que ni cauhen que acaban pera podrir del tot al cor que no ha escupit la primera, quan la ha sentida cáurer y barrejarse ab sa sanch. Y de un cor podrit ¿qué pot esperarsen? Lo qui sápiga perdonar de tot cor; aquell que oblidarse vulla del mal que li han fet: qui tinga prou resignaciò pera guardar en son cor un doll etern de vera humiliesa; aquell, àquell es lo unich que pot esperansar en lo perdò de Dèu. Mes aquests dos germans no 'n saben de perdonar, perqué trenta anys fá que no han plorat una llágrima d' anyoransa.

Y aquí 's detinguè 'l rector, y de rehull guaytá y vegé que 'ls dos ja vells germans se contenian pera detíndrer las llágrimas que brillantejavan en sas pestanyas.

—Ay! afejí 'l sacerdot estrenyentlos las mans y acostantlos poch á poch; ay! quan felís déu esser lo darse una ben forta abrassada, ab los brassos que trenta anys han estat caiguts perqué no han trobat á qui estrenyer germanalment! Ay! quan dols déu esser lo poder dir un germá á l' altre:—«Jo, encara que ho ignoras, jo vaig ser aquell que 't salvá la vida, lo jorn que en las aigas del riu ofe-

gante estavas. » — Y escoltar de 'ls llavis del germá á qui estas palabras s' han dit: —«Y jo, si bė me n' hi he amagat fins ara, jo fuy aquell qui 't va dar lo pá que no tenias quan un jorn sense trèball vas trobarte. »—

Y quan aquí arribava 'l sacerdot, los dos germans alsaren los ulls, y al véurer que las llágrimas per sas caras avall regalant anavan, rompent en un plor etern, un en brassos de l' altre van llansarse, senglotant dolsament y dantse lo ben tendre nom de germá.

III.

Y quant mes tart preguntavan los del poble al senyor rector ¿com ho havia fet pera ablanir aquells aspres cors? éll los responia:

— Jo sols vos puch dir que 'ls hi vaig contar una historia y que Dèu va fer lo demès.

Riells del Fay, Agost de 1865.

Francesch Pelay Briz.

PURESA, HERMOSURA, POESIA.

Poesia presentada y no premiada, ni de la cual feren sisquera menció los senyors mantenedors dels jochs florals del any 1865.

Nina encara perexia
una hermosa joveneta
que per garriga deserta
falaguéra se pasetja.
Reúlls té sos cabeys rossos,
negres ulls com l' atzabeja,
sas galtas al lliri afrontan,
sa boca perfums alena.

Com daurat escut qu' aguanta
blau cortinatje de seda,
el sol qu' alegria dóna
en mitx d' un cel blau flametja
Baix d' ella s' estén immènsa,
la terra catifa verda,
que de flors tota brodada
cent colors ufana mescla.
Grògas son las de ginestra
las te 'l iprell moradencas,
blanquinosas la vidauba,
rosadas la humil estepa.
Botons d' or du l' argelaga
molt mes richs que las pagesas,
y essent totas tant divèrsas
de la terra son estrellas.
Per entre jonchs y murteras
claras llanegan y frescas
las ayguas, que fent escuma,
dels barranchs botan las peñas.
Mes enllá son front axecan,
desiguals y pintorescas
de la serra lluñedana
cubertas de pins las crestas.
Als aucellets que piulavan
entre las brancas espessas
de ombrívol bosch, conmoguda
escoltava la donsella,
Cuant sens veure d' hont sortian
devant ella se veu dretas
tres fadas que la saludan,
y s' acostan y la besan.
—Oh! l' hermosa jovensana,

Deu del cel te beneyesca,
vat' aquí tres flors que valen
un tresòr de gran riquesa.
  Ben guardat ten aquest lliri
que puresa al cor enseña :
petit oratge l' esfulla,
petita boyra l' entela.
  De ta hermosura es imatge
eixa rosa primarenca,
d' en una en una mostías
cauen sas fullas vermeyas.
  Dels poetas desítjada
es aquesta humil violeta,
pero arriban tambe á pèrdre
lo perfum sas fullas secas.
  Deu te guard, la jovensana,
mira bé, ma garrideta,
que fullas que 'l vent escampa
ninguna má las replega. »
  Axó li diuen las fadas
que tot d' una al bosch s' entran,
mentras qu' ella d' alegria
sent el cor que li batega.
  En sa ma com la néu blanca
las tres flors du ben estretas,
d' en tant en tant las olora
y ab un brí del camp las ferma.
  Camina per la garriga
á los angels fent enveja,
vol cantar, y ab veu mes dolsa
que de mel daurada bresca,
  Del Etern canta las glorias,
de lo cel las maravellas,

del amor mes pur las flamas,
dels Barons antichs proesas.
  La claror de l' esperansa
la foscor de la tristesa
canta ab veu tant delitosa
com la d' arpa que puntetjan.
  Mes envant un nitet troba
qu' unas alas du á l' esquena,
un arc en ma , y á derrera
un estoig ple de satgetas.
  Va despullat y li tapa
los ulls de foch una bena,
y plorant demana 'l lliri
y jurant fa mil promesas.
  Ella 'l pit no te de bronso,
té 'l cor tendre , el té de cera,
y al ninet el lliri dona,
sas paraulas creguent veras.
  Dins son pit neix una spina,
una serp son cor roega :
per son lliri donaria
la sang de las suas venas.
  Ay ! que n' es de malanada
qui pert se blanca puresa !
que fullas que 'l vent escampa
ninguna má las replega.
  Pas á pas li va derrera,
per dins la garríga estesa,
un vell de barba mes blanca
que llana de añell ben neta.
  Lluenta faus y unas alas
y un rellotje du d' arena,
y á poch poch li pren la rosa

sense qu' ella eu advertesca.
No s' en tem fins que s' acóta
prop d' un torrent, y sorpresa
dins l' aygua veu una cara
qu' es la seua y no s' assembla.
Conhort á s' amarga pena
sens profit la jove cerca :
per sa rosa donaria
la sang de las suas venas.
Ay! que n' es de malanada
la qui pert sa gentilesa!
que fullas que 'l vent escampa
ninguna ma las replega.
Mes desolada, mes trista,
li pareix ja aquella pleta,
vol cantar y acents no troba,
també 'l temps las arpas trenca!
En vá al cel sos ulls axeca,
en vá 's fatiga, en vá pensa,
res la conmou, res l' inspira,
tot cuant veu la deixa freda.
No y cap dupte; l' ha perduda,
l' ha perduda á la floreta,
qu' en son cor foch encenia,
que sa veu tant dolsa feya.
Com l' anyora! y se llamenta,
y sos ulls li llagrimetjan;
que per ella donaria
la sang de las suas venas.
Ay! que n' es de malanada
qui pert l' hermosa violeta!
que fullas qu' el vent escampa
ninguna ma las replega.

Mars de 1865. **Tomas Aguil·o.**

QUI FEU CEGO Á CUPIDO.

Contan los antichs que Cupido no n' era pas cego de naixensa, res d' aixó; tenia una vista mòlt fina. Segons apar, la causa de son cegament no fòu pas altre que l' haver rebut en certa ocasiò un fort revès de má de la Follia ó Bojeria, (que es lo mateix).

Lo pobre nin vehentse cego, aná en busca de sa mare Vénus y li demaná justicia. Tingueren concell los Dèus, y segons sembla resolgueren que, tota volta que la Follia era causa de que Cupido haguès perdut la vista, la condempnavan á que eternament li fes de guia, tota vegada que no hi veya.

Dès de llavors ensá no anat Cupido á cap lloch que no li haja acompanyat la Follia.

LA CATIVA.

RONDALLA.

(Del llibre de l' infantesa.)

Una vegada era un rey — de moreria
que 'n tenia prop del mar — una cativa
y plora que plorarás — tot lo sant dia
tancadeta en un castell — de pedra viva
dès d' ahont sols veya 'l cel — per gelosias
y encare 'l poguès guaitar — quant ne voldria

que 'l rey moro n' es gelos — y molt l' estima
tant que la 'n faria reyna — si ella volia
mes tant sols mires algú — la greu cativa
no hi hauria mes remey — la mataria.
Lo rey moro la estojava — com pedra fina,
sas esclavas la vetllavan — de nit y dia,
de genollons los esclaus — tots la servian
y fins un de cristiá — que n' hi havia.
Un jorn que 'l rey era fora — lluny de la vila
mentres brodava en sa cambra — ab las cativas
las altras seyan en terra — ella en cadira
las altras brodavan tela — y ella batista
sentiren ab gran plaher — sons de una lira
y del esclau cristiá — cansó molt trista:
— Oh malhaje lo rey moro — la vida mia,
oh malhaje lo rey moro — que 't tè cativa,
y malhajen sas cadenas — la vida mia,
y malhajen sas cadenas — ab que éll te lliga,
que quant mes dauradas son — la vida mia,
que quant mes dauradas son — mes fort te lligan. —
Paraulas d' un cristiá — no 'ls entenian
mes ella plorava molt — de nit y dia.
Un vespre de tant plorar — s' es adormida,
un vespre una esclava jove — se 'n condolia:
li desentrena 'ls cabells — y 'ls hi deslliga
y de sos brassos y peus — trau las manillas;
ja li clava un gros parpal — prop de la pinta,
la pinta n' era d' argent — ab dues giras
y 'l parpal de rey de moros — que mes valia
n' era fet de mans de bruxas — que bè 'n savian
y n' hi havian trevallat — set anys y un dia.
Lo parpal n' era encisat — y tant l' encisa
que la que n' era donzella — ja n' es gavina.

S' en puja en lo finestral — al mar se tira
y vola que volarás — tot dret camina.
Quant ne fou al oltramar — pren terra en dintre
ja se 'n va cap al palau — de la regina
hont dins sa cambra plorava — sens alegria
que set anys fa qu' ha perdut — la seva filla
que set anys que la perdé — set anys y un dia
Las cambreras del palau — s' han endormidas,
ab l' esvalot que mogué — s' esporuguiren,
ab l' esvalot qu' ha mogut — la reyna 's gira.
Matarla volen los patjes — per atrevida
y á la falda de la reyna — ella fugia.
Lo reyna veu lo parpal — del cap li estira
y l' aucell ja no es aucell — que n' es sa filla.
Llavors se veu en la mar — vela llatina
y 's sentian dès de lluny — sons d' una lira,
Quant lo rey torná al castell — de roca viva,
d' aquell esclau cristiá — y la cativa
no se 'n cantava ja mes — gall ni gallina,
que en terra de cristians — tots dos dormian
y en terra de cristians — lo sol hi brilla!

T. Thos y Codina.

Mataró 27 Matx de 1862.

— Aiga passada no vol molí.
— A qui s' ajuda Dèu l' ajuda.
— De dolent arbre no n' esperes bon fruit.
— Cada terra fá sa guerra.

—

— Amor ab amor se paga
— Quí juga no dorm.
— Si vols ser Papa posatho al cap.
— Val mes un gart que cent lliuras.

LAS VIOLETAS.

—« Tota vergonyosa
com la pobre nina
que creix dolorosa,
que sa front inclina
solitaría , inquieta
sense un cor amant ;
entre la herba humida
passa la violeta
sa ignorada vida ;
tota senzilleta,
tota ruborosa,
tota vacilant.

—

Quan naix la primera viola
lo camp se vesteix de festa ;
lo cel mes pur se arrebola ;
brilla mes clara la llum :
Que es la violeta flor pura
que agrada per lo modesta,
y encanta per sa hermosura
y encisa per son perfum.

—

A la vora , vora
del riuet se amaga ;
sa corrent sonora
sempre la afalaga :
que es sa amiga ella,
son amich es ell.

Ella als camps matisa
com la flor mes bella:
ell sas aiguas prisa,
dolsa cantarella
murmurantli en paga
de un amor novell.

—

Sortiu, noyetas graciosas,
que sou dels galans volgudas;
las que sentiu candorosas
lo flam dels primers amors.
Pomets de tendras violetas
faréu, que ja son nascudas:
pomets vos farán, noyetas,
tambè vostres aymadors.

—

¡Ay de mí! jo un dia
com vosaltres totas
per las valls corria,
per las valls remotas,
ágil y afanyada
violas á cullir.
Dúyam falaguera
ma mareta aymada
prop de la ribera.......
¡Tendra edat passada!
Ja sa companyia
jo no puch tenir!

—

Juntetas las dos y solas
—¡ay temps de ma dolsa infancia!—
anavam cercant violas,
violas junt al brassal.
Saviam, quant no las veyam,

trobarlas per sa fragancia.
Tants poms á voltas ne feyam
que umplian mon devantal.

—

Ara sens ma mare
desvalguda m' miro :
ja sens qui m' ampare
trémula sospiro,
y en secret devoro
mon dolor cruel.
Son encant me falta :
son encant anyoro :
órfena y malalta
llágrimas jo ploro,
sola en mon retiro,
de amarganta fel.

—

Jo sô la pobre viola
que mústia sa front doblega ;
que prop la corrent tremola
y ab la borrasca 's desfá.
La aigua que son tall remulla
á voltas tambè la anega ;
ó l' aire inquiet la desfulla
si ardent á besarla vá.

—

Ja en los camps, oh noyas,
naixen las floretas ;
féune ricas toyas :
mes ¡ ay ! de violetas
non vulgau ninguna
pèls' galans cullir ;
sino per la hermosa
de careta bruna,

Verge poderosa,
perqué us don' fortuna
y á vostras maretas
no vejau morir!

Féulin presents á MARIA
quan torneu de la floresta;
de quantas flors Abril cria
la violeta es la millor.
Que es la violeta flor pura
que agrada per lo modesta,
y encanta per sa hermosura
y encisa per son olor. » —

Lluis Roca.

— Pere.
— ¿Qué mana?
— ¿Quína hora es?
— No ho sè pas.
— Vès, guayta 'l rellotje de sol.
— Es negra nit y no hi veig.
— No hi fa res, pren lo llum.

LOS AMORS DE LA ESCLAVA.

Recolzada en la finestra
la finestra del alcassar,
¡oh quan trista está la filla
del rey moro de Granada!
Al cel aguayta la mora,
envers lo cel sos ulls alsa

y tot contemplant los núvols
que lliscant, relliscant passan,
aixis mateix conmoguda,
aixis mateix se 'n esclama:
—¿Que 'n faig d' aqueixos jardins?
¿que 'n faig de tantas esclavas,
si me cansan las floretas
y la companyia 'm cansa?
Per mi res val la riquesa
que m' ha donat lo meu pare;
per mí res valen las joyas
de pedras, d' or fi y de plata;
tot m' aburreix y fatiga
y res me dona gaubansa;
lo que jo cerco no 'u trobo,
jo no trobo lo que 'm manca.—
Tot parlant aixis la mora
per l' ampla escala devalla,
escala de marbre blanch
ab la barana daurada,
ab encatifats grahons
y ab parets esculturadas.
Entre las flors del jardí
á passejarse baixava,
á respirar la frescosa
alenada de las auras.
Ja n' hi troba, ja n' hi troba,
ja hi troba á dins nna esclava
qu' entremitg dels gessamins
de flors com la nèu de blancas,
un senzill ramellet feya
contenteta y descuídada.
—¿De quan ensá en mas florestas

se hi passejan mas esclavas?
¿Y de quan ensá recullen
las floretas que aquí esclatan?
—Perdònam, princesa hermosa,
perdònam, si sò culpada,
que si una toya guarnia
de floretas matisadas,
per lo qui mon cor adora
ab tota fe l' aplegava.
—¿Quí vols que t' estime, digas?
¿Quí 't porta tan enganyada?
—Qui n' es llum de tota vida;
qui n' es del cor esperansa!
—Dígas, dígas tú ¿cóm es
que sentne jo entesa y savia
resposta tu sempre 'm donas
que mon pensament no aclara?
Y dígam tambè si ho sabs,
¿perqué sent jo sobirana,
en mos jardins y arboredas
en mon palau y en mas cambras,
essent dels mes richs enveja
y de mon pare estimada,
perqué las llágrimas pujan
á humitejar mas pestanyas,
essent aixis que tu gosas,
essent aixis que tu cantas,
tú que n' ets lluny de tas terras,
tú que n' ets aqui ma esclava?
—Aixó n' es perqué, senyora,
ne tinch ben tranquila l' ánima.
Aixó n' es perqué idolatro,
perqué n' estich namorada

d' un Rey de reys que respectan
del mòn las mes fortas rassas:
jo l' estimo ab frenesí,
jo vull ser d' Ell desposada;
per Ell sofreixo las penas
y 'm sembla dòls ser esclava.
Mes ja sè que vindrá dia
en que 'm veurè deslliurada!...
—¿Quan lo véus? ¿Quí d' ell te porta
tan falagueras paraulas?
—Sas paraulas me dú 'l vent
quan murmura entr' eixas brancas;
me las diu piulant l' aucell
als matins quan ne surt l' auba.
¿Hont lo veig? Entr' estas flors;
lo veig á dintre las cambras,
lo veig quan lo sol s' aixeca,
lo veig quan lo sol s' apaga!...
—De grans reys y de grans príncеps,
mes d' una y de dos vegadas,
ab patjes y cavallers
y ab lluhida cavalcada
n' han dormit en eix palau
y han menjat prop mèu á taula.
De joyas y de riquesas,
me n' han dut, jamay contadas,
y á mon pare han demanat
ma tan pretesa má blanca;
y aqueix rey que tu mencionas,
y aqueix rey de que tu 'm parlas,
ní may ha vingut aquí,
ni may me n' han dit paraula.
Mes si fos cert que visquese

un tant prepotent monarca,
¿deixaria las princesas
pera preténdrer esclavas?
—Es que Ell no cerca luxo,
ni cerca guarnidas cambras,
sols busca cors que 'l bè vúllan,
sols busca cors que 'l bè fassan!
Es consol dels que pateixen,
es goig dels que se migransan,
es bálsam dels que agonisan,
es dels pobres esperansa!
—Esclava, esclava tu 'm contas
cosas que 'l meu cor encantan!
Esclava, tu 'm contas cosas
que maravellan ma ánima!
Sento bátrer jo mas venas,
y mos ulls lo cel traspassan,
y sento cansons tan dòlsas
que 'ls cants dels aucells no guanya!
¿Hont es aqueix que desperta
tendresa y tan dolsa calma
en mon cor plé d' amargura,
en ma pensa atribulada?
—Quan la llum del jorn acaba
y las estrellas brillantas
dès de dalt del cel ne vetllan
nostra dòlsa són pesada,
llavoras si á la finestra
ne surtiu á contemplarlas,
entre 'l suau rumor que mouhen
las quietas nocturnas auras,
sentiréu una armonia
que conmourá vostra ánima,

una veu que al vostre cor
parlará tota manyaga,
y lo que 'us dirá, senyora,
vos deixará marvellada.
Llavors en lo negròs cel,
(que es del llibre de Dèu página)
ab estrellas resplandentas,
ab estrellas enllassadas,
son nom trobaréu escrit,
son nom apendrá vostr' ánima,
y vostra llengua á tothora
repetirá matí y tarda.
Lo veuréu en son palau
sens marbres y sense estátuas,
sens perfums, sense riquesas
y sense seti de grana;
lo veuréu sembrant lo bè,
lo veuréu dant esperansa,
aconsolant al que plora,
recullint totas las llágrimas!
Y quan ne veuréu aixó,
l' aymaréu mes que jo encara;
perqué vostre cor es verge
de tota amor y fé santa! —

—

Y la esclava fuig, al véurer
que espuntan dos ardents llágrimas
en los ulls de la princesa
que en lo cel la vista clava,
encreuhadeta de mans,
conmoguda y extasiada!

Maria de Bell-lloch.

10 de novembre de 1865.

LA DAMA DEL RAT PENAT.

Allá baix al plá
un llorer hi havia.
Sota del llorer,
bona y adormida,
una dama jau
sobre una catifa;
la catifa es d' or
y de seda fina;
la dama es un cel
d' hermosa y bonica.
Ay si ella volgués
jo la vetllaria
de dia y de nit,
de nit y de dia!
Mes un rat penat
que sempre la mira,
prop d' ella s' está
y en ella s' ensiza
sens móurers de nit,
de nit ni de dia.
— Senyor rat penat,
per Deu no 'm diria
si es morta la dama
que mon cor admira.
Morta díuhen qu' es
mes jo la crech viva.
— No n' es morta, no,

sols está dormida.
Ja 's despertará
cuant vinga lo dia,
cuant l' hora n' arrive, cuant l' hora ne sone,
cuant l' hora ne sia!

Víctor Balaguer.

No hi há persona al mòn per crédula é ingrata que sia, que al guaytar una eixida ó bè una posta de sol negue de cor la existencia de Dèu.

Lo plá de Matabous.

¿Perqué tú, locomotora,
Neguitòsa rondinaire,
Xiulant aixordas al aire
Y entristeixes lo mèu cor?
¿Qué han vist tos ulls sanguinosos?
¿Qué han vist en eixa planura
Ahont sols hi creix l' herba pura,
Ahont tant sols jo hi veig amor?

—

¿Qué han vist allí hont sols oviro
Ab la esquena doblegada
Guiant la rella gastada
A un llaurador actíu?
Que ha sentit en esta plana,
Hont sols entre 'l vert follatje
Que 's balandreja salvatje
S' ou lo cant d' aucell joliu?

Ja ho se; no es tot hermosura
Lo que 's presenta á ma vista,
Una cosa trista , trista,
Sento que arranca mon plor.
Ja mas llágrimas espuntan
Y rodolan per ma cara,
Y un trist sospir se prepara
A eixir del fons del mèu cor.

—

Oh tú, lo fré de la máquina,
Que ab monóton só ne cantas ,
Ab ton aspre tó m' espantas,
ab ton aspre tó 'm commóus.
Vola , vola ab rapidesa
Y crusa eixa plana hermosa,
qu' esta planura famosa
n' es lo plá de *Matabous.*

—

Matabous, lo nom mes tétrich
Que conserva nostra història,
Nom que fereix la memoria
De tot , tot ver laletá ;
Nom que fins la sanch me glassa,
Nom tot plé de fantasia
Que commóu l' ánima mia
Y á mon cor gemegar fá !

—

Ja no la veig á la arada
Ni al llaurador que la guia,
Ni sento ja l' armonia
Del cantador rossinyol ;
Sento sols brunzir las fletxas,
Veig la sanch de las feridas,
Veig las barras escarnidas,
Escarnit veig nostre estol.

De Borrell la trista sombra
Veig com baixa de l' altura,
La veig per eixa planura;
Ab cinchcents cavallers vá.
Sento 'ls crits de la moresma,
Altres crits sento horrorosos
Y cinchcents caps sanguinosos
Veig rodar botent pèl plá.

—

Camina, locomotora,
Prívam de un tal espectacle,
Que de un terror admirable
S' ha omplert ja tot lo cor mèu.
Camina ab tota la forsa...,
Lo aire del Vallés respiro.
Ay! que lo plá ja no oviro!...
Plá de Matabous, adèu!!

Ferro-carril de Barcelona á Saragossa 25 de desembre de 1864.

Francisco Roca y Roca.

—Cabra avesada á saltar, salta y saltará.
—Casa ab dos portas costa de guardar.
—De las sobras se fan las obras.
—Qui canta sos mals espanta.

Joya de amor.

Dedicada á En Francesch Pelay Briz.

—Dígam, ma dòlsa aymia,
dígam ¿que vols?
per darme de tas trenas
un daurat floch?
—Dáume un' altra penyora

de vostre amor;
dáume una dolsa prova
d' estimació.

—

—Prén las estisoretas
tállatel donchs,
y tu mateixa dígam
¿qu' he de fer jo?
—Dirvos lo préu tal volta
costará un poch,
donchs no acostumo á véndrer
may mes que flors.

—

—Jamay podrá car serne
pèl comprador
si joyas com aqueixa
lograrne pot!
—Si car, pus, no vos sembla,
lo bell garçò,
per préu d' aquesta vénda
dáume un bès dòls!

—

—No un bès sol he de darte,
que un bès es poch;
pus la joya qu' envejo
val tot un mòn.
Jo 't donaré tants besos,
nina, joyós,
que 'ls hi pendré á tas galtas
la bermellor!

—

—No pensáu may tal ferne,
mon aymador,
que no 'n permet la usura
ma religió.

—Vina, donchs de ma vida
lo estel hermos,
dónam eixa penyora,
dómela donchs.

—

—Dáume primer la paga
lo comprador
que si en la paga hi manca
No hi perda jo.
—¿Hont vols que deposite
lo préu llavors,
En las mans, en las galtas,
O bè en lo front?

—

—Moneda d' eixa classe,
mon aymador,
ab la boca se paga
y 's cobra sols!

Enrich C. Girbal.

Girona, agost de 1865.

—Dèu nos guart d' aiga que no corra y de gat que no miòla.
—La viuda rica, ab un ull plora y ab l' altre repica.
—No digas mal del dia que passat no sia.
—Per sa ruína nasqueren alas á la formiga.

Las tres tarongetas.

Dèu nos guart d' un ja está fet.

Dalt al jardí del compte
un taronger n' hi ha
tres taronjas ne penjan

que fan pler de mirar,
per fetas y sucosas;
Mes ay! ¿qui las haurá?

—Qui haurá la mes madura
de comptes será un tanch;
qui haurá la mitjansera
lo fill del rey será;
la xica, del rey moro
Mes ay!, lo cap ne val.—

Lo joglar qu' ho sentía
l' arpa ja n' ha penjat,
calsa esparons de plata,
monta lo cavall blanch
y se 'n va ó Terra Santa
Mes ay!, á guerrejar.

Set anys n' es estat fora,
al cap dels set torná;
al mánech de la llansa
pèls cabells estacat
penja 'l cap del rey moro
Mes ay!, gra á gra sagnant.

Ja 'n véu sa enamorada
al gótich finestral
que pera amortallarshi
cus un llensol morat;
las llágrimas le cauhen
Mes ay!, á raig á raig.

—Aixúgalas aymada
ja te 'n vinch á abastar,
set llansadas me costas
dret al cor totas van.

Ab una altra , las alas
Mes ay !, se 'm plegarán. —

— Lo bon joglar si ploro
prou tinch per qué plorar ,
quant sápigas la feta
bè farás altretant ,
que un altra má mes llesta
Mes ay !, cullida m' há ! —

Sentint eixas paraulas
ja 'n queya del cavall ,
é se li esmuny la brida ,
los arréus çá y enllá ;
la llansada vuitena
Mes ay ! , lo deixa al jas.

— Si 't plavia la vida ,
mon trovador aymat ,
ab patons y abrassadas
jo te la vull tornar:
si per cas no 't plavia ,
Mes ay !, tampoch no 'm plau. —

Tot volent escalfarlo
la fredó 's comaná ,
un cos de difunt hi havia
dos cossos ara hi han ;
lo de la donzelleta
Mes ay !, y 'l del joglar.

Los patges se 'ls ne duhen,
al davant del altar
set siris grochs ne creman,
cantan tres capellans ,

los comptes van darrera
Mes ay !, tots endolats.

L' endemá 'ls soterravan
sota un xiprer qu' hi há ;
al plor de la comptesa,
hi han nat dos lliris blanchs.
Quant ells han tret florida.
Mes ay !, s' han estimat.

Jacinto Verdaguer.

Riudeperas. — Mastona.

— Al home vell múdale l' aire y deixará la pell.
— Bon any ó mal any quatre caben en un banch.
— De la abundansa del cor parla la boca.
— En dient las veritats se perden las amistats.

Albada .(1)

Desperta nina bonica
que per lo prat y lo mont
sos raigs d' or lo sol escampa
sos raigs d' or

Deixa 'l llit, mostra ton rostro
mira que 'ls estels s' han post ;
escolta de las calándrias
lo cant dols.

Las solanas, las aubagas,
las planuras y lo bosch,

(1) Del llibre inedit *Un pom de pensaments.*

al jorn cantan son sant hymne:
canta tot.

Las campanas balandrejan,
las boiras dissipa 'l sol;
y lo vall sacut alegre
lo llarch so.

. . . .

Desperta prompte, ayma mia,
desperta: que 's alt lo sol.....
¡La nineta no desperta!
¡La campana toca á morts!

Eduardo Vidal.

Esplicaciò consoladora.

—Y bè! ¿qu' es la guerra? deya un vell á un xicot jove que acabava de cáurer soldat. La guerra no es res! Quasi tothom ne torna ó sinó aqui 'm tens á mi.

Y 'l qu' aixìs parlava, era manco y duya dòs camas de faig.

Fantasia.

Es de nit. Entre núvols d' esmeralda,
mostra son disch la platejada lluna,
il-luminant los valls, y las neveras,
y las fondas planuras.
Cap so interromp lo sepulcral silenci
que per tot regna; sols lo vent que juga
ab los verns de la platja solitaria,
de temps en temps murmura.

De repent, entre l' ampla y fera sombra
que 'ls dobles róures en lo plá dibuixan,
se 'm presenta á mos ulls encantadora,
celestial figura.
Sembla una dea. Temerosa avansa
del fondo bosch per la malesa obscura,
amagantse y sortint, com evocada
pèl conjur de una bruixa.
Blanch vel penjat á sas espatllas pórta
blanca ne dú també la vestidura;
sols tè negra la llarga cabellera
que 'l fresch oratge embulla.
Esprit sembla engendrat per la tenebra;
esprit sembla nascut de la nit bruna:
encisador somris son llavi agita,
sos ulls trauhen espurnas.
Espantat y sorprés al contemplarla,
si m' hi atanso ó me 'n vaig lo mèu cor dupta;
mes mos temors al fi vencent, m' hi acosto,
y dich ab veu poruga:
—¿Quí ets tú, nineta ó angelet?... respónme!
¿Perqué aquest mòn visítas en nit bruna?...
Torna prest vers lo cel, torna á ta patría.
En la terra ¿qué hi buscas?
Fa dinou anys que jo en pelegrinatge
vaig caminant per ella, y sempre escura
ma dressera ne veig:... ¿trobar la ditxa
vols, que de mí s' allunya?...—
La visió, en mí fixant llavors la vista:
—Pobre ets, mortal, diguè, pobre ets, pus duptas.
¿Sabs hont está la ditxa que no tróbas?
En la fé, que may buscas!

Reus, juliol de 1865.

Francisco Bartrina.

—Qui no pot segar, espigola.

—Sab mes lo boig en casa sèva, que 'l savi en casa dels altres.

—Tal farás, tal trobarás.

—Visca la gallina y visca ab sa pepida.

* * *

—¡Ay rosinyol, rosinyol,
qui com tu poguès cantar!
¡qui poguès regnar com tu
embadalint sens rival!

—

—¡Ay caçador, caçador,
qui com tu poguès caçar!
¡qui poguès regnar com tu,
que los boscos tèmbrer fas!

—

—¡Ay rosinyol mal grait!
¡ay caçador sense esguart!
el cel á n' els dos fe reys
y l' enveja eus fa vasalls.

—

—¡Ay cantoret venjatiu!
¡ay serph de la vanitat!
¡ay philosof sens amor!
mon pare 'us perdonará.

M. Zavaleta.

—No tè fé qui d' ella parla, sino qui la practica.

PENSAMENT.

Dèu diguè á un ángel un dia;
— Vès á la terra á aplegar
las llágrimas que ne llansan
los pobres que van plorant. »

Y l' ángel baixá á la terra
y aplega qu' aplegarás,
com mes llágrimas cullía
mes ne veya rodolant.

De Dèu en mans las posava
brusantas y tot encar,
y 'l bon Dèu d' en una en una
en lo blau cel las fixá.

Après estenent sa dreta,
del sol ne prenguè uns quants raigs
y ab ells tot cobrint aquellas:
—Brilláu; diguè. Y van brillar.

Un enamorat volía donar son retrato á sa enamorada, mes á fi de que 'ls pares d' ella no l' coneguessen si li veyan, dix al pintor:

—Fassam lo retrato; emperó procure que se 'm semble ben poch.

TAULA.

Titols.	Pág.
Gestas catalanas.	3
Estacions , Témporas, etc.	4
Santoral.	5
Bons recorts.	17
Morts.	22
Anyoransa.	26
Los quatre pals de sanch.	28
Perill de mort.	30
Als poetes de Catalunya.	33
Preguntas y respostas.	37
Lo cor y l' amor.	37
L' enquadernador.	38
Lo anell perdut.	39
Isocrates.	41
Lloansas.	42
Albada.	43
Los tres cassadors.	44
Las tres germanas.	46
Un quadro de S. Jaume.	50
Suspirs.	58
Joch de cartas glorificat.	63
A. C. Bonaparte Wyse.	64
Una esperansa morta.	66
La posta de sol.	69
Recepta pera cassar ánechs.	70
En la mort d' una mare.	72
Jochs florals de Barcelona.	74
Lo bès.	81
L' aubatet.	82
Lo parentiu.	84
Los còssos.	85
Obediencia.	88
Sonet.	89
Lo mestre.	89
A Barcelona.	90
A mos amichs de Barcelona.	92
Dos Catalans de França.	94
La font de la riquesa.	96
Mes val tart que may (fragment).	99
Contemplació.	104
Nou sistema de locomoció.	105
Lo cólera-morbo.	112
La moda.	115
Plant de Ramon Lull.	125
Veritats.	120
Robo enginyos.	125
La llengua catalana.	127
Los dos germans.	132
Puresa , hermosura, poesia.	137
Qui fèu cego á Cupido.	142
La cativa.	142
Las violetas.	145
Los amors de la esclava.	148
La dama del rat penat.	154
Lo plá de Matabous.	155
Joya de amor.	157
Les tres tarongetas.	189
Albada.	162
Esplicaciò consoladora.	163
Fantasia.	163
***.	165
Pensament.	166

ERRADAS.

Pag.	*Ratlla.*	*Hont diu.*	*Déu dir.*
92	6	Pren , prau...	Pren, pren
120	11	y ha	hi ha
128	1	prop d'ella.	prop d' ella
		que l' únich arbre del	que l' únich arbre de
Gestas Catalanas – Any 1285 Mort de Pere 'l *Gruu*			Pere *'l Gran*

HORAS CREPUSCULARES.
POESIAS
De **Doña Isabel de Villamartin.**

LO LIBRE DE LES DONES
Ó DE CONÇELLS,
de **Jaume Roig.**

Reimpresiò económica feta tenint á la vista la ediciò de 1753. Est poema ha estat sempre mòlt buscat de tots los vers aymadors de nostra llenga y es una obra de un inmens valor literari. Acompanyada de noticias sobre la vida del poeta y algunas notas, se vén per lo baixissim preu de 10 rs. l' exemplar en rústica y 13 rs. enquadernat en tela ab planchas dauradas, en las principals lli-breterias.

CALENDARI CATALÁ
de 1865:

Escrit per las senyoras Massanés y Villamartin, y 'ls senyors Aguilò, Balaguer, Bartrina, Cutxet, Font, Girbal, Llorente, Martí, Milá, Roca, Rosselló, Rubiò, Subirana, Vidal E. y Vidal. C. — 4 rs.

Pera publicarse á principis d' any.

LA MASIA DELS AMORS.
Poéma popular en dotze cants,

Per **F. Pelay Briz,**

Véuse aquí lo titols dels cants: I. Los olivaters. — II. La vesprada. — III. Amargors. — IV. La tornada. — V. La font. — VI. Los voluntaris. — VII. Tarragona. — VIII. La verema. — IX. Lo parlador. — X. La fugida. — XI. La anyoransa. — XII. La malediccio.

Acompanyat de una traducciò castellana al costat, de notas é il-lustrat ab una lámina; se véndrá en las principals llibreterias, pèl preu de 20 rs

En preparaciò:

LA PANOLLA.
Col-lecciò de rondallas y quentos,

Per **Francesch Pelay Briz.**

LO BROT D' ACHS.
Col-lecciò de poesias,

Per **F. P. B.**

LO LLIBRE DE L'INFANTESA
RONDALLARI CATALÁ

Per **Terenci Thos y Codina,**

De la Real Academia de Bones Lletres.

Barcelona, llibreteria de Alvaro Verdaguer, y en les principals de Catalunya, Mallorca y Valencia. Preu 1 escut.

EL PRÍNCIPE DE GERONA.
Historia de este antiguo título y noticia de los personajes que lo usaron

Por **D. Enrique Claudio Girbal,**
autor de varios trabajos históricos y literarios.

LAS ROSELLETAS.
(ALBADAS Y PASTOREL-LAS,)

Per **Francisco Bartrina.**

Se vén á 2 rs. en las principals llibreterias.

GUIA CICERONE
DE LA INMORTAL GERONA.

Viaje por la ciudad con el objeto de conocer los *monumentos artísticos*, enterarse de los *recuerdos* y *hechos históricos* y saber el origen de las *tradiciones populares* pertenecientes á la misma,

Por **D. Enrique Claudio Girbal.**

AUSÍAS MARCH,
Ediciò de 1864.

Ab notas y comentaris: en las principals llibreterias se vén á 26 rs. — Un volum de 356 páginas.

LO LLIBRE DELS ÁNGELS
ab la traducciò castellana al costat,

Per **Francesch Pelay Briz.**

Un volum de unas cent páginas, ediciò tirada en paper de láminas, ilustrada y ricament enquadernada ab planxas dauradas.—6 rs.

MIREYA.
TRADUCCIÓ CATALANA.

Los darrers exemplars d' aqueixa obra se venen en la llibreteria de Joan Roca y Bros, Argenteria, al preu de 11 rs. cada exemplar.

CALENDARI CATALÁ

DEL ANY

1867,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POÉTAS CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL-LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any ters de sa publicació.

BARCELONA.

LLIBRETERÍA DE JOAN ROCA Y BROS,

CARRER DE L' ARGENTERÍA, N.° 49.

1867.

GESTAS CATALANAS.

Any. 871. Casament de Jofre lo *pelòs* ab Winldilda.
» 990. » de Ramon Borrell ab Emersinda de Carcassona.
» 1039. » de Ramon Berenguer I, ab Na Isabel.
» 1051. » » » » ab Na Blanca.
» 1053. » » » » ab Na Almodis.
» 1076. » de Ramon Berenguer II, ab Mahalta.
» 1096. » » » Berenguer III, ab Na Almodis.
» 1112. » » » » ab Na Dolsa de Provensa.
» 1137. » » » Berenguer IV, ab Na Petronila.
» 1204. » de En Pere *lo catolich* ab Na Maria de Montpeller.
» 1221. » de En Jaume I, ab Alianor de Castella.
» 1235. » » » » ab Violant d' Hungria.
» 1275. » de En Jaume II (de Mallorca) ab Na Esclaramunda de Foix.
» 1338. » de En Pere *lo ceremoniós*, ab Na Maria de Navarra.
» 1349. » » » » ab Na Alianor de Sicilia.
» 1380. » de En Joan I, ab Na Violant de Bar.
» 1415. » de Aufós *lo savi*, ab Na Maria de Castella.

» 1393. Instauració dels Jochs Florals en Barcelona baix la protecció del Rey En Joan I, *lo Aymador de la Gentilesa*.
» 1458. Restauració dels Jochs Florals en Barcelona.
» 1859. Segona restauració dels Jochs Florals en Barcelona.

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS.

Janer. 1 Artés, La Bisbal y Pons. 6 Amer, Manlléu y Montclar. 7 Igualada. 14 S. Hilari 17 Borjas de Urgell, Malgrat, Navata, Palamós, S. Celoni, S. Quirse de Besora y S. Pau. 19 Besalú. 20 Arbucias, S. Feliu de Pallerols y S. Pere de Torelló. 21 Castelltersol. 22 Espluga de Francolí y Taradell. 23 Cervera. 24 Sort. 25 Torrellas y S. Pol de Mar. *Movibles* 13 Tarrasa. 27 Pla.

Fevrer. 2 Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonje y S. Llorens dels Piteus. 8 Isona. 22 Figueras y Tortellá. 24 Crespiá. 25 Cervera. *Movibles* 3 Balsareny. 24 Balaguer.

Mars. 3 Cardona. 25 Alpens. *Movibles.* 10 Seu de Urgell, Mare Deu de Pinós y Tortellá. 14 Berga. 17 Salás. 23 Calaf.

Abril. 1 Mayals. 5 Calaf. 15 Corsá, Lleyda, Pobla de Segur y Prades. 16 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sallent. 28 Piera. *Movibles.* 21 Ripoll. 9 Bellpuig. 15 Guisona. 22 Palafrugell.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tarrega, Perellada, S. Feliu Sasserra y Vilafranca del Panadés 3 Agramunt, Figueras y Vich. 8 Calella. 9 Alcarraz. 13 San Llorens dels Piteus. 15 Arbucias, Balaguer, Cardedeu, Palamós, Tortosa, Torroella de Mongrí y Moyá. 20 Vidreras. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Tortellá. 26 Palautordera. 27 S. Antoni de Vilamajor. 31 Molins de Rey. *Movibles.* 5 Tarrasa, Tarragona y Torredenbarra. 30 Cambrils, Lleyda, Manresa, S. Culgat del Vallés y Torelló.

Juny. 2 Sort. 11 Salardú. 13 Centellas y Sta Pau. 24 Pineda. 29 La Bisbal y Pons.

Juliol. 9 Arenys de Mar 13 Calonje. 17 Malgrat. 25 Amposta, Reus, Torroella de Mongrí, Sabadell y S. Salvador de Oló. 27 Mataró. *Movibles.* 14 Esparraguera. 21 Vilaseca.

Agost. 1 Cervera. 2. Mora de Ebro. 4 Massanet de la Selva y Piera. 9 Olot, 10 Agramunt, Ardós, Castelló, Espluga de Francolí, Moyá y Riudoms. 15 Barbará. 16 Lleyda y Caldes de Malavella. 17 Navata. 18 Bellpuig y Borjas de Urgell. 20 Olesa de Monserrat. 24 Figu ras, Prades, Ripoll, Solsona, y Torroella de Mongrí. 28 Manlleu y Montblanch. 29 Granollers, Igualada, Torras de Segre y Pineda. 30 Alcarraz. *Movibles.* 3 Prats de Rey y S. Martí de Sasgayolas 4 Sallent, Manresa y La Bisbal. 25 Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz. 8 Balaguer, Calaf, S. Culgat del Vallés, Viella y Villamur. 10 Manresa. 11 Isona. 14 Almenar, Cardedeu, La Granadella, Torroella de Móngrí, Tortosa, S. Sadurní, Saladú, Perellada y Sta. Coloma. 15 Viella. 16 Bagá. 21 Berga. 28 S. Llorens dels Piteus. 29 Hostalrich, Lleyda, Sampedor, Corsa y Vich. *Movibles.* 1 S. Llorens Saball. 8 Castelltersol. 15 Calella. 22 Tortellá.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldas de Monbuy. 12 Arbucias. 13 Esterri de Aneo. 14 Besalú y Ripoll. 15 Campdevonol, S. Juan de las Abadesas, Vendrell y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot. Tremp, y Vilafranca 23 Alcover. 25 Mora la Nova y Tortellá. 28 Cardona, Perellada, Pons y Vilafranca del Panadés. 29 Girona y Turbiá. *Movibles.* 18 Alforja y Brafim y Palautordera. 29 Palafrugell. 27 Tarrasa.

Novembre. 1 Mayals, S. Felio Sasserra y Seu de Urgell. 2 Puigcerdá. 3 Guissona. 6 Olot. 8 Sort. 11 Amer, Cervera, Solsona y Ullastrell. 24 Bañolas. 25 Arbeca, Centellas, Torá y Pons. 27 Hostalrich. 30 Falset, La Llacuna, Manresa, Olot, Orgañá, Puigcerdá, y Torá, S. Felio de Torelló y Torroe-

lla de Montgrí. *Movibles*. 3 Tortosa, Sallent y Vilarrodona. 10 Gandesa, Arenys de Munt y S. Quintí de Mediona.

Decembre. 1 S. Fello de Llobregat y Torroella de Montgrí. 4 Agramunt y Cardona. 6 Tarrasa 8 Ager, Palafurgell, Cardedeu y Saral. 13 Arbós, Balaguer, Castelló. Hostalrich y Taradell. 21 Barcelona, Blanes, Cervera. Falset, Lleyda. Montblanch, Olot, Vilafranca y Tremp. 27 Pineda *Movibles*. 1 Sabadell y Viladrau.

MERCATS.

Dilluns de cada semana. Agramunt, Lleyda, Manresa, Olot, Reus, S. Feliu del Llobregat, Tárrega y S. Martí Sasgayolas.

Dimars de idem. Arbós, Besalú, Caldas de Mombuy, Cervera, Girona, Montblanch. Seu de Urgell y Vich.

Dimecres de idem. Balaguer, Banyolas, S. Celoni, Tarrasa, Torelló y Valls.

Dijous de idem. Agramunt, Cardona, Figueras, Girona, Granollers, Lleyda, Manresa, S. Sadurní de Noya, S. Hipólit de Voltregá, Tárrega y Palafrugel.

Divendres de idem. Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seu de Urgell y Torá.

Disapte de idem. Balaguer, Girona, Sabadell, Valls, Vich y Vilafranca del Panadés.

Diumenge de idem. Artesa de Segre, Capellades, Castellá, Esparraguera. Malgrat Mollet, Moya, Piera, Puigcerdá, Ripoll, Roda Rubí, S. Pere de Riudevitlles, S. Quintí, Sarral, S. Cugat del Vallés; Tarrasa, Sentmenat. Tortellá, Calonje y Valls.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrasa. 17 Vilanova. 20 Palafrugell. 22 Besalú.

Febrer. 12 Sarriá.

Abril. 25 Balsar ny. 26 Tortellá. 28 S. Genís.

Maig. 13 Tarrega. 21 S. Boy.

Juny. 5 Montblanch. 21 Vilassá. 29 Masnou. 30 Tarrasa.

Juliol. 1 Sabadell y Horta. 5 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafrugell. 22 Masquefa. 25 Monistrol de Monserrat y Reus. 26 Vendrell. 30 Hortas de S. Bertran y Sarral.

Agost. 3 Vilaseca. 4 Salou. Tarrasa, S Pere de Riudevitlles, Alella y San Felio de Torelló. 6 S Just Desbern. 7 Papiol. 10 S Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmaló, Martorell, Corbera Capellades, Bruch, Vallformosa, Cardedeu, Gelida, Cornellá, Tortellá, La Bisbal y Hospitalet. 23 Sitges. 24 Sans, Igualada. y Valibona. 25 S Ginés. 27 Mataró y S. Vicens dels Horts. 28 Premia. 29 S. Juan Despí y Manresa. 30 R pollet y Vilafranc.

Septembre. 1 Torá. 2 Granollers 5 Rubí. 7 Viladecans. 8 S. Andréu de la Barca, Olot, Cadaqués, S. Adriá de Besós, Viladrau y Piera. 10 S. Gervasi, 11 Agramunt. 13 Cornellá. 14 S. Sadurní y Horta. 17 Tiana. 22 Sta Colomá de Farnés. 23 Tarragona y Calella 28 Sallent 29 Sarriá y Molins de Rey

Octubre. 2 Hostafranchs. 10 Corts de Sarriá.

Novembre, 9 Balaguer. 11 S. Celoni, Palafrugell y Tayá 21 S. Martí. 23 S. Climent de Llobregat. 30 S, Andréu de Palomar.

Decembre. 10 Berga. 27 Pineda.

ESTACIONS.

Primavera: entra 'l 20 de Mars á las 2 y 46 m. de la tarda.

Estiu: entra 'l 21 de Juny á las 10 y 56 m del matí.

Tardor: entra 'l 23 de Septembre á la 1 y 9 m. de la matinada.

Hivern: entra 'l 21 de Decembre á las 7 de le nit.

JANER.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 h. 34 ms.

1 Dim. ✠ C. d'any.
2 Dime. S. Macari.
3 Dij. S. Daniel.
4 Div. S. Tito bis.
5 Dis. S. Telesforo.
á las 12 y 33 m. de la nit.
6 Diu. ✠ Los Reys.
7 Dill. S. Ramon P.
8 Dim. S. Teofil.
9 Dime S. Fortunat
10 Dij. S. Nicanor.
11 Div. S. Higi.
12 Dis. S. Arcadi.
13 Diu. S. Gumersin
á las 4 y 42 m. de la tarda.
14 Dill. S. Hilari.
15 Dim. S. Pau.
16 Dime. S. Fulgenci
17 Dij. S. Anton.
18 Div. Sta Prisca.
19 Dis. S. Canut.
20 Diu. S. Sebastiá.
á las 7 y 44 m. del matí.
21 Dill. S. Fructuós.
22 Dim. S. Vicens.
23 Dime. S. Anfós.
24 Dij. S. Timoteo.
25 Div. Conv S. Pau
26 Dis. Sta. Paula.
27 Diu. S. Joan Cris.
á las 2 y 36 m. de la tarda.
28 Dill. S. Juliá.
29 Dim. S. Franc S
30 Dime Sta Martina
31 Dij S Pere Nolash.

FEBRER.

Aquest mes té 28 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 34 ms.

1 Div. S. Ignaci.
2 Dis. ✠ *La Cand.*
3 Diu. S. Blay.
4 Dill. S. Andreu.
á las 6 y 24 m. de la nit.
5 Dim. Sta. Agada.
6 Dime Sta Dorotea
7 Dij. S. Ricart.
8 Div. S. Joan de M
9 Dis. Sta Apolonia
10 Diu Sta. Escolas.
11 Dill. Los 7 sirv Mª
12 Dim. Sta. Eulalia
á la 1 y 49 m. del matí.
13 Dime Sta Catali R
14 Dij. S. Valenti.
15 Div. S. Fausti.
16 Dis. S. Onesimo.
17 Diu. *Sep* S. Romul
18 Dill. S. Simó.
á las 7 y 49 m. de la nit.
19 Dim. S. Mansuet.
20 Dime. S. Nemesi.
21 Dij. S. Secundi.
22 Div. La c. de S Pere
23 Dis. S. Pere Damiá
24 Diu. *Sex* S. Mateu
25 Dill. S. Cesareo.
26 Dim. La M. de D. de Guad. de M
á las 11 y 41 m. del matí.
27 Dime. S. Baldome
28 Dij. S. Romá.

MARS.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s allargan 1 hora 43 ms.

1 Div. S. Rosendo.
2 Dis. S. Simplici.
3 Diu. *Quin.* S. Cel.
4 Dill. S. Casimir.
5 Dim. B. Nicolau.
6 Dime. *Cendre.*
á las 9 y 46 m. del matí.
7 Dij. S. Tomás A.
8 Div. S. Joan de D.
9 Dis. S. Paciá.
10 Diu. S. Melitó.
11 Dill. S. Constanti
12 Dim. S. Gregori.
13 Dime. S. Ramir.
á las 8 y 56 m. del matí.
14 Dij. Sta. Matilde.
15 Div. Sª. Madrona
16 Dis. S. Heribert.
17 Diu. S. Patrici.
18 Dill. S. Gabriel A.
19 Dim. † S. Joseph.
20 Dime. S. Niceto.
á las 9 y 3 m. del matí.
21 Dij. S. Benet.
22 Div. Sta. Catalina
23 Dis. B Joseph Or.
24 Diu. S. Timolau.
25 Dill. ✠ Au. M. D.
26 Dim. S. Brauli.
27 Dime. Sta. Lidia.
28 Dij. S. Sixto.
á las 7 y 54 m. del matí.
29 Div. S. Eustasi.
30 Dis. S. Joan Clim.
31 Diu. Sta. Balbina.

ARBIL.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 20 ms

1 Dill. Sta. Teodora
2 Dim. S. Fr.° de P.
3 Dime. S. Benet P.
4 Dij. S. Isodoro.
á las 10 y 1 2m. de la nit.
5 Div. S. Vicens F.
6 Dis. S. Celesti.
7 Diu. S. Epifani.
8 Dill. S. Albert.
9 Dim. S.ª M.ª Cleof.
10 Dime. S. Ezequiel
11 Dij. S. Lleó.
á las 3 y 18 m. de la tarda.
12 Div. Dolors. M. D.
13 Dis. S. Hermenegi
14 Diu *Rams* S. Telm
15 Dill. S.ª Anastasia
16 Dim. S. Toribi.
17 Dime B. M.ª Ana.
18 Dij *Sant.* S. Eleut.
á las 11 y 14 m. de la nit.
19 Div. *Sant.* S. Hermogenes.
20 Dis. Sta. Ignés.
21 Diu. *Pascua.*
22 Dill. ✠ S. Sotero.
23 Dim. † S. Jordi.
24 Dime. S. Fidel.
25 Dij. S. March ev.
26 Div. S. Cleto.
27 Dij. S. Pere Arm.
á las 2 y 9 m. del matí.
28 Diu. S. Prudenci.
29 Dill. S. Pere mr.
30 Dim. S.ª Cat.ª de S.

MAIG.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' allargan 1 hora 20 ms.

1 Dime. † S. Felip.
2 Dij. S. Anastasi.
3 Div. † Invenció.
4 Dis. Sta. Mónica
á las 7 y 49 m. del matí.
5 Diu. Div. Pastora
6 Dill. S. JOAN-ANTE.
7 Dim S. Estanislau
8 Dime. La A. de S. M
9 Dij. S. Gregori N.
10 Div. S. Antoni.
á las 10 y 13 m. de la nit.
11 Dis. S. Eudalt.
12 Diu. S. Pancrás.
13 Dill. S. Pere Rt.
14 Dim. S. Bonifaci.
15 Dime † S. Isidro Ll
16 Dij. S. Joan Nép.
17 Div. S. Pascual B.
18 Dis. S. Felix de C
á las 2 y 1 m. de la tarda.
19 Diu. S. Pere Celest
20 Dill. S. Baudili.
21 Dim. S. Secundi.
22 Dime. S.ª Rita de C.
23 Dij. La Ap. de S. J.
24 Div. Sta. Afra.
25 Dis. S. Gregori p.
26 Diu. S. Felip Neri.
á las 5 y 30 m de la tarda.
27 Dill. S. Joan p.
28 Dim. S. Just.
29 Dime. S.ª Teodosia
30 Dij. ✠ L' Asenció
31 Div. S.ª Petronil

JUNY.

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' allargan fins al 21, 27 ms.

1 Dis. S. Fortunat.
2 Diu. S. Marceli.
á las 3 y 21 m. de la tarda.
3 Dill. S.ª Clotilde.
4 Dim. S. Fr.° Car.
5 Dime. S. Sancho
6 Dij. S. Norbert.
7 Div. S. Sabiniá.
8 Dis. S. Salustiá.
9 Diu. *Pentecostés.*
á las 6 y 46 m. del matí.
10 Dill. ✠ S.ª Marga.
11 Dim. † S. Bernabé
12 Dime. S. Joan de S
13 Dij. S. Ant.° de P.
14 Div. S. Basili.
15 Dis S. Modest.
16 Diu. *La Santis. T.*
17 Dill. S. Manel.
á las 5 y 3 m. del matí.
18 Dim. S. Marceli.
19 Dime. S. Gervasi
20 Dij. ✠ *Córpus.*
21 Div. S Lluis Gonz
22 Dis. S. Pauli.
23 Diu. S.ª Agripina
24 Dill. ✠ *S. Joan B.ª*
25 Dim. S. Guillerm.
á las 5 y 36 m. del matí.
26 Dime. S Joan S. P.
27 Dij. S. Ladislao.
28 Div. S. Lleó p.
29 Dis. ✠ *S Pere y S Pa*
30 Diu. La C. de S. P.

JURIOL.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora.

1 Dill. S. Galo
á l.9 y 57m.n.
2 Dim.La Visitació
3 Dime. S. Trifó.
4 Dij. S. Laureano
5 Div. S.M.delosS
6 Dis. S. Isaias pf.
7 Diu.S.OdóyS.Fer
8 Dill. Sta. Isabel.
á las 5 y 4 m. de la tarda.
9 Dim. S. Zenon.
10 Dime. S. Cristof
11 Dij. S. Pio I pap
12 Div. S.JoanGua
13 Dis. S. Anacletp.
14 Diu.S.Bonavent
15 Dill. S. Enrich E
16 Dim.LaM.D.Car
á l. 8 y 4 m. t
17 Dime. S. Aleix.
18 Dij.S.ªSinforosa
19 Div.S.Vicensdel
20 Dis.S.Elias prof
21 Diu.S.ªPraxedes.
22 Dill.S.ªMaríaM.
23 Dim. S. Libori.
24 Dime.S.ªCristina
à las [illegible] y 41 m de la tarda.
25 Dij. ✠ S. Jaume.
26 Div. † Sta. Agna.
27 Dis. S. Pantaleó.
28 Diu. S. Nazari.
29 Dill. Sta. Marta.
30 Diu.S.NonySNen
31 Dime. S.IgnasiL.
á la 4 y 52 m. del matí.

AGOST.

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 36 ms.

1 Dij. S. Felix.
2 Div. M. D Ang.
3 Dis.Lainv.deS.E
4 Diu.S. Domingo.
5 Dill.M.D. delasN.
6 Dim.S Just yPast
7 Dime. S. Gayetá.
á las 7 y 17m. del matí.
8 Dij. S. Ciriac.
9 Div. S. Romá.
10 Dis. † S. Llorens.
11 Diu. S.ªFilomena
12 Dill. Sta. Clara.
13 Dim. S. Cassiá.
14 Dime. S. Eusebi.
15 Dij. ✠ LaAssunci
á las 10 y 46 m. del matí.
16 Div. S. Roch.
17 Dis. S. Liberat.
18 Dim. S. Joaquin.
19 Dill. S. Magí.
20 Dim. S. Bernat.
21 DimeS.ªJoanaFF
22 Dij. S. Sinforiá.
á las 9 y 4 m. del matí.
23 Div.S. Felip Ben.
24 Dis.† SBartomeu
25 Diu. S. Lluis rey.
26 Dill. S. Ceferí.
27 Dim.SJosephdeC
28 Dime. †S.Agustí.
29 Dij. Sta. Sabina.
á la 1 y 13 m. de la tarda.
30 Div. S.ªRosadeL.
31 Dis. S. RamonN.

SEPTEMBRE.

Aquest mes té 03 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 46 ms.

1 Diu. S. Llop.
2 Dill. S. Antolí.
3 Dim. S.ª Serapia.
4 Dime S.ªCándida
5 Dij. S.ª Obdulia.
á las 11 y 40 m. de la nit.
6 Div. S. Faust.
7 Dis. Sta. Regina.
8 Diu.Lo naix M.D.
9 Dill. S. Gorgoni.
10 Dim.S.NicolauT.
11 Dime. S. Jacinto.
12 Dij. S. Lleonci.
13 Div. S. Eulogi.
á las 12 y 12 m. de la nit.
14 Dis. La exal. C.
15 Diu. Los D. M. D.
16 Dill. S. Corneli.
17 Dim. S. Lambert.
18 Dime. S.TomásV
19 Dij. S. Genaro.
20 Div. S. Eustaqui
21 Dis.†S.Mateuap.
á las 3 y 17 m. del matí.
22 Diu. Mrs. de la legió Tebea.
23 Dill. † Sta Tecla.
24 Dim.LaM.Mercé.
25 Dime. S.ªMaríaS.
26 Dij. S. Cipriá.
27 Div. S. Cosme.
á las 11 y 17 m. de la nit.
28 Dis.S. Wenceslau
29 Diu. S. Miquel.
30 Dill. S. Geroni.

OCTUBRE.

—

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 48 ms.

1	Dim. S. Remigi.
2	Dime. L'Angel G.
3	Dij. S. Candi.
4	Div. S. Francesch
5	Dis. S. Froilá.
	☽ *á las* 6 *y* 26 *m. de la nit.*
6	Diu. Lo R. de M.
7	Dill. S. Marcus p.
8	Dim. S.ª Brigida.
9	Dime. S. Dionis.
10	Dij. S. Franc. de B
11	Div. S. Nicasi.
12	Dis. M. D del Pil.
13	Diu. M. D. del R.
	🌕 *á la* 1 *y* 33 *m. de la tarda.*
14	Dill. S. Calixto.
15	Dim. S.ª Teresa.
16	Dime. S. Galo.
17	Dij. S. Euduvigis.
18	Div. S Lluch. ev.
19	Dis. S. Pere de A.
20	Diu. S. Joan C.
	☾ *á las* 9 *y* 25 *m. del matí.*
21	Dill. S.ª Ursula.
22	Dim. S.ª María S.
23	Dime. S. Pere P.
24	Dij. S. Rafel ar.
25	Div. S. Crispí.
26	Dis. S. Evarist p.
27	Diu. S.ª Cristeta.
	🌑 *á la* 1 *y* 11 *m. de la tarda.*
28	Dill. S † Simon y J.
29	Dim. † S. Narcís.
30	Dime. S. Claudi.
31	Dij. S. Quintí.

NOVEMBRE.

—

Aquest mes té 30 dias.

Los dias s' escursan 1 hora 16 ms.

1	Div. ✠ *Totsans.*
2	Dis. *Los morts.*
3	Diu. S. Armengol
4	Dill. S. Charles B.
	☽ *á las* 32 *y* 6 *m. de la tarda.*
5	Dim. S. Zacarías.
6	Dime. S. Sevé.
7	Dij. S. Florenci.
8	Div. Los Sans ms
9	Dis. S. Theodor.
10	Diu. S. Andreu A.
11	Dill. S. Martí.
	🌕 *á la* 1 *y* 18 *m. del matí.*
12	Dim. S. Diego A.
13	Dim. S Estanislao
14	Dij. S. Serapi.
15	Div. S. Eugeni.
16	Dis. S. Elpidi.
17	Diu. S. Gregori T.
18	Dill. S. Maxim.
	☾ *á las* 5 *y* 14 *m. de la tarda.*
19	Dim. S.ª Isabel r.
20	Dim S. Felix V.
21	Dij. La Presen.
22	Div. S.ª Cecilia.
23	Dis. S. Climent p.
24	Diu. S. Joan C.
25	Dill. S.ª Catalina.
26	Dim. Las Esposallas de la M. D.
	🌑 *á las* 5 *y* 19 *m. del matí.*
27	Dime. S. Primitiu
28	Dij. S. Gregori p.
29	Div. S. Saturni.
30	Dis. † S. Andreu.

DESEMBRE.

—

Aquest mes té 31 dias.

Los dias s' escursan 10 m. fins al dia 22.

1	Diu. S. Eloy.
2	Dill. S.ª Bibiana.
3	Dim. S. Franc. J.
4	Dime. S.ª Bárbara
	☽ *á las* 10 *y* 29 *m. del matí.*
5	Dij. S. Sabas.
6	Div. S. Nicolau B.
7	Dis. S. Ambrós.
8	Diu. *La Purísima.*
9	Dill. Sta Leocadia
10	Dim. M. D. Loreto.
11	Dime. S. Damás p.
	🌕 *á las* 12 *y* 18 *m. del dia.*
12	Dij. S. Sinesi.
13	Div. Sta. Llucia.
14	Dis. S. Nicasi.
15	Diu. S. Eusebi.
16	Dill. S.ª Adelaida.
17	Dim. S. Llatse.
18	Dime. M. D. de la O
	☾ *á las* 3 *y* 43 *m. del matí.*
19	Dij. S. Nemesi.
20	Div. S. Dom.º de S.
21	Dis. † S. Tomás a.
22	Diu. S. Zenon.
23	Dill. S.ª Victoria.
24	Dim. S. Dufi.
25	Dime. ✠ *Nadal.*
	🌑 *á las* 11 *y* 48 *m. de la nit.*
26	Dij. ✠ *S. Esteve.*
27	Div. † S. Joan a.
28	Dis. † Los Ignoce.
29	Diu. S. Tomás C.
30	Dill. St a. Anisia.
31	Dim. † S. Silvestr.

BONS RECORTS.

I.

Hermosa es la corona que enguany encercla la testa de la morta viva. Bella es la toya que en sas bonicas mans ne porta, y enveja y, mes que enveja, vergonya déu causar á sos inimichs lo saber que en ella al costat de la matisada violeta blanqueja la flayrosa englantina, al véurer á llurs fills plens de fé, d' entussiasme y d' amor, conrear lo jardí de la seva literatura y engarlandar cada any y en tot temps á la que creyan que sols feya la revivalla pera tornar á cáurer mes tart, sens que per despertarla valguessin ni las llágrimas de llurs fills, ni las miraculosas paraulas de *Patria*, *Fé y Amor*. Pera conservarla cada dia mes fresca, mes bella y mes hermosa, valen mes las gotas de suor ab que sos verdaders fills regan llur jardí, que no los crits de «*muyra*» que llansan los que mal li volen; poden mes los afanys dels jardiners, que no lo terrible mastral que arrabassa totas las flors que no están sahonadas y sostingudas per un tronch que puga resistir la forsa d' aquell; lo tronch que sostè nostra llenga es l' amor de tot un poble.

Mes ja que havém parlat de la toya que enguany La Musa Catalana ensenya sonrisenta y carinyosa á tot lo mon, veyém de aprop quinas son las hermosas flors que la componen.

Ans de tot tenim de alegrarnos, y ab nosaltres tots los qui las glorias de la llengua catalana estimin, de poder y tíndrer en nostras casas un llibre que no 's podia llegir sino en pocas bibliotecas, un llibre de molt preu que, á no ser per un catalá de cor, seria desconegut per molts que admiran avuy dia son verdader mérit literari, la gala de espressió que posseheix, lo agradable de son estil, la fluidesa de sa dificil versificaciò y

altres cualitats verament notables que no poden escapar als ulls dels qui 'l llegescan. Nos referim al «*Llibre de les dones ó de conçells fet per lo magnifich mestre Jaume Roig*» y donat novament á llum per En Francesch Pelay Briz.

Lo mateix Briz ha publicat, á mes, lo poéma popular intitolat: «*La Masía dels amors*» obra de la que foren inútils tots quants elogis ne fessim, per la rahó de que altres mes autorisats que nosaltres los han fet y de la que tan sols dirém que es un llibre que inclóu un argument interessant, argument que, de la primera á la derrerenca página, mantè suspesa la ment del lector fins á tant que véu ab plaher lo tendre y bell de son desenllás; llibre que recomaném á tota classe de personas, y que no sols honra al autor, si que tambè al establiment lo *Centre de Obras de Catalunya* el senyor Roca y Bros per lo luxo y gust ab que l' ha imprés.

En Terenci Thos y Codina jove y llorejat poéta ha publicat una obra ab lo titol de *Llibre de la infantesa, rondallari catalá* y en ell hi ha que admirar algunas rondallas que corrian en boca del poble y 's coneixian tan sols per tradiciò, rondallas que, á nostre entendrer, son la vera font de la poesía, mes y mes contadas ab lo llenguatje en que ha sapigut contarlas lo senyor Thos. Si son bonicas ó no prou que ho diu lo haver algunas de ellas obtingut joya y accessit en nostres Jochs Florals. Lo llibre ha sigut saludat unánimement per la prempsa catalana.

En Joseph Coroleu, lo que fou premiat ab un accessit en los Jochs Florals del any de 1860, ha publicat enguany tambè un tomet de poesías que fan de bon llejir, y que tenen per nom *Cants de la Naturalesa.*

En Víctor Balaguer ab lo titol de *Esperansas y recorts* ha donat á llum un bèn escrit llibre de rimas, ab un utilissim judici critich de las obras que en Catalunya s' han publicat en lo setgle actual, llibre que no desdiu de cap manera la fama que en Balaguer tè de ser un dels millors poétas catalans.

En Francisco Mas y Otzet ha publicat una colecció de poesías ab lo titol de *Flors boscanas*, titol ben adecuat si s' atent á la tendresa y gracia que respiran ditas poesías y que

donan al qui las ha fet en un lloch entre 'ls cultivadors de nostre naixent literatura.

Darrerencament ha eixit la colecció de poesías que ab lo tìtol *lo Brot d' Achs*, estava ja de temps anunciada : son autor es F. P. Briz. Entre ellas n' hi ha alguna que ha guanyat joya en Jochs Florals.

A mes de tot axó que no es poch se tenen anunciats per donarlos prompte á la estampa : *Lo llibre dels poetas*, *collecció de obras rimadas de tots los poetas antichs y moderns* per F. P. Briz. *Lo ramet de ginesta* del jòve Bartrina *de Reus*. A Valencia se prepara una edició de las obras de tots los poetas moderns que han escrit en catalá com son: Villaroya, Baldovi, Perez, Boix, Ripalda, Almela, Llorente etc. Y á Tarragona en F. Morera, lo aplaudit autor dramátich, treballa de ferm pera publicar las obras del canonje Ferrer Guisona, poeta del mateix setgle de nostre tan popular rector Vicens García.

Tambè ha comensat á publicarse una *Biblioteca catalana* (y la obra *Esperansas y recorts* ha estat la primera de la colecciò) que promet donarnos llibres ja catalans, ja castellans, ja antichs, ja moderns de tots los fills de nostra mare patria. Aplaudím de cor á tots los colaboradors de dita biblioteca y 'ls desitjém que pugan sostenir tan lloable com noble pensament.

Per últim fariam mal si no parlavam tambe del patriotisme de *El eco de la montaña*, periódich de Vich lo qui dòna com á *Folletí* ben escritas poesías de fills de la mateixa ciutat com son en Verdaguer, Capdevila, Balmes, Camprodon, Campá, Serra y molts altres que, al pas que honran á la seva patria particular, enalteixen la patria comuna, rendint un honrós tribut á la llengua catalana.

II.

Lo género de literatura que, sino en valor al menys en número de composicions mes enguany s' ha distingit, ha sigut sens dupte lo dramátich. Y no crega ningú que perqué hajam dit «sino en valor al menys en número de composicions» vulguem soposar que no s' ha publicat res de bo; molt al revès, al costat de algunas pessas escritas solament per fer ríurer, se'n han pre-

sentat d' altres ab las que podrian envanirse mes de quatre: entre ellas suran *Las joyas de la Roser*, bona comedia de costums, plena de naturalitat y tendresa, (principalment en lo segon acte) de escenas variadas y contrastants, de personatjes alguns d' ells pintats y caracterisats ab má de mestre, y encar que afectada de certs ressabis de mal gust en algunas espressions, espressions de altres comedias de molt diferent género que havia escrit abans lo seu autor, logra ab tot fer saltar llágrimas, sino de tothom, al menys de la major part de espectadors que amplenan lo Teatre cada vegada que 's véu anunciada dita comedia en los cartells. Emperó no son solament comedias de costums, no, las que teným: no parla en lo Teatre solament en catalá un pagés de la montanya; en ell podém sentirhi parlar tambè á un cavaller de la Etat mitxana. Tenim dramas histórichs: podém véurer ja retratats los heróichs fets ab que nostres avis ennobliren á la historia patria. ¡Gracias á Deu! Si poguessen despertar, de segú que donarian, lo mateix que nosaltres doném, un tribut de agrahiment al simpátich poéta en Damás Calvet lo qui ab son drama *La campana de la unió* ha afegit una fulla mes de llorer á sa corona de bon trovador.

Deixém de parlar de las composicions d' en Estorch, d' en Pere Ventalló, de Alcántara Penya, d' en Soler, Arnau, Busquets, Vaucells, Roger, Dimas, Parra, Serra, Carcassona, Campmany y molts altres; no perqué no se ho mereixin, sino perque sols pretenem fer una petita relació y no una completa revista crítica de la literatura dramática catalana.

Ja havém parlat de las obras que enguany s' han dat á llum; totas ellas son las fillas de una gran mare que per vuit anys seguits ha fet ab sos tendres sospirs despertar á tots los qui cor catalá tenen. D'aqueixa mare ¿ voléu que vos ne parlem? Just es que havent tractat de las brancas que donan tant bon fruit, enrahoném tambe un xich de la soca que las ha engendradas.

III.

Eixa soca n' es la festa de las flors. Enguany lo mateix que

'ls altres ha sigut hermosa y poética per demes. Mentres la música del mestre Piqué escampava las tendres melodías purament catalanas. *Quan lo soldat vè de la guerra*; *D. Dalmau no pot dormir*; *Lo ball de la moxiganga*; mentres dins del saló s' escoltavan las canturias del amor, los suáus y delicats sams de la fé, y lasguerreras y épicas narracions patrias, impossible éra que cap persona que haguès nascut sota l' hermós cel de Catalunya no s' entussiasmés, fins á llansar llágrimas de alegría los seus ulls, francas rialletas la seva boca, y entussiastas repicaments las sevas mans. Y efectivament era aixis. Nosaltres de pler mig reyam al óurer tals melodías, y picavam de mans al escoltar los noms dels afortunats trovadors que s' en duyan las joyas del damunt de la taula! A vosaltres tots los qui nohavéu pogut anar á la festa en la que ab tant plaher nosaltres nos hi trobarem, vos aném á dir los noms dels llorejats, perqué 'ls saludéu ab tant d' entussiasme com ho férem naltres lo dia 6 de maig, pus ben be s' ho mereixen. Oberts los Jochs Florals ab un bell parlament del Excelentissim Gobernador Civil Senyor Mendez Vigo, que fou plahentment rebut, lo senyor Valls, savi lletrat, president del Gay Consistori, demostrá en un discurs que l'amor que tenim á nostre mare Catalunya en lloch de perjudicar á la nacionalitat Espanyola (que es de lo que 'ns acusan nostres inimichs) la enayra y la ennobleix. Un cop acabat lo discurs del senyor Valls, lo senyor Robert Secretari del Consistori, obri 'ls plechs que contenian los noms dels autors premiats, donant compte primer dels travalls en que s' havia vist lo Consistori en poder adjudicar dits premis, tota vegada que las 239 composicions presentadas reunian casi totas las condicions exigidas en lo programa.

Obert lo primer plech resultá ser premiat ab la flor natural lo distingit Bibliotecari d' eixa Universitat literaria En Marian Aguiló y Fuster per la composició *Aixó ray*. y oferta la flor á la Senyora Na Manaleta Luna de Mendez Vigo, esposadel Excelentíssim Gobernador Civil, quedá elegida la reg na de la festa y fou acompanyada á la cadira de la presidencia per dos dels mantenidors, sent rebuda pèl públich ab un llarch repicament de mans. Perqué aixi ho volgué l' autor premiat, llegí sa poesía *Aixó ray*, ab notable gracia y tendresa En

Silvi Thos, mantenedor del Consistori. Lo primer accésit fou adjudicat á En Damás Calvet per la poesia titolada *L' Ausencia*, y obtinguè lo segon, un trovador que anava disfressat ab lo pseudónim de *Un fadrí de montanya* (que molts suposan qu' es en Jacinto Verdaguer,) per sa poesia titolada *Lo roser del mas d' euras*.

Obert lo plech que contenia lo nom del autor de la composiciò *La mort dels Moncadas*, premiada ab l' englatina d' or, resultá ser En Lluis Pons y Gallarza, catedrátich del Institut Provincial de las Balears. Havéntsel cridat per tres vegadas y no presentantse á recullir lo premi, fou llegida la composiciò per En Victor Gebhardt, altre dels senyors mantenedors, ab tanta energía que logrà conmóurer á tots quants l' escoltavan: eixa composiciò fou aplaudidíssima. Obtinguè lo primer accéssit En Antoni Camps y Fabrés per la poesía intitolada *La última proésa del rey D. Jaume*; y lo segon fou adjudicat á En Jacinto Verdaguer, per lo romans titolat *Nit de sanch*.

La viola d' or y argent, resultá tocar á En Marian Aguiló per la composiciò *L' enteniment y l' amor*, molt notable per la idea moral que inclóu. A instancias del premiat, fou llegida per lo aplaudit autor dramátich En Eduart Vidal. Obtinguè lo primer accéssit lo ja citat Verdaguer ab sa poesía *Sospirs del ánima* y lo ségont En Juan Montserrat, estudiant mólt jove encare, per un sonet *A una flor*.

En lo present any, al igual dels altres, tampoch faltaren vers aymadors de nostra llengua que oferiren premis estraordinaris; un d' ells fou los gelós Ateneo Catalá que oferí una medalla d' or á la millor narració en prosa sobre costums ó fets de Catalunya, la que fou adjudicada á En Gayetá Vidal, lletrat de Vilafranca del Panadés, per sa hermosa novela de costums catalanas *La pubilla del mas de dalt*: l' accéssit, consistent en una medalla d' argent ofert pèl mateix Ateneo Catalá, fou donat á En Francisco Muns per la llegenda titolada *La encantada de Lanòs*. Altre dels que oferiren premi estraordinari fou l' adjunt En Marian Franquesa, que doná un clavell d' or y argent pèl que millor cantès los fèts del héroe de la guerra de la Independencia *En Joseph Manso*, primer compte del Llobregat. Eix premi fou adjudicat á En Antoni Bofarull, que tant sols ab la

lectura de sa composició, lográ ser interrompul pels vius picaments de mans dels qui l' escoltavan demostrant una vegada mes, no sols que te un cor de ver catalá; si no tambè que posseheix envejables qualitats poéticas. Obtingué lo primer accéssit altre jove nomenat Francesch Ubach y Vinyeta, y lo segon fou adjudicat á En Jacinto Verdaguer, al modest pagesset de Riudeperas que fou lo qui l' any passat guanyá l' amaranto d' or y argent. Com nosaltres teniam profetisat, los premis aquells li donaren forsas enguany per obtenir, posadas sas composicions entremig de las 259 presentadas, tres accéssits y potser quatre, si s' atent á la opinió de molts, que com havém dit, suposan que *Un fadrí de montanya* no es altre que lo tant afortunat com modest Verdaguer. L' any passat tinguerem la satisfacciò de poder saludarlo; mes enguany no ha volgut vindre á replegar lo fruit de son triomf: s' ha estimat mes la quietut del mas Tona, que no los repicaments de mans que en lo saló de Cent l' hagueren aixordit.

Foren cremats, despres de haver sigut oberts los plechs dels autors premiats, los carpetas que duyan los noms dels autors no premiats y terminá la festa ab lo poétich discurs de En Francisco Morera y al lo mes poétich acte de ser declarat Mestre en Gay saber En Marian Aguiló per haver obtingut 'ls tres premis de reglament. La música de la casa esbargia mentrestant catalanás tonadas, y lo Consistori desfilava per dins del salò en que 'ls premiats que havian anat á la festa eran rebuts ab entussiasme per tots quants omplian lo saló dels Jochs Florals.

IV.

Ara quatre paraulas als que 'ns honran cada any saludant nostra publicaciò ab crits de germanal benvinguda. Devém, y de tot cor ho fem, donar las gracias á tots los periódichs y diaris que cada any nos reben ab los brassos oberts. Cregan pus tots los que ja altras anyadas nos saludaren y los que de nou enguany han comensat á mirarnos de bon ull, que ja may nos oblidarem del be que 'ns fan y del molt que 'ns afavoreixen.

Aixis mateix tampoch podém deixar de tornar lo franch

crit de bonavinguda que nostres germans de Provenza nos enviaren l' any passat per medi del bell y preciós calendari que ab lo titol de *Armana Provençau* véu la llum en la terra de Mireya. Bon vent los desitjém per la sua barca com aixis mateix per la nostra, y com las duas l' una vers l' altra apuntan sas proas, potser vindrrá dia en que, al trobantse y darnos una bona y estreta abrassada, pogam dir al plegat, lo que ja pél any de Deu de 1861 Roumanille 'l mes popular y mes aplaudit dels felibres provensals deya als poetas catalans, enviantlos son varoniu retrato:

Aro moun Diéu, poude mouri,
aro, ó bonur! qu' ai vist flouri
l' aubre que plantère en Prouvènço,
e que m' avès douna, moun Diéu, pèr recoumpènso
de vèire, à soun entour, Prouvençau, Catalan,
bèus enf..nt de la memo maire,
se recouneisse, fraire e la man dins la man,
canta 'nsèn e s' ama coume s' amon de fraire!

Grand aubre felibren, aro t' ai vist flouri;
eh bèn! aro, o moun Diéu! aro poude mouri!

V.

Abans de acabar, una bona nova. La ilustrada societat que ab lo nom de *Ateneo catalá* fa alguns anys se mostra decidida protectora del *Jochs Florals*, acaba enguany de donarnos una mostra de que en lloch de mimvar la afició que porta á la llenga catalana, eixa al revès cada dia pren mes forsa. Convensut de que no eran prou, tal vegada, los pochs dias de temps que pera obtar á sas dos medallas ha donat fins aqui, aquest any concedeix á tots los lletrats catalans quasi un anyada de temps. Veuse aqui 'l tema:

«Historia del siti de Girona en l' any 1809, *escrita en castis idioma catalá, »ab abundancia de noticias, y propia pera correr profitosament en mans de »las classes populars.»*

L' Ateneo Catalá donará al qui ixca premiat «una medalla de or» y al qui mereixca accéssit «una medalla de plata.»

Aixis donchs treballar y fora que ab un tema com eix y ab

poétas y escriptors com los que tením, ja podém estar segurs de que será una obra de bona lley la que surti premiada.

JOSEPH ROCA Y ROCA.

*** (1).

Lloch , lloch pastoras ,
lloch , lloch pastors ,
lloch que la noya
ve á la font.
Miráu sos cánters ,
brillants com l' or ,
com enlluernan
ferits del sol.
Mes enlluerna
son ull hermós ,
quan en ell brilla
lo foch d' amor.

CÁRLOS BONAVENTURA ARIBAU.

RETORN A LA POESIA.

Quan perdi mos amors,
plori y penji ma gayta,
donant un trist adeu
á la que m' inspirava;
ara rodant tot sol
per esta vall de llágrimas ,
gemechs y mès gemechs

(1) Devém á la amabilitat dels poetas en Marian Aguiló y En Adolph Blanch que las tenian, lo poder avuy fer coneixer las seguents bonicas composicions del autor de la oda *A Ma Patria* l' una, y del antor de *Las Llágrimas de la Viudesa* l' altra.

donan las secas flautas.
Si vull probar un cant,
las trobo destrempadas,
y lo sèu aspre só
fá esgarrifar las matas.
Fugen los rossinyols
que un temps m' acompanyavan,
y, corrent cap al mar,
fugen del riu las ayguas.
Sols la amistat no fuig,
ans bè sa flama santa
dòna vida á mon cor
que sèns amor desmaya;
aixuga lo meu plant,
repassa mas tonadas,
y ab sòn flajolet dòls
me convida á ensajarlas.
¿Seré malagrahit?
¿Li giraré la espatlla?
Xiprer ja tan regat
ab llágrimas amargas,
que tapas ab ta sombra
las cendras estimadas,
guarda bè mòs amors
peró tórnam la gayta.

M. A. Martí y Cortada.

—Qui no tè vergonya, tot lo mon fa seu.
—Los testos se semblan á las ollas.

—

Si jo 'm tornès oraneta
niu en ta cambra faria
no mes per saber quin es
lo fadrinet que somías.

F.

—

—De riallas ne venen plorallas.
—Qui oli remena 'ls dits se n' unta.

L' ESPIGA Y LA ROSELLA.

Al temps que las boiras lliscant se replegan
Y l' vent de marina s' extén per la plana ,
S' aixeca l' espiga gronxant ab ufana
Pe 'l mitj del fullatje son cap de brins d' or.
Mes baixa y modesta , vinclantse ab l' oratje,
Com tendra germana creixent al peu d' ella ,
Dels blats per las ombras l' humida rosella
Vermella y encesa desplega sa flor.

L' espiga superba del cim de sa canya
Mirant la floreta li diu falaguera :
«—Germana: del horta jo n' sò la primera,
La aymada dels homens , la reyna del plá.
Del sol per daurarme los raigs enlluernan ,
Lo vent me festeja , la pluja m' regala ;
Per l' era escampantme lo rustich 'm xala
Y ab cántichs joyosos trepitja mon grá.

—

Jo n' sò de donzellas la verda esperansa
Que atansa aquell dia de dolsa promesa ,
Dels pares ansiosos jo 'n sò la riquesa ,
Jo n' sò del vilatje lo bé de mes preu.
Per mí las rieras sos llits ne trasmudan,
La arada se gasta y l' bou se fatiga ,
Y 'n reb per l' ofrenda mes pura un' espiga
L' altar del Santíssim lo jorn de la Creu.

—

—Jo , diu la rosella , com tú no n' sò rica ,
Ni l' home 'm desitja , ni m' also envejada,
L' humida serena , del sol un' ullada
Refresca y reviva mon cálser petit.

Lo rústich que t' cerca menysprea mas galas,
M' aparta, m' trapitja, cullint tas despullas;
La noya aymadora ne guarda mas fullas,
Per mes que mustias, demunt de son pit.

—

Las collas que gayas baixant de montanya
D' un colp de sa dalla las dos 'ns fereixen,
Al temps que tas garbas per l' era 'spargeixen
M' aplegan, ab llassos lligantme en son ram.
Tú ets alta, jo xica; tú ets útil, jo hermosa,
Tú n' ets la abundancia, jo n' sò la alegría;
Per só agermanadas naixém en un dia,
Per só l' ara santa plegadas ornám.»

—

«—Mes no: fá enujada l' espiga, tú ets vana,
Tas fullas se secan, tos plers son d' un hora:
Per mi l' mon s' afanya.»—«Per mi sent y plora;
Conhort de sas penas m' feu lo Senyor.»
—«Dels bens de la terra, dels somnis de gloria
Som símbol superbe; ¿ que n' ets tú, mesquina ?»
—«Só tendra figura d' esencia divina.»
—«Jo emblema de vida.»—«Jo signe d' amor.

JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARZA.

NI DEL UN NI DEL ALTRE.

Dos pajesos anavan per un camp. Tot enrahonant, un d' ells véu una nou y corra pera aplegarla, l' altre hi es mes á matent y la cull primer.

S' arma una baralla.

—¿Que es meva?

—No hi ha tal.

—Que si!

—Que no!

Se 'n van á casa del Jutje. Parla un d' ells y diu:

—Senyor jutje: venim perqué 'ns fassa justicia. Anant de camarada hem trobat esta nou, jo he sigut qui primer l' ha vista y dich qu' es meva.

—Jo, diu l' altre, sò 'l que primer l' ha cullida y la vull.

Lo Jutje romia un ratet.

—Farém justicia, diu al cap de una bona estona. ¿A véurer la nou?

Un dels pagesos li dòna.

—¿Com estava posada á terra? pregunta 'l jutge.

—Aixis; respon lo pagés que la havia vista, posant la nou sobre la má del jutje.

—Es á dir, afageix aqueix, que tú l' has vist, per aquest cantó de sobre, ¿no es ver?

—Si senyor.

—Pus bè, la part qu' has vist es ben teva.

Esberla la nou y li dona la closca de sobre. Apres se gira al que la havia agafada y dònantle l' altra mitja escorfolla le diu:

—A tú 't toca la mitat que l' altra no podia péndrer ab la vista y de la que tú t' has amparat ab la má. Tè: ben teva es. Ja 'us ne podéu anar.

—¡Com! ¿Y de la nou que 'n fèm? esclama tot sorprés lo mes ambiciòs dels pajesos.

—Ara que ja havéu partit la escorfolla; ben del cas es que féu lo mateix ab la nou, afejeix l' altre.

—Oh, la nou! respon l' jutje, la nou me la quedo per paga del treball que m' havéu dat.

Y se la ficá á la butxaca.

Quan la grua vá á gruar
pagés posat á sembrar,
y quan torna de gruar
pósat prompte á xercolar.

ROMANS.

—Massa de jorns n' han passat
des que 'l compte es á la guerra.
—Quan menos depressa vinga
mes de gloria 'n ferá aplega.
—Des que 'l compte se 'n aná
xiscla l' óliva y de tema
es, que pus l' óliva xiscla
no torni ja 'l compte á veure.
—Si no ha de vence en la lluita,
que Deu ho fassia com pensas.
—¿Y qui aixugará mos ulls?
¿qui consolará mas penas?
—Ans que 'l amor es la patria,
y ell per la patria guerreixa:
si no torna..... que no torni,
benhaja qui mort per ella!

Aixis una nit parlavan,
per cert una nit ben freda,
la comptesa Dona Dolsa
y son sogre 'l vell Entenza,
la barba aquest cargolantse,
brodant ricas sedas ella,
en tant que lo vent xiulava
y als vidres de la finestra
la calamarsa botia
agranallada y espessa,
y 'ls forts udols dels mastins,
y el bram de las torrenteras,
feyan al guayte, rendit,
tremolar com una vella,

la sort envejant dels patges,
los patges de la comptesa,
que acostadets en la llar
y al abrich de la tempesta,
contavan guerreras lluytas,
fets de bruixas y concellas,
fent creus y mirant ab por
dels finestrals las portèllas.
Quin vespre! Mes dins sa cambra
ni 'n feyan esmen Entenza,
ni sa jova Dona Dolsa,
que brodava ricas sedas,
tot espurnejantli 'ls ulls,
tota suspirant de pena.

De prompte s' obra la porta
y al flam rojench de las teyas
se n' entra adins de la cambra,
plè de nafras que sanguéjan,
un guerrer que estés al bras
porta 'l drap d' una senyera.
Míral la comptesa y plora!
Parla al soldat En Enteza:
—D' hont veniu á aqueixas horas?
—D' allí hont aní, de la guerra.
—Ab vos seixanta martxaren.
—Ab mi ni sols dos ne venen.
—Quan no 's torna es que s' es mort.
—Deu als qu' han mort acullesca.
—S' honra?
—Escrita ab sanch la porto
en lo ampla d' aquesta tela.
Al Rey en Jaume juraren
guardar lo cim de la serra,
y allí, encar que tots moriren,
oreja 'l vent la senyera
que arbolarem en Mallorca,
que portarem á Valencia.

—Anáu y curéus las nafras.

Ab la llum de las teyeras.
ne deixa 'l guerrer la cambra,
y al ferho, al bon vell esmenta,
que n' hi plora Dona Dolsa,
n' hi broda ja ricas sedas,
que s' esgarrapa la cara,
que se destria las trenas.

—Quan una dona es ja mare
y es mare de algun Entenza,
en lloch de plorá 'ls que moren,
ensenya á lluitá als que restan.
La mare que cuida als fills
déu rebre dels fills defensa
y ¿com la defensarán
si á ser poruchs los ensenya?
Jo sols ne sò un pobre vell
que 'm tinch y camino apenas,
morts mos fills, ja no tinch fills,
mes encara nets me quedan
pera donalshi mas armas
y enviarlos á la guerra,
que mes que perill hi haji
allí deuhen sé 'ls Entenzas
pera l' honra de sa casa
y per l' honra de sa terra:
qui mor en la lluyta, viu
en lo recort dels que quedan.

Aixis parlava 'l bon vell
son pló aturant ab prou feynas
mentres que lo vent xiulava,
y agranallada y espessa,
la calamarsa botia
pèls vidres de la finestra.

Francesch Ubach y Vinyeta.

—Qui assegura, dura.
—L' almoyna quan la farás, no miris á qui la fas.

Las cabras van per la rama.
Los cabridets per la flor,
jo vaig per la poncelleta
que 'm tè robada l' amor.
V.

—Qui be estima tart oblida.
—Una ánima sola ni canta ni plora.

LOS VIGATANS.

Diu que 'ls francesos arriban;
mes aixis Dèu nos ajut,
com de sancer á montanya
no n' hi entrará ni un.
Que 'ls vigatans van á rébrels,
y si ells no 'n fan un esbull,
á no ser un Deu dels cels
no l' en fará pas ningú.
Pus sòn micalets d' ofici,
quiscun val per set ó vuit,
fora un de gran que 'ls comandá,
que val per tots y quiscun.
Ell tot sol es per esténdrer
mes gabaigs que hi ha nascuts,
tan si á reguitzells hi venen,
com si hi venen de un á un.
Es en Puig de Perafita;

ja 'l teniu per conegut,
si per cas no 'l coneixiau,
ja 'l coneixeréu avuy.
N' ha fet alsar la campana
tantost la nova ha sabut,
encara 'l coure no s' alsa,
que éll es rotllat de trabuchs.
Tota la gent surt de casa,
la ciutat sembla que bull;
pus tocan per ella á bodas
quant pels gabaigs á difunts.
Lo ferrer deixa l' anclusa,
lo sastre deixa 'l ballut,
y 'l mánech de las arpellas
de mans del pagés s' esmuny.
Quí un llarch gabinet agafa,
qui un pedrenyal llargarut,
qui un ganxo ó forca de ferro
si no tè res mes á punt,
tot rovellat de posarse
de sanch francesa en remull;
tot fil á fil aniria,
si pogués ser espremut.
Qui per falta d' altras eynas
la de treballar se 'n du,
y qui ni aixó tè per durse 'n,
ab las mans plegadas surt.
Que com d' eynas ray si 'n volen
ja 'ls ne donará 'l d' Anjú,
de grat y sinó per forsa,
no cal pas durse 'n de llurs.
Los que d' aixó no 's refian,
prou que 's refian dels punys,
que fan mes de quatre voltas
lo que no fa 'l ferro fus.
Aplegats que 'n tè á la plassa
uns quants dels mes rabassuts,
cap á fora se 'ls ne mena

sense esperar lo rebuig.
No 'ls atía, no, á la brega
per mes que la sanch li bull;
no 'n deixa, no, cap enrrera
per mes que 'l sèu poltro brunz.
Es que tè por que si atia
será 'l darrer en los truchs,
y en arribant, per son sabre
de viu no 'n restará un.
Tots renegan de quimera,
tots volen morir avuy;
pero de carn de francesos
cap vol morir en dejú.
Lo que 'ls sab greu es que s' hajan
d' anar á afartar tan lluny,
peró per mes lluny que sia,
volen afartarse pu.
Pus cap vol tornar á casa
sens tenir lo sabre mus,
y sens mullarlo ab sanch propia
primer que tornarlo aixut.
De Vich cap al coll de Malla
sembla que 'l vent se 'ls ne du,
del de Malla al del Congost
ni 'ls poden seguir los ulls.
Quant sòn allá á la riera,
de Granollers part d' amunt,
ells que fan una sortida
vora 'l viaran y comú.
Y entremig d' unas bardissas
hont poden fer de las llurs,
lo capitá 'ls fa un crit d' alto
veyent que hi corren á ulls cluchs.
Y allá mentres que s' esperan
desesperantse d' enuig,
van aparellant las eynas,
pera desseguit ferne us.
L' un lo gabinet esmola

en lo canó de un trabuch,
que l' altre á grapadas umple
de plom y roquets menuts.
  Qui tè fusell lo carrega,
qui ja li tè 'l posa á punt,
al caminal encarantlo
per aspieras de bruchs.
  Los que res d' aixó portavan,
no restan perço ajaguts,
rochs hi ha per aquells boscos,
desseguit se 'n alsan munts.
  Los mes grossassos de bombas
pera fer la servitut,
los altres per fer de balas
que no vindrán tan á un.
  Mentrestant los gabaigs pujan
xano xano cap amunt,
ab los sabres á las beinas,
ab los pedrenyals en vuit.
  Que per quatre montanyesos
que pensan batre ab un buf
dur pedrenyals ó no durne
si fa ó no fa tot es hu.
  Si de carregats ne portan,
es sino pera fer llum
als que volen fer lo compte
per capitossas del bruit.
  Ja que per ells á 'n Velasco
no 'l creu casi bè ningú
y se li tè tan respecte
com si fos virrey de fust.
  Tot pujant per la collada
n' escateixen mòlt de punt
als malcontents de Montanya
com farán estar segurs,
  si anant á mata-degolla
pera enramellarne 'l mur,
ó passant per las baquetas

als que fan mes lo tossut.
Escatint dels montanyesos,
allá 'ls véuhen, tu per tu,
encara no s' en adonan
que se 'ls troban al damunt.
Primer Deu vos guart que reben
es enviat ab trabuchs;
los que tan enrahonavan
ja mastegan ferro cru.
Los rochs cáhuen á ruixadas,
lo mes petit com lo puny;
qui 'ls veu voleyar ja tomba,
qui gemega ja ha rebut.
Tots quedan frets com de pedra,
tots quedan glassats de sust,
mes en Moixó que 'ls comanda,
n' alsa 'l crit ab gran ragull:
—Y us encantáu?... més valdria
que 'l torrent se us n' hagués duit!
¡apa! ¡sinó avans que 'ls altres
sabreu quina espasa duch!—
Mentres diu eixas paraulas,
ne carregavan l' obus;
mes la metralla que hi fican
al sèu front mateix l' escup.
Que ans d' apuntarhi la metxa
de cara ab ells ha sigut
girat pèls de Vich que hi saltan
per xafarlos á tot punt.
¡Lo llamp que del cel devalla
may caigué tan de descuit!
¡Lo llamp que corseca 'ls arbres
no fereix tan quimerut!
¡Ab quin ardiment s' hi tiran!—
¡la destral fera, com gruny!
¡feta á tallar olms y roures
com bocineja 'ls sauchs!
Si algú gosa tráurer l' eyna

veu volejar eyna y puny,
qui no esquitlla á corre cuita
ni tè temps de dir Jesus.
En Martí de por de rébrer,
se gira y encara fuig,
camí ral avall com l' aygua
si pujava com lo fum.
Altres y altres lo segueixen
tot tremolant de corcuis,
mes mòlts dels que 'l seguirian
á terra jáuhen difunts.
En Moixó que vol fer tornas
cáu á las grapas de 'n Puig;
sinó arronsa sas espatllas
á cops de sabres lo cus.
Lo lligan y l' agarrotan
de colzes, nu sobre nu,
ben agarrotat que 'l ténen,
se l' enmenan cap amunt.
Propet del portal que foren
dels de la ciutat als ulls,
llevantli las camalligas,
aixis li ha parlat en Puig.
—Tórnate 'n á Barcelona,
no volém moixons poruchs;
sols vull que á 'n en Felip digas
lo que ara 't diré nu y cru.
Que la plana de Montanya
n' es la plana de Pertus,
qui hi posa lo peu li deixa,
qui s' hi fica no se 'n surt.
Ab aixó que se n' hi vinga
si 's vol sangrar ab salut,
que cap y corona péndrerli
si li fà nosa li jur.
Perqué entenga d' una volta
que no es or tot lo que llu,
pus alló que ell creya un trono

d' un clot tornarse tè lluch.—
Y moix en Moixó se 'n torna
per hont vingué ara tot just,
tot trabat de pó y vergonya,
de trabat y acorregut.
Mentre 'l Vallés atravessa,
sent pèls pobles gran bum-bum,
las paraulas que s' hi senten
sòn las de«Visca»y de«Muyr'»
—Visca en Carles ters lo d' Austria!
Muyra en Felip lo d' Anju!
Lo crit que 'ls de Vich aixecan
per tot Espanya retruny.

JACINTO VERDAGUER.

DEU Y SANT PERE.

(*Traducciò de J. Roumanille.*)

Un dia que Deu se passejava poch á poch ab Sant Pere—per cert parlavan de Adam y Eva—vegeren á prop d' ells á dos que se las arrimavan de bó y millor. Deu , que no vol barallas , se girá , al repararho , envers al que tè las claus del cel y li dix :

—Vès , Pere , vès á véurer que 's fan aquell parell.

Pere obeheix lo manament del Senyor y d' un salt se 'n va al lloch de la batussa. Y ¿ may diriau á qui hi trobá ? A Llucifer y á una dona trayentse las arnas ab massa afició tal vegada.

—Ey ! ey ! , los crida , ¿ qué fem aquí ? ¿ Aixó es manera de portarse ? Vamos ¿ perqué disputáu essent com sou tan amichs ?

—Y ¿ qué se te 'n dònà á tú vell de mala era ? ¿Per ventura. 't couhen los tantos que 'ns doném ? Sabs quantas ni ha que ab mi no hi vullas partir peras , perqué sino te recordarás de

mas banyas. Si 'm vols créurer.... posa terra entre naltres dos y... res mes ! , això li respon Llucifer.

—¿ Qué va dir la dona ?

—Va dir lo mateix del diable; emperó, ab moltas mes paraulas, es precís ferle justicia.

Pere se encenguè com una palla y sens poderse aguantar ¡ zas ! tréu lo coltell y en un santiament 'ls talla 'l cap en rodó y, tot barbotejant encara de malicia, se 'n torna cap á Deu.

—Y bè ! ¿ ja están separats ?, li pregunta 'l Senyor.

—Y tant que mes no poden estarho.

—¿ Han fet las paus ?

—Ca !

—¿ T' han nafrat , potser ? ¿ Qu' es aqueixa sanch de ta túnica ?

—Que voléu que sía....

—Esplicat.

—Miréu , era tanta la poca vergónya del dimoni ,—perqué havéu de saber que 'ls que 's barallavan eran Llucifer y una dona—tant ha cridat aquesta y tant ha sigut lo poch cas que han fet de mas paraulas, que, francament, no he pogut menys de obrar com he obrat...

—Com ! ¿ Qu' has fet ?

—Los he tallat lo cap en rodó.

—Malaventurat ! Corra... vès y esmena 'l mal que acabas de fer.

—Y que esmenaré si no te remey !

—Com , no. ¿ No t' ho mano ? Vès incrédul ; calla y obeheix y que jamay repetescas una acció semblant.

Pere mes motxo que un mussol creguè y tot ho va arreglar del millor modo que va poder. Solsament que , ¡ oh imperdonable erransa ! , equivocá las testas y va posar al diable 'l cap de la dona y á eixa 'l cap de Llucifer.

Veuse aquí perqué dèsde llavors ensá las donas sempre han tingut uns caps tan endimoniats.

A LA MARE DE DEU.

Mare meua, perqué m' havèu ferida
Tot just al mitj del cor?
Perqué vos n' heu portada ma filleta,
Filleta de ma vida
Si sens ella jamay fineix mon plor?
Jo la seua hermosura contemplava,
La seua cara bella,
Son agradós contorn; y d' amor folla,
Folla d' amor pensava:
Ay, si del cel los ángels son com ella!
Y fins allá exaltant ma fantasía,
A los peus del Senyor
Semblants á mon infant los ángels veya,
Els veya ab armonía
Cabells d' or, ulls de cel, mirar d' amor.
¿Cóm ho faré sens ella, Verge pura?
Ans d' arribá á mitj-dia
Del sol naxent n' he vist la posta freda,
Freda, y ab amargura
La ánima sent que abans de goig bullía.
De nubolades de passada vida
Lo greu, funest recort
En mí no feya estatge: ma filleta,
Ma filleta axerida
Tot oblidar m' ho feya, fins la mort.
Jo los anys benehía de tristesa
D' esperar mon amor,
Abaixada per ell veyent l' estrella,
L' estrella de puresa
Que del cor m' arruxava tot dolor.
Tres anys de sol no mes, tres anys de sol

Es poch, l' ánima crida;
M' ha agafat por de viure entre les sombres,
Les sombres de mon dol,
Y tant com á la mort tem á la vida.
  Fill meu! fill meu! es nom dols com la mel
María, be ho sabeu:
Fill meu! fill meu! jo crit y no 'm respon,
No 'm respon y es al cel!
¿Qué, no hi déu arribar ma débil veu?
  No es impossible, no; no es impossible,
(La fé m' ho diu axí,)
Calmar de lo meu cor la greu tormenta,
Tormenta fort terrible,
Fentme de mon infant la veu ohir!
  ¿Voléu que per lograrho, Mare mia,
Descuberta de cap,
A peu descalç, neu trepitjant, m' en vaja,
M' en vaja en romería
A trobarvos al cim del Montserrat?
  ¿Voleu que al devant vostre, allí postrada
Com un arbre caigut
No aixequi 'l cap fins alcançar resposta,
Resposta desitjada
De recobrar en part mon bè perdut?
  No 'm digáu no, que d' anyoransa 'm moro
Del mon en lo desert;
Les llágrimes que aufego son de sanch,
De sanch son les que ploro,
Y el cor com Vos de llanças tinch cubert.
  També com Vos voldría en l' amargura
Sentir l' ánima forta;
Mes ay, no puch! mos peus tocan la terra,
La terra, sepultura
De la bella esperança per mí morta.
  De fer suprem esfors l' hora 's presenta
Si vull lo cor salvar,
L' aire de tempestat tan sols respira,
Respira la tormenta,

S' asficsia y no pot lo vol alsar.
Forses, donchs, daume: forses, ó María,
Per cómbatre 'l dolor!
Forses, forses demano ja abatuda:
Abatuda voldría
Ferne de mos jamechs himnes d' amor!

VICTORIA PENYA DE AMER.

—Segons lo sant la devociò.
—Las moscas buscan la mel.

Vétaqui un ram de clavells
dónamen' tú un de violas
que l' dia que 't casarás
me n' enramarán la fossa.

V.

—Bot petit aviat es plé.
—Qui molt viu molt véu.

LAS SEGONAS MARES.

Poesía llegida en lo concert que en la nit del 31 de Mars de 1861 se doná en lo saló del claustro del institut de Lleyda á benefici de la associació de damas de la mateixa ciutat.

Aquestas son: las dignas, las generosas damas
que als petitets allargan sas protectoras mans;
que dintre l' pit amagan d' un sant amor las flamas;
que 'ls batiments ne senten d' un compassiu afany.
Son ellas. Bè en sas caras llur foch se reverbera
com dalt de l' Etna brilla la llum d' intern volcá......

Es que sos cors abrusa, com celestial foguera,
la santa Caritat!

Es que 'l rumor alegre que en mig del mon se llansa
jamay las deixá sordas als crits del desvalgut.
Es que la polsaguera de la revolta dansa
per veurer l' infortuni no 'ls ha tancat los ulls.
De alguna pobre mare la veu sentiren trista
perqué aliment faltava de son amor al fruit,
y quan girar volgueren en vers del noy la vista,
lo contemplaren nú!

Mes no 'ls abandonaren; y al nen á qui faltava
la saya nutritiva de la materna font,
de una altra font li duhen restauradora sava
y al despullat vesteixen tambè. Pero ¡qué molt!
Si donas son, y á llástima jamay la dona estranya,
de estimació y dolsura té un manantial preciós,
si son de Cristo fillas y n' es sa patria Espanya,
y n' es tan gran son cor!

¡Qué molt! En cada pobre del Salvador la imatge
á la claror sagrada de sa pietat han vist,
y d' un amor sens limits donarli l' homenatge
los plau en cada ofrenda portada al infelis.
Aixi, per tots mostrantse sol-licitas Matronas,
baix son amparo prenen llurs miserables fills,
y á sas terrenas galas saben juntar coronas
d' un mérit infinit.

Bè sa missió cumpliren. Las celestials doctrinas
Ab sant fervor segueixen del Just de Nazareth.
Exemple al home n' donan. Y ¿sas llissóns divinas,
pús parlan tant al ánima, no hem de seguir també?
Si.—Quan al mon entreguin lo plansonet que puja,
fem que no s' míri creixer en camp sense conreu;
si encara l' amenassan lo vent, lo fret, la pluja,
tampoch l' abandoném!

No deixém, no, que viscan sens protecció ninguna
las tendras criaturas que s' troban sens abrich;
noys que si tenen pares, son pares sens fortuna,
que procurar no poden la bona sort als fills.
¿Qué será d' ells si tristos, patint doble miseria,
se miren altra volta sens l' aliment precís;
si l' pá de cada dia li falta á la materia,
lo amor al esperit?

No hi hagi may qui vullga permétrerho en la terra;
séns acabar no s' quedi lo comensat esfors;
ab l' indigent no s' alsi l' afortunat en guerra;
lo fort ajudi al débil, al pobre l' poderós.
Y als noys qu' en erm terreno sent descuidadas plantas
donar bon fruit no poden, als infelissos noys,
cuydémlos, instruímlos en las doctrinas santas,
amémlos de tot cor.

Si 'ls desgraciats no contan de pares ab l' auxili,
fém que á lo ménos trobin consols de pietat,
que tingan quils' sustenti, quils' guardi', quils' vigili,
qui en la foscor del setgle los duga per la má.
De vils passions la flama may cremi sa ignocencia,
ni sa virtut entelin terrenas tempestats,
las aiguas d' amargura, los gels de la indigencia
fem que no sentin may.

Escrit está. Qui al pobre sas mans allarga, esperi
cenyir ja en esta vida diadema de virtuts
y ferse amichs que l' rebian, sortint de est cautiveri,
en amples tabernacles de gloria y de perfums.
Quant bé als pobrets se fassi, per Deu se fá, y ab sobras
ell pagará l' almoina que s' dongui al mes menut...........
Seguím, com bons deixebles, en pensaments y en obras
l' exemple de Jesús!

Luis Roca.

—Un ull al gat y un altre al plat.

—Allí hont no hi ha, 'l rey hi pert los drets.

—

Com la lluna, anant de nit,
tot cercant ma namorada
la mort m' ha trobat y dit:
—No la busquis, la he enterrada.

—

—Al home bajá dónali 'l dit y se 'n pren la má.
—Lo que plau al llop, plau á la llopa.

LA ANADA A NÚRIA.

BALADA.

—

Mares, que portáu las fillas
cusidas á las fandillas;
las que, mentres son donzellas,
las tancáu com las ovellas,
quan la pleta 'ls obriréu
si 's perdian no 'us queixéu.

—

N' era un dia, que plegadas
fadrinetas y casadas,
totas en matxos de sella,
anavan á la capella
que, de Nuria en mitx la néu,
guarda á la Mare de Deu.

—

Los animals plens de vicis
y 'l camí de precipicis;
mes ab ánima riallera,
se quedavan enderrera
unas noyas com un sol,
encare del primer vol.

Las mares de lluny las veyan,
las cridavan, y ellas reyan,
que, olvidántse de las ninas,
n' eran los noys llurs joguinas,
y una eixida de pensió,
feya á totas la llissó.

—

En un plá las esperavan
uns fadrinets que muntavan
cercant d' áligas las crias,
y oferintse per llurs guias,
de bons minyons ab l' anar,
conversa varen lligar.

—

Ja trobavan la pujada
mes curta y menos de pesada,
y totas cercant dresseras
solian ser las primeras,
y quant mes aprop del lloch
anavan mes poch á poch

—

Y quan las mares finian
de resar, ellas venían
d' una en una fatigadas
per direccions oposadas.....
Sovint, dressera vol dí
mes llarch y mes mal camí.

—

Y fins la que era mes quieta
va pecar per indiscreta,
y apartántse de la colla
diu que ficá 'l cap á l' olla,
y de llavors en avant
nit y dia está plorant.

—

Mares, que portáu las fillas
cusidas á las fandillas,
las que, mentres son donzellas,

las tancáu com las ovellas,
quan la pleta 'ls obriréu
si 's perdian no us queixéu.

D. Calvet.

LAS TRES RESPOSTAS.

Tres frares anant per un camí 's trobaren ab que est se partia en dos, no sabent per quin empéndrela preguntareu á un noy que per allí s' ensopegava á passar:

—Noy ¿no 'us dirias quin es lo camí que dú á la vila?

Lo noy veyent que ni li davan lo bon dia sisquera, se 'n ofenguè y va respondrer:

—Lo camí ni va ni ve, s' está quiet.

Aquesta resposta mortificá al frare que li havia fet la pregunta, lo qui li dix llavors:

—¿Quin nom tens noy?

—No tinch res que sia meu, respongué 'l bordegás.

Lo frare llavors tot enfurismat s' atansa y li diu ab veu de tro:

—Digas animal ¿que 'n fan en aquest poble dels fills de cabra?

Lo noy al escoltar eixa pregunta, aixeca 'l cap, se 'l mira de fit á fit y, respon, apretant á córrer:

—Los fan frares.

A EN FRANCESCH PELAY BRIZ.

¡Oh tú que fás reviure les glories catalanes,
de eixe jardí cullintne un ramellét per any,
y ab ta veu amistosa una flor em demanes,
pera nugarla ab totes les ròses del teu ram.

¡Oh tú en qui l' amor patri brollantne de los llabis
fá bore qu' en ton ánima la fònt te 'l naiximént,
y ab veu brusenta cantes les glories de tos ávis,
y rebes un pervindre qu' imite sos grans fets.

—

Tu que ab altres poétes en dolça germanía,
tremoláu en los aires un gloriós estandart:
ab una «nova Roma» vostre còr ensomía,
á sovínt agruntsantse en ensomits jagants.

—

De tres riques germanes desitjant los abraços
voléu qu' elles s' unixquen ab un jòu tèndre y dolç,
y que ajuntats vos tingan indeslligables llaços
dels jorns richs d' esperansa de l' esvenidór.

—

Patriotich entussiasme vostres cançons inspira
y ab fé y ab gran constancia tots á un compás cantéu
tenint numerós poble qu' escólte vostra lira,
tenint numerós poble qu' escólte vostra vèu.

—

Yo també, com vosaltres, yo vixc també d' ensomits,
me sembla roí y pobre, lo mon qu' he conegút;
lluny d' ell á mi me trahuen mos pensaments indómits
y, mon còr, que viu lliure, fòra d' ell també 'm dú.

—

Desfallida mon ánima en ell consòl no trova,
y vòl buscar justicia en un altre nou mòn,
y desitja volarne á vostra *Roma nova*;
pues de cap de cadena me lliguen esllabóns.

—

La llengua de los ávis ya en Valencia s' oblida,
yo cante en eixa llengua y el mèu cantar se pert,
y es ma vèu llacrimosa com una vèu que crida
en mitj de l' alta serra, perduda en lo desert.

—

Así no ya entusiasme, así no pot reviure
de lo amor de la patria lo fòc que s' apagát,
tot l' any es así fèsta; no pensa mes que en riure,

no pènsa mes que en gotjos lo qui en Valencia ha nat.

—

De l' hórta lo sòl crema nostra verdenca alfombra
y mustia en cuant s' esclata en lo jardí la flor;
el home así se chita á descansar á l' ombra
y així passa la vida y així espera la mòrt.

—

La vostra fé valenta no puch jamay yo tindre,
vosaltres teniu premit pera la vostra fé,
eixe vostre entusiasme podéu sempre sostindre
fentli bona acullida tot lo poble sanser.

—

Vostre espirit indómit á grans accions vos llança,
vostre treball de sempre vos pòrta á un altre mòn,
vos conduix alegres á ell vostra esperança,
á ell á mí me hi porta la desesperació.

—

En mitj de vostra joya qu' el meu estat n' us pasme,
ab dol y ab melentjia veix pasár mon present;
plens de plaher vosaltres cantéu per entusiasme,
yo, qu' estich trist, cuant cante, es per desfalliment.

—

Mes si voléu, poétes, ma veu que trista tróva
podréu als vostres cantichs, podréu sempre juntar;
yo futjiré ab vosaltres vers eixa patria nòva
que sempre nos recorda qu' ahir forem jagants.

—

Ay! mentrestant t' envie la flor que tu 'm demanes,
mes pósala amagada dins de ton ramellét;
no vullch que deslluixca les ròses catalanes
la meua flor qu' es bòrda y de perfum no 'n te.

Jacinto Labaila.

DOS RÉTOLS.

Abans mòlta gent de ofici, en lo rétol de sa botiga hi posava una ó mes figuras alegóricas que acabavan de servir de reclam per los qui pèl carrer passavan. Véuse aquí que en una mateixa rua hi havia un perruquer y un que venia un unguent de sa invenciò pera fér desapareixer las calvicias. Tots treballavan per lo mateix, pera dissimular la falta de cabell; emperó aixó no quitava que l' un no fès mal al altre, pus si 'ls calvos compravan perrucas clar es que no comprarian unguent, y qui l' unguent comprava, perrucas no volia.

Lo perruquer be ho va coneixe aixó; mes no podent evitar lo vehinatge del del unguent ¿quina 'n fa? Cerca un bon pintor y damunt de sa botiga en una hermosa tela se hi fa pintar un quadro de la biblia: aquell en que Absalò se queda penjat del arbre y en que Joab li dòna tres cops de llansa, y á sota de tot hi posa esta llegenda:

¡Si haguès portat perruca!

Est quadro cridava mòlt l' atenciò y feya gran mal al del unguent. Era necessari de una manera ó altra distraure la bona impressiò que aquell quadro feya al poble.

Llavors lo vehi del perruquer prén una resoluciò estremada y se 'n va á cercar á un altre pintor. Y en quant han fet tractes li fá pintar damunt de son portal un quadro figurant un dia de temporal en la mar ab un barco que s' está perdent, y en primer terme hi posa á un náufrech al qui un mariner agafa pèls cabells, mès que s' escapa de las mans de son salvador perqué los duya postissos.

Y á sota de tot hi posa esta llegenda:

¡Si no haguès portat perruca!

Aixis quedá neutralisat l' efecte del primer quadro. Ara no sabém si apres farian ó no res mes pera cridar la atenció del poble aquells dos botiguers, encara que no 'u creyém, perqué res ne diu la historia.

IMMORTALITAT.

Y ve l' hivern y glassa 'l mon: dels arbres
Les fulles tremolants
Omplen les planes y rierals: despulles
Emportades pels vents remorejants.

—

O primavera hermosa de la vida,
Primavera del cor,
Alenada d' amors, ay! quan tú 'ns dexas
Tota alegría acaba, tot se mor.

—

Jo sent lo crit de l' humanal linatge,
Jo sent son crit etern
Que puja al cel y l' hi demana vida,
Vida que escalf els cors en llur hivern.

—

La terra es tomba ahont á la fi ens enclouhen,
Diu de les gents lo crit;
Criador Omnipotent y Pare nostre
Dónans lo cel que vol nostre esperit.

—

Obre de nou lo paradís, voltantlo
De ton estol de mons,
Que l' home encara naix á ta semblansa,
Ab cor d' amor sens fi, com mar sens fons.

—

Tú hi cabs dintre son cor: tú ets la promesa
Feta á son esperit,
Tú ets l' amor que ell somía, l' esperansa
Ab que allarga la ma vers l' infinit.

—

Quan va trencar ta lley, quan de ton ángel
L' espasa flamejant

L' hi convertí 'l verger en sepultura
Ahont aniría ab tots sos fills entrant;

—

Quan va sentir la soledat de l' orfe,
Quan ploraren sos ulls
Per primera vegada, y no hi havía
Consol quels axugués, sempre remulls;

—

Demunt son cor posares l' esperansa,
Mare de la oració
Y l' ánima que prega y vers tú vola,
Clama la llum del jorn de redempció.....

—

Mes lo Senyor tancat dins lo santuari
Del tabernacle seu,
Dexa que fasse la Creació sa vía,
Ahont sempre trona aquesta veu de Deu:

—

«S' esbucará tota la terra un dia,
»Y acabará lo plant
»De les generacions, sempre en tristesa,
»Sempre lo cel de l' ánima anyorant.

—

»Llavors vindrá la primavera airosa
»Encatifant de flors
»L' Eternitat, ahont regnará gloriosa
»Y axugará de l' hivernada 'ls plors.

Miquel Victoriá Amer.

—Qui no tè abrich tè fatich.
—Val mes poch y bo, que mòlt y dolent.

—

Sempre 'm dius polleta rossa
de polla ja sé que 'n sò,
de rossa prou ne seria
si 'm deixesses la rossò.

V.

—Amor de gendre bugada sense cendre.
—Quí be fa per ell fa.

BALADA.

Allá, vora 'l riu s' alsa
lo molí de l' arbreda:
besant sos murs negrosos,
ne brolla una fonteta.
Allí 't conegui, nina,
d' Agost una nit bella;
y allí, al alé de l' aura,
y al llum de las estrellas,
amor ver tú 'm jurares,
y jo 't jurí fé eterna.
Aprés, nos separarem,
pera ja may mes veurens...
¡Oh vida de ma vida,
oh quina nit aquella!

—

La roda dels temps tomba,
fugí la Tardor, llesta.
Quan Nadal arribava,
tú cantavas, monjeta,
ab veu qu' encara escolto,
dintre 'l convent d' Olesa.
Ab l' ánima nafrada
torní al molí, depressa;
y desde aquell trist dia,
desde aquell jorn, nineta:

—

Quan entre estols de boyras
del mar l' auba s' aixeca,
y 'l Carro de las Ánimas

costeja 'l cel depressa;
quan la calandria entona
senzillas cansonetas,
y l' aura rumorosa
brincantne la pineda
saluda al naixent dia;
escoltó ta veu bella
per dintre del boscatge,
per vora la fonteta.

—

Y quan l' últim crepuscol
l' adèu dòna á la terra;
quan l' estorlich sèlvatge
ne gruny dins la malesa;
quan rans de terra vola
l' aucell de la tenebra;
llavors, te veig pels ayres
ab vestidura estesa
que 'm cridas, y 'm consolas,
y 'm dius, ab veu qu' alegra:
«No ploris mès, no ploris,
que ja no soch monjeta:
no ploris, que som ángel,
y 'l Paradís m' espera!»

Oh de mos goigs flor santa,
oh amor de ma animeta:
¿no has vist quan l' auba arriba
l' estrella matinera
cel amunt empujarsen
als cops de l' aura fresca?
¿No has vist quant passa un núvol
prenyat de foch y pedra,
l' aucella espavorida
entrar al niuhet, llesta?...
Lo gall que ha cantat ara
es núvol, aura fresca:

ma ánima au salvatge,
lluminosa estrelleta...
Sènts?... Lo Paradís s' obra...
Alégrat, verge, alégrat!

F. BARTRINA.

(Del llibre inedit. *Lo ramet de Ginesta*).

—Primer es la camisa que 'l gipó.
—Com mes pocas barbas mes poca vergonya.
—Tanta culpa tè qui mata la cabra com qui li tè la garra.
—Cel ruent pluja ó vent.

AL MEU ESTIMAT AMICH

MIQUEL VICTORIANO AMER.

Si tayant las onas blavas,
vent en popa, falaguer,
entre dauradas boirinas,
llunyedá guaita un vaixell;
¡Ay de qui en deserta platja,
de crits en vá l' aire umplint;
véu com corre, véu com vola
sens escoltar los sèus crits!
Axí tu, amich Victoriano,
l' ánima plena de dol;
has vist passar l' esperansa
sens que visitás ton cor.
¡Ah! cuant de pressa s' mostian
las alegres ilusions,
los altius somits de glória,
los dolsos somits d' amor;
flors preciosas que resseca

d' aqueix mon l' alé gelat;
castells al aire qu' esfondra,
un sol buf del desengany!
¡Niguls d' or, niguls de plata,
niguiets de tots colors;
d' altres brodáu l' existéncia,
jo vos dich per sempre adiós!...
Dols amich que tant anyoras
l' antich goix del cor mosti;
que has caminat en la vida
per mès deserts que jardins;
que has vist com jo fugir juntas
esperansas é ilusions,
com esbart d' aucells que aixeca
lo trapitx del cassador;
no mès llágrimas amargas
no mès llágrimas de sanch;
que los plors tenen dulsura
si los mescla l' amistat.
Y com dos abres que uneixen
lo sèu jemegar farest,
se per barranchs y montanyas,
corre desbocat lo vent;
abres sensa flors ni fuyas
per las tempestats cruxits,
las nostras ánimas tristes,
mesclarán los sèus suspirs.

G. Forteza.

BEN RESPOST.

Pegava una mare á son fill perqué escandalisava al vehinat ab las rebequerias que feya, y com mes li anava pegant, mes cridava aquell. Al últim, apres de mòlt temps de estarle escalfant lo cul, calla 'l xicot y diu la mare:

—Gracias á Dèu! Prou has tardat; mès al cap y al últim callas!

—No mare, respont lo bordegás ab veu plorosa encara, lo que faig es descansar pera tornarhi.

LA PROFESSIÓ.

Las campanas del convent—totas repican,
tots los ciris del altar—raigs esparpillan,
mes una noya que hi ha—molt mes qu' ells brilla:
porta un anellet al dit—de pedras finas.
—Mes perqué te 'l miras tant—y aixis suspiras?
¿Perqué, donzella, respont,—per qué vacil-las?
Ja te 'l pots tráurer sens por,—por de res tingas,
que qui te 'l va dar es lluny,—terras endintre;
ay! si ell veureho pogués—com ploraria!
Tot tranquil ell se n' aná—ja fa mòlts dias
á regá ab sanch de llur cos—terra enemiga.
De la guerra 'n ve tothom—y ell no n' arriba.
Ha caigut al mig del camp—plé de feridas.
Potsè es mort ó pòtser prés—plora y suspira.
Ja te 'l pots tráurer l' anell—ben desseguida.—
Ja se 'n trau tots los joyells—de perlas ricas
lo collaret de coral—y las manillas.
Unas estisoras pren—del tall ben finas,
ab ellas sas trenas d' or—á terra tira,
també se 'n treu lo vestit—de glassa ab llistas,
despulladeta del tot—queda la nina.
Las monjas un negre drap—damunt li tiran,
las absoltas van cantant—ab veu ben trista
mòlt mes trista es una veu—la veu que crida.
—Monjas no las hi cantéu—qu' encara es viva,
sols per mi que ne so mort—cantadas sian.—

Son aymant es qu' arribat—plé de feridas:
mes aquesta que ha rebut—li ha pres la vida!

JOSEPH ROCA Y ROCA.[1]

—Qui allunya la ocasiò, allunya 'l pecat.
—Parts contentas, jutge fora.

—

Los uns s' agradan del llíri
los altres del galdirò
jo 'm so agradat de la rosa
que es lo nom del meu amor.

V.

—

—Pedra que rodola no cria molsa.
—Qui te salut es rey.

¡BON CAVALL!

Tant tost la claror de l' auba
toca 'ls nubols de l' orient,
me despertan las trompetas
de las curas y jamechs;
pero, per pronte que 'm lleve
l' enemich demunt ja tench,
y seguint als que m' envesten
l' ulesa, l' or y el plasent.
¡Cuantas voltas sens vergonya,
voldria tornám ocell,
y volar, volar per l' ayre
ben lluny de tan forts guerrers!

1 Tenim de fer una aclaració. L' any passat vam posar equivocadament á aquest mateix poeta lo nom *Francisco* en lloch del nom *Joseph* que es lo seu.

pero el cavall no trepida,
y jo me dich soptament:
«bon cavall dona coratge:
llença en má, lo cavaller.»

—

Tant tost com he tret l' espasa
y cridat un cop «¡á ells!»
en mon escut de paciença
plouan temors del hevent;
pero 'ls que mills me fatigan
son los petits contratemps,
calamitats qui nombrosas
armejan en tot sender.
¡Cuantas vegadas y cuantas
si la brega ho permetés
demanaria un instant
d' alenar, com un gran bé;
pero el cavall no trepida,
y cuant lo veig tan valent:
bon cavall dona coratge:
dich: «¡llença en ma, cavaller!»

—

Tant tost me veuan resolt,
els mals perden los estrebs,
els treballs rodan de caire,
y tench camí carreter:
pero, ¿qui pasa entr' espinas
sense que 'l senyale 'n cent?
¡que será ferho entre estols
d' un enemich homeyer!
¡Cuantas voltas sanch me ratja
y qu' el cor me falta sent;
sospir per have' acabat,
y un altre eczercit ja vé!
pero, el cavall no trepida,
y jo crit: «¡Ira de Deu!
bon cavall dona coratge:
llença en ma, si ets cavaller!»

Tant tost el dia s' allunya,
treballat d' enuigs y pechs,
de nafras y de pahors,
llas á la tenda me 'n vench:
pero, esmentant la jornada,
llef á la espaha las dents,
y ja veig del hoste etern
fochs á llevant y ponent.
Cuantas vegadas m' espanta
la guerra que fi no te,
y la son me fuigs dels ulls,
com la má del romaguer!
pero el cavall no trepida,
y sembla qu' está dihent:
«bon cavall dona coratge:
¡llença en ma, bon cavaller!

—

Tant tost mon fedel no eguine
dexaré d' esser valent,
que d' est amich color d' or
l' esperança dó men fé;
pero, si 'l pert á la guerra,
com he perdut cent á cent
las ilusions de la vida,
ab la meua ho pagaré.
¡Cuantas voltas l' he tornat,
per un miracle de Dèu
hi li he dit «entre 'ls estesos
quedarém si el mon me venç!»
pero, el cavall no trepida
y á lo perillós envest:
bon cavall dona coratge:
¡á ton degut, cavaller.

M. Zavaleta.

LO BERNAT.

Veuse aquí que n' era una vetllada de hivern y l' amo de una casa de fora estava jugant á cartas ab sa dona y la cunyada. Tenia tres fills ; l' un se deya Pere, l' altre Joan y 'l caganiu Bernat. ¡ Feya un vent ! La porta del carrer grinyolava sense repos. Los dos xicots mes grans jugavan; lo mes chich dormia. Lo mes grandassot que 's deya Pere y era mòlt tonto:

—Pare , diguè , la porta está oberta , tothom pot entrar : fa fret y es negra nit.

Y 'l bo de son pare no 'n feya cas. Y tornava 'l fill :

—Pare jo tinch pòr; si almenys hi haguès algú per vigilar: ha tocat ja la oraciò....

—Calla, li va respondre al últim lo pagés que acababa de pérdre tres mongetas, vès plantahi lo bernat.

Dit y fet.

S' alsa en Pere, surt de la entrada y...... al cap de un rato se 'n torna á jugar ab lo sèu germá. Tocan las nou y tothom se deixa de jugar.

—Pere, diu lo amo de la casa á son fill, ¿ja 's posat lo bernat á la porta?

—Si , pare.

—Donchs á dormir.

Y tothom se 'n va á dormir.

—

A las dos de la matinada lo pare 's desperta y sènt uns grans crits. Se lleva.

—¿Que hi há? ¿Qui crida?

—Jo , pare !... Ay ! ay ! que 'l llop se me emporta ! Socòs! Socòs !

—Es en Bernat, diu lo pagés á sa dona. Y dirigint apres la véu á son fill dés de dins del quarto:

—¿Que somnias? li pregunta. ¿ Com vols qu' haja entrat lo llop? Tot está tancat y barrat.

—Ay! ay! ay!

Y la veu s' allunya. S' aixeca 'l pare y surt á la entrada. La porta estava oberta de bat á bat.

En lo entremig alguns vehins que al oure los crits del noy havian sortit y prés de la boca del llop al pobre Bernat, entran llavoras en casa del pagés.

—Teniu, teniu al vostre fill, le dihuen, que ab un poch mes se 'l menja 'l llop.

—Mès ¿com pot ser? ¡Si la porta era tancada y barrada!

—No pare, que no 'u era, al sentir aquestas paraulas li respont lo pobre Bernat tot tremolant de pôr.

—Com no? Si he dit á Pere que hi posés lo bernat. ¿No t' he dit això Pere?

—Si.

—¿M' has cregut?

—Si.

—Pus ¿com es que 'l llop ha agafat á ton germá?

Aqui respont ab tota catxassa lo ximplot d' en Pere:

—No 'l tenia de agafar si era á la porta!

—Com, á la porta?

—Si vos me li heu fet posar.

—Jo!

—Si. M' havéu dit: «Posa 'l bernat á la porta.»

—Animal! La barra de ferro volia dir, tros de ruch, y tu m' hi has plantat á ton germá!

LO CAVALLER Y LA NINA.

(*Llibertinatge y virtut.*)

—Nineta, la més garrida
de las valls y las montanyas,
pus que n' ets tan aixerida,
tú mereixes altra vida
que viurer entre cabanyas.
Si correspons al amor

que per tú sent lo meu pit,
jo, ton esclau aymador,
en lo temple de mon cor
te daré culto, rendit!...—
—Lo donzell, lo cavaller,
com bon cortesá, galan;
vostre parlar falaguer
si al oido 'm dona pler,
al meu cor no 'n dona tant.
Entr' eixas humils casetas
viu lo meu cor mòlt content;
hi pasturo mas cabretas,
hi cullo tendras floretas
que anima 'l sol, l'aygua y vent.—
—Mes, tens quinzanys y no trobas
qui amor te done fidel,
tú, que al meu pit la pau robas,
y jo te 'n daré mil probas
si prémias mon pur anhel!—
—Errat n' estáu, cavaller,
lo dels fins esparons d'or,
no manca qui verdader
me done son pur amor
qu' es ma delicia y mon pler.
Tinch un pare que m' adora
que n' es tan vellet com bó,
ma juventut l' enamora
y troba afalegadora
ma veu, quan li parlo jo.—
—Altre amor jo 't donaria
més gran, més inmens, més fort,
amor que no acabaria,
pus, tan gran fora, m' aymia,
que 't amaria fins mort!...—
—Si 'm rich de vostra oradura,
lo cavaller, perdonau:
per vostra malaventura,

potser quant val ignorau
d' un pare la passió pura?...—
—Mes éll no pot compensarte
tot lo que val ta bellesa,
ni tampoch agasajarte,
ni en lo mon fer admirarte
ab lo brill de la riquesa.
Jo te daré, hermosa nina,
si á mon amor correspons,
de riquesas una mina,
vestits d' or y sedā fina
y tota classa de dons.—
—Si tal pensáu, lo donzell,
n' estéu ben equivocat;
mon pare, lo pobre vell,
val més que 'l mes rich joyell
de vostre tresor preciat!...
Y més estim' de sos llavis
lo bés que 'm dona en lo front,
que may m' ha causat agravis,
ni pot tenir los ressavis
d' un mal encubert afront!...—
—A mon amor corresponme
y viurás entre palaus;
sens esquivesa responme,
y sens més tardansa donme
de ton pit tancat las claus!...—
—¡Inútil es ja per Deu,
vostra empenyada porfia;
lo bon caballer, aneu,
qu' en mi ja may trobaréu
lo que vostre intent ansia!...—
—¡Vina, ingrata, jo t' abono
que un trono te donaré
si es que ocupar vols un trono;
vina y ma paraula 't dono
que un trono t' alcansaré!...

Per doser, rica corona
brillará, si es ton anhel,
dessobre de ta persona...
—¡Donzell, que perdéu la estona!...
¿No 'm fá de dosser lo cel?...—
—¡Tan nina y tanta esquivesa!...—
—¡Cavallé, y tan poch lleal!...—
—¡Orgull y tanta pobresa!...—
—¡Noble y ab tanta falsesa!...—
—(¡No hi val l' Infern!...)—(¡Déu hi val!)

Enrich Claudi Girbal.

—Per la Mare-de Deu de la Candelera
mal es lo bach en que 'l sol no hi pega;
allá hont lo sol no hi pegará
casa no hi vajas á parár.

—

—Per sant Martí
la pinya cau del pi.

LA ELECCIÓ DEL ASE.

Los animals se reuniren
un dia per' elegir
un que 'ls sapiguès regir:
d' entre tots l' ase escullíren.

Lo qual diguè ab bon semblant
(encar que 's veya inferior
al cavall penetrador
y al cavilòs elefant:)

—Son eixos cárrechs feixuchs,
mes jo d' atmetrels tinch ganas,
¡tantas societats humanas
son gobernadas per ruchs!

Antoni Careta y Vidal.

UNA PÁGINA D' HISTORIA.

Et nunc erudimini......

Lo dia 31 d' octubre del any 1413 eixía de sa fiel y ben defensada ciutat de Balaguer, desprès de haberse despedit de la familia y de sos forts amichs y vassalls, lo jove y bon compte d' Urgell, forçat per sa mala sort, no obstant son valor y sa noblesa, á posarse en las mans de son mes mortal contrari, lo nou rey En Ferrando, qui de ferro mostrá tenir lo cor en son comportament envers ell. Poch te valgueren, Isabel, la bona infanta, nobles llágrimas per enternir á ton parent. Encara que filla de rey y unida ab descendent de reys, tal vegada no podrias compendrer prou com tota l' aigua que pot plorar una mare y una esposa, fins la que pot plorar tot un poble, no basta á fer naixer una sola flor de misericordia en lo pit de un potentat, quand hi regna fort lo vent de l' ambició y de la desconfiança, ó bè aquell terrible gél del cor que n' diuhen *rahó d' Estat.*

Llarga y trista es la historia de la vida y de la mort del compte En Jaume, princep de la casa d' Aragó, qui ab tot lo amor dels catalans y ab sos drets á la Corona dels avis, hagué de veurerla posada en lo cap de un d' altre terra, á consecuencia de una famosa decisió, en realitat molt mes aparatosa que justa. Lo derrer compte d' Urgell, perteneixent per línea directa y masculina á la antigua dinastia catalana, á la dels Berenguers, Jaumes y Peres, del jorn en que se entregá en Balaguer aná de presò en presò, escarnit per guardas y per alcaits, y no tan solament per las presons de aquestos regnes, que també fou portat á las de Castella, faltant notoriament Ferrando en aquest punt á sa paraula de rey.

La trista muller del compte, feta viuda en vida del marit, no obstant la santa lley que prohibeix al home separar lo que

Deu hage juntat, bè pregaba al rey entranyablement li fos permés anar á reunirse ab lo captiu, pero may li fou concedida aquesta gracia, morint per fí de dolor lo dia 7 de novembre de 1424, poguent anarsen' massa convençuda de que hi há cristians en est mon tan inexorables com l' antich Fat dels gentils.

Poch temps regná En Ferrando, dit d' Antequera. Son fill y successor, desprès de alguns anys de regne, cregué ja mes segur lo presoner en sos dominis que en Castella; lo feu portar del fort de Torafe á Teruel, y en seguida al castell de Xátiva, lo mes fort de la Corona. Y aixó esdevench en 1426. Ab tant temps y tant cautiveri, ja no era lo compte aquell fogós y ardit paladí, molt semblant per sa figura al bon rey Jaume Primer. Fins los lleons perden llur prepotencia muscular tancats ab reixas de ferro. Ben sabut es que En Alfons V d' Aragó fou de molt altas qualitats com á monarca y capitá, pero no volgué ó no gosá sobreposarse al fatalisme politich que feya del compte d' Urgell una víctima forçosa. Tambè aqueix rey Alfons fou algun dia presoner de guerra com ho foren germans seus; poch los hi hauria plagut esser tractats com per ells ho fou lo pobre Jaume d' Urgell. Y no obstant, bè sab Deu si haurian faltat rahons políticas allá á Milan per cohonestar la perpetuitat de la presò, ó qualsevol dur tractament.

Estant lo compte en la fortalesa de Xátiva, volgué lo rey Alfons (ó Anfòs) coneixer al presoner, y acompanyat de pochs caballers, entre ells un de Valencia anomenat Eximen Pere de Corella, s' en aná dret al castell; y com lo rey no volgué ser conegut de don Jaume, sens dupte á fí d' evitar peticions directas y personals, maná que sols li parlás lo dit caballer valenciá. Llarga portaba la barba, y tan barba com cabell manifestaban que molt habia patit lo pobre princep, bè que á pesar de tot conservaba encara un ayre de grandesa y magestat, com diu la crónica, que á tothom causaba maravella. Paraulas allí se li digueren de cortesia y humanitat, y altres que no ho eran guayre, més ell en tot respongué com á christiá resignat, y com á home perfectament coneixedor de la situació en que s' trobaba. Atribuia sa cayguda á la sola voluntat

de Deu, y sa resignació y sa mansuetut no se alteraren sinó per un moment, al referir que en una de las presons de Castella fou tingut encadenat y ab grillons en una fossa tan obscura, que may sabia las horas, ni cuand era de nit ni cuand de dia, perdent fins la coneixensa de quin era lo any que transcorria. Al fi preguntá una volta al criat que com á un mal cá de cá li tiraba aliment al fondo de aquella torre, quin dia era y quina estació de l' any; y sabut açó per lo alcait, baixá al calabosso, li parlá com podria ferho una hiena si tingués dò dé paraula, y lo miserable fins arribá á pegarli, encenentse encara á tal record la noble sang de don Jaume, que vehentse devant de caballers, com á caballer parlaba de tanta infamia. Succehia al compte lo que mes endevant al princep Cárlos de Viana, que no obstant totas sas christianas virtuts, no podia pensar sens ira en la indignitat de un odiosíssim jutge, vil instrument de la mes abominable intriga, y que se habia portat ab lo sant fill de dona Blanca no com á ministre de justicia, sinó com á representant del infern. Pero, desgraciadament en ningun temps faltan sayons, de ploma, de espasa ó corda, pera perseguir y atormentar á un just: y que no se ofenga cap classe de las que componen las societats; lo mal no está en las classes, que está en las passions de nostres cors.

Fins al jorn de aqueixa visita ignoraba lo trist compte que fos passada de esta vida la esposa que tant habia pregat per ell, d' amor y de dolor prematurament finada. Molt viva fou la pena de don Jaume al saber aquesta nova desgracia; y quedant mes inquiet que may per la sort de sas filletas, puix don Ferrando li habia tolt tots sos Estats, li digueren com lo rey habia ja çasada la mes gran, y cuydaria igualment de la sort de las demès, lo cual fou lenitiu á sa amargura.

Y llavors fou instat lo compte á perdonar al mal alcait, y perdoná, aixi com habia ja perdonat fehia molt temps á tots sos altres enemichs.

Com manifestaba lo compte aspirar ja per tot conotá una vida estretament monástica, se li deixá entreveurer no tan sols la deslliurança, mes encara lo arquebisbat de Çaragoça, en aquells temps dignitat importantíssima, ab frecuencia destinada á fills de reys; y á aixó respongué vivament que may en

sa vida voldria de ningun modo cárrech en que hagués de regir hómens. Tenia rahó don Jaume, ¡ li sobraban tants motius per estar cansat de cosas de aquest mon ! Eran tants los defalliments de cors que habia experimentat, tantas las decepcions y tants los infortunis, que en veritat desprès de aquella amarguíssima y mal fadada vida, era natural, en un ánimo generós com lo del compte, sols dirigir ja son pensament envers Aquell que no enganya ni pot enganyar jamay, única font eternament pura de veritat y de justicia.

Gran era lo cor y alts los pensaments del rey Alfons, y encara que aquella bíblica desgracia del rival de son pare li avivás mes la memoria de las causas de son elevació al trono, volem creurer que serian molt graves las reflexions que li inspiraria aquell príncep, parent seu, tant temps sepultat en vida. Bè sabem que tot sentiment sol sacrificarse á un ardent desitx de imperar, pero tot home té sa conciencia, son jutge intern, y per aixó no crehém impossible que fossen naturals y no fingidas las llágrimas de César devant del cap de Pompeyo. Y si no es aixi, malehit de Deu sia tot home, petit ó gran, á qui la sola ambiciê de manar li torna lo cor de tigre.

La Crónica diu que lo rey Alfons, conmogut per la sort y per las paraulas del compte, volgué en efecte posarlo libre y donarli l' arquebisbat de Çaragoça, pero que lo dissuadi algun dels seus consellers.

Lo rey y los qui ab ell anaban se despediren del compte, qui solament los acompanyá fins á la porta de la sala, puix li estaba prohibit lo eixir fora, y en una salutació que fou feta á aquell qui li habian dit esser un caballer de Castella, conegué que era lo mateix rey d' Aragó, dientho desprès al alcait que li negá la veritat.

Després de la mateixa anada de Alfons á la fortalesa de Xátiva, ordená dit rey que lo compte fos tractat menos durament, y que ab lo competent permís pogués esser visitat alguna volta.

Succehí mes endevant, que dos germans de don Alfons, que eran don Henrich y don Pere, prometeren y juraren fer traurer en llibertat al compte, y diuhen que ho prometé lo mateix rey. Es cert que la promesa no fou espontaneament per ells

feta; pero, segons lo diligent archiver y cronista Monfar, se cumplí de la manera següent:

Un dia los dits infants D. Henrich y D. Pere, en companya de llur germá D. Juan, major que ells y que era lloctineut general en los dominis d' Aragò per D. Alfons que estaba en Nápols, arribaren al castell de Xátiva y digueren al castellá que volian veurer al de Urgell. Era encara dematí, y lo alcait aná á anunciar al compte la visita. D. Jaume al oir la nova, y no obstant las esperanças que poch temps fehia se li habian donat, tingué en son cor negre pressentiment y digué al alcait: Cert, jo som mort; no hi ha remey per mí.

Y possehit de aqueixa lúgubre impressió, levás lo compte del llit, y vestintse depressa seguí al alcait á la cambra del castell ahont estaban esperant los tres germans. Retirás lo gobernador del castell; quedaren los cuatre sols, y los infants tancaren la porta de la cambra.

Inmediatament desprès comensá á sentirse dins la cambar gran remor, distingintse clara per tres ó cuatre vegadas la veu del compte d' Urgell cridant ab força: Jo no sè res de tot açó, no sè de que me parlau.

Y poch desprês, diu la Crónica, los tres germans tornaren á obrir la porta, y deixaren lo compte mort.

Cuand l' alcait entrá en la cambra, vegé per terra sens vida á son presoner, y diguè plorós als infants: ¿qué habeu fet, mossenyors? y quina rahó podré ara donar al rey y al batlle general de Valencia de la persona del compte de que era jó responsable?

Responguérenli que lo que habian fet era per volér del rey, que no habia de tenir ningun temor, que portás lo cos á son llit y digués que allí, en sa propia presó, lo habia trobat difunt, finat de mort natural; amenassantlo terriblement si aixi no ho fehia y altre cosa declaraba.

Aqueix fet succehí en la fortalesa de Xátiva, lo matí del primer dia de juny de 1433.

Y aquesta fi feu, diu literalment Monfar, don Jaume d' Aragó, compte d' Urgell y vezcompte d' Ager en Catalunya, senyor de las baronías d' Antillon y Entença, y altres dels regnes d' Aragó y Valencia y Principat de Catalunya, descendent per

linea masculina del primer Wifrè (Guifrè ó Gaifrè,) y dels emperadors de Alemania per sa mare.

Los infants sortiren del castell, y lo castellá cumplí llurs órdres; de manera que foren varios los documents oficials solemnement extesos perqué no constás perpetuament, com Jaume ex-compte d' Urgell era mort abominablement assessinat per parents seus, desprès de 19 anys, 7 mesos y 7 dias de presò.

Pero, de poch sol servir lo afany que s' pren per ocultar crims; á falta d' altre testimoni sempre hi ha la conciencia del culpable, la que en mil ocasions revela la malvestat. Y per altre part, qué serveix ocultar lo mal fet als homens, no podentse ocultar als ulls de Dèu? Ah! los ulls de Dèu! diu algú irónicament, Dèu está molt lluny! en efecte, está molt lluny, mes sols ho está del cor dels mals.

Se creu probable que lo rey Alfons no prengué part en lo referent á la tragedia de Xátiva, atribuintla principalment á son germá D. Juan, de qui solia dir lo mateix Alfons, que habian eixit los dos de un mateix ventre, pero ab diferents instints.

Sabut es que D. Juan, ademés de llochtinent d' Alfons en Aragò, regia al mateix temps la Navarra per haberse casat ab Dona Blanca, propietaria de aquell regne; com sabudas son igualment las grans discordias que tingué ab son fill Carlos de Viana, sempre empenyat D. Juan en negarli la legítima possesió de la herencia de sa mare. La máxima que mes repetia D. Juan, era que morts no mossegan (*mortui non mordent*, y may retrocedí devant de una mala acció, si crehia que li podia servir á sos fins d' engrandiment. Famosas son aquellas paraulas del príncep dels historiadors romans: *Omnia serviliter pro dominatione.*—Si á la idea de servilisme, de baixesa moral, se anyadeix la crueltat, queda fet lo judici históric de un príncep nat per butxí mes que per rey; que tingué valor sens dupte, pero de fera y no de noble caballer.

Ben prest la opinió pública tingué, y ab persistencia, per violenta la mort del últim y malaventurat compte d' Urgell, que habia comés faltas, pero que no merexian aqüella expiació. Fins un dia li fou cridat publicament á un dels infants: ¡matador del compte! en una plassa en Barcelona. Y sobre tot, Don

Juan menys que ningú podia acusar de rebelió á don Jaume, puix sa propia vida no fou mes que una llarga y seguida rebelió, primer contra lo seu monarca, desprès contra los sagrats drets de sos fills, y finalment contra sos póbles.

—Lo compte D. Jaume es mort, mort sens fills varons; ja no pot haberhi temor de que sia turbada la terra per aquest terrible pretendent, dirian los graves partidaris de la rahó d' Estat, y queda per llarchs sigles assegurada la dinastía masculina de don Ferrando d' Antequera. Es molt cert, seguirian dihent, que don Ferrando passá d' aquesta vida al poch temps de tenir lo sceptre, anántsen, segons contan, baix lo pes de la maledicció del papa ó anti-papa quel' feu rey, volguent dir ab aixó solemnement lo mateix autor de son elevació, que ab ella se habia comés una gran iniquitat; pero, poch valen maledicions y profecias de hómens de plans frustrats, las cuals tant sols poden trobar algun crédit entre pobre y supersticiosa gent del ínfim poble. Quedan, anyadirian, plens de vigor cuatre fills varons de D. Ferrando, y ab totas aqueixas brancas de un tronc de tanta sávia bé se anirá sempre mes lluny de la cuarta generació, per mal que vage.—

Y en efecte, mentres una dinastía, vinga com vinga, dure tant com la vida de un adulador, per ell já es perpétua.

Ara recordem lo que en veritat succehí.

Lo rey Alfons morí en lo trono de Nápols, que fins ara sembla destinat á passar frecuentment al poder del mes fort, trono guanyat per son heróich brás, ab la ajuda del or y la sang de Catalunya y d' Aragò; pero, sens tenir fill llegítim que li pogués succehir en Aragò, puix no volgueren regoneixer lo seu fill natural catalans ni aragonesos, dihentli ab clara energia que jamay habian regnat en llurs terras fills bastards. Y aquí deu dirse en elogi de aquell pótent monarca, que se incliná devant de la voluntat del país, contentantse ab que, desprès de sa mort, regnás solament en Nápols sa baixa prole, ben aviat també de allí expulsada.

En cuant als infants Henrich y Pere, després de tenir los dos penosa vida, finá lo segon sens fills, y Henrich engendrá únicament á un pobre aventurer.

Un altre fill de don Ferrando d' Antequera, millor per ge-

neral d' exércit que per rey de póbles libres, que tenia per nom Sanxo, habia mort ja sens successió poch temps desprès de son pare.

D. Juan quedá tot sol dels germans Del primer matrimoni hagué un fill y una filla, pero com si fos destinat que ell mateix tingués que venjar en sa propia sang la sang del compte d' Urgell, sacrificá al fill y á la filla ab una ferocitat tan verdaderament extranatural y tremenda, que los detalls del sacrifici, consignats en la verídica historia, fan erissar los cabells. Si per cás era aquella una compensació providencial, desconeguda de las generacions de aquells temps, del crim del castell de Xátiva, se hauria de regoneixer que en efecte eran dos nobilíssimas víctimas don Carlos y sa germana dona Blanca. Qualsevol que sia la causa superior de aqueixos dolorosíssims féts, lo que hi ha completament incontestable, es que á consecuencia de la tan famosa declaració de Caspe se ploraren moltas y molt angustiosas llágrimas de innocencia, y tals llágrimas solen evaporarse y anar vers lo cel, recahent mes tard, y cuand Deu vol, convertidas en tempestats de sang sobre la terra.

Lo rey don Juan II tingué del segon matrimoni ab una dona digna de ell, al don Ferrando que bé podem anomenar lo de Granada, així com se digué d' Antequera lo seu avi; y per don Juan (ó don Johan) se uniren los regnes d' Aragó y de Castella. Pero, la unió podia realisarse, com la d' Aragó ab Catalunya; sens tristas maquinacions y sens escampament de sang.

Vingueren fills varons de Ferrando y de la reyna castellana, pero llurs pares los vegeren morir; y després de tant machiavelisme de polítichs de la rahó d' Estat, servidors de malas passions y no de la ciencia de gobern com lo exigeix la divina lley del fill del Home, desprès de tants anys de cruels dissensions, en que s' escampá á torrents la sang, tot vingué á donar per sublime resultat lo tenir que sentar en lo trono de una vasta monarquía á una desventurada loca, tan desventurada com los póbles que, per mofa de Satanás, li donaban á regir.

Y llavors vingueren, diu un gran y respectable escriptor espanyol, que no es de l' antigua corona d' Aragò, llavors

vingueren á Espanya príncceps estrangers, muntaren al trono, y ab ells hi muntá lo despotisme. Y encara volguè Deu que aquella nova dinastía no durás molt; familia que comença per una mare orada y acaba per un rey imbécil, que antes de trenta anys era decrépit.

Continúen, donchs, certs politichs á extasiarse devant de don Juan II d' Aragó, y de sos fets.

Y vosaltres que llegiu las historias ab cor pur y recte esperit, apreneu en ellas lo sant ódi á totas las injusticias, á totas las malas ambicions, á totas las tiranías, tan las de dalt com las de baix.

LLUIS CUTCHET.

LAS SET FLORS.

Sentada s' está la nina
dins d' un prat de blancas flors,
sentada y adormideta
al mateix bell peu d' un òm
que la cubreix ab sas brancas
guardantla dels raigs del sol.
¿Qu' es lo qu' ha vist la donzella
qu' ha vist èn son somni dols,
que tan alegre es sa cara
y tan alegre 'l seu cor?
Ha vist com del cel baixava
enturat de resplandors
un ángel al qui seguian
altres sis de dos en dos,
vestits ab túnicas blancas
coronats de blancas flors,
coberts ab mantells de plata,
mes purs que lo trench del jorn.
En sas mans cad' un hi duya

una flor, mes ¡quiña flor!
si la aurora n' es encesa
mes vius eran sos colors,
si la rosada n' es fresca
ella encar tè mes frescor.
Cada angelet li ha tirada
de sa faldeta en lo clot,
y despres batent las alas
cap al cel s' han tornat tots.
—Ay mare, la meva mare,
diu ella plorant de goig,
ay mare, la meva mare
miráune quin rich tresor
del cel me las han portadas,
del jardi del cel ne son.—
Y sa mare responia:
—*No las deixis may en lloch,*
perqué si may ne perts una
perdrás las altras y tot.

II.

—He sentit passar la cobla
per dessota del balcó,
deixáume anar á la plassa
qu' avuy es festa major.
—No hi vajas al saráu filla
que 'l saráu n' es perillós.
—Ay deixáumehi anar mare
no mes fins á entrá-de-fosch.
Ab mas set floretas gayas
que 'n tindrè de miradors!
Se 'n posa un vestit de seda
tot brodat de plata y or,
la xinel-leta se calsa
de sati y bermell taló,
tambè se 'n fa una corona
entreteixint las set flors

y ab ellas son cap encercla
lligantlas ab daurat floch.
Quan la véu aixis sa mare
sent bátrer depresa 'l cor.
—Veshi, veshi filla meva
veshi fins á entrá-de-fosch.
Mes d' aquestas set floretas
no me 'n perdis cap en lloch,
perqué si may ne perts una
perdrás les altras y tot.

III.

Quan arriba á las balladas
ne gira lo cap tothom:
«Ara arriba la pubilla,
ara arriba, féuli lloch!»
Lás set flors de sa corona
son de diferent color,
l' una es blanca com l' aubada,
l' altra rossa com un or,
l' altra encesa com rosella,
l' altra mes es roja que 'l sol
que ja fatigat sa ajoca
al bell darrera del mont.
Ja comensan las balladas
y ab ellas lo remor dóls
de parauletas mig ditas
y passos de tirabou.
La nina n' está rotllada,
rotllada de miradors,
si l' un li tira brómetas,
l' altre ulladetas d' amor.
—Si voléu ballar dozella
mes que sia un ball tot sol,
las mares tindrán enveja
y sas fillas mal de cor.—
Qui li diu aixó va negre

desde ·l cap fins als talons,
porta anells de pedras finas
y joyas de gran valor.
Li prén lo bras la donzella,
ja han donat un tom ó dos.
Los ulls no li tréu de sobre
ni li deix pendre repós.
—Si 'm donesseu no mes qu' una
d' aquestas set bellas flors
que flayrosas y enciseras
encerclan lo vostre front,
lo meu amor vos daria
y ab mon amor lo meu cor.—
—Si desfès lo floch caurian
á terra las altras flors.—
—No 'u cregáu aixi, donzella,
no 'u cregáu pas aixi, no:
mes si fos que las perdesseu
vos ne daré altras set d' or
ab una pedra ben fina
al mig de cada botó.—
La donzella ja li dona,
ja li dona la millor.
Altres sis l' han treta á plassa,
del primer tots germans son,
tots los sis flors li demanan
y ella á tots sis dona flors.
Ja s' acaban las balladas,
lo vestit lo tè polsos,
despentinadas las trenas,
destrenat son cabell ros,
y una pua ben clavada,
ben clavada al mig del cor.
—Ay, adeu flors qu' estimava
jamay mes las tindré jo
que 'ls galans se las emportan
escarnint lo meu dolor.
¡Ay y que 'm dirá la mare

quan me veja sense flors?
Dirá que rahó tenia
quan me deya ab véu cor:
«*Aqueixas flors filla meva*
no les deixes pas en lloch
perqué si may ne perts una
perdrás las altras y tot.

María de Bell-lloch.

AÑAR PER LLANA Y...

Cert abvocat que tenia un hermos gos perdiguer, solia passar mòlts ratos en casa de un cansalader gran amich sèu.

Una nit,—acabava de passar la tarda en casa d' aquell—se li presenta 'l cansalader y li diu:

—Dech ferte una pregunta.

—Parla.

—Si un gos entrés en casa meva y se m' emportás un boci de carn ¿tindria dret á demanar al amo del gos lo preu d' aqueix bocí?

—¿Quin dupte tè?

—Donchs en us d' aquest dret, dònam quaranta rals que 'l tèu gos ha fet de gasto eixa tarda en ma tenda.

L' advocat no diu res y paga. Lo cansalader se 'n torna á casa sua; mès aixis que hi arriba se troba ab un paper del abvocat que deya:

«Lo cansalader,.....(aqui hi havia 'l nom del amo de la tenda) déu al abvocat (aqui son nom) la quantitat de doscents rals per una consulta que li ha fet sobre un abus de confiansa.»

Lo venedor de salat, pagá; mes jamay volgué tindre amichs que anassen acompanyats de gossos.

ALS POÈTAS PROVENSALS.

Ansin, arribe l' ouro ounte chasco nacioun
countènto de sa part, e franco d' óupressioun,
espigará com un bel ordi...

. . . .

E ia Franço e l' Espagno, en vesènt sis enfant,
I rai de la patrío ensèn se recaufant,
canta matíno au meme libre:
«Lis enfant, se van dire, an certo proun de sèn!
Leissen-lèi rire e jouga 'nsen,
aro soun d' age d' èstre libre.»
(I Troubairs Catalan.—F. Mistral.)

Poétas del Rhon, salut! Avuy la lira mia
tota amorosa llensa
sos falaguers acorts d' amor plens y armonía
al vent que juguejant se 'n va cap á Provensa,
perqué mon cant de valtres ben conegut ne sia
com érahos coneguda la nostra llibertat:
la veu que avuy lo bardo ab tota fé 'us envia
es un ressó d' antiga, de santa germandat.

—

Com potro brau y fer á qui 'l colcador tira
en vers un altre lloch d' aquell hont vol anar
y mossegant lo fré jamay lo cap ne gira
del desitjat indret hont ell se vol llansar;
axis jo vers Provensa, tinch fixa la mirada,
mes que la llenga dolsa de terra encastellada
ab tot anhel me tiri en vers aquell trist pla
ahont ab indolencia, matrona coronada,
descolorida y pobre jaguda se hi está.

Com plauhen los blaus ulls y rossa cabellera
de nina sonrisent qu' está bessant d' amor,

y obliga al que la ha vist á anar al seu darrera
sentint esbategar dins de son pit lo cor;
aixís ¡oh tu planura vestida d' esperansa,
hont de fer dolsa fruyta jamay l' arbre se cansa,
m' has deixat plena l' ánima d' amor y de neguit,
pus dès de que 't coneixo me moro d' anyoransa,
y als cors es l' anyorarse lo que al clar jorn la nit!

—

Qu' afortunada qu' ets! Tens noyas enciseras
fresquius ayres de mar, montanyas reverdents,
garrigas sense fí, ombrívolas rieras,
flayrosos valls y rius de rápidas corrents.
Fins dalt de la afilada agulla d' una esgleya
guaytant envers lo cel ab sens igual tareya,
n' hi tens hermosa Verge [1] ab rich mantell daurat
com si esperès lo carro, ab que la nit s' arreya,
per empujarse al cel per lo camí estrellat.

Cantéula provensals aqueixa terra hermosa
que fou niu dels amors, d' homes valents y sants,
llohéula ab tota fé la Verge bondadosa
que fins sembla que riu quan sent los vostres cants.
Aymáula y si algun dia los celos d' altra llenga
perque ningú la vostra ni escolti ni comprenga
la tréu de las masias, com se 'n allunya un mort,
ella ha de ser qui 'us planya, ella será qui entenga
la queixa llastimosa que 'us sortirá del cor.

Cantéu aquella font [2] hont tota enamorada
hi retratava ab pler la Laura [3] sa hermosor,
y 'l temple [4] hont naixquè un jorn ab una sola ullada
un riu de dolsa mel y un altre riu d' amor.

1 Verge de Doms, en Avinyó.
2 Valclusa.
3 La Laura del Patrarca.
4 Santa Clara de Avinyò.

Cantéu lo pont [1] hont feren los vostres rebasavis
ab bras armat y nobles, prudents y entesos llavis
fins abaixar la testa al mes ergullós rey [2],
qu' al venjar élls sos propis y ben fundats agravis
son rey desconegueren per fer cumplir la lley.

Si aixó feu, trobadors, vos ne será agrahida
la terra que 'us ha dut al mon arran del mar
y guayta dia y nit ansiosa, enfebrosida
la nau que brandejant sas platjas ve á tocar.
Tambè de Barcelona n' hi venen las barcadas
tot retallant las onas, ab velas desplegadas,
y no las véu pas ella ab vista indiferent,
y quan saltan á terra los quins las han menadas,
Marsella diu: «Me sembla coneixe aqueixa gent.»

Y es que recort ne tè de quan en venturosa
èra de pau alegres entravan en son port,
quan Catalunya rica y la Provensa hermosa
corrian totas juntas una mateixa sort.
Marsella y Barcelona per sobre la salada
mar, l' horizò ara guaytan ab vista cortristada,
y en cada vela llunya que sura entre 'ls embats
de l' aiga, hi creuhen veure la nau qu' altra vegada
los porta sas perdudas y antigas llivertats.

Envá esperan lo dia aqueixas dos matronas
qu' abans quan eran regnas ne duyan rich mantell
y filigranat sceptre, y resplandents coronas
y per seti tenian d' or fus un escambell.
Exércit, gloria, esquadras, tot ho han perdut huy dia,
avuy ningú 's recorda de quan son nom omplia
de part á part l' Europa y fins l' Africá sol:
avuy no son la rella que Deu ne dirigia,
son l' áliga aixalada que no pot péndre vol.

1 Pont d' Avinyò.
2 Lluis VIII.

Y com dos bous qu' estiran cada hu diferent rella
si abans formavan cobla se sentan migransar,
si essent prop los deslligan, ne deixan sa parella
y per costum antiga se tornan á juntar,
Marsella y Barcelona potser al fer memoria
tambè á juntarse corrin al temple de la gloria,
y lo envellit Pirene del mar en la estensiò
al veure per sas fillas renaixer nova historia
y caminar á la ombra de un mateix brau penò,

Dirá tot aixugantne sa blanca cabellera:
«Gracias á Deu que llivres á totas dos las veig
ab front llis y seré y ab boca riallera,
sens cap rezel guaytatne del mar lo suau oneig!
Gracias á Deu que tornan á veurer allunyada
del jorn de dol la espessa, feixuga nuvolada!
Gracias á Deu que poden lo cor tindre aixamplat
y en cada nau qu' arriba de gloria carregada
d' un setgle senten creixe sa patria llivertat.»

Poétas del Rhon, adèu! Avuy la lira mia
plascévola ha llansat, contenta y amorosa
al vent dòls que se 'n va cap á Provensa hermosa
sos falaguers acorts d' amor plens y armonía
perqué mon cant de valtres ben conegut ne sia
com érahos conegut lo nostre antich penó;
la veu qu' avuy lo bardo ab tota fe 'us envia
de germandat antiga n' es un sagrat ressó.

F. PELAY BRIZ.

(Extret del *Brot d' Achs.*)

BARALLAS DE DONAS.

Dos donas s' estavan un dia dels últims de la quaresma al davant de un confessionari disputant sobre quina d' ellas dos devia ser la primera de confessarse.

—Que jo!

—Que jo!

—Que no hi anirás...

—Que hi anirè.

Lo pobre del capellá mentres tan se impacientava. Cansat d' esperarse, ell que tot plegat trau lo cap per la portella y 'ls diu:

—No hi ha perqué barallarse, bonas donas, tot se pot arreglar... que vinga la mes lletja.

¿Creuriau que no n' hi va anar cap?

LA CREHUADA DELS POETES.

Pöetes de Mallòrca, Valencia y Catalunya,
¿Per qué dels vostres abis lo cant resucitéu?
¿Per qué avui lo recòrt d' aquella etat tan lunya?
¿Per qué com un sòl hòme s' alséu tots á una veu?

Guerrejadors os mire, dispòsts á la batalla,
Calada la visera del casco oblidat ya,
Baix de la blanca túnica duent la forta malla,
En una má la espasa, l' escut en l' altra má.

En este cadascú mostrant una divisa
¿Quína la de la empresa de tòts vosaltres diu?
¿Quína comú bandera de guerra l' aire risa?
¿Quín es de la Creuhada l' unanim distintiu?

Soldats sou d' una idea, Creuhats de Terra-Santa,
¿Mes aont pera vosaltres está Jerusalem?
No anéu allá aont vos vullga portar la incerta planta,
Y ans de deixar les tendes, sapiam tots aont aném.

«*Qui té llengua va á Roma.*» Jo tinch la vostra llengua,

La llengua llemosina dels patris trobadors;
En tots los llochs del mon la parle sense mengua,
Ressó es del meu fogar, la veu dels meus amors.

Ab ella vaig dependre paraules d' esperança,
Ab ella tendres cobles y albades y cansons,
Ab ella les rondalles de dolça remembrança,
Ab ella les primeres, devòtes oracions.

Ella mos fa germans y hereus de nostres abis
Que en sa famosa llengua deixárenmos tresòrs;
Y aixi com be s' entenen, parlant, los nostres llabis,
Axí també 's comprenen, sentint los nostres còrs.

Cuant «*Patria, Fe y Amor*» es sòls lo crit que sòna,
Ab noble aspiració que naix de dins lo pit,
Del Llobregat al Turia com dolç suspir ressona,
Y FE y AMOR y PATRIA respon mon esperit.

¿Per qué empunyéu les armes? Ma *patria* no vol guèrra
Ma *patria* sols desitja la venturosa pau:
Deixéu puig, als politichs les lluytes de la terra
Deixéu la tosca llança per lo llaud suáu.

Pasaren ya aquells setglês en que la *Fe* exigía
La guerra, dins ma patria, de moros y cristians;
U sols, de molts realmes, va fer la monarquía...
¡No feu troços hui el scèptre qu' os feu tots uns avans!

No vulláu fer estelles les taules de la història,
Que no es de los pits nobles el ódi, ni el rencor,
Mes digne es de poetes, que lluyta sense glória,
Amor pera los pobles y pera tots *amor*.

Creuhada de poétes, la vostra Palestina
Es terra de bellesa, ahont hi ha un sepulcre sant,
Sepulcre d' una rassa d' estirpe neo-llatina,
Que va á resucitar al so de vostre cant.

RAFEL FERRER Y BIGNÉ.

BEN DIT.

Veuse aqui que una bona dona tenia un fill tan peresós que per res del mòn se volia aixecar del llit als dematins.

Un dia pera ferlo llevar la bona de sa mare li diguè:

—Alsat fill mèu: mira lo teu germá Ramonet ahir que va matinejar trobà una bossa plena d' or.

—Ay mare! respong uè 'l fill tot girantse de l' altre costat, axió prova que 'l que la perdè se va llevar mes abiat que mon germá petit!

UNA TOMBA PER TOTS DOS.

La nineta n' era rossa
n' era rossa com un sol.
¡Amorosa Agna Maria
robadora del meu cor!

Son pare la vol casar
ab En Jordi d' Aragó.
—Assó no 'u faréu, mon pare,
si es que no voléu ma mort,
que ja n' estich jo promesa
ab lo fill de Na Melciò
y m' ha dat l' anell de plata
y las arracadas d' or.
La nineta n' era rossa
n' era rossa com un sol.
¡Amorosa Agna Maria
robadora del meu cor!

—Jo 'us ne guardarè, ma filla,
qu' abans perdria mon nom.
La torra del homenatje
ne tè una negra presó,
y allí 'us estaréu soleta,
sens plaher y sens conhort
fins á tant que 'us casaréu
ab lo qui 'us destino jo.
La nineta n' era rossa
n' era rossa com un sol.
¡Amorosa Agna Maria
robadora del meu cor!

—Oraneta viatjadora
dígali al meu aymador
que presa n' estich per ell
y que 'm tregui de presó.
—Baixáu per aquesta escala,
senyora de la mia amor,
que mon cavall vos espera
pera portarnos als dos.
La nineta n' era rossa
n' era rossa com un sol.
¡Amorosa Agna Maria
robadora del meu cor!

Ja son pare se 'ls presenta
de sos ulls brollantne foch.
—Mal robador de donzellas
que Deu te dò mala mort.
Al dematí 'ls enterravan
en una tomba á tots dos.
Caminant, quan aqui passes
digasne: «¡Déu los perdò!»
La nineta n' era rossa
n' era rossa com un sol.

¡Amorosa Agna Maria
robadora del meu cor!

Victor Balaguer.

(Extret del llibre *Esperansas y Recorts.*)

—Qui no vol pols que no vagi á l' era
—Lo pare guanya 'l ral y 'l fill lo gasta mal.

—

Aixarida ròssa meva
n' es ton cap lo firmament;
n' es lo *sol* ta cabellera,
y 'ls teus ulls ne son lo *cel.*

—

—Las sopas y 'ls amors, los primers son los millors.
—Hi veuhen mes quatre ulls que dos.

LA FIRA DE GRANOLLERS.

Aixarida marmanyera
mes bonica que 'ls estels
que de nit al espay lluhen,
va á la fira ab son promés.
¡Ay que n' es d' alegre fira
la fira de Granollers!

—

Faldilletas dú de grana,
de satí 'l devantalet,
lo seu jipó n' es de seda,
sas arracadas d' argent.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Al bell mig del pit hi porta
per agulla un blanch clavell,

cistellet sota l' aixella
de rahims á curull plé.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Un pich arriba á la vila,
ja li 'n diu lo sèu promés:
«Vès á plassa Agna María
vès á vendre y torna prest.»
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Tan bell punt n' es á la plassa
la enrotlla tot lo jovent,
los rahims be 'ls hi concèrtan,
mes cab d' ells hi posa préu.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Enjogassats la voltejan,
fins li prenen lo cistell,
fins li tocan las espatllas,
fins li dihuen: «Amor mèu.»
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

. . . .

Ja s' es acabat la fira
y se 'n van los marmanyers
per camí ral y montanyas,
per draseras y torrents.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Ja s' acosta la vesprada
y ab la vesprada 'ls estels,
lo pagès del tros arriba,
á jòch se 'n van los aucells.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Joveneta marmanyera
passeja poch á poquet
bella boreta del riu

guaytant llacrimosa 'l cel.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

. . . .

Quan ja la nit es passada
dins del bosch canta l' aucell,
las flors de rosada s' omplan
y de claror s' ompla 'l cel.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Pèls arrabals de la vila,
la vila de Granollers,
ja hi tornan á entrar donzellas,
ja hi torna á entrar lo jovent.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Tambè hi entra una llitera
que la portan dos fossers,
hi portan una nineta
que se 'n duya la corrent.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

Quan ne son á casa 'l jutge
ja se 'n sent cridá una véu:
—¿Quinas senyas tè la morta?
¡Tant-de-bó que no fos cert!
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

—Faldilletas dú de grana,
de sati 'l davantalet,
lo seu jipò n' es de seda,
sas arracadas d' argent.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc,

—

«Dins del riu se l' ha trobada,
ab despentinat cabell,
aprop d' un marge hont hi havia
un mig abocat cistell.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—¿Y al mig del pit res hi duya?
—Al mig del pit? No pas res.
—¿Ni un clavell blanch hi portava?
—Ni un clavell blanch ni bermell.
¡Ay que n' es d' alegre fira etc.

—

«Sols dintre de la cistella
hi hem vist dos fullas ó tres,
marcidas y barrejadas
ab un grapat de diners.
¡Ay que n' es d' alegre fira
la fira de Granollers!

JAUME BROSA Y REIXACH.

LO GOS Y 'L LLIMPIABOTAS.

L' altre dia passava per la Rambla un gos pater y al trobarse davant d' un llimpiabotas que s' estava prenent lo sol, no se 'l que va fer que 'l xicot li plantá una puntada de peu d' aquellas que se 'n diuhen còssas.

Un dels que 's trobavan per allí aprop al oure 'ls grinyols del gos se va dirigir al *franxutis* y això li digué:

—¿Perqué has pegat al gos? ¿Que 't feya 'l pobre animal?

—Com ¿que 'm feya? No heu vist com aixecava la pota y...

—T' has equivocat, respongué 'l que defensava al gos, lo que volia era que li llimpiesses 'l calsat.

RECORT.

Les ones de la mar mons pèus banyaben,
La lluna apareixia en l' horiçont
Y allá en la platja un mariner cantaba,
Com llarga queixa, popular cansó.
Jo estaba trist, tu á mon costat sentada
Sobre el meu muscle descansant lo front,
Estes paraules dolçes murmurabes
Ab l' argentina veu del rosinyol.
«Jo sé 'l dolor que t' afligix, poeta,
La melengia que 't desgarra el còr,
Y perqué naixen de la teva llira
Gemechs á conte de cansons d' amor.»
«Triunfs ambiciones que á lo cèl te putgen
Gloria que fassa resplandir ton nom,
Aplaus y vitors que de goig t' embriagen
Y vert llorer pera cenyir ton front.»
«Com águila capdal crehuar volgueres
El espay infinit y misteriós,
Y sentarte en los núbols cuant d' esprada
Els tenyix l' últim resplandor del sòl.»
«Mes ¡ay! que son tons pensaments, poeta,
D' ánima juvenil il-lusions d' or
Les mustiará lo desengany un dia
Com mustia el aire del invern les flòrs.»
«En lo camí de la existencia humana
Un gran plaer encontrarás tan sòls;
Si per buscarne uns altres ilusoris
Desprecies eixe, cuant la horrible mòrt.»
«Ab son bufit gelat la flama apague
Que per tes venes difundix son fòch,
Dirás ab veu per l' agonia ronca:
¿Que es lo qu' he tret de la existencia jo?.»

«Deixa els ensomits, adorat poeta,
Del mon la única ditja es el amor
Si un espay vóls pera volar, jo 't done
L' insondejable espay de lo meu còr.»
Y el teu alé me perfumaba el aire
Mentres tons brassos rodejant mon coll
Unian, com tons llavis á mons llavis,
No mes en una vida la dels dos.
Y á cada bes y cada abraç qu' em dabes
De goig morintme repetia jo
Es veritat ¡oh vèrge idolatrada!
«La ditja d' este mon es el amor.»
Y en tant les ones nòstres peus banyaben
Y la lluna creixia en l' horiçont
Y allá á la lluny el mariner cantaba
Ab mes alegre veu altra cansó.

FÉLIX PIZCUETA.

—Per amor del bou llepa lo llop lo jou.
—Ahont vajas dels teus hi haja.

—

—L' aymí, 'm va motejar, Deu li perdoni
y per cada dolor que 'm féu patir
dels goigs mes vius un doll inmens li 'n doni.
—Y perqué li vols be ¿no 't féu sufrir?
—Perqué jo sè estimar, mes no aborrir.

—

—Qui mal va mal acaba.
—Lo que no es en mon any, no es en mon dany.

LOS ANNALS DEL POBLE.

IMITACIÒ DEL POETA POLACO MIKIEWIEZ.

¡O cants de la mare Patria!
¡O dolsos cants populars!
Sou com l' arca d' aliansa
Entre present y passat;
Generacions apareixen
Y aixís com venen se 'n van,
Deixantnos, entre mil prendas
De valor inapreciat,
Los trofeos de llurs héroes,
Los noms de llurs genis grans,
Páginas brillants de gloria,
Páginas rojas de sanch.
Cansons populars, vosaltres
Sou la misteriosa clau,
Del temple escondit que guarda
Tots los recorts nacionals;
Sou com desglosats capitols
De annals sens compaginar;
Sou la memoria dels pobles,
Los méstres de llur pensar,
Sou la vida de llurs festas,
Companyas de llurs treballs,
Causa certa y poderosa
De beneficis ó danys........
¡Ditxós del qui al be os dedica!
¡Trist del que os destina al mal!
Pot aniquilar lo incendi
Las obras mes grans del art;
Poden tresors englutirne
Las bravas onas del mar,

Poden los estats peréixer
Dels conquistadors al pas,
Poden sucumbir los pobles,
Mes llurs cants, no 's perden may.
La cansó fuix joguillosa
Fentne burla dels tiráns,
Y va y ve com papallona,
Dels boscos á las ciutats,
Dels palaus á las barracas,
De las montanyas als plans,
Y fins desplega sas alas,
Del mar per sobre 'ls cristalls.
Ella allaugera invisible
Las cadenas dels esclaus,
Lo cel negre del desterro,
Torna trasparent y blau,
Los dolors dels nins consola
Desde 'ls llavis maternals
Es en amor missatgera
De ditxas ó desenganys,
Y en tots los oidos sona
Y dins tots los bressóls jau.
Si avilits cors la desdeyan
Se allunya per bréus espays,
Y recorrent de las serras
Los turons mes escarpats,
En las ruinas se allotja
Dels antichs castells feudals,
Y allí cuberta ab las euras,
Que engarlandan llurs pilars,
Historias pasmosas conta
De fets remots é ignorats.
¡Cansó! ¡ja que tant alcansas,
¡Ay cansó! ja que pots tant
Que ta singular influencia
Cap tribuno tindrá may,
Dirigeix los cors, cautivals,
Y los homes bons serán;

Dictals lo que al *Cesár deuen*
Y á son Deu y á sos germans,
Feslos actius, feslos justos,
Feslos fors, feslos honrats,
Y feslos en virtuts heroes
Com á verdaders cristians.

M.ª J.ª Masanés de Gonzalez.

CUENTOS DE CASSADOR.

Eran una vegada dos cassadors qu' anavan de camarada á fer una cassera, y pél camí, com que llenga de cassador may para y la vritat encara ne fuig mes d' ells que las mateixas llebras y conills, comensaren á enrahonar de cassa, y de la cassa ne vingueren á sas llurs proesas que per ser tantas casi ni l' un al altre 's deixavan ficar conversa. Per fi l' un d' ells cansat ja de tantas com n' he havia contat l' altre y de sentirne tals mentidas, ni volgué contar una de ben grosa y aixis li parlá, y digué:

—Company, ab tantas com me n' heu contadas de cosas, no ni he trobat encara cap , com una que á mí 'm passá. May ho hauria dit. Anavam pél Pirineu fent la cassa de la llebre, quan nos ne veyém sortir una, que cap dels gossos, y á fé que 'n duyam de bons, pogué atansarla: ¡y com corria! no parexia sino que volès! Encantats tots los cassadors qu' anavam, volguerem saber lo que era, y al passar per un tros pelat , nos la veyem que tenia á mes de sas quatre potas naturals, altras quatre sobre la esquena , de modo que quan se cansava de corre per un costat se girava del altre y fugia com un llamp. Veyéu si heu vist may cosa mes admirable!

Mes l' altre, que era bon cassador, y avesat ja á aqueixas cosas, tot senzillament va respondre:

—Home, home, quina cosa! quantas y quantas n' he cassat jo d' aqueixas.

—Y com? diu l' altre tot fet un ense.

—Mol senzillament, lligant dos llebrers per la esquena.

LO PATGE Y LA INFANTA.

Balada noruega.

Brodant un mantell blau—está la infanta,
Ab son bell patge als peus—que la mirava.
«Escolta, al patge diu—que la mirava,
¿Vols jugar ab mí als daus—sobre ma falda?
—«Com jugaré als daus jo—sobre ta falda,
Si res per' posar tinch—de or ni de plata?
—Si res per' posar tens—de or ni de plata,
Jugat' la daga tú,—jo ma tumbaga.»
Y rodolan los daus—sobre la falda.
Lo pobre patge pert;—la infanta guanya.
—«Escolta, al patge diu—ella que guanya,
¿Vols jugar ab mi als daus—sobre ma falda?
—«Com als daus puch jugar—sobre ta falda,
Si res per' posar tinch—de or ni de plata?»
—«Si res per' posar tens—de or ni de plata,
Juga de tos cavalls—lo qui mes amas.
Jo en cambi del cavall—que tu mes amas,
Ma corona t' daré—de or y esmeraldas.»
Y 'ls daus rodan de nou—sobre la falda:
De nou lo patge pert;—la infanta guanya.
—«Patge, mon patge, diu—ella que guanya,
¿Vols jugar ab mí als daus—sobre ma falda?»
—Com jugaré als daus jo—sobre ta falda,
Si res per' posar tinch—de or ni de plata?»

—Si res per' posar tens—de or ni de plata,
Jugat', patge, 'l mantell—que jo 't brodava;
Jo en cambi del mantell—que ara 't brodava,
Jugo, junt ab mon cor,—la má de infanta.»
Y rodolan los daus—sobre la falda.
La bella infanta pert;—lo patge guanya.
—«Ay patge, si mon cor—llivre deixavas
La daga 't donaré—que t' he guanyada.»
—«Que 'm fa á mí lo lluir—ó no ma daga?
Jo vull, infanta, 'l cor—que als daus guanyava.»
—«Ay patge, si mon cor—llivre deixavas,
Jo 't tornaré 'l cavall—que tu mes amas.»
—«Que me importa l' cavall—que mes amava,
Infanta, 'l cor vull jo—que als daus guanyava.»
—«Ay patge, si mon cor—llivre deixavas,
Mitg regne 't donaré—de bona gana.»
—«Jo 'l partiria ab tú—de bona gana,
Mes fora, dantme ab ell—ton cor de infanta.»
La infanta 'ls ulls en plors—se 'n va á sa cambra.
Lo trist plant que allí fa—romp las entranyas.
—«Ay lasseta de mí!—jo que era infanta
Dar á un patge la ma—que reys besavan!»
Lo patge entra llavors—brandint sa daga;
Brandir l' ha vist á molts,—may ab tal gracia.
—«Aixuga, infanta, 'ls plors,—pus si besavan.
Reys las tuas mans, molts mes—besaránla ara.
Fill so del mes gran rey—que reyna 'n Fransa.»
—«Patge, teu es lo cor—que als daus guanyavas.»

J. Rubió.

DESCOBERTA.

Cert astrólech famós, un d' aqueixos que fan calendaris, estava cert dia guaytant al sol ab ver desig de descobrirhi alguna nova taca. ¡Feya una calor ! Per casualitat mentres éll s' ocupava en aixó, una mosca que passá per aprop del vidre

de la ullera hi va veure una mica de sucre y se hi va aturar. L' astrólech sorprés de aquella taca tan negra com may n' haguès vist d' altra en cap astre, gira la ullera y guayta á fi de convénces' de que estava net lo vidre. La mosca ab lo moviment havia fugit. Torna 'l sabi á arreglar l' instrument: altre cop la mosca torna á xupar lo sucre del vidre y per segòna vegada troba l' astrólech la taca.

—Cert es, esclama, no hi ha cap mica de dupte!

Y corra á son escriptori y dirigeix á una de las academias de que era membre aquestas ratllas.

«Avuy á las 12 del dia, acabo de descobrir, á la dreta de la rodona del sol. una taca de quatre cents milímetros en forma de mosca.»

L' ESGLAY DEL INOCENT.

(Recort de familia.—Reus, 1811).

Capella de sant Domingo,
de ma infantesa recort!
Ton portal causa alegría,
que en ell hi jugan los noys,
mes quant al sant anomeno
sento las llágrimas prop,
pus n' hi acut á la memoria
del meu germanet lo nom.
Dominguet l' anomenáren
mos pares, del sant devots.
Pobre noy de la capella!
ay germanet del meu cor!
Lo portal de sant Domingo
tè al seu costat un balcó.
Quant lo Dominguet sortia
per ell admirava á tots,
que era sa cara preciosa,
pulit y agraciat de cos,

y embadalits se 'l miravan
quants contemplavan sos jochs.
Mes res de ell tant agradava
com de sos ulls la tristor,
que la bondat revelava
del germanet del meu cor.
  Si trista era la mirada
del Dominguet per ser bo,
tot era en cambi alegría
lo moviment del seu cos,
que, ab una espasa de canya,
amunt y avall del balcó,
ab marcial ardor corria,
com si manás batallons
contra 'ls enemichs francesos
de qui parlava tothom.
Poch savia ell que eran armas
lo germanet del meu cor!
  Un dia á casa trobantse
Dominguet sentí un retró.
—Qué será?.. De timbals sembla...—
Pren la espasa y vá al balcó.
Vehent lluhir bayonetas,
trompeteja y corre fort.
—¡Visca Espanya! ¡Visca Espanya!
Ja són aquí 'ls espanyols..—
Roig estava de entussiasme
lo germanet del meu cor.
  No bè dona 'l crit de ¡Visca!
quant véu de un altre cantó
nous soldats que s' acostavan:
—Visca! Visca!—cridan tots.
Mes ay! descarga mortífera
la vila ompla de terror.
—Los caragirats!!—esclaman,
y tot se torna esbalot.
Espantat s' ajup á terra
lo Dominguet, fret y groch,

blanchs los llavis, los ulls fixos,
sens poder rómprer los plors.
Ay ignocéncia sensible!
ay germanet del meu cor!
Al llevarse l' endemá
del gran cas parla tothom.
Mes ay! ¿Qué hi ha á sant Domingo?
¿Tanta gent allí que hi vol?
Los noys com á vells se esplican
y un fet contan ab tristor...
Plorant las mares se entornan...
Sempre un mal ne pórta dos!
Al mitj de uns ciris encesos
hi ha una caixeta de mort,
de rosas tota voltada,
y al mitj de ella jau un noy.
Tindrán de ell enveja 'ls angels,
que ja en la terra angel fou.
Fins era hermós dins la caixa
lo germanet del meu cor!!

ANTONI DE BOFARULL.

—Un mosquit espatlla una orga.
—Carrer moll, calaix aixut.

—

Las minyonas de montanya
se semblan als angelets,
ho déu fer que varen neixer
un xich mes aprop del cel.

V.

—

—Arbre sovint trasplantat no posa arrels.
—Entre poch y massa la mida 's passa.

A LA MEMORIA
del eminent' poeta valenciâ
D. JOSEHP BERNAT Y BALDOVÍ.

Del cèl abaixa, oh nume diví dels grans poetes,
Deixante allá entre els ángels al geni valenciá;
De nostra vida abaixa á les regions estretes
Y eixámplalos sa esfera ab ta gloriosa ma.
Y cóntamos el premi, que reservat li guarda
Deu, el front rodetjantli del sempre viu llorer,
Que sols als vats decora de joventut gallarda,
En qui inspiració eterna son fondo niu va fer,
Y nos vorás plegades les mans ab gran mesura
Ta veu celest y pura ben húmils acullir,
En nostre sí guardarla, y tindre á gran ventura
Noticies de aquell regne de un habitant ouir.
Escoltarán gotjosos de un company la fortuna,
Que brilla com poeta, entre atres escullit,
Y de *Bernat* el timbre igualará á la lluna,
Cuant en son ple allumena els vèrts pensils del Cit.
Y vorem que al poeta de vida riallosa,
Y á qui festiva musa revelá son tresor,
Encara que la fosa parégali espantosa,
Sa mort es momentánea, sa tomba no fa pòr.
Les gracies y les rises damunt ballen y juguen,
Tranquila sa memoria imatje es sols de pau,
Les penes davant de ella les celles desarruguen,
Y sempre en torn l' abriga un cèl brillant y blau.
Tal eres tú, oh poeta: la fúnebre corona,
Que els vats del Turia y Jugner te tixen ab dolor,
Es juntament guirlanda de gloria, que te dona
La joventut mateixa, com monument d' amor.
Repasa, detenintse, la sonrisa en el llábi,
De ta grandiosa musa el admirable vèrs,
Bernat, y te proclama éntre mil sabios sábi,

Sinse segon poeta, sinse segon, ni tèrs.
Perqué, oh *Bernat*, la teva privilegiada musa
Risa bosaba y gracies, mentres estabes viu,
Y ara que entre les ombres de mort se veu confusa,
Encara se belluga, encara juga y riu,
Y aixina els anys y els sigles se pasarán amanta
Per damunt de la tomba, que tanca sèndra y veu
De *Bernat*, y els que vinguen, de eixa musa que encanta
Per el descans perpétuo li pregarán á Deu.
No mires pues que siga ta mort tan prematura,
Pues encumbrat contemples de les regions del cèl
El ardent entusiasme, y la corona pura,
Que els amichs te consagren cordials y sinse fèl.
Y lo mateix que els de ara, els que darrere vinguen,
De *Bernat* la memoria gotjosos cantarán;
Pues mentres dels seus versos pera lletjirne tinguen,
May de *Bernat* el geni, ni el nom olvïdarán.

Pascual Perez.

—Lo treball del cos es la virtut de l‘ ánima.

LO CAPDELL D‘ OR.

N‘ era una vegada un Rey molt poderós á qui res ne mancava pera serne felís com no siguès que en cap manera podia haver fill ni filla de sa molt aymada com gentil muller, qual cosa lo tenia en estrem dolorit y cortristat.

Y veus aquí, que esdevingué un dia en que sa muller fou deslliurada de una infanta que per lo agraciada y bonica podia ben bè ser la alegría de qualsevol pare, tant mes quant lo Rey havia desitjat sempre haver succesiò, valdament la

que haguès fos de fill ó filla. Emperó no fou aixís, pus l' home quan no tè una cosa la 'n desitja y quan la tè ne vol un' altra, lo Rey, restá molt enujat d' haver filla y no fill que 'l succehís, car havent filla, segons ell, be podia succehir que 's conservès lo bon nom y esplendor de son poderòs reyalme, pero no ab la ufana que fins llavors sostingut s' havia.

Y per ço fou que comensá á mirar malament á sa filla y la tinguè tan aborrida qu' un dia deslliberá tréurela de casa y així ho féu.

Qual filla una volta fóra, tota tristeta y plorosa, comensá á caminar, y camina que caminarás fins á tant qu' essent nit trobá un bosch. Y ella no s' hi gosá ficar, perqué may havia eixit de casa sua, y res del mon coneixia y molta por li 'n feya una boscuria com aquella. Mes com la necessitat no tè lley, per molt que la temensa li fes recár d' entrarhi, per fi 's resolguè á ferho y així ho féu. Y dintre del bosch, ab la poca llum de la celistia, vegé un arbre de grossa capsalada y sota del arbre una velleta de eixas que ne tenen molts de concells y sapiencia y que sempre s' troban á punt de fer una bona obra. Qual vella, tant tost haguè vist á la noya, ne fou molt agradada, y com la trobés tan trista li 'n pregá fes mercé de contarli perqué ho estava y com era vinguda allí. Y la noya li contá sa desventura, que per ser tan gran, condolguè á la vella, qual vella volent apariar dita desventura en quant li fos possible, li doná un capdell de fil d' or tan bo com no n' hi hagués al mon, dientli avans, que li 'n restava sols demanarli una gracia y era que rebés un concell que ella li 'n donaria, de no desfersen pas may del dit capdell d' or, per molt y molt que 'n fos pregada, com no siguès per casament.

Ab axió ne quedá ja molt aconhortada la noya, y á punta de dia després d' haver pres comiat de la velleta, ab prou sentiment de la sua ánima, se 'n aná, camina que caminarás, fins que fou arribada á un altre reyalme y en ell á una ciutat ahont prenguè repós

Y veus aquí que tan bon punt fou en ella, quan comensá de veure molta gent que d' así, de allá, anava y venia com si no 'n trobès lo que cercava. Qual gent vestia trajos de ricas telas tots brodats d' or y de plata; ab axió ne vingué

ella en coneixement de com se trobava á la ciutat, ahont lo palau hi tenia lo Rey d' aquell reyalme, y de com aquells eran llurs patjes. Tot alló li moguè 'l desig de veure lo palau y volent saber lo perqué de tantas anadas y vingudas, emprenguè á un dels patges, y l' hi 'n demaná fos servit de dirli perqué tan afanyats anavan. Mes com de cans y pobres tothom ne fuig, ni sisquera meresqué la donzella que li 'n fos tornada resposta. Lo qual no la acobardi, ans al contrari, aná preguntant, preguntant fins á trobar un que li esplicá, com brodant la Regina un vestit per lo seu aymat espós se li havia acabat lo fil d' or , que n' era de mostra tan bona y fina, que per mes que cercavan, en lloch trobarne podian d' igual, cosa que posava cortristat al Rey per lo molt que 'n tenia contemplada y ben volguda á la sua virtuosa quan gentil y agraciada muller. Y com que la noya tenia lo capdell de la velleta, ne fonch molt contenta de poder ferne bè, si per cas fos que lo seu or al que gastava la Regina se semblés. Perçó fou com ne pregá al criat que entrès al palau y diguès que ella tenia un capdell de or tan bo y fí com no n' hi haguès cap en lloch.

Vejentla tan pobre, ni sisquera volguè lo dit criat, com tampoch los altres, ferne gens de cas d' ella pus que la 'n tenian per una folla: mes com ella tant y tant pregava que li 'n fessen gracia de ferho saber als llurs Senyòrs, esdevingué que sentí tots aqueixos enrahonaments lo fill del Rey, damisel molt noble y ben dispost axís d' ánimo com de figura; y quan ho haguè sentit demaná llicencia á sos pares pera fer entrar á la donzella, y una volta li 'n fou donada , gayre no li costá á la nina lo entrar á palau acompanyada del príncep que 'l ull, de sobre, ni mica li treya.

Y essent dins del palau mostrá son fil d' or y fou tan y tan igual al de que se servia la Regina, que encontinent li volgueren comprar lo capdell oferintli en preu tot lo que 'n volguès: mes ella com se recordava del bon concell de la velleta, per mes tresors y riquesas que l' hi oferiren, en cap manera volguè donarlo com no fos per casament.

Gran enuig ne hagueren los Reys de la tal resposta, per mes que fòs dita ab tota discreció y cortesia, pus ella feya im-

possible lo haver lo fil d' or, car en manera alguna podian voler ells, que lo seu fill prenguès per muller una pobra y senzilla noya del poble. Mes com que lo cor sols sent y no pensa, y en cors joves sols regna l' amor, príncep vejentne una donzella tan encisadora com discreta y gentil, y lo recatada, se 'n enamorá ab tal vivesa, que per mes que feren sos pares pera deslliurarlo de son pensament y per mès que s' enujaren, en cap manera pogueren conseguir que la oblidés. Qual cosa portá tants d' enuigs y dols al palau, que per fi la noya, vejent que 'l ser ella pobre tenia la culpa de tot alló, determiná descobrir com era filla del Rey vehí, y axís ho féu. Y tant bon punt com ho haguè dit ne foren tots molt joyosos, é incontinent manaren cercar al pare d' ella, que molt havia ja plorat per sa perduda filla. Y tant tost hagueren aparellat moltas festas y jochs, desprès d' haverse tractat las bodas, s' esposaren Princesa y Príncep, essentne desde llavors molt contents y felissos tots los anys de sa vida.

FRANCISCO MASPONS Y LABROS.

Del llibre inédit (*Lo Rondallayre.*)

LOS ESTELS.

¡Oh que nit tan adormida!...
Era tot descans lo vent,
la terra una vasta sombra
y tot llum l' arch blau inmens.
Cada vegada qu' hi penso
dich que era feta per Deu
perqué olvidessim la terra
y 'ns rocordessim del cel.
De tant mirarlo 'm sentia,
entre dormit y despert,

com fluctuant damunt d' un núvol
que 's gronxava lentament,
com á la posta del sol,
una tarde de bon temps,
sobre las arenas finas
sens brugit lo mar va y ve.
Lo núvol puja que puja,
l' ánima dins d' aquell bres
veya ¡oh Deu! ¡qué portentosa
la multitut dels estels!
¡Oh tu que 'm portas aixi,
amunt pórtam aixi mes!
¡Puja, corra, vola, passa
del aire 'ls espais deserts!
De prompte cessa l' encant,
cáich! Estava prop del cel!...
Veus que de la terra vénen
á la terra 'm tornan, veus
de dos noys que conversavan
en contemplació innocent
devall la finestra oberta
ahont tornava á estar despert.
—«Darrera d' aqueix vel blau ,
que de núvol está fet,
allí hi ha la eterna gloria,
allí darrera hi ha 'l cel.
Allí no hi ha nit, que 'l sol
il-lumina ab mil sols mes
formant una mar de flama...
¿Saps lo que son los estels?
forats que tenen los núvols
per ahont tanta llum se veu.»—
Aixis pensavan los noys.
Riguí de son pensament.
Tal volta de tant pensari
ja casi penso com ells.

Francisco Morera.

ANYORAMENT.

Ja 'ns agrada aquesta renaixensa lliteraria. Ja 'ns agrada contemplar aquesta clarejant visió que ha surtit de la boyra d' oblidansa ahont dormia la nostra llengua. ¿Qui ho havia de dir no fa gaires anys? A mes d' un eixam de poesias, unas bonicas, altres bonas y algunas principals, narracions y lligendas de molt mérit y no sé pas quantas comedias que no son totas de per riure, sino que n' hi ha de dolsa tristor y de historias vellas.

Mes ay! ¿d' ahont ve aquest doll d' inspiració? Ve d' unas fonts amagadas, d' aiguas dolsas y cristallinas que naixen al peu de las rocas y al mitx dels boschs mes amagats de la terra catalana: á ellas grat y gracias de la millor poesia dels nostres temps. ¿Y aquestas fonts no s' ens estroncarán may? ¿Qu' hi sap hom!

¿Qui sap si com lo pródich que gasta lo guany y la mota no 'ns recordam prou de servar lo rich cabal, suara mensypreat y ab que tots s' omplen ara las mans? ¿Qui sap si cantam massa y no 'ns dolem prou?

—¿Que voleu dir ab aixó? preguntará algú fentse 'l desentés. —Oh! Prou fa de bon entendre. Volem dir que 'ls poetas y 'ls qui, sense serho, pensan com á poetas, se deurian planyer mes de la perdua de las cosas antigas y deurian aburrir mes de cor aqueixa fal-lera que tenen ara las provincias d' estrafer la cort aixi com la cort d' estrafer una nació extranya.—¡Cosa de bandos! dirá algun mal pensat.—¡Oy no! Y sino que ho pregunten á los qui mes han rodat lo mon, y sabrán que lo antinch es mes estimat en pobles ahont lo comú té molts furs qu' en altres ahont mana un tot sol.

—Mes ¿qu' hi voleu fer? ¿Voleu posar-hi la ma per aturar la rierada? ¿No veyeu que quant ronca 'l temporal s' ajupen los jonchs y las canyas?—Volem dolre 'ns y anyorarnos, y despres volem dir que qui no 's dol y ni s' anyora, podrá tenir

molt enginy y moltas altres prendas, mes qu' en això no tè l' ánima de poeta.

Y verament ¿qui no 's recorda de la Catalunya d' antany? ¿d' aquella prosapia de pagesos, bons catalans y bons espanyols, ben experts y aixerits, mes que no volian fer una barreja de catalá, castellá y gabaig? D' aquells bons usos de familia, de vehinat y d' hospedatje y d' aquellas festas y balladas que ab tot de ser mes ignocens que las d' enguany, eran de mes gatzara y alegria? ¿Qui no 's recorda també d' aquells honrats menestrals de Barcelona y d' altres ciutats y vilas? ¿Qui no te en preu aquells vestits tan airosos y tan diversificats que ara's van deixant per semblar tots uns senyors pobres? ¿Qui nos complau de sentir en algunas bocas vellas lo verdadér catalá pur y senzill y tan sentenós com lo llibre de Turmeda? Y tot s' ha perdut ó 's pert, y boy boy, sino fossen los campanars vells y las montanyas, semblaria que ja no visquessem á Catalunya.

Molta temor fa la mort y esta paraula retrau á la memoria cosas ben serias, mes de vegadas apar qu' es un consol lo pensar que no podem viure tant que vejam esborrats tots los rastres de las usansas catalanas.

Y á mes de anyorarnos voldriam encara que cadescú de nosaltres y dels nostres amichs no cometés cap acte contrari á las nostras aficions y no s' entretingués may en fer caure alguna pedreta del venerable moniment; que fugint d' un cert to que 'n diuhen bo y es dolent perqué es de mal gust, no 's mostrás superbiós devant de la honrada senzillesa y tingues mes car lo qu' es bonich de debó que lo de moda y de fira. Qu' en alló que pogués s' afanyás cadescú per mantenir las cosas bonas antigas, pus no per so volem que 's mantiguen algunas de dolentas y salvatjes empeltant s' hi la dolenteria moderna.

Guardam ademes lo nostre llenguatje. Parlamlo sempre qu' es deu y 's pot parlar, y no 'l fem malbé á gratsient per semblar mes pulits ó mes sabis, com alguns presumits de las ciutats y alguns mestrets de fora, ó com algun desnaturalisat perpinyanés ó valenciá que castiga als seus fills si se 'ls escapa una paraula de la llenga de llurs avis qu' es la seva propia.

Honram finalment lo vestit provincial y sobretot la barretina. La barretina qu' encara viu. Viu al Camp y al Priorat, viu

á las Concas y á la Plana de Vich, viuab una giradeta negra al Ampurdá y viu encara que portada ab no tant primor á la Cerdanya y al Roselló. Y dins de la mateixa capital de Barcelona, feune la proba: seguiu alguns carrers y plassas y es ben cert que no s' en tornareu sens haver vist una ó moltas gorras catalanas.

La barretina que be 's pot servar, com lo viscâhí serva la boyna. Que diu tan be ab una jupa de fosch vellut com ab los gays colors de la manta, ab lo pantalon ample com ab la calsa curta, qu' ennobleix un vestit pobre y sutil y fa be ab lo de mes preu, encara que sia tallat al modern. Que be 's pot acomparar ab la flor dels camps que tan escauhen á la cabellera d' una pastora com á la d' una noble dama.

La barretina que dura y deu durar y junt ab l'usatje de la llenga pot aconhortar als qui ab tanta rahó 's dolen y s' anyoran!

MANEL MILÁ.

ROSSINYOLS, LLIRIS, ESTELS.

A mos cosins M. A. y J. A.

Rossinyols, ¿per qué cercau
els mes ombrivóls fullatjes
quant els cantichs axecau?
—Perque sols en tals paratjes
Trobam dolça y vera pau.—

Boscans lliris, ¿qui 'us fa nexer
enclotats y en lloch desert
hont vostron perfum s' hi pert?
—No 's pert, no, que 'n ple 'ns veu crexer
y 'l reb Deu á qui está ofert.—

Llumets blanchs de l' estelada,
¿còm axís lo sol vos nou

y la nit tant vos agrada?
—Perque 'l sol els ulls ens clou
y la nit fosca ens els bada.—

Rossinyols, estels y lliris,
ab la resposta que 'm dau,
dos companys me recordau
que han fuyt dels mundans deliris
cercant dels convents la pau.

Be ara vetx per qué 's retiran
á llunyera soledat;
lluny del mon per Deu sospiran
y ab els ulls de la Fé miran
fit á fit l' Eternitat.

Matinada del 25 de Setembre de 1851, (pujant pel *Ródano.*)

M. Aguiló y Fuster.

A CADA HU 'L QUE SIGA SEU.

L' any passat ne varem fer una de grossa ; res , va ser un engany. Sabéu alló del invent aquell d' anar depressa que, asegurarem esser trobat per un tal Francisco Bola, de Mataró? Pus bè no hi ha res de tot alló. Tenim de despullar á la vila de Mataró de la gloria ab que la enaltirem l' any passat. Gracias á Deu no n' hi faltan á Mataró de cosas ben fillas sevas que li conservarán lo renom etern que en tot Catalunya te de saber esser enginyosa. Aném al gra : lo del carro dels porchs no 'u inventá lo mataroní Bola, no senyors. Saben qui es lo inventor? Un provensal, un tal M. Cárlos David , home de molt talent y que no n' ha descubertas pas pocas de cosas! Entre altras acaba de trobar un medi per foradar los Alps mes depressa del que ho farán las máquinas de que se serveixen los enginyés francesos é italians pera fer lo túnel per hont hi

te que passar lo carril, túnel que tindrá una boca á Fransa y una altra á Italia. Aquesta descuberta del tal Mr. David véusela aqui. Deixemho esplicar á ell mateix.

«Agaféu dos taups, un mascle y una famella, al temps de la cria, poséune un aquí al costat de Fransa y l' altre á la par d' Italia y 'ls dos taups foradant la terra de dret á dret no pararán fins á tant que 's trobin. Això es clar con l' aiga neta, perqué entre las bestias lo instint ho es tot, y mogudas per ell son capassos de traspassar mar y montanyas. Seguint lo meu procediment s' estalvia 'l que, 'ls enginyés que treballan als Alps, s' errin y, en lloch de trobarse, l' un se 'n vaja per Sant Pere y l' altre per Sant Pau; cosa que ara pot ben succehir!»

Y diuhen si 'l gobern francés está tractant de fer la prova.

EL CEL DEL AMÓR.

D' el passeitx per la vorera
Una enredadera hi veitx.
Allá s' acaba el passeitx,
Vull veurer qu' hi há derrera.
¡Ay! mon Deu, dáume alegría;
¡Derrera la enredadera
Hi veitx una gelosía!

¡Hi veitx una gelosía!......
¡Qu' es verde com ma esperanza!......
¡Y la meua má la alcansa!......
¡Si jo ho volgués, la obriria!.....
¡Ay! mon cor ja bat rebent;
Derrera la gelosía,
Hi veitx un ull resplandent.

¡Hi veitx un ull resplandent,
Plé de vida, y com que riga!
¡Com que cosa alegre 'm diga;
Que 'm mira amorosament!

Ay, mirada mes preciosa!
Derrera l' ull resplandent
Hi veitx una ánima hermosa.

¡Hi veitx una ánima hermosa!
Tota goitx, tota candor,
Que 'm promet vida millor
Ab una esposa virtuosa.
Adeu anys de mon dolor....
Derrera la ánima hermosa
Hi trob el cél del amor.

PERE D' ALCÁNTARA PENYA.

Palma de Mallorca.

BREU NOTICIA DELS JOCHS FLORALS

CELEBRATS EN LO MONESTIR DE JERUSALEM DE LA CIUTAT DE BARCELONA, LO DIA 5 D' ABRIL TERCERA PASCUA DE RESURRECCIÓ DEL ANY 1580.

Feya ja un segle que lo polítich Ferran d' Aragó s' havia unit en matrimoni ab la virtuosa Isabel de Castella y que en la comptal Barcelona no residia ab la frecuencia qu' avans lo monarca aragonés. Sols havian assentat en ella; mes com de passada, los qui ab los brassos oberts devian rebrer al descubridor d' un nou mon: la Sacra Católica Reyal Magestat d' un Carlos I, que pera portar á cap llurs intens no vascilá en destroir los previlejis de la noblesa y las llibertats dels pobles, y en rodejarse de tudeschs, cobdiciosos de las riquesas d' Espayna, contra cuals determinacions s' alsaren las *Comunitats*, en Castella, y en Valencia y Mallorca las *Germanias*, y per últim lo segon Felip, lo Rey aquell que si ab las armas savia conquerir regnes pera la sua corona, ab actes com lo comés contra 'ls aragonesos guardadors d' Antonio Perez, lograva allunyar las simpatías dels qui ja no 'l miravan ab la confiansa que deu ins-

pirar lo qui te en sa má lo regiment de una gran monarquía.

Ab tot lo cual be 's pot compendrer que los vents no eran pera lo casal d' Aragó y menys en car pera las cosas de la Catalana terra, tant salutivols y asfelagadors com en los temps aquells–benehits sian–en que los Jaumes, los Peres y los Anfos passejavan per los mars de Llevant los pendons de las rojas barras, y fins donavan qu' entendrer al alt y poderós senyor, lo rey de Fransa, al emperador de la Alemanya y ab una paraula á tots aquells que delit tenian pera escometrels, ó mal concell pera no fer cas de son poder. Las lleys en gran part mudadas s' eran; los privilegis s' anavan abolint; los fors estavan ferits de mort; los vells usos de cada jorn mes se perdian, y fins las costums y fins lo llenguatje, aquell llenguatje enérgich que ressonat havia en cuantas platjas y arenas mulla ab sas blavencas onas lo mar Mediterrá, anava admetent certas frases, certs girs, certas combinacions y paraulas que s' introduian per medi del idioma oficial, que per áquell temps havia adquirit gran predicament, per tant que 'l cultivavan plomas tan triadas com las dels autors del *Quijote, La Estrella de Sevilla, La perfecta casada* y tants y tants altres com acreditaren de riquíssim lo Parnás castellá.

Arribats donchs á semblant punt, cuan per lo que durant los regnats dels primers soberans tudeschs, se podia deduhir lo que esdevindría en los temps del debil Felip III, del descuidat Felip IV, y del inepte Carles II, y fins presumir que no hi hauria qui 's pogues presentar á Felip V, dientli com un jorn á Pere terç, «nostres armas son nostres privilegis: tornáunoslos donchs,» es d' admirar que existissen catalans de cor pera defensar fins al cap de munt la preminencia de la llenga catalana. Perqué be 's compren que en los temps del últim monarca del qui habem parlat, volguessen morir, avans que viurer essent catalans en los noms mes no en los drets, los qui veent que de res serviria ensenyar las llansas sens punta y sens pedras los pistolets á qui ni espasas volia deixarlos, donaren la vida ab lo derrer tret que pera la defensa de Catalunya gastavan; mes no que volguessen incorrer en enuig del monarca y sos privats los que res ne reportavan de cultivar una

llengua mirada ab desdeny y ridícol despreci, per antichs vanitosos y aduladors palacians.

Sí: ab tot y compendrer que estava ferida de mort la llengua catalana y tal volta per tant que mal ferida 's trobava, procuravan sostenirla aquells que de cor l' aimavan, desitjant que si morir devia , morís ab la dignitat, ab lo brill, ab l' esplandor que demandava la que com de potencia á potencia s' havia entés ab tots los sobirans, y fins havia estat escoltada ab reverent atenció, per lo mateix Pare Sant de Roma. Vileta, Mn. Calsa, discrets Doctors, homes de ciencias y reputats lletrats, (1) no contents ab sostenir lo bon nom que alcansat havian ab sos escrits com humanistas y filosops, continuavan la tradiciò dels Jochs Florals, d' aquells per demes profitosos certamens poétichs que instaurats en lo temps del Rey 'N Joan despres de haber passat terribles viscissituts, se celebran actualment ab picaments de mans, en la histórica sala del *Concell*, mercés al amor que pera las cosas de la terra 's va despertant en molts cors.

Dos cosas ocupan poderosament la atenció al examinar lo libell dels Jochs Florals celebrats en lo Monestir de Hierusalem de Barcelona, lo diumenje de Pascua de Resurrecció de l' any 1580. Es la primera la forma ó digamho aixis, lo ceremonial que s' observava, per cert no molt diferent del que s' usa ara com ara; y l' altra lo senyalarse premis á las millors composicions que en llatí, catalá y castellá s' podian presen-

(1) Pocas son las noticias que tenim dels Jutges que presidiren estos Jochs florals, puig del Dr. Mir no habem trobat mes que de lo dels mateixos se despren, es á saber: que havia obtingut diferents premis y escrits diversos libells, y de Vileta y Calça que foren dos notables personatges de son temps, ja que el primer essent canonge de Barcelona, aná ab lo S. Bisbe Cassador al concili de Trento, en lo cual disertá en los dias 17 y 18 de juny de 1562, habent pogut conseguir alguns anys avans que 's lliurassen d' esser inclusos en l' *Judici de llibres prohibits*, varios escrits de Lull, y publicat diferens obras, y lo segon, ademés de haber desempenyat las cátedras de retórica y llengua grega, en la universitat de Barcelona, escrigué cuatre llibres sobre *Historia de Catalunya* y segons Bastero, una *Relació de las festas celebradas en la canonisació de S. Ramon de Penyafort.*

tar. De modo y manera que si ademes de lo indicat s' aprecian com dehuen la forma intrínseca y extrínseca de la convocatoria; l' asumpto donat pera que de tema servís á las composicions; lo judici d' ellas emés per lo tribunal dels mantenedors que eran tres, (los adalt anomenats) y no set com el present; la sentencia adjudicant los premis; lo nombre y reputació dels qui trobaren en quiscuna de las tres llenguas en que podian presentarse treballs; y finalment lo llenguatje y l' ornat de flors y figuras retóricas y fins las sutilesas teológicas y arguments scolastichs que en totas ó casi totas se troban ab abundó, 's podrá formar concepte per demes exacte, no sols de lo que eran en aquell temps los jochs florals, si que també del estat de la llengua catalana y de las tendencias y direcció de la lliteratura.

Estudi es aquest á mon entendrer, ademés de curiòs, important y útil, y per estas rahons penso que no será perdut lo temps que passí en Madrit copiant lo «Libell de l' inmortalitat de l' ánima nostra,» (que aixis se titula lo cuadern dels Jochs florals á que 'm referesch) (1) ni lo que gaste donant al publich la present noticia, aprofitant las páginas del *Almanach lliterari* de 'N Briz.

Comensá donchs la festa ab la següent composició poética, que ve á esser poch mes ó menos lo que 'n diem avuy *discurs del President*. Lo gust dominant en ella, baix lo punt de vista lliterari, no es de lo mes triat que digam; pero no deu olvidarse que per aquells temps era lo dominant en la lliteratura

(1) Aixís se titula en efecte lo cuadern copiat per don Ignacio Herrero, en lo viatje que feu ab companyía del P. Villanueva á las Iglesias d' Espanya. Durant dit viatje 's tragué la copia referida, del original existent en la Biblioteca de Sta. Catherina de Barcelona; mes habent mort lo P. Villanueva sense poder ordenar los materials que tenia preparats pera sa notabilísima obra, y despres D. Ignacio Herrero, foren á parar los papers que estavan en poder d' est, á mans de mon respectable amich D. Miquel Aparici y Ortiz, Intendent que fou en 1844 y 1845 de la Ceça d' esta ciutat, parent d' aquell, lo qui durant ma estancia á casa en Madrit, en Juny del present any, me permeté tráurerne una copia, avans d' entregarho á la real Academia de la Historia, á la cual l' havia cedit ab altres papers que trobá á dit Herrero, pertanyents al *Viaje literario* en 2 dels referents mes y any.

academica á tal punt, que ab prou feinas si 's podia escapar del contagi la popular, com clarement ho demostran en Castella varias obras dramaticas y molts *romances* y en Cataluya algunas de las pocas pessas que nos restan de dita época. En cambi si 's posa esment en lo fondo del titolat Cant de Calliope, podrán notarse frecuents conceptes, ó mes ben dit: se veurá que tot ell no es altra cosa que una continuada alusió á aquells segles en que Catalunya vivia una vida propia, sens necessitat de ningú, ans tenint de sobras pera donarne á molts altres. Be que aixó de tenirne fins pera donarne, tambe ho fa al present. No se si vosaltres lectors del *Almanach* formaréu lo mateix judici, que jo de dit cant. De tots modos héulo assi.

CANT DE CALLIOPE.

Callíope: de part de Phebo etern
qu' es llum de vera llum de sapientia,
y Pare universal y en tot supern,
Salut ab la deguda reverentia
á tots los affectats naturalment
en l' art mòlt singular de Gaya scientia,
Vist que lo valor nostre per la gent
es en molt poch tingut y respectat,
essent com es de si tant excellent
Y que per los antichs fonc celebrat,
no de grosser, sino dels mes subtils
d' ingeni, y de sentit mes avansat,
Los fets dels cuals serveixen per espills
als savis y prudents de nostra hera
ab gran confusiò dels pechs é vils;
Y encara que no sia tal cual era
lo nostre bell Parnás, en aquest temps,
que sols sabia que era Primavera;
Y essent acompanyat d' ausells tos temps
qu' ab suavissims cants solemnisaren
los virtuosos fets sens fer extrems;
Y ab justa cerimonia acompanyaren
al qui ab millor estil cantat havia
d' aquell subjecte que 'ls assenyalaren;
Y ab una conce tada melodia
posaren en son cap una corona
tal cual per son merexer convenia;
Y en Aragó, Valencia y Barcelona

solia ser tingut est exercisi
en tant, com l' aygua nostra d' Elicona,
Mes ha pogut ja tant lo cruel vici,
que 'ns ha de moltas parts ja desterrades
ab detriment notable y gran suplici;
Perque 'n lo demes temps son trepitjades
de fétides Arpies les viandes
que havem per los discrets aparellades.
Pero com la virtut en totes bandes
per sa valor, tos temps, sol prevalexer,
y ab la prudencia besties venç nefandes,
No faltan may aucells de gran merexer
qu' ab sos notables cants nos entretenen
y als avisats nos donen á conexer;
Per l' aliment dels quals de nou se venen
les musties flors, donant senyal que volen
fructificar de fruits qu' als bons mantenen
Y puig qu' á nostra Espanya vuy se colen,
y en Catalunya particularment
los qui per sos bells cants molt mes alt volen
Comensan de vestirse alegrament
los camps del mont excels, de colors varies
é 'ls arbres fructifican bellament,
No deixan les celestes luminaries
ab son nocturn claror de senyalarnos,
que fan pel nostre be grans alimaries
Vist que ja es estat temps que sols mirarnos
los savis y grocés ja no volien,
ni solament los nostres nomenarnos,
Los savis per temor que als pechs tenien
de sas rabioses dents enverinades,
y 'ls pechs perque 'l valor no 'ns conexien,
Mes ara en nostre grau ja som tornades
puig venen á compendre los demes
que som de les virtuts ben adornades,
No tenen les Arpies, força en res
qu' avans inquietaven als aucells
destrissims en los cants mes playenters,
Comensan de nadar los siquis bells
per les trasparents aygues caballines
miránt sa gran bellesa en ellas ells;
La Philomena ab veus casi divines
fa ressonar sos cants per los torrents
ja desterrant del mont corps y gavines;
Calandrias y Canaris diferents
entr' ells estani per justes pretencions
qu' als dells son en cantar mes excelents
Y mostrenho ab diverses occasions
donant al qui millor d' ells contrapunta,
sobre discursos varios, premis bons;
Y entr' altres tenen vuy notable junta
acerca d' un subgecte principal
que 'm par qu' es de subtil y aguda punta.

La vera descripció, senyors, del qual
havem posada en lo cartell següent
ab mediocre estil y vers lleal,
com se veurá, qu' es del tenor següent

CARTELL POSAT A DOS DE FEBRER

PERA 'LS DOCTES Y ESTUDIOSOS EN LA GAYA SCIENCIA.

Aucells que voláu pels boschs de Parnás,
peixentvos dels fruyts de la sapiencia,
bevent de les aygues del riu d'eloqüencia
y ab cant sonorós á mòlts dau solaç.
E qui de bells vols fen sempre gran cas
ab ells exedint á tots los demés
ohiu á mon cant, per vostre interés
ab lo degut zel girant vostra fas.
Als de subtil bech y d'ales leugeres,
de plomes gentils ab tempres molt bells,
y als mes excellents y raros aucells
que 'ls cants exerciten ab veus plazenteres;
A tots concedim que de tres maneres
de vers, cantar pugan ab to molt fundat
DE NOSTRE ESPERIT L' INMORTALITAT
ab set revingudes é belles carreres.
D'aquesta y Latina y de Castellana
les joyes, donam iguals en valor
als que volarán mes alt y millor,
ab cant molt suau y veu mes galana.
De l' arma dient perqué 's soberana,
y lo poder seu en que consisteix
y en fí: lo que d'ella fins vuy se coneix
conforme nos dicta la fé christiana.
Del jorn triumphant lo dia tercer
que 'l Phenix etern ixqué de la cendre
de mortalitat per verament pendre
lo ser inmortal per son gran poder
se publicará lo juy verdader
fet per los Doctors, Vileta, Mir, Calsa,
honrant com dit es ab forma no falsa
de quiscuna veu de tres lo dever.
Per als vint y cich de Mars que 's figura
lo dia en lo cual per nos s' encarná
en verginal pit lo ver Pellicá
vestintse de nostre mortal vestidura,
quiscú mostrará de sa compostura

l'insigne talent als Jutges predits.
Donchs puig que los temps están prefigits,
no perdan los savis semblant conjunctura.

Com de fet: en virtut de lo exposat en lo prescedent cartell que 's publicá lo dia que consagra la Iglesia á la Purificació de Nostra Senyora, s' apresuraren los poétas y estudiosos de la Gaya sciencia, aucells de suavissim cant que volan per los boscos de Parnás, com en son sermó dibuen los jutges per boca de Calliope, á trametrer llurs treballs, y en lo jorn de la Encarnació pogueren estos convencers, no sols de que eren molts los que á mantenir la noblesa de la llengua estavan aparellats; sino de que la crida feta, ressonat havia dintre la cort del segon Felip, desde la cual los mes renombrats poétas s' havian amatinat á remetrer sos polits conceptes expressats en set revingudas segons exigia 'l cartell.

Perço despres de haber llegit lo següent *Tetrastichon* ab lo cual dit cartell termenava,

Cantibus altisonis, Parnasi celsa replentes
Alites ingenui, ad nos revolate prœcor,
Immortalem ánimum laudantes voce canora
Disticha dulci loqui ferte vicena soni,

anyadian dits jutges:

Sobre del cual subjecte han discantat
los mes anomenats de nostra 'Spanya,
y ab sonorosos cants han declarat
lo ser del esperit y gracia estranya.
Y perque 's veja d'ells l' abilitat,
l' industria, lo valor, el art y manya,
sos cants publicarém extensament
pera 'ls qui lo sentit tindrán atent.

No faré jo altre tant, puig no fora en tal cas una *breu noticia* lo present treball, sino una publicació complerta dels jochs, y axó mitjansant Deu vindrá mes endevant; pero si diré que foren vint y sis las composicions presentadas, en esta forma: 3 llatinas, 5 catalanas y castellanas las restants, degudas aquellas y estas en sa major part, á fills de la terra, que volgueren demostrar que aixis trobavan en la llengua que mamaren, com en la que la forsa dels aconteixements los havia oficialment imposat. ¿Voléu ara saber sos noms? Donchs sapiáu que en llati trobaren, Geraldi Frere (Fra Guerau?) Pere Ferrer, tal

volta l' autor d'un *Flos sanctorum* catalá: y Joan Dorda, que com veurém en avant guanyá premi. En catalá presentaren composicions, Joan Anton Garcia, natural de Caralps, rector que fou de Setmanat, Dr. en Teologia y finalment Canonge Penitencié de Barcelona, al qui 's deu una vida de S. Olaguer: Nicolau Credença: un tal Aulés que firma Auledes y que comensa quiscuna de las set estrofas ó revingudes ab una lletra de semblant nom: Onofre Castanyer y per últim Ausias March lo de Cervera, descendent del Patriarca Valenciá, que com est te sonets com lo dedicat á S. Ramon de Penyafort que comensa.

> RAM ON *se posa la coloma blanca*
> *Del esperit, que al vostre mes affina*:
> PENYAFORT *sou tresor y medicina* etc,

y del qui parlá lo P. Villanueva en son *Viaje literario á las Iglesias de España* dient. «Por lo demás los Ausías March, eran frecuentes en Cataluña; y aun á fines del siglo XVI, verás un poéta de ese nombre, en un certamen que se celebró en Barcela.» (1) La composició per ell presentada fou la que guanyá premi, y per tant l' habem elegida com la mes á propósit pera que 's forme concepte de lo que eran semblants poesías. Ehula assí.

> Com nostre ettern Deu tot quant es creás,
> per comunicar á tots l' exellencia
> de sa gran bondat, mes d' esta sciencia
> ves lo cos humá no serne capás,
> ab l' arma l' uní que l' abilitás
> puys acte entenent com ell y pur es
> que ab tal unió merís y poguès
> unintse ab ell, gosar de sa fas.
> Per ço al cos terrestre, subjecte de veres
> á tants apetits y mals aparells,
> maná Deu seguís d' aquells als concells
> á qui dona llum de moltes maneres,
> ço es: l' enteniment que ab ales leugeres
> discorre 'l present memoria al passat,

(1) Lo certamen á que 's refereix lo P. Villanueva escrbint á son germá, parlantli d' Ausias March, es lo qui ressenyam en lo present treball, certamen que probablement sens la casualitat d' haber anat á Madrit en l' últim mes de Juny y lo demes que habem dit en la nota precedent, hauria permanescut inedit y poch menys que desconegut é ignorat per los qui al cultiu se dedican de las lletras.

y una altra potencia que 's diu voluntat,
per fer lo que dictan las dos mes primeres.
Donáli virtuts perque ab major gana,
unir se pogués ab son creador,
la fé, l' esperança, lo divin Amor,
que molt l' embellexen y fan sobirana,
pero l' ingrat hom deixant la mès sana
y mes bona part, d'on tot son be neix,
seguí l' apetit de son carnal feix,
obrint á la mort carrera molt plana.
Perço 'l fill de Dèu, fet hom verdader
per darnos la vida, la mort volguè pendre
y com lo ver Phenix reviu de la cendre
axís resurgí lo dia tercer.
Un ser inmortal major que 'l primer
cobra l' hom d' aço, perque la mort l' alsa
á vida tant gran, la qual tant l' ensalsa,
que ab ell mort ni culpa no tenen poder.
Donchs qui diu que mor nostra arma y no dura,
que Dèu molt semblant á ell la creá,
als animals bruts en molt mès tindrá
puigs gozen del fí que 'ls dicta natura.
Mes no te materia, ni cos, ni mesura,
per ser de substancia dels purs esperits,
ni pot may corrompres ni perdra 'ls sentits
ans fora del cos tindrá mes soltura.
Y perque ella puga de Dèu mes gosar
essent del cos nostre la causa formal,
del cos rebestirla fet lo juy final,
vol, perque seguesca lo seu exemplar.
Puys Christ triumphant vol resucitar
matant mort, peccat, lligant los dimonis,
nostre inmortal sér ab dos testimonis,
del arma y del cos volc principiar.
A 'stil donchs del triumpho de resurrectió
despert se nostr' arma y unesques ab Dèu,
seguesca lo cos, del Arma lo peu,
de modo que fassan los tres unió
que 'ls dos pugan dar tant bona rahó,
en lo juy privat y en l' universal,
qu' així los dos gozen del ser inmortal,
que mester no sia dir, Dèu los perdó.

No faltará qui diga despres d' haber llegit la composició que transcrita deixam; «Y esta fou la obra premiada ¿Que serian donchs las demés?» Mes nos permetrá li fem present que mal proceeix qui per sos temps, judica los temps passats. En lo segle setse, en la época en que tingué lloch lo certamen que anem analisant, diem mal, describint, se donava mes importancia al fondo scientifich, que á la forma poética. No es axó dir que no la tinga—sobre tot en molts passatges, per exemple

lo qui termina la poesia—la composició de Ausías March; mes aixis com avuy per avuy probablement no la considerarian digna de premi,—si nos fos com á imitació de l' antich—los mes benignes mantenedors de nostres jochs florals, Vileta, Mir y Calsa l' haurian presa sols com una de tantas, si á las distinccions metafisícas, á las subtilesas teológicas y á la argumentació scolástica que constituían la part principal, no hagués unit la dicciò neta, pura y castissa ab certs tochs d'erudició académica, que la feyan apartar de tot lo que tenia ressabi d' una naturalitat que era considerada com imperdonable defecte en lo que 's referia á cosas d' art.

Altrement y continuant la tasca de donar á coneixer los noms dels qui als Jochs florals concorreren, dirém que trobaren en castellana llengua, los adalt anomenats García y Credença, los germans Pau y Francisco Toda; Juan Comellas que distribuí son treball en set rahons, corresponents á quiscuna de las revingudes: Fecundo Ferrer: Martin Lopez: Felipe Ros: un tal Galindo, probablemente l' autor d' una obra intitolada «Hacecillo de mirra para las Señoras congregantas.» Estevan Castellví, Rafael Vidal que presentá son treball en forma de diálech entre la rahó y l' Home: Galcerán Castellar: Bartholomé de Torres: un tal Olivo: Fr. Francisco de Guzman: Gil Polo, renomenat autor de la *Diana enamorada*, y que per lo tant llegint la sua poesía dels jochs florals, en la cual abundan per demés los jochs de paraulas y conceptes alambicats, ningú diria que á ells fossen degudas las celebradas quintillas, que comensan

«En el campo venturoso

y terminan dient

Junto al agua se ponía,
Y las ondas aguardaba,
Y en verlas llegar huia;
Pero á veces no podia,
Y el blanco pié se mojaba.»

També escrigueren en la llengua de Castella, Micer Andrés Rey de Artseda, del qui deya Cervantes en son *Viaje al Parnaso* que era «mas rico de valor que de dinero,» y que si no alcansava gran renom com poéta lírich, lo tingué exelent com á dramátich, merces entre altres á sos «Amantes de Teruel,»

«Los encantos de Martin» etc. etc. y que demostrá sa particular afició á la forma dramática, ó per lo menys á la composició dialogada, presentant de semblant modo son treball y posant com interlocutors, Lo pare (Andres Rey de Artseda) y lo Fill (Miquel Rey de Artseda.) Son los últims en esta galeria d' autors y poétas mes ó menos coneguts, Giron y Rebolledo: Miquel Arles: un tal Çapila y per fi lo gran Luis de Leon, quina composició, traslataria á continuació ja que essent sua está inédita, y fou la premiada, si las dimensions que va prenent est treball y lo que queda pera dir, no 'm fessen renunciar á tant just desitg. Altre dia será [1].

GAETÁ VIDAL.

AMORETAS.

En un ball de nyiqui-nyogui un d' aquets joves que per tot van, aná á traure á ballar á una carnicera.

La carnicera se 'l guaytá de cap á peus y li diguè:

—Perdoni; mes repari que no porta guants y....

Lo jove va respondre mig rient:

—Vinga, vinga á ballar; quan estiguem llestos ja 'm rentaré las mans... no 'n passi cuidado.

LO PELEGRÍ.

D' una terra llunya, llunya,
De que no 'n té ja recòrt,
Lo pobre romeu arriba,
Plorant arriba tot sol.
Llarch ha sigut lo viatje,
Llarga la pena del cor,

1 La llargaria del treball y 'l poch espay que 'ns quedava, nos han posat en lo cas de tallar pèl mig eix curiosissim treball pèl acabament del qui reservém un lloch de preferta en lo calendari del any que vè.—Lo COL-LECTOR

¿Perqu' es vengut? ¿perque plora?
¿Perque aquí vol pendre pòrt?
  La nau lligada á la penya,
Camina amunt per un bosch;
Hi ha dins el bosch un castell,
L' entorn del castell fa pòr.
  No riu encara l' aubada,
Y del castell ja n' es prop;
Cuant arriba al peu del mur,
Lo pelegrí toca el còrn.
  ¡Oh qué prest que li responen!
¡Oh qué prest que li han respost!
—Si 's est lo *Castell de vida*,
Posada hi voldria jo!
  ¡Oh qué prest obrin la porta!
¡Oh qué prest que 's baixa el pònt!
—¡Benvingut lo fill de Deu!
¡Benvingut, germá del hòm!
  Entráu, bon romeu, entráu.
Y asseyvos devora el fòch;
Freda nit n' haveu passada,
Y eus tremola tot el còs.
  —Bella sou, la castellana,
Bella y tendre ne sou pròu,
Dolsa es l' arpa qui tanyiau,
Dama hermosa ¿qu' haveu nom?
  —Vos mon nom dir no 'l sabriau;
Escoltáu de m' arpa el sô,
Que veniu de llunya terra
Y eus cal esta nit repòs.—
  La dama ne toca l' arpa,
¡Oh, l' aire que n' es de bò!
Del romeu lo plant ja cessa,
Del romeu ja cessa el plór.
  ¡Molt gentil n' es el romeu!
¡De veure 'l ne dona goig!
Al mitx del goig y las festas,
Al so del arpa s' adorm.

¿Quí lo que veu dir poria,
Lo que veu en somits d' òr?
Las bellas visions que passan
Devant sa vista qui 's clòu?
Infant n' es que salta y juga
Per un camp tot ple de flòrs,
Hont los aucellets hi cantan,
Hont hi murmuran las fònts.
De los rosers á los lliris,
Dels lliris als girasols,
Ne va encalsant papallonas,
Papallonas cassa al vol.
Del taronger á los pámpols,
De las planuras als colls,
Per tots sos gusts hi ha fruytas,
Per totas sas horas jochs.
No tenen las flors espinas,
Los plers no 'n tenen tampoch;
En lo cèl no hi troba núbols
Ni en la terra desconort.
Lleugerets sos pensaments,
Com esbart de rossinyols,
Demunt l' ábre de la ditxa
Voletejan sens repos.
Uns á los estels s' en pujan,
Altres van per altres llochs,
Altres ne pican floretas,
Lo darrer li pica el còr.
Lo coret sent la picada,
Y al romeu li trenca el sò;
Cuant despertava el romeu,
Exit ja n' havia el sol.
A l' entorn la vista escampa,
Ja 'n la llar no hi era el foch;
Mes lo sent per dins las venas
Qui l' abrassa y que 'l conmóu.
—Oh, l' hermosa castellana!
Nineta de l' arpa d' òr!

Tocáu la dolsa tonada,
Tocáu l' arpa un altre poch.
—Bon romeu, trencada es l' arpa,
Ja n' está finit el sò;
Lo llir qu' els cabells m' ornava
Acaba el perfum y 's mòr.
—N' eu, deixat la blanca vesta,
¿Perque, dama, eu fet axò?
—Angel era que 't vetlava,
Are ne vull lo teu cor.
M' he adornada cuant dormias,
Lo mirall bé ne sap com,
M' he trenat la cabellera,
M' he coronada de flors.
M' he posat lo vel de glassa,
M' he posat lo collar d' òr,
Borceguins y brial de rosa,
Gipó de lama en el cos;
Dels millors perfums d' Arabia,
Perfumada me som jo.
¿No som blanca? ¿No som bella?
Pelegrí ¿que 't diu el cor?—
—Oh, la castellana hermosa,
Mes hermosa n' ets qu' el sol,
Mes dolsa es ta veu que l' arpa,
Tu ets ma reina, tu ets mon goig.
Tos ulls negres, ay, m' etsisan,
Jo dins ells no sé que hi trob;
No 'ls abaixes, no 'ls abaixes
Una volta mirem sols.—
Candorosa n' ès la nina,
Mírala com qui no gòs,
Mes la súplica es tan tendre!
¡Y es tan pur axò que vol!
—Dins la llum de ta mirada
Sent un pler qui no té nom,
Tot mon còr se fon en llágrimas,
Sentir mes mon cor no pot.

¡Oh hermosa, la mes hermosa!
Jo m' abrás dins aquest foch;
Deixa estrenga ta ma blanca,
Una volta per consol.—
Conmoguda está la dama,
Un combat sosten molt fort:
Mes la súplica es tan tendre!
Son tant suplicants los plors!
En flamas lo foch esclata,
Incendi es torna lo foch:
Las miradas com s' atrèuen!
Con beteguen los dos còrs!
—¡Ah, la mil vegadas bella!
D' amor ton esclau se mor;
Deixa qu' ab un bes la vida,
Ay, la vida ne recòbr'!—
Embriacada está la dama,
Lo romeu n' está en trasport;
¡N' es la súplica tan tendre!
¡Han ences tan viu el foch!
Aquell bes n' es lava ardenta
Qu' al desitx ne dona vol;
Un desitx ne crida un altre,
Y s' en aixecan estols.
—N' es mitx dia! jo tench set:
Deixam, dama, beure, un poch;
De los plers omple'm la copa;
Abrasa el calor! ¡quin sol!—
Una, duas no li bastan,
No li bastan cent tampoch,
En la calor qui l' abrasa
Volria tota la font.
La corona de la bella
Se mostia á poch á poch,
Que ni 'n cau per cada copa
Una fulla de ses flors.
D' una en una totas cauen;
Las espinas restan sols;

Aixi cauen d' una en una
Vanas ilusions del cor.
—Ah, la trista castellana!
Jo n' estich en desconsol,
Cada copa qu' he beguda
Fel me deixa per recort.—
La dama n' entra en la cambra,
Y n' ix d' ella al cap d' un poch,
Plena va de pedreria,
Va tota vestida d' òr.
—Rich n' est ja, lo bon romeu,
Rich n' est ja per bona sort,
Lo tresor de la riquesa
D' altres plers n' es un tresor.
¿N' es la vanitat ton ìdol?
Tendrás tot lo que ella vol:
Cada brillant que m' adorna
Tu no comprens lo que pot.
¿N' es lo poder que desitjas?
Tu serás rey de los hôms.
¿Vols del art las maravellas?
Ne vendrán de tots los llochs.
—Ah, la bella castellana!
La dama del vestit d' or!
Com deslumbra t' hermosura!
Tu envejas lo mateix sol.
¿Honors? jo d' ells ne tinch set:
¿Poder? ne desitja el cor:
Venga l' art á ornar mes cambras,
Vengan cassadas y jochs.
D' aquest pler omple 'm la copa,
No 'm basta una, sis tampoch;
Esta aigua la set aumenta
Un riu ne beuria jo.—
Ab lo cant de la sirena
Lo pobre romeu s' adorm,
O qu' en veu de bellas cosas!

8

O qu' en trepitja de flors.
  Cuant desperta, ja la dama
No portava 'l vestit d' or,
Los brillants de sa diadema,
Caigueren durant lo sò.
  —Ah, la castellana mia!
Jo n' estich en desconsol,
Ja me som despert del somni,
Y un buyt trist ne sent el cor.—
  La dama n' entra en la cambra
Y n' ix d' ella al cap d' un poch
Tota de llum va vestida.
En son front hi brilla un sol.
  —Ten, romeu, te don un' arpa,
Una arpa dolsa t' aport;
De los llorers de la gloria
Una corona t' en pòs.—
  Lo romeu ne toca l' arpa,
Tot un castell se conmòu;
Ballen damas, ballen patjes,
S' en alegren tots los cors.
  Lo romeu ne toca l' arpa,
Per tot el mon corre el sò,
Las ciutats lo cant aprenen,
En retentexen los boschs.
  Lo romeu ne toca l' arpa,
Y s' aturan rius y fonts,
Uns hi troban ensenyansa,
Bálsam hi troba el qui 's dol.
  Mes los dolsos sòns del arpa
Se perden á poch á poch;
Lo cant del romeu s' oblida
Y s' oblida lo seu nom.
  Son resplandor per la dama,
De sos ulls s' apaga el foch,
Lo estel de son front s' eclipsa
Y el romeu esclata en plor.
  —Oh, la castellana mia!

Jo n' estich en desconort,
Mústiga 'm cau la corona,
Ne pert sas fullas mon llòr.—
La dama n' entra en la cambra,
Y n' ix d' ella al cap d' un poch;
La dama tota sonriu,
Sa sonrisa fer el cor.
Brial senzill de sarga verde
Li rossega p' el trispòl,
Giponet de glasa verde
Gentilment li estreny el còs.
Corona de sempre-vivas
Adorna sos cabells d' òr,
En son front aporta encesa
Una flama que may mòr.
—Pelegrí, bon pelegrí,
Ja comensa á caure el sol,
Jo vull fer la teua ditxa
Abans qu' éll se sia post.
Cuant la nit son vel estenga
Vull que sias mon espos.
¿Los desenganys te contristan?
Jo seré lo teu consol;
¿Dormires en l' auba? espera!
Altre auba ne serè jo.
¿T' enganá l' amor? espera!
Jo 'l sender ne sembr' de flors.
¿Foren falsas las riquesas?
Espera, si altres ne vols.
¿Fò vana la gloria? espera!
La clau d' un altre n' aport.
Posa la fé en la qui t' ama;
Y pósala en mi tant sols.
Jo ne som constant y tendre;
Esperansa tinch per nom.
—Ma esperansa ben volguda!
Ta mirada alegra el cor;
Pus no m' enganes, hermosa,

No umples mes mon cor de dol.
¿Cuánt m' aportarás la ditxa?
¿Cuánt ditxós ne seré jo?
Donem ja la má d' esposa,
Qu' allá baix ja el sol se pòn.—
Lo amant tendre se la mira,
Dolsa ella li correspon;
Ell no 's cansa de mirarla,
No s' en cansa ella tampoch.
Derrera una triste serra,
Ja s' está ponent el sòl;
—Ja n' es l' hora, bona amiga!
—Ja n' es l' hora, mon espòs!
Gòtica n' ès la capella,
Del trepitx l' eco hi respon;
No hi ha convidats que miren,
Demunt l' altar no hi ha flors.
Rasos negres la cobrexen,
En l' altar sis siris grochs,
Trista toca la campana,
Llagrimetja el sacerdot.
—Vull esser la teua esposa!
—Vull esser lo teu espos!—
Los noviis las mans se donan.....
Ay! ¿qu' es feu de vida el foch?
La esposada, la esposada
Volgué alsar son vel llavors...
¡Oh qu' está de groga y trista...!
Válgam Deu...! Era la mòrt.

GERONI ROSSELLÓ.

—Cada hu sab á casa seva ahont se hi plou.
—Si tens de pendre consell, prentlo sempre d' home vell.

—

Amor de la meva vida
videta del meu amor

sempre 'us dich videta meua
y heu de ser la meva mort.
V.

—

—Dona nana y paterrella, á cents anys será novella.
—Una flor no fa estiu, ni dos primavera.

AMOR FILIAL.

Quien olvida. . . . .
La santa madre que nos dió su pecho.
J. VILLAMARTIN.

Bella com sonris d' amor
En llavis d' una nineta,
D' una font á la boreta
Contan que nasqui una flor.

Era una rosa bermella,
Com cel á posta de sol;
Lo torment de negre abella,
Lo plaher del rossinyol.

La aroma que despedia
Tot lo prat embalsamava.
Rosa igual.... no s' encontrava;
Mes bellesa.... no existia.

L' oreig sas alas de glassa
Perfumava ab sos olors,
Y observant quant en torn passa
La feu reina de las flors.

No podentne soportá
Per sí sola tanta vida
Vejentse tan preferida
Una poncella esclatá.

¡Qué hermosa es la poncelleta!
¡Qu' ufana la rosa estava!
En ella diu que 's mirava
Sens pensar ja 'n son olor
Los dias volant trascorran
Puig ja es vell qu' en eixa vida
Una hora d' altra es seguida,
Y el botó 's transformá en flor.

La rosada frescas perlas
Per regarla l' enviava,
Joyós l' oreig, la bressava
En son tendre y frondós llit:
Tants besos lo sol li feya
Y eran tots tant carinyosos,
Qu' els altres botons plorosos
Morian de negre oblit.

Mes un dia; la gran *rosa*
La qu' esclatá la ponsella,
Contemplant la maravella
Que brotá de son costat,
Amorosa l' afalaga
Y sentinse desfallida,
Li diu: «Sígasme agrahida
«Recórdat que te hi criat.

»No oblidis que quant xiqueta
»Per tu solzament vivia,
»Que 't cuidava, dolsa aymia,
»Com may cuidada serás.
»No ignoris que ma existencia
»Te hi donat, floreta amada;
»Ara donchs qu' estich cansada....
»Confio que 'm sostindrás.»

Y la poncella agrahida,
Al moment s' es ajeguda,

Y la flor fou sostinguda
Ab tan cuidado y primor,
Que ja 'l temps robat habia,
Llur aroma y secas fullas;
Y ab tot guarda las despullas
Ab sant y filial amor.

EDUART VIDAL.

BARRET DE RIALLAS.

—¿Que cosa es un barret de riallas?

—Un barret d' estudiant.

—¿Com pot ser aixó?

—Molt senzillament. Pera fer riallas es precís riurer mòlt; las prendas de vestir sols riuhen fins á tant que tenen forats: *ergo* un barret de riallas tè que esser ben foradat per riure. Y pregunto jo ¿se coneix alguna altra classe de barret mes foradat que 'l barret del estudiant?

—Com mes vell menos cervell.

—Dos vins fan quaranta.

—

Un roseret n' es ta galta
ta boqueta un maduixé,
pera durme 'n la maduixa
papallona jo 'm faré.

V.

—

—Tontos y porfiats fan richs als lletrats.

—A porta closa 'l diable se 'n torna.

TAULA.

	Pág.
Bons recorts.	9
* * *	17
Retorn á la poesía. . .	17
La espiga y la rosella. .	19
Ni del un ni del altre. .	20
Romans.	22
Los vigatans.	25
Deu y S. Pere.	31
A la Mare de Deu. . .	33
Las segonas mares. . .	35
La anada á Nuria. . .	38
Las tres respostas. . .	40
A En F. Pelay Bris. . .	40
Dos rétols. . . , . .	43
Inmortalitat.	44
Balada.	46
Al meu estimat amich M. V. Amer.	48
Ben respost.	49
La profesió..	50
Ben avall.	51
Lo Bernat.	54
Lo cavaller y la nina. .	55
La elecció del ase. . .	58
Una pájina d' historia. .	59
Las set flors.	67
Anar per llana y. . . .	71
Als poetas provensals. .	72
Barallas de donas. . .	75
La creuhada dels poetas.	76
Ben dit.	78
Una tomba per tots dos. .	78
La fira de Granollers. .	80
Lo gos y 'l llimpiabotas.	83
Recort.	84
Los mals del poble. . .	86
Quentos de cassador. .	88
Lo patge y la infanta. .	89
Descoberta.	90
L' esglay de l' inocent. .	91
A la memoria del poeta J. Bernat y Baldoví. .	94
Lo capdell d'or. . . .	95
Los estels.	98
Anyorament.	100
Rossinyols lliris y estels..	102
A cada hu 'l que siga seu.	103
El cel del amor. . . .	104
Amoretas.	105
Jochs florals de 1580. .	105
Lo pobre pelegrí. . . .	116
Amor filial.	125
Barret de riallas. . . .	127

PC
3801
C38
1865-67

Calendari Catala

PLEASE DO NOT REMOVE
SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY